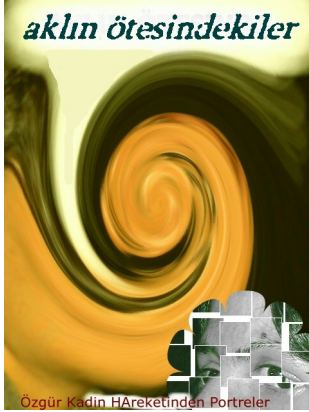

aklın ötesindekiler

Özgür Kadın Hareketinden Portreler

Basıldığı yer: Azadi matbaası

Basım tarihi: Mayıs 2004

İçindekiler

Giriş

Bu işte kadınlar da var

Hedefimiz, silahsız bir dünya

Bunları yaşayan yüzlerce kadın var

Dağlar, bir gerilla için bambaşkadır

Özgür olsak, bunlara gerek kalmazdı

Karadeniz'e yol aldıkça, Mahirlere yaklaşıyoruz

Fedailik, insanlığın varoluş biçimidir

Ruhundaki tanrıları yenmeli

Çocuklarıma tek hediyem, özgürlüktür

Giriş

Bir kurbağayı kaynar suya atarsanız, canlı çırpınarak sudan çıkar. Ama eğer kurbağanın içinde olduğu suyu yavaş yavaş ısıtırsanız, ne olduğunu fark bile edemeden haşlanır.

Günümüz dünyası, ısısı beş bin yıldır ağır ağır yükseltelen bir ekosistem. Yedi milyarı aşan nüfusuyla insanlık, hala insanoğlu diye anılıyor. Tarih, insanoğlunun yaşam öyküsü olarak kabul edilirken, gelecek yine onun mutluluğunun ve çıkarlarının esas alındığı bir dünya olarak tasarlanıyor.

Öte yandan insanlığın insanoğlu olarak tanımlanmasına karşı tepkiler yükseliyor. İnsan kadınları, sürekli ısıtıldığı için kendilerini yok edecek sistemin tehlikeli varlığına karşı çıkıyor, özgür bir geleceğin anahtarını taşıyan tohumlara su vermeye çalışıyorlar.

Bu kadınlar kimler mi, neredeler mi?

Bu sorunun cevabı, nereden baktığımıza bağlı. İzafe teorinin mimarı Einstein, güneşin yüzeyinde beliren bir siyah noktanın dünyadaki gözlemci tarafından fark edilmesi için ışık hızının kat etmesi gereken mesafe süresi olan sekiz dakikanın geçmesi gerektiğine dikkat çekiyor ve hemen soruyor: Bu olayın zamanı hakkında edinilen bilginin doğruluğundan emin olmak için ne yapmak gerekir? Yanıtı da kendisi veriyor: Güneşte saat 1'de gerçekleşen olay, dünyada saat 1:8'de gerçekleşmiştir ve bu önermelerin her ikisi de doğrudur. Demek ki bir olguyu ele alıp değerlendirirken, gerçekleştiği mekan ile gözlemcinin mekanları arasındaki ilişkiyi göz ardı ederek sonuca ulaşmak, yanıltıcı olacaktır.

Gözlem alanımız, kadınlar; mevcut erkek egemenlikli sistemin dışına çıkarak yeni bir sistem yaratma mücadelesindeki kadınlar. Beş bin yıllık uygarlık sisteminin duyurgalarımız üzerinde oluşturduğu filtre ile dış dünyayı algılıyoruz. Bu filtre bazı görüntüleri tamamen emerek zihne ulaşmasına hiçbir biçimde izin vermezken, bazılarını da kısmen emerek ve kısmen geçirerek bize ulaşmasına izin vermekte. Yaşımız, mesleğimiz, öğrenim düzeyimiz, büyüdüğümüz çevrenin bizde yarattığı değer yargıları veya kişisel alışkanlıklarımız ne olursa olsun, bizi dış dünyadan yalıtın bu araçtan kurtulmayı başarmış değiliz. Oysa ki, bu algılayış biçiminin biraz ötesine çıkmayı başardık mı, olguyu daha net görebileceğiz.

Bu yüzden olguyu yerinde, yaratıldığı Kürdistan dağlarında, Özgür Kadın Hareketinin merkez karargahı

Aklın Ötesindekiler

-Özgür Kadın Hareketinden Portreler-

olma rolünü oynayan Özgür Kadın Akademisinde incelemeye çalıştım.

Bu kitap, sözünü ettiğim filtreyi tümünden ortadan kaldırarak aracısız bir algılama yarattığı iddiasında değil. Sadece elime bir kamera alıp objektifi dünyanın en çok tartışılan bir örgütünün kadınlarına çevirmeye çalıştım. Kimi zaman çekim için mesafeyi arttırıp alana giren görüntüyü en geniş açıdan yakalamaya çalışırken, kimi zaman da çok küçük bir ayrıntıda odaklayarak, onu etrafından soyutlayıp inceledikten sonra tekrar yerine yerleştirip açıyı genişlettim. Çalışma, konuyu tüm boyutlarıyla irdelediği ve gerçeği her yönüyle ortaya koyduğu iddiasında değil. Ama en azından kitaba giren tüm olaylar ve olaylarda geçen kişiler, bir kameranın objektifine takılacak kadar gerçekler.

Okuyucu birçok kez okuduklarının ne kadar akla yatkın olduğu sorusunu kendisine soracak, kendi mantık süzgecine vurarak ne kadar mümkün olduğunu sorgulayacaktır. Eğer gündelik yaşamın akıl ölçülerinin dışına çıkmayı başaramazsa, şüphe duyabilecektir. Öte yandan canlının temel özelliği olan hayatta kalma refleksi bile tehlikeye giren bir insanın, hele de bir kadınsa, üstelik örgüte ve belli bir dünya görüşüne, yani ideolojiye sahip bir kadınsa nelere kadir olabileceği sorusunu soran meraklı okuyucu, sayfayı çevirip sorularına cevap arayacaktır.

Bu kitaptaki kişiler ve olaylar, bence de aklın ötesinde. Ama hangi aklın? Uygarlığın, kadının köleleştirilmesiyle başlayan tarihin ve bu gün varlık süren sistemin altında imzası olan aklın, elbette dışında. Erkek aklın ve onun eseri olan uygarlığın ötesinde. Bu aklın ötesinde ne var? Onun yok saydığı ama hep varolan, binlerce yıldır yaşamın kıyısından süzülerek gelen, kimi zaman yeni doğmuş bir bebeğin yanağında beliren tebessümde, kimi zaman buruşuk bir tomurcuğun bahar rüzgarının okşayışıyla açılmasında, tarihin

değişik dönemlerinde gerçekleşen halk isyanlarında hep var; barış, özgürlük dolu bir dünya. Ömrünün en dingin sabrını taşıyan bir yaşlının buğulu gözlerinde, silah atışlarının ortasında kalmış şaşkın bir çocuk yüzünde, kederli hüznünü yük yapmış ömür kat eden bir emekçi insanın alın terinde, o var.

Onu görmek için, süslü vitrinlerin arkasındaki rutubet kokulu atölyelere girmeniz, her gün ürününü kullandığınız bir markanın fabrikasındaki atıkları görmemiz gerek. Kısacası, gözlerinizi uzaklardan alıp, üzerinde yürüdüğünüz köprünün ayaklarına çevirerek orada yaşlanmış bir çocuğun alın çizgilerini görmemiz gerek.

Bu kitaptaki kadınlar, gündelik yaşamın dışına çıkarak yeni kurdukları dünyada kendilerine yepyeni bir yaşam inşa etmeye çalışan kadınlar. Onlar, ne Hindistan'da çeyizi beğenilmediği için kocası tarafından yakılan hemcinsleri gibi çaresiz, ne bir sanayi şehrindeki büyük şirkette kariyer yapmaya çalışan küçük burjuva kadını gibi bireysel hırslı, ne de çocuklarına bir meslek ve biraz malvarlığı sağlamaya çalışan orta halli kadınlar gibi kısa vadeli. Ama tümünün yaşadıklarını da derinden yaşıyor, hissediyorlar. Yükünü taşıyarak sürdürmek zorunda oldukları bir aileleri, dolayısıyla eşleri ve çocukları yok. Onlar, kendilerine aile belledikleri tüm insanlık için özgür ve mutlu bir gelecek kurmanın yükünü omuzlamışlar. Yüreklarını, dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca kadının acısını hissedecek kadar büyütme, bir çocuğun bile gözyaşlarıyla ıslanacak kadar mütevazı kılma çabasındalar. Düşünceleri çevre kirliliği, nüfus patlaması, kadın katliamı gibi insanlığın geleceğini tehdit eden kördüğümleri açmayı hedefleyecek kadar geniş, gerilla olan annesinin veya babasının fotoğrafını her gece öpmeden yatmayan bir Kürt çocuğunun geleceğini planlayacak kadar ayrıntılı.

Onlar, Özgür Kadın Hareketinin, Kürdistan dağlarındaki üyeleri.

Özgür Kadın Hareketi

Özgür Kadın Partisi PJA (Partiya Jinên Azad), kuruluş tarihini 13 Mart 1999 olarak kabul ediyor. Kurucusu ve önderi Abdullah Öcalan.

PKK, kuruluşunu ilan ettiği 27 Kasım 1978 tarihinden, kendisini feshettiğini açıkladığı 4 Nisan 2002 tarihine kadar geçen sürede kimi zaman ilk sırasında, kimi zaman ortalarda veya sonlarda, ama bir biçimde mutlaka binlerce insanın gündeminde yer aldı. Nicel ve nitel gücü, sürekli yükselen bir ivme ile değişirken, giderek sadece Türkiye’de değil, tüm Ortadoğu’da önemli bir güç haline geldi.

Özgür Kadın Hareketi, PKK’nin ortaya çıkışından itibaren, onun bağrında kozasını örmeye başlıyor. Hareketin “ideolojik dönem” olarak tanımladığı ilk yıllardan beri kadınlar da örgüt içerisinde yer almış. Klasik ML Parti modeliyle ilk oluşumunu gerçekleştiren PKK, 1984 yılında ARGK’nin, 1985 yılında ise ERNK’nin ilanıla Parti-Ordu-Cephe üçlemine tamamlarken, o yıllarda harekete ilgi duyan kadınlar da, bu örgütlerden birinde yer almış. Katı feodal gelenekler altında yaşam süren Kürt toplumu içerisinde kadınları devrimci bir örgüte çekmenin zorluğu, bu görevin mutlak bir gereklilik olmasıyla da birleşince hareket erkenden yeni bir oluşum kurmaya yönelmiş. 1987 yılında kurulan YJWK, bunun sonucu. Amaç, daha esnek bir yapılanma ile, parti tüzüğünde belirtilen tüm koşulları yerine getiremeyen, ama hareketle de ilişkili olmak isteyen kadınlara kapılarını açmak, en geniş kesimden kadınları ör-

gütlü kılmaktır. Çünkü o yıllarda Kürdistanlı kadınların harekete katılımları henüz sınırlıdır ve toplumun dar bir kesiminden gerçekleşmektedir.

1990'lı yıllarla birlikte PKK'nin halk içerisinde giderek genişleyen tabanı, kadınları da etkiler ve nitel ve nicel olarak artan katılımlar gerçekleşir. 1992 Newroz ayaklanmaları ardından gerillaya onarlı gruplar halinde katılan liseli ve üniversiteli gençlik içerisinde önemli sayıda genç kız da vardır. Yine gerillanın birçok köye girmesi, kırsal kesimden de çok sayıda genç kızın katılımına yol açar.

Hızla gerçekleşen çok sayıdaki katılımlar nedeniyle PKK'nin kadro yapısı yüzde seksenlere varan oranda yenilenir. Fakat bu kez yeni bir sorun belirir; yenilenen gerilla yapısı içerisinde PKK'nin sosyalist yaşam kültürünü koruyacak ve güçlendirecek bilinçli, eğitilmiş kadro sayısı giderek azınlık haline gelmiştir. O yıllara ilişkin yapılan değerlendirmelerde, yeni kadro adaylarının örgüte gelirken, toplumun sorunlarını da beraberlerinde getirdiklerini, bu sorunlar çözülmez ve kadrolar bilinçlendirilmez ise hareketin ciddi tehlikelerle yüz yüze geleceği tespiti var. Apocu Hareket, kendisini bir model toplum veya bir laboratuvar olarak tanımlıyor. Sorunlarını çözerek geliştirmek istediği toplumun üyelerini kendi bağrında bir araya getiriyor; bir sosyolog, kimi zaman da psikolog inceliğinde çelişkileri büyütüyor, çatıştırıyor ve ulaştığı çözümleri önce kendi halkına, sonra da tüm insanlığa mal etmeye çalışıyor. Bu projenin mimarı olan Abdullah Öcalan, kadınların harekete kitlesel katılımıyla birlikte baş gösteren sorunları erkenden tespit ederek daha güçlü tedbirler geliştirmeye yönelir.

Kadın Ordulaşması denemesi, Abdullah Öcalan'ın sunduğu perspektiflerle, 1993 yılından itibaren gelişmeye başlar.

1995 yılında YAJK (Yekitiya Azadiya Jinên Kurdîstan) kurulur. Bu örgütlenme ile hedef, gerillada çok

sayıda bulunan kadın gerillaların ayrı örgütlenmesini sağlamak, daha önce temelleri atılan kadın ordulaşması çalışmasında sıçrama yaratmaktır. YAJK karargahları kurulmaya başlanır. Kadınlar takım ve bölükler düzeyinde örgütlenmeye başlar. Öcalan YAJK'ı "örgüt içindeki tüm geriliklere karşı bir silah" olarak tanımlıyor. Çünkü PKK'deki kadınlar, Başkanlarının sunduğu destekle gelişme yönünde belli bir mesafe kat etmişlerdir, ancak engeller büyüktür. Erkek egemenliğinin bilinçsiz uygulayıcıları, kendilerini sosyalist ölçülerle yeterince şekillendirememiş erkek yoldaşlarının yarattığı zorlama, onları etkilemektedir. Bu yüzden onlar karşısında bilinçli bir cins mücadelesi yürütme zorunluluğu gündemlerini belirlemeye başlar.

Bu yıllardan itibaren Önder Öcalan'ın kontrollü geliştirme çabası ile cins çelişkisi, hareketli denge prensibi ile örgütü geliştiren temel bir iç dinamik haline gelir. Cins çelişkisi, hareketli denge ilkesiyle, yani iki tekerlekli bir bisikletin ancak hareket ettiği zaman ortaya çıkan enerji ile dengesini kurabilmesi gibi, örgüt içi ilişkilerde rol oynamış; daha önce kendi içinde yürüttüğü sınıf mücadelesine, cins mücadelesini de ekleyen örgüt, karşıtlarına yönelik geliştirdiği hareketlerde de daha dinamik hale gelmiştir.

Adeta 1978 yılında toprağa dikilen fidanın 1990'larla birlikte ilk meyvelerini verdikten sonra her yıl katlanan oranda ürün vermesi gibi, Özgür Kadın Hareketi de 1995 yılından itibaren yeni bir dönemden geçmektedir. Sürekli artan bir katsayıyla büyüme dönemine girilmiştir.

8 Mart 1998 tarihinde Medya-tv ekranlarından halka seslenen Öcalan, ilk kez kadın kurtuluş ideolojisinden söz eder. Tarihin en eski ve köklü çelişkisi olarak tanımladığı cins çelişkisinin, sınıf ve ulus çelişkisini içinde barındıracak kadar derinlikli olduğuna dikkat çeken Öcalan, sosyalizmin gerçekleşme düzeyinin de bu çeliş-

kinin ele alınış ve çözümlenmiş biçimiyle ölçülebileceğini vurgular. Böylece ilk kez cinse dayalı bakış açısı bir ideoloji olarak tanımlanırken, aynı zamanda salt bir cinse ait olmaktan çıkarılır ve tüm insanlığa hitap eden bir kapsamda formüle edilir.

Öcalan aynı yıl örgütün önüne de yeni bir görev koyar; partileşme görevi. PJKK (Partiya Jinên Karkerên Kurdîstan-Kürdistan İşçi Kadınlar Partisi)'nin kuruluşu, Kürdistan'da ilk kadın partileşmesi denemesi olarak gerçekleşir. Tarihsel önemi, Ortadoğu'daki ilk kadın partileşmesini gerçekleştirmiş olmasında yatan bu büyük adım birkaç yıl geçmeden yeni bir oluşuma ebelik eder.

Apocu Hareket, Öcalan'ın İmralı'da kaleme aldığı savunmaları ekseninde 1999 yılından itibaren uzun zamana yayılacak, derinlikli bir değişim-dönüşüm ve yeniden yapılanma dönemine girer. Bu dönemde hareket, stratejisini değiştirerek ulusal kurtuluşa götüren uzun süreli halk savaşı stratejisi yerine demokratik kurtuluşa götürecek meşru savunma stratejisini benimsediğini açıklarken, Özgür Kadın Hareketi için de kendisini yeniden yapılandırma ihtiyacı doğar. Apocu Hareketin, baştan beri özünde var olan, fakat mücadelesinin gelişim aşamaları sırasında ortaya koyamadığı evrensel karakteri bu yeni strateji ile daha fazla öne çıkmaktadır. Dolayısıyla tüm insanlığa hitap eden bir kapsamda olması nedeniyle evrensel bir karaktere sahip olan cins çelişkisi de daha fazla öne çıkar. Genel planda Apocu Hareket, ideolojisini tamamen kadın kurtuluş ideolojisi eksenine oturtturarak demokratik sosyalizm biçiminde yeniden formüle eder, örgütsel, siyasal ve askeri alanda gerekli değişimleri gerçekleştirirken, özgün planda Kadın Hareketi de 2000 yılında gerçekleştirdiği 3.Kongresi ile PJA ismiyle kendisini yeniden yapılandırır.

Özgür Kadın Hareketi, hala bu isimle örgütleniyor ve mücadelesini sürdürüyor.

Kadın Hareketinin Erkek Önderi

Neden Kadın Hareketinin önderi bir erkek sorusu, feminist çevreler tarafından kendilerine çok yöneltilen bir soru. Onlar, bu soruya cevap vermekte, yani Abdullah Öcalan'ı dünya kadınlarına tanıtmaya ve hareketin gelişimindeki rolünü anlaşılır kılma konusunda oldukça yetersiz kaldıklarını sık sık dile getirirler de, bu durumun, ancak hareketin gelişim diyalektiği içinde değerlendirildiği taktirde yerli yerine oturacağı, bir gerçek.

Öcalan'ın kadın militanlarla arasındaki ilişki biçimi konusunda Türkiye basınında değişik dönemlerde birçok haber yer aldı. Belki de İmralı'da tek kişilik tutuk evinde kapalı bulunmasa, hala da en fazla tartışılan konu, bu olmaya devam edecekti. Abdullah Öcalan da kendisine ilişkin en çok merak edilen ve yorumlanan konunun bu olduğuna dikkat çekerek şöyle diyor:

"Tanrıça kültüne içten inanacak kadar saygı ve sevgi gücüne ulaştım. Büyük kadın savaşımımı ne kadar gözden düşürmeye çalışsalar da, hakkını verdim..."

Başta PKK olmak üzere, tüm ilgili çevrelere kadın savaşımının basite alınacak bir yönü olmadığını göstermeye çalıştım. En az zorba ve yalancı erkek tanrıları kadar, doğrunun ve aşkın gücü olan tanrıça dünyasının da tanınmasını, gerekli saygı ve sevginin

*İçten gösterilmesini ilkelice ve ciddiyetle sonuna kadar göstermeye ve dayatmaya çalıştım.”**

Konuyu, muhataplarıyla tartışırken, çok boyutlu ve derinlikli olduğunu, dolayısıyla yakından incelemeyi gerekli kıldığını anlamak mümkün.

Ortaya çıkışından itibaren kadınlar da Apocu Hareket içinde yer almışlar. Fakat ilk yıllarda sayıları son derece az. Baştan itibaren kendisini sosyalist bir oluşum olarak tanımladığı için kadına mutlaka yer vermeyi o yıllarda çok fazla önemsediklerini, Öcalan, birçok konuşmasında dile getirmiş. O yıllarda kadın sorununa yaklaşım, sosyalizmin uygulanma biçiminin sınırları içindedir. Bu soruna ilişkin önemli bir arayış olsa da, ötesinin nereye varacağı, henüz kestirilememektedir.

Kürt toplumunun yaşadığı ulusal uyanış ve bilinçlenme, kadının da harekete kitlesel katılımını beraberinde getirir. Fakat bu katılımlarda temel dinamik genelde ulusal çelişki, nadiren de sınıfsal çelişkidir.

Şu veya bu nedenle harekete katılan çok sayıda militan, sadece halk çalışmalarında veya siyasette değil, gerilla savaşında da aktif yer alır. Bu kadınların görüş ufkunu ulusal ve sınıfsal çelişkinin dar sınırlarından çıkarıp genişleten, onları cins çelişkisi ekseninde bilinçlendirmeye çalışan, yine Önder Öcalan.

1990’lı yıllarda Sovyetler Birliği çözülürken, görkemli Ekim Devriminden geriye, kaos içinde bir toplum ve bunun bedelini en fazla ödeyen, acısını yaşayan kadınları kalır. Öcalan, bu gerçekleşen sosyalizm denemesinin, bütün eksikliklerinin yanında, esasta bu konuya köklü bir çözüm bulamamasının, temel yıkılış nedeni olduğunu tespit eder.

* Sümer Rahip Devletinden Demokratik Halk Cumhuriyetine
9.Bölüm Apo Kimliği: Klandan Halk Olmaya Doğru

Bu arada Kesire Yıldırım ile evliliğinin onda yarattığı kişisel deneyimin de sorunu ele alış tarzında önemli bir payı vardır. İlk günden itibaren var olan geleneksel ölçülerin dışında bir ilişki kurma çabası, artık daha yeni ve köklü bir ele alış gerekliliği, sosyalist kişiliğin cins çelişkisi ekseninde gelişmesinde belirleyici bir rol oynamıştır.

Bir yandan hızla güç kazanarak büyüyen örgüt içerisinde sorunlar artmakta, diğer yandan son yılların en görkemli devrimlerinden birinin trajik sonlanışı yanı başında gerçekleşmektedir. Öcalan, cins sorunu üzerinde daha fazla yoğunlaşma ihtiyacı duyar. Marks, Lenin ve Mao gibi tarihsel önderlerin yaşamlarını ve kişiliklerini, kadın sorununa yaklaşımlarıyla birlikte ele alır ve daha eleştirel bir bakışla irdeler. Ona göre Marks'ın kadına yaklaşımı bir burjuvanın, Lenin'in ise küçük burjuvanın ölçülerini aşmayı başarmış değildir. Oysa sorun, tüm bunların dışına çıkmayı gerektirecek kadar derinlikli, dolayısıyla belirleyicidir.

Öcalan, kadınla kurduğu ilişkide içinde yetiştiği Kürt toplumunun feodal ölçülerinin de, Türkiye metropol-lerinde ve öğrencilik yaşamında tanık olduğu küçük burjuva ilişki tarzlarında da, çağdaş olmayan fakat ta-rihte önemli değişimlere yol açmış önder kişiliklerin deneyimlerinde gerçekleşenlerden de farklı arayışlara girer.

Aile kurumunu mevcut sistemin "*nesli tükenmiş bozuk üreticisi*" olarak tanımlıyor. Ona göre özel ev, genel evin küçük bir modelidir; sonuçta ikisi de mülkiyet ilişkisine dayalıdır. Önemli olan, mülk ilişkilerinin tamamen dışında, özgür irade ve düşünceye dayalı ilişkiyi geliştirmektir.

Kendi ifadesiyle o, erkeği öldürmüştür. Sonuçta Marks da kapitalizmi analiz ederek proletarya sınıfının dünya görüşünün ideolojik temellerini oluşturduğu sırada, sınıfsal olarak bir burjuvadır. Düşünsel aydınlanma düzeyi bizzat işçilerin Komünist Manifesto'yu yazmalarına olanak tanımazken, bu tarihsel gereklilik, kendi

sahibini bulmuş ve Marks ile Engels tarafından kaleme alınmıştır. Sonraki aşamada gelişen tarihsel zorunluluk milyonlarca işçiyi bu manifesto ekseninde birleştirmiştir. Öcalan da kadın kurtuluş ideolojisini formüle eder, örgütün ve mücadelesini geliştirirken kadınlara hitabında kendisini bir aşk işçisi olarak tanımlıyor ve "istediğiniz kadar sizinim" diyor. O, erkeği öldürdüğünü açıklarken, aynı zamanda beş bin yıllık erkek egemen sistemin, kendisini bir insanın davranışlarında, duygu ve düşüncelerinde kurumlaştırdığını gördüğü için, kendi şahsındaki erkekliği öldürerek sınıflı topluma ait tüm değer yargılarına da savaş açtığını ilan ediyor. Günümüz sisteminin aşılmasının yolunun da erkeğin öldürülmesinden, yani egemen sistemin bireyde yarattığı duygu, düşünce ve davranış kalıplarının yıkılarak ilk insana ait doğallığı bin yılların yaratımlarıyla birleştirmeyi başarmış sosyalist insan tipinin yaratılmasından geçtiğini düşünüyor.

Bu yüzden de Özgür Kadın Hareketinin gelişimini, en stratejik çalışması olarak değerlendiriyor.

"Ortadoğu'daki üçüncü destansı çalışmam, kadın özgürlüğüne ilişkin olanıdır..."

Kadın sorununa yüklenmem bir kişisel onur sorunu olmanın ötesindedir. Basit cinsellik ihtiyaçlarının ise tam karşısındadır. Cinslerin buluşmasını mutlaka hayvani cinsel güdünün üstüne, büyük dostluğun ve yoldaşlığın seviyesine çıkarmak, bana gerçek bir yiğitlik gibi geldi."

Hareketin gelişiminde Öcalan'ın rolü, belirleyici. Fakat diyalektik gelişmenin ikinci yönünde, bu çabaya yanıt vermeyi başarabilen kadınlar da var. Öcalan'ın geliştirdiği felsefik ve ideolojik derinlik, onu erkenden

* Sümer Rahip Devletinden Demokratik Halk Cumhuriyetine Doğru

anlayarak uygulamaya geçiren militanları tarafından kadın hareketine mal ediliyor. Her militanın sığırama yaratan çabasını Öcalan, kadına ait çıkışlar olarak değerlendiriyor ve yanıt veriyor. Örneğin Zeynep Kınacı'nın eyleminden sonra yaptığı açıklama: "Komutan, Zilan arkadaş; emir eri, bizleriz" şeklindedir.

Bütün bunları yaparken Öcalan, Kadın Hareketinin giderek ortaya çıkış zemininden doğan yaratımların, kendi öncülerine kavuşmasını önemserken, aynı zamanda kendi katkısını son derece mütevazî sınırlar içinde tutuyor.

"Özgürlüğe büyük susamışlığın verdiği güçle soruna yüklendim. Çok sayıda çözümler, diyaloglar, derinlikli konuşmalar yaptım.

Bir sahipleri olarak değil de, bir sanatkar olarak, güzel bir fizik duruştan zeka kıvılcımı olmalarına ve dillerinin sesiyle hiçbir maddenin veremeyeceği tadı verebilecek düzeye ulaşmalarına kadar her şeylerine müdahale ettim. Yetiştiler, büyük yetiştiler, ama toydular. Lanetli yaşam ve erkek efendileri yanı başlarındaydılar. Onlara karşı ve onlarla birlikte büyük öz cins savaşımını verecek tecrübe ve ustalaktan yoksundular. Bu acıyla kendilerini uçurumlardan attılar, ateşlerde yaktılar, bombalarla parçaladılar. Onlar kahramanlık adına her şeyi yaptılar, ama yalnızdılar..."

Öcalan'lı saatlerde kadınlar

Bu çalışmaya katılan kadınlardan altısı, Abdullah Öcalan ile bizzat tanışmış, onun verdiği eğitimlerden geçmiş. Diğerleri ise okuyarak, anlatılanlardan yola çıkarak, örgüt içinde yapılan eğitimlerle tanımaya çalışmış. Sonuçta her biri Öcalan'ın hareketin gelişimindeki

payını kendi tanıklıkları ile dile getirirken, ancak tüm parçaları bir araya gelince anlaşılacak bir yapı hakkında önemli bilgiler veriyorlar.

Kimi, Mahsum Korkmaz Akademisinde, kimi Parti Merkez Okulunda geliştirilen eğitim devrelerine katılmış. Öcalan'ı gören her kadın, onunla eğitim saatlerinde kurulan resmi iletişim ortamı dışında da birlikte kalmış. Gündelik yaşamı paylaşmış; neşeli bir yemek sofrasına birlikte oturmuş, mücadeleyi olumsuz etkileyecek bir televizyon haberini izlerken aynı anda öfke duymuş, yaşamını yitiren yoldaşların anısına birlikte üzülmüş. Fakat tüm bu paylaşımlar sırasında Öcalan'ın dünyayı adeta çok farklı bir frekansta yaşadığını düşünüyorlar.

Başkanlarını görmeden önceki duygu ve beklentilerinin, onu bizzat görüp tanıdıktan sonra farklılaştığını söylüyorlar. Öcalan'la karşılaşmadan önce kadınların kimi onu daha önce gördükleri Talabani ve Barzani gibi diğer Kürt liderlerle kıyaslamış, kimi Lenin ve Marks gibi büyük sosyalist önderlerle; kimi de daha Ortadoğulu bir hayalle, onu bir peygamber gibi düşlemiş. Birlikte kalınca ise bilinen tüm ölçülerin dışında buldukları bu insanı ifade edecek en iyi kavramın, "*gerçekleşmiş bir halk önderi*" olduğuna karar vermişler.

Abdullah Öcalan, Mahsum Korkmaz Akademisinde ve Parti Merkez Okulunda, on beş bini aşan sayıda kadroyu bizzat eğittiğini söylüyor. Bunların önemli bir kesimi, kadınlar. Kadrolar arasında kadınlara yönelik daha özgün bir eğitim programı uygulamış. Erkek kadrolar genelde altı veya sekiz ay süren bir eğitim devresi sonrası gerillaya giderken, kadın kadrolar en az iki devre eğitim görmekte, ardından değişik çalışmalarda kısa süreli yer aldıktan sonra çoğu kez tekrar eğitim görmekte ve genelde birkaç yıl süren ve Öcalan'ın bizzat yönlendirdiği bu çalışmalar sonrasında gerillaya

gidebilmektedir. Kadın öncüye duyulan ihtiyaç, yetkin kadın kadronun gelişmesi için bu yaklaşım, bir gereklilik olarak görülmektedir.

Öcalan'ın eğitim tarzı çok renkli. Zamanının en ileri yöntemi olan Sokrates tarzını, günümüzün çağdaş sosyalist ölçüleriyle zenginleştirerek, farklı bir eğitim tarzı geliştiriyor. Yani gelişimini yakından takip ettiği her kadro ile kimi saatlerce süren karşılıklı diyaloglar kuruyor, sorular soruyor, onu düşünmeye ve cevap bulmaya sevk ediyor. Eğitimlerinde temel hedef özgür düşünce ve özgür iradeyi açığa çıkarmak. Eğitiminden geçen kadınlar, Öcalan ile aynı yerde bulunurken, hiçbir zaman edilgen kalmadıklarını, en kısa bir zaman dilimini düşünce ve üretimden uzak geçirmediklerini söylüyorlar. Her an herhangi bir konuda kendilerine sorulacak sorular vardır. En fazla düşündüğü bir örgüt sorunundan, tüm dünyayı ilgilendiren bir çevre sorununa kadar her konuda her an Öcalan'ın kendilerine soru sorma ihtimalini hesaba katarak bütün konularda öğrenme ve bilgi edinme çabası içinde olduklarını anlatıyorlar. Birlikte bahçede gezerken, gece karanlığı çöktükten sonra gökyüzünü seyrederken, yemek yerken, yani yaşamın her anını yaşarken, temel yaklaşım, sosyalist kültürün bireyde yeşertilmesidir. Amaç, konuşma biçiminden duruşuna, yürüyüşüne, düşünce tarzına kadar komple bir kişilik kazanmış; özgür irade ve bilince sahip, yeni kadını yaratmaktır.

Abdullah Öcalan'ın, yaşamın birçok saatinde bir önder ile militan arasındaki ilişki tarzının dışına çıkarak iki insan olarak iletişim kurmayı çok önemseydiği, tüm kadınların ortak anlatımı. Bu iletişim sırasında Öcalan, milyonlarca insanın güvendiği ve inandığı bir halk önderi olmanın yanı sıra, gündelik yaşamda son derece sade, mütevazî, bir o kadar da duygulu bir insan olduğunu ortaya koyuyor.

Sorular, peki ya cevaplar?

Dağlarda, sayıları binleri aşan militan kadrosu var. Öcalan, onlar için "*Binlerce kadın dağlarda aşkı arıyor*" ifadesini kullanıyor. Yine sayısı yüzlerle ifade edilen kadın, bu mücadele yolunda yaşamını yitirmiş. Birçok çevrede kadınların dağda nasıl yaşadıkları, nasıl savaştıkları tartışma konusu iken onlar, hemen hemen her yıl yeni bir aşama kazandırdıkları mücadeleleri ile uluslar arası kamuoyunun dikkatini sürekli diri tutmayı başarıyorlar.

Türkiye'de, Avrupa'da bedenini ateşe veren kadınlar, gerilla savaşında başarılı eylemlere imza atan kadınlar, bir de vücutlarına bağladıkları bombalarla fedai eylemi yapan kadınlar...

Türkiye'de ve Kürtlerin yaşadığı diğer Ortadoğu ülkelerinde PKKli kadınlar birçok kez tartışma konusu oldu, fakat özellikle 30 Haziran 1996 tarihinde Dersim il merkezinde bir askeri törene intihar saldırısı yapan Zeynep Kınacı'nın ardından Türkiye'de ve birçok ülkede tartışmalar alevlendi. Türkiye, olayın şokunu atlata-mamışken, birbiri ardına basın organlarında boy veren psikologlar, sosyologlar olay hakkında izahlar yapmaya başladılar. Bunlardan en ilgi çeken de, "*bu tür insanların intihara meyilli kişilikler*" olduğu idi. Onlara göre ekonomik olarak yoksulluk çeken, mevcut yaşam içerisinde hayalini kurdukları gibi bir gelecek yaratamayan gençler, içinde buldukları ortamın psikolojik baskısı ile dağlara çıkmaktadır. Bu psikolojik bozukluk, her an ölümle iç içe olan teröristlerde bir süre sonra yaşamı tamamen anlamsız kılmaktadır. Bu yüzden böyle bir davranışa girmeleri de anlaşılır bir durumdur. Hatta kalabalığın içine dalıp bombayı patlamalarına imkan tanıyan cesaret ve iradeyi toplamak için bazı uyuşturucu haplar kullanmış olmaları kesindir.

Türkiye basınında yer alan bir başka haber, aynı yıl içerisinde Adana'da benzer bir saldırı düzenleyen Leyla Kaplan (Rewşen) için, bir başka örgüt üyesinin kafasına silah dayaması sonucu böyle bir şeyi yapmak zorunda kaldığı tespit edilmiş.

Bu kadınlar, her şeyden önce, birer terörist mi? Kaba, duygusuz ve acımasız insanlar mı?

Anne-baba sevgisinden ve kendilerini koruyan aile sıcaklığından uzak büyüdükleri ve kendilerini zaten dışlanmış gördükleri için mi dağlardalar?

Okullarında başarısız, çevreleriyle uyumsuz kişiler mi? İçinde buldukları toplumda ekonomik ve sosyal olarak hiçbir biçimde belli bir statü elde edemeyecek kadınlar mı?

Hiç okul okumadığı için ilkel kalmış, aile baskısından kaçan kızlar mı?

Bu portre çalışmasında yer alan kadınlarla, kendileri hakkında en çok merak edilen hususları, onlara ilişkin çokça dile gelen görüşleri tartıştık.

Birkaç genelleme

Çalışmaya katılan kadınların hemen hemen tamamı, çocuk yaştan itibaren kendilerini devrimci bir örgütün içinde bulmalarına yol açacak koşullarla karşılaşmışlar. Biri 1978 yılında gerçekleştirilen Maraş Katliamının gölgesinde büyümüş. Şeyh Sait'in torunu olan bir diğeri idam edilen dedesinin anısına bağlı bir kuşak olarak yetiştirilmiş. Şırnak'ta büyüyen bir diğeri, korucuların köy baskınları ve meydan dayakları sırasında yükselen insan çığlıklarını çocuk oyunlarından daha çok dinlemiş. Yani her biri daha kendisi olamadan, bir düşman kavramı ile tanışmış ve ona duyduğu öfke ile büyümüş.

Böyle bir baskı ile karşılaşmayan sınırlı bir kesim de var. Entelektüel düzeyi biraz daha yüksek olan, düzen içindeyken üniversite düzeyinde öğrenim görmüş sınırlı bir kesimde ise sınıfsal çelişki ön planda. Kürt olmaları nedeniyle ciddi bir baskıyla karşılaşmamış olsalar da, düşünsel aydınlanma ve bilinçlenme devrimci düşüncelerin serpilmesine yol açmış.

Her birinin farklı bir öğrenim düzeyi var. On kadından ikisi Türkiye'nin sayılı üniversitelerinde öğrenci iken okulu bırakıp örgüte katılmış; ikisi lise, dördü ilkokul mezunu. Biri lisede okulu terk etmiş, biri ise okuma yazmayı örgüt içinde öğrenmiş. Suriye Kürtlerinden iki, Irak Kürtlerinden bir, Türkiye Kürtlerinden ise altı kadın var.

Aralarında huzursuz ve çelişkili bir aile ortamında büyüyenler olduğu gibi, mutlu bir çocukluk geçirenler de var. Tümünün ortak yanı, ailelerine çok bağlı olduklarını, kiminin annelerini, kiminin ise babalarını daha çok sevdiklerini söylemeleri. Dağda yaşadıkları zorlu bir anda, ölümlerle burun buruna geldikleri bir zaman diliminde, yaralandıkları sırada veya fedai eylemi yapmaya gitmeden önce onları ayakta tutan nedenler arasında ideolojik bilinçleri ve örgüt içinde edindikleri manevi değerlerin yanı sıra ailelerine duydukları bağlılık da ön plana çıkıyor. Hemen hemen tümü, ailesinden habersiz böyle bir tercih yapmış. Bazılarının ailesi devrimci bir geleneğe sahip olsa ve kızını desteklese de bazıları örgüte karşı daha mesafeli. Tümü de bir kez tercih ettikleri bir yoldan geri dönmelerinin, kendilerine temel ölçüleri kazandıran ailelerine karşı bile onurlu bir davranış olmayacağı konusunda görüş birliğindedir.

Öğrenim düzeyleri birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, birer devrimci olarak yaşadıkları süreçler, onlarda benzer duyguların gelişmesine yol açtığı için duyguda ve düşüncede büyük oranda ortaklaşmışlar. Olay-

lar karşısında gösterdikleri tepkiler, benzer sorular karşısında aldığım benzer yanıtlarda kendisini gösteriyor.

Anlatma konusunda genelde ilk dakikalarda tıkanıklıkları oluyor. Fakat geçmişe yolculuk bir kez başladı mı, bazen hüznülenerek ve gözleri buğulanarak, bazen de öfkelenerek ve yumruğunu sıkarak kesintisiz bir biçimde devam ediyoruz. Birçoğunun yaşamlarındaki ayrıntılara hakim olma düzeyleri, şaşkınlık uyandırıyor. Onlarca insanla tanıştıkları ve çok değişik yerler gördükleri halde, çoğu kez beni de oraya götürecek kadar ayrıntılı tasvir edebiliyorlar. Geçmiş yaşamında iyi bir eğitim görmüş ve örgüt içerisinde de kendilerini ideolojik ve felsefik olarak eğitmiş kadınlar yaşadıklarını analiz edip ideolojik, örgütsel ve siyasal boyutlarıyla da irdeliyorlar. Entelektüel birikimi ve altyapısı daha sınırlı, felsefik ve ideolojik açıdan benzer düzeyde derinlik yakalayamamış durumda olanların dahi içinde yaşadıkları sözlü dünyada eğittikleri düşünce güçleriyle, akıcılıkta diğerlerini aratmayacak bir tempoya sahipler.

Kimi daha güleç yüzlü ve tez canlı iken, kimi daha sakın ve soğuk görünümlü; fakat tümü de son derece duygulu ve hassas insanlar.

Bu kadınlar, Özgür Kadın Hareketi içinde farklı düzeylerde ve değişik yıllarda yer alan kadınlar oldukları için kendi yaşam öyküleriyle birlikte hareketin yaşam öyküsüne de önemli bir ışık tutuyorlar. Hareketin gelişim sancılarını, yaşanan zorlanmaları, yapılan hataları kısmen yansıtıyorlar. Bir anlamda bu kadınların kişisel tarihlerinin toplamı, Özgür Kadın Hareketinin gelişim tarihi açısından önemli ipuçlarını barındırıyor, fakat hareketin gelişimini bütün ayrıntılarıyla ortaya koyma iddiasında değil. Tüm hareketin tarihi içerisinde belirleyici bir rolü olmasa da, bir insanın kişisel tarihi açısından önem taşıyan birçok olay kitapta yer aldı. Bu yüzden buradaki yaşam öyküleri, hareket ile bire bir özdeş tutulamaz.

Portrelerin önemli bir kısmı dağda savaşıyan kadın gerillaya ait. Bunlar, genelde hareketin kitleleşmesiyle birlikte, yani 1990'lı yıllarla birlikte harekete katılan ve savaşı en yoğun olduğu yıllarda yaşayan kadınlardır. Ön mevzilerde çatışmaya girmiş, karşıtlarıyla göz göze gelmiş, yanı başlarında yaşamlarını yitiren yol arkadaşlarını kendi elleriyle gömmüşler. Birçoğu defalarca yaralanmış. Gerillanın öyküsü sadece yaralanma öyküleri mi? Elbette adı bile tanınmayan bir halkı uluslar arası alanda saygı görür bir halk konumuna getiren bir örgütün yürüttüğü gerilla savaşı, sadece bunlardan ibaret olamaz. Bütün bunlar, gerilla savaşının sadece bir boyutu. Diğer boyutunda, Türk Ordusu gibi NATO'nun ikinci büyük ordusu ile boy ölçüşen bir gerilla gerçekliği var. Fakat öyle sanıyorum yaşananlar arasında en acı verenler, iz bırakanlar; genelde yaralanma, şahadet gibi durumlarla sonuçlananlar, bu tür olaylar olduğu için anlatımlarda da bunlar öne çıkıyor.

Anlatıcılar, hemen hemen bütün sorulara açık yüreklilikle yanıt vermeye hazır olduklarını, yaklaşık üç aylık bir zamana yayılan bu çalışma sırasında ortaya koydular. Açıklığın dışarıda kaldığı bir tek kapı var: Kendilerine yardımcı olan insanların veya yol arkadaşlarının gerçek kimlikleri. Ne birer vatandaşı oldukları ülkelerde, ne de uluslar arası hukuk nezdinde yeterince yasal güvence kazanmış olmadıkları için, böyle bir tedbir uyguluyorlar. Kitapta ... biçiminde ifade edilen ve yazılmayan kelimeler, bazı yer ve kişi isimlerini saklamak için. Yine aynı nedenle, fotoğraf vermiyorlar. Bu yüzden kitapta yer alan fotoğrafların tümü, bu mücadelede yaşamını yitirenlere ait.

Bu kitapta kayda düşen bilgiler ve düşünceler, şüphesiz tamamlanmış sonuçlar değil. Verinin kendisi dinamik bir organizma olduğu müddetçe ona ilişkin bilgiler ve düşünceler de sürekli yenilenecektir.

Özgür Kadın Hareketi, mücadelesini sürdürüyor. Henüz tamamlanmamış bu büyük eylemin sonucunu zaman gösterecek. Ama güncelin gösterdiği şöyle bir gerçek de var: Bu büyük arayış serüveninde yol alan ve uğruna her türlü bedeli ödemeye hazır binlerce kadın var. Sadece dağlarda binlercesi elde silah, özgür geleceğin nöbetini tutuyorlar. Onları dağlara çıkaran nedenleri ortadan kaldırmadıkça, yani eşit, özgür ve barışla dolu bir dünya yaratmadıkça, bu nöbeti sürdürmekte kararlı görünüyorlar.

İnsanlığın doğuşuna kaynaklık eden topraklardan, insanlaşmanın yaratıcısı kadınlardan, beş bin yıl sonra yeniden bir ses yükseliyor. Bu sesin tüm dünya kadınlarına ulaşması dileğiyle.

“Bu işte kadınlar da var”

Elif

17 Mart 1981

Pazarcık'tan yola çıkan yaklaşık otuz araçlık askeri konvoy, ordunun uzun süredir bölgede izine rastlamaya çalıştığı halde bulamadığı, ancak yapılan ihbar sonucu yerlerini tespit edebildiği “Apocuların” bulunduğu kırsal bölgeye doğru ilerlemektedir. Gece konvoyu, gündeğümüyle birlikte hedefe varacak, beş “teröristi” ele geçirecektir.

İkisi kadın beş Apocu, yorucu bir yürüyüşün ardından sabaha birkaç saat kala dinleneceği noktaya ulaşmıştır. Etrafı gözlemek için nöbetçi kalan kadın gerilla, gün aydınlanmak üzereyken ve yaklaşık elli metrelik bir mesafe kalmışken, kendilerine yaklaşan grubu fark eder ve "Salman abi, birileri yaklaşıyor" diye bağırır.

Bu çağrıyla dört gerilla yerlerinden fırlar. Grup sorumlusu Salman, uyku tulumundan çıkmayı başaramayınca Hasan adındaki diğer gerilla gruba öncülük eder ve iki erkek önde, iki kadın hemen arkalarında, elde silahlarıyla kaçmaya başlarlar.

Operasyon, bir yüzbaşının denetiminde gerçekleşmektedir. Onun emriyle grubun üzerine dört yandan onlarca mermi yağdırılmaya başlar. Bir dakika geçmeden, en arkadaki kadın cansız yere yığılırken, diğerleri koşmaya devam ederler. Kaçanları dört yandan çembere alan ordu gücü, birkaç dakika içerisinde tüm grubu yakalamayı başarır.

Kalbinden aldığı mermi nedeniyle birkaç saniye içerisinde yaşama gözlerini yuman kadın, PKK'nin sonradan "ilk kadın şehit" ilan edeceği Besê Anuş'tur.

Yakalanan kadın, dolayısıyla olayın tanıklarından biri ise Elif'tir.

"5-6 nöbetçisi Hevala Bese'ydi. Acıkmış. Gece köylülerin verdiği yoğurdu açıp yiyor. Bu arada bakıyor, bir hareketlilik var. Onun sesiyle hepimiz uyandık. Baktık ki, yirmi-otuz metre yakınımda askerler. Hasan arkadaş fırladı, 'Beni takip edin' dedi. Onun arkasında Mehmet* arkadaş, sonra ben, arkamda da Bese arkadaş; hızla koşuyoruz.

Önde giden arkadaşına bakıyorum. Zikzak çizerek koşuyor. Mermilerin isabet etmemesi açısından, ben de aynısını yapıyorum. Çok yoğun silah sıkıyorlar. Mermilerin rüzgarıyla sendeliyorum. Hevala Bese'nin hep arkamda

* Avrupa'da yaşayan bir PKK dostu

olduğunu sanıyorum. Hızla koşmaktan dönüp arkama da bakamıyorum. Tabancanın namlusuna mermi sürmeye bile fırsatım olmuyor. Sadece öndeki arkadaşı kaybetmeye çalışıyorum.”

Bir an silah atışları durur ve birkaç saniye önceki gü-rültü, yerini süt liman bir sessizliğe bırakır.

“Bir asker o kadar yaklaşmış ki, ayak seslerini duyuyorum. Bana ‘teslim ol’ diyor. Yetiştii. Yakaladığı gibi çelme taktı; ben ağız üstü yere düşerken, önümdeki arkadaşı da düşürdüm ve üzerine yıkıldım.”

Elif, serili tutulduğu yerde başını kaldırıncaya, biraz önce kendilerine yol gösteren yoldaşları Hasan’ın kaygan kırmızı toprak zeminden oluşan yamaçtan hızla inerek Aksu deresine ulaştığını görür. Tam kurtulacağını dilediği sırada suyun karşı tarafındaki askerler ateş etmeye başlar. Grup, dört yandan sarılmıştır. Suyu yüzerek geçmeye çalışan Hasan da bunu fark edince iki elini havaya kaldırır.

Elif, tüm yoldaşlarının yakalandığını acıyla fark etmiştir.

Askerler, ilk dakikalarda elleriyle yakaladıkları kısa saçlı esmer gerillanın cinsiyetini anlayamayınca “Erkek misin, kadın mı” diye kendisine sorarlar. Elif, ilk anda içinden “erkek” cevabını vermenin geçtiğini söylüyor. Nedenini merak ediyorum. O an gerçekten de bir erkek olmayı mı dilemiştir, yoksa sonraki aylarda çokça yapacağı gibi, gerçeğin tersini söyleme eğilimi mi çok güçlüdür?

“Nasıl olsa yakalandım, kaybedecek bir şeyim de yok. Bunları ne kadar uğraştırsam o kadar iyi, diye düşünmüştüm.”

Askerler, onları sırtın üzerine çıkararak kaçmaya çalıştıkları ilk yere götürürler. Grup sorumlusu Salman’la birlikte üç kişidirler.

“Bese arkadaş yoktu. Sağıma soluma baktım, göremedim. Sormadım. Kendi kendime kesin kaçmıştır, diyorum. Şahadeti hiç aklıma gelmiyor.”

Yüzbaşıya yaklaşan bir asker, diğer kadının cesedinin yamacın aşağısında olduğunu söyler. Battaniye getirilir, askerler birkaç dakika önce çatışmanın şiddetlendiği yere doğru giderler.

Bese Anuş'u battaniye ile getirdikleri zaman Elif bağırarak ellerini çözmelerini söyler. İzin verilir.

"Hevala Bese'nin yanına koştum. Battaniyeyi açtım. Gözleri açtı, bana bakıyor gibiydi. Sarsıyorum, Bese Abla diyorum, ama yüzü çok soğuk.

Tek söylediğim şeydu: Şerefsizler, niye öldürdünüz?"

Yüzbaşı üç-dört askere, cesedi arabaya taşımalarını söyleyince Elif "O kirli ellerinizi bulaştırmayın, biz taşıyacağız" der.

Dört gerilla, yoldaşlarının cansız bedenini taşımak için battaniyeyi köşelerinden tutarak yürümeye başlarlar. Elif diğerlerine göre daha güçsüz olduğu için cenazenin ön tarafının aşağıda kaldığını, arka tarafın yüksekte olduğunu, bu yüzden de yoldaşının bir ayağının sürekli yere süründüğünü anlatıyor.

"Hevala Bese'nin gözleri tam bana bakıyor. İlk kez o an ağladım. Hemen sonra kendime geldim. Askerlerin yanında ağlamamam gerekiyordu. Ondan sonra gözyaşlarımı hep içime akıttım."

Elif birkaç kez yorulduğu için ara verince yüzbaşı daha fazla zaman kaybedemeyeceklerini söyler ve askerlere cenazeyi taşımaları emrini verir. Grup caddedeki cemselere ulaşır.

Elif, davranışları ve sözleriyle olayı etkileyen konumunda iken, diğer yoldaşlarının arabalara varıncaya kadar sessiz kaldıklarını söylüyor. Sadece cemselere varınca Salman aldı gerillanın askerlerle tartışmaya girdiğini hatırlıyor.

Yol boyunca da yol arkadaşı Salman ile birlikte nasıl bir ifade vereceklerini planlamışlar. Yaşı küçük olduğu için erkenden bırakılma ihtimali yüksek olduğu için Elif, plana göre dağa abisini bulma amacıyla gittiğini söyleyecektir.

Elif, Pazarcık'ta araçtan indirildikleri zaman her yönüyle örnek aldığı yoldaşına, Bese Ablasına son kez bakarken hüzünlü duygulara boğulduğunu söylüyor.

"İki asker koluma girmişti. Hep dönüp arkama bakıyordum, son kez görüyorum, bir daha göremeyeceğim, diyordum."

Bu arada aynı gün Pazarcık'a gönderilen Bese Anuş'un cenazesi, üç bine yakın Pazarcıklı tarafından yapılan bir törenle toprağa verilir.

**

Elif, 1967 yılında Maraş'ta dünyaya gelmiş. Alevi ailelerin birçoğundan farklı olarak Eliflerin evinde iki anne var. İlk kocası hastalık sonucu yaşamını yitirince Elif'in annesi, toprak varlığının dışarı çıkmaması için, akrabaları tarafından yine aynı çevreden olan babası ile evlendirilmiş. Bu evliliğin ilk birkaç yılından sonra babası, ikinci bir evlilik yapmış. İki anneden olan on çocuğun kişiliklerinin şekillenmesinde, bu durumun önemli bir payı olduğu anlaşılıyor.

Devrimciliği tercih ettiğinden, kardeşlerinden farklı olarak siyasal bir kimlik ve dünya görüşü kazandığı için Elif, ailesini de diğer kardeşlerinden farklı bir biçimde analiz ediyor. Yaklaşık yirmi yedi yıldır süregelen örgütlü yaşamı boyunca birçok yoldaşı gibi o da defalarca kişiliğini, karakter özelliklerini hem bir kadın hem de Alevi bir Kürt olarak davranışlarına yön veren psikolojik etmenleri anlamaya çalışmış. Bu arada sayısız kez ölümlerle yüz yüze gelmiş, iradesini ölçtüğü en zorlu sınavlardan geçmiş, Merkez Komite üyeliğinden eyalet veya bölge yöneticiliğine kadar değişik düzeylerde görev yaparken, kimi dönemler de görevsiz bir kadro olarak çalışmalarını sürdürmüştü. Örgütlü yaşamı boyunca elde ettiği başarıların yanı sıra, eleştirildiği veya içerisine düştüğü hatalar nedeniyle

kendisinden rapor istendiği dönemler de olmuş. Rapor yazdığı veya platforma çıkarıldığı* günlerde yeniden yeniden çocukluk günlerine gitmiş. Yaşadığı dönemde karşısına çıkan kapalı bir kapıyı açmasını sağlayacak anahtarı, çocukluğunda aramış veya tekrarını istemediği bir yanlışı derinlikli çözümlmek için bellek defterinin sayfalarını tekrar tekrar karıştırmış.

“Silik görünümlü, zayıf kadına karşı çok tepkim vardı. Bilinçaltına girdiğimde, bunun anneyle üvey anne arasındaki ilişkilerden hareketle bende gelişen bir durum olduğunu görüyorum. Annem çok mütevazı bir kadın; çocuklarının güzel yaşaması için kendini adanmış, yaşamını buna bağlamış biri. Üvey anne onun tam tersi. Annemi dışlayan, görmezlikten gelen, her imkanı kendi çocukları için harcamaya çalışan, bu konuda babayı da çok zorlayan biri.

Üvey annem karşısında annemin duruşu, bende öfke yaratıyordu. Bu durum bende nasıl yansıdı? Yönetim çalışmalarında erkek arkadaşlarla uzlaşmada, hatta uyumu sağlamada bile çok zorlanıyorum. Bana hep aileyi çağırıştırıyor, daha doğrusu bilinçaltım, ailede gördüklerimi çağırıştıran durumlarla karşılaştım mı, hemen devreye giriyor.”

İlkokulu köyde bitiren küçük Elif, Adana ve Maraş'ta yaşayan akrabalarının yanına gider; böylece Pazarcık dışındaki yerleri, o yerlerin insanlarını da tanımaya başlar.

* PKK kongre veya konferanslarında genellikle düzenli olarak yapılan, bunun dışındaki hallerde de bir alandaki kadro bileşiminin veya örgüt yönetiminin genel kararı ile geliştirilen, ilgili kişinin tüm kadroların karşısına çıkarılarak eleştirildiği, ardından kendisinin tutum belirlediği örgütsel mekanizma

Katliam günlerinde küçük bir kız

Pazarcık'ın bağlı olduğu Kahramanmaraş ili, Alevi ve Sünni Kürtlerle Türklerin iç içe yaşadığı bir kenttir. Yörük Selim gibi kimi mahallelerde Alevi nüfus ağırlıkta iken, salt Sünni nüfusun kaldığı yerler de var. Şehirde Türk-Kürt, yine Alevi-Sünni halkın iç içe yaşadığı mahallelere de rastlamak mümkün. Böyle yerlerde farklı mezheplerdeki komşular birbirleriyle ortak ticari ilişkiler kurmuş, yıllarca komşuluk yapmış, dostluk geliştirmiş. İnşası uzun yıllar alan ve kirşleri birer birer atılan bu dostluk köprüsünün, tarihe Maraş Katliamı olarak geçecek ve sayısı bini aşkın insanın yaşamını yitirmesiyle sonuçlanacak acılı olayların yaşanmasına engel olmadığı, sonradan belgelere not düşülecektir.

24 Aralık 1978 tarihi bir dönüm noktası; ilk üç günü durmaksızın süren toplu cinayetlerle, son birkaç günü ise tek tek yapılan infazlarla kana bulanacak bir haftanın startı.

Olaylar başlamadan yaklaşık bir ay önce bir otele yerleşen yetmiş kişilik grup şehirde dikkat çekmeye başlar. Halkın kim olduklarını ve nereden geldiklerini bilmedikleri bu insanların ne yaptıkları konusunda da hiçbir fikirleri yoktur. Aralık ayının son haftasında, Alevi ailelerin oturdukları binalara ve onlara ait işyerlerine beyaz tebeşirle çizilen çarpı işaretleri ve ardından gelişen toplu cinayetler, sorunun cevabını verir.

Olayların kanlı fotoğrafları, küçük Elif'in belleğinde de derin izler bırakır.

"Katliamı televizyonda duyduk. Babamın evden çıkıp hızla Maraş'a gitmek istediğini hatırlıyorum. Tüm yollarda barikatlar kurulmuştu. Her köy kendini korumaya almıştı.

Olaylar bittiği zaman babam da Maraş'ta oturan akrabalarımızla birlikte eve döndü. İki amcam, halam, evli ablam ve eniştem Maraş'taydılar."

Ailenin küçük köy evi birden kalabalıklaşmıştır. Böylece tüm aile, Maraş'ta yaşananların ayrıntılarını öğrenir.

"Halalarımın yaşadığı psikoloji hafızamda hala taze. Gece uyurken birden bir halamın çığılığıyla yerimizden fırlardık. Annemler onu sakinleştirirlerdi, on dakika geçmeden diğer halam bağırırdı. Gecelerimiz böyle geçiyordu.

Okula giderken arkadaşlarının gözleri önünde nasıl öldürüldüğünü, tecavüz edildiğini görmüşler. Üç yaşında bir çocuğun evlerinin karşısındaki direğe çivilenişini görmüş, küçük çocuğun bağrıışlarını dinlemişler.

Amcalarım, ince uzun demirleri pencereden dışarı uzattıkları için evde silah olduğu sanan faşistler, onlara dokunmamış. Fakat onların oturduğu binanın alt katındaki öğretmen çiftin kafalarını kesmişler."

Şehir merkezinde yaşananlar, gün gün gazetelere yansır. Evlerinin balkonundan çarşaf sarkıtıp gizlice kaçmaya çalışan kadınlar, arkalarında yanan binalar; caddelerde ilerleyen askeri araçlara doğru koşup yardım dileyen çaresiz kadınlar, olaylar bittikten sonra şehirde üç ayrı yerde üst üste yığılı cesetler arasında tanıdıklarını arayan Maraşlılar...

Olayların bilançosu gazetelere beş yüz ölü ve yüzlerce yaralı olarak yansır. Fakat tanıklar, sayının çok daha fazla olduğunu düşünüyor.

"Halam, sadece kendi gördüklerinin beş yüzün üzerinde olduğunu söylüyor."

Telefonla polisi arayan ve can güvenliklerinin olmadığı gerekçesiyle yardım isteyen halk, günler sonra kendilerine yardıma gelmesinden şikayetçi olur. Yine yaşananlar yüzünden evlerini ve işyerlerini kaybeden Aleviler mahkemeye başvururlar. Fakat yıllara yayılan mahkeme sonrası tazminat olarak çok cüzi bir miktar aldıkları gibi, mahkeme ve yol masrafları nedeniyle ekonomik olarak daha da kayba uğrarlar.

Manevi kayıpları ise elbette daha ağır olur. Yıllarca birlikte çalıştıkları ortaklarından, yine açlığı ve tokluğu paylaştıkları komşularından bekledikleri yardımı göremeyen, hatta zarar gören Alevi topluluğunda değişim olur.

“Babam Maraş’a gitmeden önce yanına yiyecek alırdı. ‘Kimsenin yemeğini yemeyeceğim’ diyordu. Hatta yiyecek götürmediği zamanlar, orada günlerce de kalsa bir şey yemiyor, aç geliyordu. Bu, katliama karşı koydukları bir tavidir.”

Ekonomik olarak her şeyini yitiren halk, devletten de beklediği desteği göremeyince yeniden sıfırdan başlamak zorunda kalır. Bu ekonomik çöküntü, olayların şokuyla başlayan ruhsal çöküntüyü daha da derinleştirir. Bundan kaçış, birçok aileye Avrupa yollarını gösterir. Kimi aileler hep birlikte giderken, kimi ailelerin de gençleri Avrupa metropollerine işçilik yapmaya gider.

Elif’in ailesi de olayın manevi faturasını yakından ödeyen ailelerden biri.

“Bir yaşam var, birden altüst oluyor. Daha önce birlikte oturup kalkıyorsun, yemek yiyorsun, geziyorsun; fakat sonradan her şey katliamı çağrıştırıyor. Babamın, amcalarımın çevre ile ilişkileri değişti. Önceden Türk ve Sünni kesimlerle arkadaşlıkları vardı. Katliamdan sonra insanlara güvensizlik başladı. Bize de mümkün olduğu kadar Sünnilerle dost olmamayı öğütüyorlardı.”

27 Kasım 1978 tarihinde kuruluşunu ilan eden PKK, birkaç ay sonra yaşanan olayları analiz eden bir broşür yayınlar. İlegal olarak dağıtılan bu değerlendirmede PKK, yaşananları ideolojik bir süzgeçten geçirerek, olayın siyasal nedenlerini incelemektedir. PKK’ye göre, varlığı bile inkar edilen bir halk olarak Kürt insanların ulusal bilinçle birbirlerine yaklaştığı günlerde yapılan katliamda asıl hedef, mezhep çelişmesini körükleyerek ulusal birleşmeyi engellemek, dolayısıyla Apocuların PKK adıyla

parti olma çabasını durdurmaktadır; olay bu amaçla tezgahlanan bir provokasyondur.

Elif, eline geçen ilk PKK broşürünü heyecanla alır ve babasına okur.

“İlk kez Kürtlerin yaşadığı bir katliam sonrasında ‘bu halk kimsesiz değildir’ diye birileri bir şeyler yazıyordu. Onun verdiği coşku vardı. Fakat broşürde yazılanları anlamak bilgi gerektiriyordu. Ne demek istendiğini ne babam anlamıştı, ne de ben.”

Kanlı olayların sahnelendiği günlerde henüz on bir yaşında bir çocuk olan Elif, amcasından defalarca duyduğu “İntikamı kesinlikle alınmalı” sözlerinin zihnine kazındığını düşünüyor. Aynı amcasının köyün genç kızlarına silah sıkmayı öğretmek için köyden uzaklaştıkları günü de hiç unutamamış.

“On-on beş kişi toplanmıştı. Ablam da aralarındaydı. Hepsi tek tek atış yaptı. Ben de yapmak istiyordum. Amcam küçük olduğumu söylediğinde ağladım. Sonunda ben kazandım.

Küçük bir tabancaydı. Geriye tepmesin ya da korkmayayım diye amcam elimi tutmuştu. Benim parmağım tetiğin üzerinde, amcamın eli de benim elimin üzerinde; tetiği çektim.

Önce heyecan ve korku duydum. Sıktıktan sonra artık ben de yapabilirim, diye mutlu olmuştum. Senden büyük olanlar yapıyor, kendilerini bir şeylere hazırlıyor gibi. Artık şöyle diyordum: Beni de görün, bana da inanın.”

Kitapta yer alan diğer PKKli kadınlar gibi Elif de birçok kez silah kullanmış. Yine birçok yoldaşı gibi o da tetiği ilk kez devrimci bir yaşama girmeden yıllar önce çekmiş. Belki de bu kadınların birçoğunun ortak yanı, silahlı mücadele yürüten bir örgüte katılmalarında da temel etmenlerden biri, çocukluktan itibaren militarize edilmiş bir ortamda büyümeleridir. Düşmanlığın ve öldürülme tehlikesinin her zaman olduğu düşüncesiyle büyütülen bir genç kızın hayallerinde, elbette çok daha farklı koşullarda

büyüyen, militarize edilmemiş bir sistemde yetişen akranlarından farklı olarak, silah da yer alacaktır.

Kürdistan ne demek?

Yine de silah kullanmayı da öğrenmesine yol açan bu olaylarda Alevilik bir inanç kimliği olarak ön plandadır ve çelişki bu kimlik üzerinedir. PKK ise ilk yıllarında temel propagandasını ulusal çelişki üzerinden yapmaktadır. Mezhepsel çelişkiden ulusal arayışlara nasıl yöneldiğini soruyorum. Yanıt, tam da o günlerde PKK ile tanışmasında.

Ablasıyla abisinin bazı geceler evden gizlice çıkmaları, nereden geldiklerini veya ne yaptıklarını sorduğunda kendisine kızmaları veya kaçamak cevaplar vermeleri, onda merak uyandırmış, zamanla kafasında birçok soru işareti belirmiş. Bir gece, ablası köydeki gençlerin toplandıkları eve gitmek için onu yanına aldığı zaman, bazı soruların cevabını alacağını ummuşsa da, o eve gidince soruları daha da çoğalmış.

"Ali* abilere gitmiştik. Baktım, içeride ablamla yaşıt yirmiden fazla genç var. Önce beni içeri almak istemediler, ben de ablamı bırakmadım, onların yanında oturdum. Bir şeyler okudular, sonra tartışmaya başladılar. Allah var mıydı, yok muydu?"

Yıllar sonra anladım ki orada materyalizmi tartışmışlar.

İlk çelişkiyi orada yaşadım ve ertesi gün babama 'Şimdiye kadar bizi kandırıyormuşsunuz, Allah yokmuş' dediğimi hatırlıyorum."

* Bugün Avrupa'da yaşayan bir yurtsever

Bugün milyonlarca insanın onlarca kez duyduğu Kürt ve Kürdistan kelimeleri, o yıllarda Kürtler tarafından bile hiç telaffuz edilmeyen iki soyut kavramdır.

“Kürdistan kelimesini ilk kez orada duydum. Ne olduğunu bilmiyordum, sormaya da utanıyordum. Yenilir bir şey midir, içilir bir şey midir; Kürdistan neyin nesidir? Babama sorduğumda, kızarak ‘Bir daha bu kelime ağzından çıkmayacak’ dedi. Demek ki tehlikeli bir şeydi. Merakım daha da arttı.”

Babasının kızdığını fark etse de, herhangi bir ceza almamakla kurtardığını düşünen Elif, bir süre sonra, PKK’ye ait bir bildiriye eve götürmekten çekinmez. Ancak bu kez gördüğü tepki farklı olur. Babasının kendisini üç saat boyunca tuvalette kilitli tuttuğunu gülerek anlatıyor. Bu kez ancak köyün öğretmeninin araya girmesiyle kurtarmayı başarabilmiş.

Bu olaydan birkaç ay sonra, Apocuları ilk kez köyde yapılan bir düğünde görür.

“Ali abinin kız kardeşi evleniyordu. Yedi-sekiz arkadaş düğüne gelmiş. Düğün esnasında köy basıldı. Askerleri de, arkadaşları da ilk kez o zaman hissettim.

Askerler kimlik kontrolü yaptılar. Arkadaşların yakalanmaması gerekiyordu. Hiç unutamam: Düğün için getirilen aşçılar vardı. Halam bunların kıyafetlerini arkadaşlara giydirdi. Askerler oraya yöneldiği zaman ‘Bir sürü misafir var, yemeği bile yetiştiremedik, bari bırakın, aşçılar yemek yapsın’ diye kızdı. Gerçekten de onlara kimlik sormadılar.

Bir baktım; gelin normal giysilerle kalabalığın arasına girmiş. Gelinliğin içinde bir yabancı var.

Bakıyorum, acayıplikler oluyor.

Yıllar sonra öğrendim ki, onların arasında bir de bayan arkadaş varmış. Sanırım Serpil’dir. Ayrıca Kemal Pir ve Cuma arkadaşlar da düğündeymiş.”

Geleneklere göre düğünden sonra gelin damadın evine götürülür. Garipliklerle dolu olan bu düğünde bir

gariplik daha olur. Gelin evinde sıkıntılı bir sessizlik yerine meraklı bir kalabalık toplanmıştır. Köyün tüm kadınları bu evde bir araya gelmiş, kendileriyle sohbet edecek Apocuları beklemektedir.

"Kapıda bir sürü kadın ayakkabısı var. O kadar kadının karşısında konuşacak olmak, arkadaşları heyecanlandırıyor. Heval Cuma, Kemal Pir'e 'Sen yap' diyor, Kemal Pir arkadaş da Heval Cuma'ya aynı şeyi söylüyor. Sonuçta toplantıyı Cuma arkadaş yapıyor.

Ne söylediklerini hiç hatırlamıyorum. Sadece merakla çevreme baktığımı biliyorum. Yine biliyorum ki, üniversitede okuyan gençlerdir, düğüne gelmişler. Onlara özeniyorum."

Bu arada PKK'nin köydeki örgütlenmesi her geçen gün daha da gelişmektedir. Aynı yılın yaz aylarında metropollerde veya kasabalarda okul okuyan gençler tatil için köye döndüklerinde, PKK ideolojisini anlamaya çalıştıkları eğitimler düzenlerler. Sıcak yaz günlerinin öğleden sonralarında düzenli olarak yapılan birkaç saatlik gizli toplantılara Elif de katılır.

"Bolşevik Parti tarihini okuyorlardı. Fazla anlamıyorduk. Ne yaptığımız anlaşılmasın diye eğitimden sonra köyün içinde gezer ya da voleybol oynardık."

Eğitime gelenlerin sayısı arttıkça tartışmalar giderek daha yüksek sesle yürütülmeye başlar. Köye giren iki kadın PKKli, ilk kez gizliliği önemsemeden kadınlara toplantı yapar. Bu ilk toplantıda dile gelen sözler, yıllar sonra PKK'nin toplantılarında söylenenlerden oldukça farklıdır. Hastaneye gittiği zaman Kürtçe bilmeyen doktorlar karşısında Kürt kadınların sıkıntıları, bunun yol açtığı yanlış tedaviler örnek verilir.

"Kadınlar heyecanla kalkıp düşüncelerini söylemişlerdi. Kürtlerin inkarına artık son verilmeliydi."

Ablasının, bir fabrikada çalışmak üzere Antep'e yerleşmesi, Elif'i PKK'ye sürükleyen derenin akışını hızlandırır.

Birkaç ay sonra annesiyle birlikte Antep'e yerleşen ablasının yanına gider.

Antep büyük fabrikaların açıldığı ilk Doğu şehri olduğu için diğer Kürt illerinden birçok insan iş bulma umuduyla buraya gelmektedir. Van, Urfa ve Diyarbakır, yeni yeni büyümeye başlayan bu genç sanayi şehrine yüzlerce insanını göndermiştir. Bu yüzden işçi sınıfının örgütlenmesini esas alan ve kendisini Marksist-Leninist bir parti olarak tanımlayan PKK için öncelikli bir çalışma alanı olmuş, birçok kadro alana yerleşmiştir.

Elif de Antep'e gidişle birlikte PKKlileri ilk kez yakından tanıdığını söylüyor.

"Bir baktım, ablamın evinde birçok insan var. Biri geliyor, biri gidiyor. Sonradan anladım ki, orası ilişkileneceği yeri.

Kimse sana bir şey anlatmıyor. Bir şey soruyorsun, 'Bunlar senin işin değil, sorma' diyorlar. Ablam hep ne kadar az şey bilirse, o kadar iyi olduğunu söylerdi. Bu söz, hafızama çok iyi kazındı. Mücadele yaşamım boyunca beni ilgilendiren konular dışında bilgi sahibi olmamaya özen gösterdim."

Anlattıklarını büyük bir heves ve dikkatle dinleyerek, kendisine söylenenleri harfiyen yerine getiren küçük kız, yavaş yavaş Apocuların dikkatini çeker. Bir vakit sonra, ilk büyük görev verilir: Antep'teki bazı örgüt evlerini öğrenmek ve kendisine getirmesi söylenen kişileri oralara getirmek.

Annesi hem kızlarını, yapmak istedikleri şeylerden alıkoymamaya özen gösterir, hem de onları yitirmekten korkar. Çareyi, sabırla bu gençlik heveslerinin bitmesini beklemekte bulur. Bu arada kızlarının yeni arkadaşlarına her geçen gün daha fazla ısınır. En çok da saygı ve sevgi dolu davranışlarından etkilenir.

Elif de PKK'ye katılmasında Maraş katliamının, 12 Eylül Darbesi ile gelişen baskıların etkisi olsa da, PKKlilerin ilişki tarzının belirleyici olduğunu söylüyor.

"Annenden de, üvey annenden de farklı olmak, farklı yaşamak istiyorsun, ama istediğin nedir, bilmiyorsun. Tam da böylesi bir süreçte arkadaşlarla ilişkilernen, seni onlara çekiyor."

Bu insanlara sevgisi, kendisine verilen küçük görevleri yerine getirdikçe büyür ve yeni dünyanın bir üyesi olabileceğine dair güven duymasını sağlar.

"Bir şeyler yaparak, aslında kendini hissediyorsun. Bir de birilerinin istemediği bir şey yapıyorsun. Bu müthiş bir haz veriyor. 'Polis duymasın, dikkatli olun, takip edilmeyin' sürekli yapılan uyarılardı. Yaptıklarım, konulan sınırların ve kuralların dışında olduğu için heyecan vericiydi."

Elif hem şehirdeki polislerin, hem de başka örgütlerden insanların dikkatini çekmeyecek kadar küçük, verilen her görevi eksiksiz yerine getirecek kadar büyük bir çocuk olarak kısa sürede kendisine duyulan güveni arttırır. Artık bir evden bir başka eve silah götürülecekse, ilk akla gelen, Küçük Elif veya Anarşist Elif'dir.

Bir gün gittiği evde kendi adına bırakılmış bir not bulur:

"Elif'e;

... evde iki somun ekmek var. Onları bu gün ... eve getirmen gerekiyor. Bekliyoruz."

İlk kez kendi adına yazılmış bir not bulunca çok sevinir. Fakat şifreyi çözemez. Sözü edilen eve gider ve ev sahibine iki ekmeği alacağını söyler. Kendisini kapıda karşılayan kadın, onu içeri alıp arka bahçeye götürür. Gösterdiği yeri kazması gerektiğini söylerken, acele etmesini de tembihler. İlk anda ekmelerin neden toprağın altında olduğuna anlam veremediğini hatırlarken gülüyor. Ancak naylona sarılı iki tabancaya ulaştınca şifrenin ne anlama geldiğinin ayırdına varabilir.

"Kadın bana sıkı bir kemer getirdi. İki tabancayı kemerin iki yanına taktı. Hızla evden çıktım, ama kemer çok sıkıyor, tabancalar da canımı yakıyordu. Gitmem gereken eve yaklaştığımda, etrafta polisler olduğunu

gördüm. Dar bir sokaktan geçerken bir polis bana çarptı. Tabancası, belimde sakladığım tabancaya değince bir ses çıkmıştı. O an kalbim çok hızlı atıyordu. Polisin sesi duyduğunu sandım. Polis başımı okşayıp bir şeyler söyledikten sonra aynı hızla yoluna devam etti. Korkudan ne dediğini anlamamıştım.”

Dostları, Küçük Elif'in tabanca taşıma becerisini, kendisine onu nasıl parçalayacağını ve birleştireceğini öğreterek ödüllendirirler.

“Herkesten hızlı parçalıyor ve birleştiriyordum. Silahları çok seviyordum.”

Anarşist Elif yerine kadro Serpil

Bir zaman sonra yaptığı görevler yetmemeye başlar. Yeni dostlarına, sürekli onlarla birlikte hareket etmek istediğini söyler. Ona bunun için erken olduğu söylenece de, yerine getirdiği görevler nedeniyle kısa sürede bütün örgüt evlerini öğrenmiş, birçok örgütlü insanı tanımıştır.

“Sonunda bir gün çalışmalara katılacağı söylendi. Önceleri yine pratik işler vardı. İlk olarak beni Antep dışında bir yere gönderdiler. İskenderun ve Adana'ya gidip gelen bir kuryenin görevini yerine getirecektim. Şenel diye bir bayan arkadaş vardı. Antep'te ilk katılanlardan biridir. Onunla birlikte İskenderun'a gittik. Not götürüp cevabını almıştık. Sonra bu görevi tek başıma yapmaya başladım. Notlar veriliyordu, bir eve götürüyordum. Birkaç gün bekliyordum, cevabı alıp getiriyordum.”

Elif bu işte de başarılı olunca, bir zaman sonra “kitle örgütlemesi” çalışmalarında görevlendirilir. Ev ev gezip kadınlara okuması için ona bir bildiri verilir. Defalarca okuduğu bildiride neler yazılı olduğunu hatırlamıyor. Ama günümüzde hemen hemen bütün PKK yayınlarında

bulunan sıralamanın, o gün de varolduğunu söylüyor. Genelden özele doğru sırasıyla dünyada, Ortadoğu'da, son olarak da Kürdistan'da yaşanan gelişmeler analiz edilmektedir. Dünyadaki gelişmeler, "emperyalizm ve sosyalist blok" ekseninde, Ortadoğu'daki gelişmeler Filistin-İsrail çatışması kapsamında yorumlandıktan sonra PKK'nin Kürdistan'daki gelişimi değerlendirilmektedir.

Bu bildiriyle birlikte kadın örgütlülüğünün temelleri de atılır.

"Kadını geliştirmemiz gerekiyor, diyorsun. Ama bu nasıl olacak, sen de bilmiyorsun. Ablam, ben ve Delal* arkadaş birlikte çalışma yürütüyoruz.

Kendinden fazla bir şey katamıyorsun. Ama kadınların yaşam tarzından etkilendiğimi hatırlıyorum. Gördüklerinden etkilenince sende gittikçe yorumlama gücü geliyor. İşin içine girdikçe Kürtlüğü hissediyorsun, devletin koyduğu sınırları görüyorsun. Sana ait olan birçok şeyin senden çalındığını yavaş yavaş hissediyorsun. Köyden çıkıyor, şehir yaşamına giriyorsun ve bu sana yansıyor; duygularına, düşüncelerine yansıyor. Ezilmişliğin hissedilişinin ilk nüveleri. Arkadaşlarının sana anlattıklarına gittikçe anlam veriyorsun. Kendine güven duygusu ve bir yerlerde çıkış yapma istemi geliyor."

PKK'ye göre o yıllarda fabrikalarda çalışan işçi gençlik, en önemli kadro potansiyelini barındırmaktadır. Bu yüzden her alana özgü komiteler kurulmaktadır. İki bayan, iki erkek kadro ile fabrika komitesi oluşturulur. Elif'e artık bir kadro olduğu, bu yüzden üç yoldaşıyla birlikte komitede görevlendirildiği açıklanır. Komite sekreteri Sait Şimşek,** Sait Üçlü ve Seher Ungan'la birlikte dört kişilik komite tamamlanır.

* Güler Yurdakul, Avrupa'da

** 12 Eylül darbesi ardından gözaltına alınır ve işkencede yaşamını yitirir

“Seher’le birlikteyiz. O da kadro. Kadroluğun ne olduğunu da bilmiyorum. Tek bildiğim, güzel bir şey olduğu, çünkü kadro olunca daha fazla iş yapacağım. Kadro arkadaşları görüyorum; daha çok hareket ediyorlar, neyi nasıl yapacaklarına biraz da kendileri karar veriyorlar.”

Artık bir kadro olduğuna göre, kendisine bir kod isim de seçmelidir. O zamana kadar Küçük Elif veya Anarşist Elif olarak tanınan Elif, Serpil ismini seçer.

PKK’nin, yeni yeni örgütlenmeye çalıştığı yıllarda, milyonlara varan bir kitle tabanı kazandığı 1990’lı aksine, kadro alımında oldukça seçici olduğu anlaşılıyor. Uzun süreli tanıma ve eleme dönemlerinden sonra deneme amaçlı ilk görevler veriliyor. Altı aylık izlemeden sonra bir altı ay da aday üye konumunda çalışma yürüten sempatanın üyeliği, bir yıllık başarılı dönemin sonunda kesinleşiyor.

Bu basamaklardan geçtikten sonra kadro olan Elif’in fabrika komitesindeki görevine başlaması için, öncelikle bir fabrikada işe girmesi gerekmektedir. Elif ile Seher, genelde kadınların çalıştığı bir tekstil fabrikası olan GATEKS’de iş bulurlar.

İkinci ayın sonunda, Apocu kadınlar olarak fabrika içindeki etkinliklerini iyice güçlendirecek bir olay yaşanır. Tüm işçiler sırayla müdürün yanına gidip ücretlerini aldıkları sırada Pazarcıklı bir genç kız, Elif’le Seher’e ödemeyi yapan memurun kendisini taciz ettiğini söyler.

“Gidip arkadaşlarla konuştuk. Fabrikada çalışan Hacı* vardı. Memuru döveceğimizi söyledik. Erkek arkadaşlar da kendilerinin yapacaklarını söylediler. İlk çelişki böyle başladı. Onlarda feodal korumacılık vardı. Biz ise kendi işimizi kendimiz halletmemiz gerektiği konusunda kararlıydık.”

* Evli, Avrupa’da PKK dostu olarak yaşam sürüyor

Sonuçta ortak bir plan kurarlar: Seher'le Elif müdürü dövecek, herhangi bir terslik olursa müdahale etmek için erkek yoldaşları da orada hazır bulunacaktır.

"Para dağıtımı bitince adamı küçük bir odaya aldık. Önce Seher vurdu, sonra da ben. İki erkek arkadaş da arkamızda duruyor. Dövebildiğimizi onlara da ispatlıyoruz. Öyle bir dövdük ki, adamın yüzü kanlar içinde kaldı.

Biliş düzeyimiz yok, ama tepkimiz var. 'Apocuların olduğu yerde kadına böyle yaklaşamazsın' diyoruz."

Elif'le Seher'in, daha önce işçilerin büyük çoğunluğu üzerinde varolan etkileri, bu olaydan sonra örgütlü bir güç olmaya doğru gelişme kaydeder. Nitekim yaşananın verdiği güç ve güven duygusuyla ertesi gün ilk kez duvara "Yaşasın PKK" diye yazarlar. Kimseye söylemeden yaptıkları bu eylemde acemilikleri yakayı ele vermelerine neden olmasın diye öğle arası, yani yazdıktan hemen sonra yağlı boya bulaşmış ellerini beyaz iş gömleklerinin ceplerine koymuş halde koşarak fabrikadan uzaklaşırlar.

Peşi sıra yaptıkları bu iki eylem, iki genç kızın ruhsal dünyasında da önemli değişiklikler yaratmıştır.

"İnsan kendisinde farklılaşma görüyor. O dönemde hissettiklerin, söylenen şeylere reflekslerin, yaklaşımların; sadece kaba anlamda bazı şeyleri reddetme biçiminde olmuyor. Ezme ve ezilmeyi derinden hissediyorsun. Benliğine şu işliyor: Bu işte kadınlar da var, biz de yapabiliriz. Gücünü, neler yapabileceğini görüyorsun.

Bir kadınla bir şeyler paylaştın mı, gözlerindeki gülümsemenin bile farklılaştığını görüyorsun. Kendinin de farklılaştığını; dünyaya, insana bakış açının, kadını ele alışının değiştiğini görüyorsun. İlk hissedişler orada başlıyor."

Fabrikadaki memuru dövmeleri, kendilerine güvenlerini güçlendirdiği kadar, işçiler arasında onlara duyulan güveni de pekiştirmiştir. Artık nerede herhangi bir

sorunla karşılaşan bir genç kız varsa, gidip onlara başvurmaktadır.

24 saat çalışan fabrikada işçi grupları vardiyalı görev değişimi yapmaktadır. Üç vardiyadan biri gece 12'de bittiği için servis aracı işçileri mahallere kadar götürmektedir. Bir mahallede, genç kızlar servis aracından uzaklaştıktan sonra motosikletli bir erkek kadınları taciz etmeye başlamış.

Elif'le Seher, bu kez işçi kızlardan ikisini de bu işe katar ve erkek yoldaşlarından habersiz, birlikte plan kurarlar.

Yanlarına kalın bir halat alan dört kadın, motosikletin her gece geçtiği caddenin üzerine halatı serip iki kenarında beklemeye koyulurlar. Motosiklet hızlandığı zaman halat kaldırılınca, araç etkisiz kalacaktır.

İşler, planlandığı gibi yürür. Takla atarak motosikletinden düşen erkek dayak yedikten sonra orayı terk etmek zorunda kalır.

İşçi kızların gündelik sorunlarına çözüm bulmaları, komitenin başarılı çalışmasında kilit rol oynamış. Ailenin koruma çatısının dışında, fabrikalarda çalışan genç kızlar, örgütlenmeye daha açık bir konumda oldukları için PKK-liler, bu durumun sürmesinden yanadır.

"Yerimizde duramıyorduk. Yaptıklarımızın sonuçlarını kısa sürede görüyorduk. Bu sana müthiş bir enerji veriyor. Kürtlük olgusu da bu arada giderek daha fazla gelişiyor."

O yıllarda çalışma yürüten bu insanların çoğu, örgüt başkanı Abdullah Öcalan'ı görmüş değil. Ondan nasıl söz ettiklerini soruyorum.

"Ulaşılmaması çok zor bir ütopya. Acaba nasıl bir insandır, bunu hep tartışıyorduk. Fakat Apocu ruhu yaşadığımızı inanıyorum. Çünkü böyle bir ruh olmasaydı, düşmanın yönelimleri karşısında ayakta duramazdık. İnsanlar kendilerini Kürt görmüyorlar. Karşıdaki güç, bir devlet. Apocu ruh, birinci olarak burada ortaya çıkıyor.

Yani büyük güç dengesizliğine rağmen mücadele inancı. İkincisi, arkadaşların ilişkileri ve paylaşımları. Apocu ruh, burada yaşıyor.”

O yıllarda şehirde örgütlenme çalışması yürüten ve Sterka Sor adlı bir örgütün temsilcileri ile görüşmeye gittiği zaman, bu insanların silahlı saldırısıyla yaşamını yitiren Haki Karer, çalışma tarzı, davranışları ve halkla ilişkisi ile tüm kadroların örnek aldığı bir insandır.

“Bize hep Heval Haki'nin şahadeti anlatılırdı. Antep'te kaldığı eve gitmiştik. Bizim köyden birinin eviydi. Tek katlı küçük bir ev. Heval Haki ile birlikte kalan gençler bize onun çalışma yerini göstermişlerdi. Yattığı yerin üzerinde bir bölme var, okuduğu kitapları oraya koyarmış. Oda, bir arka odaya açılıyor. Oradan başka bir eve geçmek mümkün. Herhangi bir tehlike durumunda hareket edebilmesi için.”

Antep'teki gençlik üzerinde büyük etkisi olan Haki Karer'in yürüme ve oturma biçimi, hitap ederkenki mimikleri, hep dilden dile anlatılarak örnek alınan davranışlar olmuş. Elif de bu genç öncüyü hiç görmese de, kendisine anlatılanlardan yola çıkarak örnek almaya çalışmış.

“Bağdaş kurarak oturur, karşısındakine dik bakarak konuşmuş. Hissederek, yaşayarak anlatırmış. Bunları kendimize ölçü alırdık.”

Elif, bir devrimcinin ilk çalışma yürüttüğü yerin ve orada yaptıklarının, hayatı boyunca silinmeyecek izler bıraktığını söylüyor. Antep şehri ve orada geçirdiği yıllar, onun için birçok ilkin yaşandığı bir dönem olmuş. Bu yüzden engellerle karşılaştıkça, sıkıntılı günler geçirdikçe Antep'i andığını, her tazelenme ihtiyacı duyduğunda temellerinin sağlamlığına inandığı için Apocu ruhu orada bulduğunu, kaynaktan beslenmeye çalıştığını dile getiriyor.

Onun kişisel tarihi içinde olduğu kadar, PKK Hareketinin gelişim tarihi içinde de Antep şehrinin önemli

bir yeri var. O yıllarda Antep; Maraş, Pazarcık, İskenderun, Adana ve Mersin gibi şehirlerin de örgütlendiği bir merkez konumundadır. "Eyalet" şeklinde örgütlenen alanda dönem dönem PKK sorumlusu da değişmektedir. İlegalite, kadroların kimin sorumlu olduğunu bilmesine engel olsa da Elif bir dönem İsmet Doğru'nun, sonra da Kazım'ın sorumlu olduğunu çözebilmiş.

Günümüz PKKsinde çok yaygın olarak kullanılan "heval" kelimesi, o yıllarda yokmuş. Kadrolar, yaşlarına göre birbirlerine abi veya abla diye hitap ederken, yanlarında bulunmayan bir kadrodan söz ettikleri zaman isminin arkasına arkadaş kelimesini ekleyerek telaffuz ediyorlarmış. Yoldaş kelimesinin Türkiye sol örgütlerini çağırttığı için fazla kullanılmıyorlarmış.

Sonradan ortaya çıktığı gibi tipik bir PKKli; giyimi ve kuşamı, saç modeli birbirinden farksız insanlar görünümü, o yıllarda yok. Her kadronun illegal yaşamın gerektirdiği, bundan da önemlisi, içerisinde çalıştığı halk kesiminin gelenek ve göreneklerine saygıyı esas aldığı bir giyim biçimi var. Bir kadronun ne giymek istediğinden çok, halkın nasıl bir devrimci görmek istediği, onların giyim biçimlerini belirlemiş.

O yılların PKKlilerinin nereli oldukları önemsizmiş, genelde de bilinmezmiş. Hatta birçok kadro, birbirlerinin memleketini, ismini dahi bilmezmiş. Elif, 12 Eylül darbesi ile yaşanan tutuklamalar ve mahkemeler sırasında birçok yol arkadaşının ismini öğrendiğini söylüyor.

İlk yıllarda pek de dikkat çekmeyen, özellikle 1990'lı yıllarda PKK'nin Kürt halkı içinde sayısı milyonlara varan sempatizan ve taraftar kazanmasının ardından PKK literatüründe sık sık kullanılmaya başlanan kavramlar var. Cins çelişkisi, bunlardan biri. 8 Mart 1998 tarihinde Med-tv'de canlı yayınlanan bir panele katılan Abdullah Öcalan, konuşmasında daha ileri bir aşamaya dikkat çekerek kadın eksenli bir ideolojinin gelişmesinin önemini

vurguladıktan sonra kadın kurtuluş ideolojisini formüle eder.

Bundan uzun yıllar önce, 1980'li yıllarda durum çok daha farklıdır. O dönemde PKK'de kadın-erkek ilişkilerinin nasıl olduğunu soruyorum.

"Silah veya not taşınacağı zaman dikkat çekmiyor diye ilk akla gelen, bayan arkadaşlar. Bir eyleme gidilecek veya tehlikeli bir şey yapılacaksa 'Erkek arkadaşın gitmesi daha doğru olur' deniyordu. Bizim refleksimiz neydi? Kadın daha iyi yapar."

Uzun tartışmalar, genelde olduğu gibi devam edilmesi gerektiğiyle sonuca bağlanır. Apocuların eylemlerinde yüzde yüz başarı vardır, yani hata payı yoktur. Bir kadının yapacağı eylem, hata payını içermektedir. Dolaşısıyla eylem riske edilmemelidir. Bu yüzden aktif eylemlerde kadınlara yer yoktur.

Elif, bu durumun kadınlara olan güvensizliğin ifadesi olduğunu, yine bu yüzden mutlaka bir şeyler yapmaları gerektiği dürtüsünü kamçıladığını söylüyor.

"Koruma mantığı. Eğer şahadet veya yakalanma olacaksa bayan değil erkeğin olması daha iyi olacak. Bir kadının yakalanmasının yaratacağı sonuçları hesaplıyorlar, örgütün prestiji için iyi olmayacağını söylüyorlar. Tüm bunların altında yatan mantığa bakıyorsun; başaramamıza dair güvensizlik. Sen de hep başarıyorum, diyorsun. Yaptığın oranda erkek ikna oluyor."

Karşı cinsler arasında kurulan duygusal bağlar yasak veya suç olarak görülüyor. Fakat Elif, ilişki ve paylaşım tarzının doğal olarak duygusal bağlılıklara izin vermediğini erkenden fark ettiğini söylüyor. Mantığı kendisine bunu söylese de, acaba içten içe hiçbir ilgi yaşamamış mı?

"Partide yok diye duygularını yansıtmamak ayrı bir durum. Ama kendi içinde gizli gizli bir ilgi olur. Ben, bunu bile kendimde engelledim."

Ergenlik çağına yeni girmiş bir genç kızın nasıl olup da bu yönlü duygular yaşamadığı, aklımda bir soru işareti olarak kalsa da, sözü yine ona bırakıyorum.

“Yeni bir yaşam başlıyor ve bunun içinde mücadele var. Doğal olan bir şeyi bile kendi içinde reddediyorsun.

Bir erkek arkadaşla evlere gittiğin oluyor. Ailenin yeri dardır. Ev sahibi, birlikte kalabileceğinizi söylüyor, güven duyuyor. Sen de kendine ya da arkadaşına ilişkin hiçbir şey düşünmüyorsun. Çünkü yanlış yaklaşımlar görmemişsin. Ama kadının güven duyması, söylediklerinin doğruluğuna inanması açısından tedbir alıyorsun: ‘Arkadaş salonda yatabilir, biz burada birlikte yatalım’ diyorsun. ”

Bese abla ve Küçük Vietnam

Örgütün bir parti olarak çalışmalarına ivme kazandırmamasından iki yıl gibi kısa bir zaman sonra 12 Eylül Darbesi gerçekleşir. Birçok şehirde değişik örgütlerin yüzlerce kadrosu yakalanırken birçoğu da Avrupa’ya çıkar. PKK’nin de önemli bir kadro birikimi yakalanarak cezaevlerine konulur. Bu arada sınırlı sayıda bir kadro bileşimi ise daha önce yurtdışına çıkan Abdullah Öcalan’ın perspektifleri doğrultusunda, Lübnan’da oluşturulan ve sonradan Mahsum Korkmaz Akademisi olarak adlandırılacak kampa ulaşmıştır.

Antep’te de birçok tutuklama olur. Geriye kalanlardan on iki kişilik bir grup, ülke dışına çıkış için plan kurmaktadır.

Bundan bir süre önce, fabrikada PKK adına örgütleme yaptıkları iddiası ile Elif, bir sempatizanla birlikte gözaltına alınmıştır. On beş gün süren sorgu ardından, delil yetersizliği nedeniyle bırakılsa da artık “deşifre” olmuştur. Bu yüzden gruba o da dahil edilir.

Bu arada hemen bir parantez açıp ilk gözaltının etkilerini merak ediyorum. Anarşist Elif'in, yeni adım attığı yaşamın tehlikelerini ve acılarını fark etmesini sağlayan ilk zorlu deneyim olmuş. Yine de kendisini sorgulayan polislerin, PKK'nin güçlenmesini ne kadar ciddiye aldıklarını görünce, bu güçten kendi payına da gurur duyduğunu söylüyor. Yoldaşlarıyla konuşamadığı on beşlik sürede kendisini çok yalnız hissetmiş. Yine de hiçbir bilgi vermeyeceği konusunda kendisini şartlandırmış olduğu için yalnızlığın üstesinden geldiğini ifade ediyor.

Bırakılınca, Türkiye dışına çıkacak grupla birlikte hareket etmek üzere bir eve gider. Grubun tüm elemanları hazır. İçlerinden Sait Ateş adlı PKKli eşi ve çocuklarıyla vedalaşmak üzere evine gitmeye kalkınca, önceden evin etrafını sarmış olan polisler tarafından yakalanır ve karakola götürülür.

"Ailesini inkar ediyor. Polisler o kadar öfkeleniyorlar ki, karakolda ayaklarından tavana asıyorlar. Bir piknik tüpü getirip kafasının altında yakıyorlar. Yavaş yavaş beyni eriyerek şehit oluyor."

Grubun bir üyesi sabah olduğu halde geri dönmeyince diğer PKKliler evi terk eder. Elif'e de Antep'in güvenli olmadığını, Pazarcık'a giderek ailesinin yanına yerleşmesi gerektiğini yazan bir pusula ulaşır.

Elif, ailesinin yanında her an yakalanma ihtimali olduğunu fark etmekte gecikmez. Abisinin dağda olduğundan şüphelenen jandarmalar, hemen her gece eve baskın düzenlemektedir.

Her an yakalanma riski karşısında örgütün söylediği gibi beklemeyi de kendisi için bir çıkış yolu olarak görmeyen Elif, kırsala çıkmakta ısrar eder.

"Mehmet arkadaş geldi. Birkaç gün sonra beni alacaklarını söylediler."

Elif, kendisini almaya gelenlerle birlikte dört kişilik grup olarak "kırsala çıkar."

Amaç gerilla savaşını başlatmaktan çok, 12 Eylül Darbesiyle birlikte gelişen yoğun tutuklamalar karşısında kendilerini korumak, bu arada Maraş olayları sonrası ortalama her eve bir silah düştüğünü bilen devletin darbe ardından silahları toplama kararı karşısında, bunların tümünün ordu güçlerine teslim edilmesini engellemek, bunun için de bir kısım silahı teslim alıp kırsal alanda gömmektir. Bu hedeflerle Pazarcık çevresinde beşer kişilik üç silahlı propaganda birliği oluşturulur. Bölgenin genelindeki askeri sorumlu, Bese Anuş'un eşi Mehmet Anuş'dur.

İlk kez kırsal alana çıkan deneyimsiz gerillalar, köylülerin sevgisi ve desteği ile dört-beş aylık bir zaman boyunca amaçlarına uygun hareket ederler. Yaşamaları için gereken gıdaların temininden, silahları toplamaları ve kendilerini korumaları için ihtiyaç duydukları istihbarata kadar, her konuda köylülerin yardımını alırlar. Bu dostluğun da etkisiyle köylere kendi aralarında yeni isimler verirler. Bir köy Küçük Vietnam, bir diğeri ise Küçük Küba'dır.

Salman'ın sorumlusu olduğu ve Hasan, Mehmet, Seher ile Elif'ten oluşan beş kişilik grup, kısa bir süre sonra Pazarcık'ta saklanan Bese Anuş'dan gelen notu alır. Üç birim arasında yeniden bir düzenleme yapılır. Seher, kadın militanın olmadığı ikinci gruba kaydırılacak, Bese Anuş da Elif ile birlikte Salman'ın grubuna katılacaktır.

"Sabaha karşı dörtte Bese arkadaşı ilk kez sığınakta gördüm.

Yaş olarak benden büyüktü, gelip beni öptü. Gözlerinin büyüklüğü dikkatimi çok çekmişti. Çok güzeldi. O an çok cana yakın olduğunu düşündüm."

Dağ yaşamının zorlukları ve ilk gerillacılığın acemi şaşkınlıkları içerisinde Elif'in belleğinde derin izler bırakacak bir yol arkadaşlığı böyle başlar.

Gruptakiler, yeni gelen yoldaşlarını gün ışığında görmek için sığınaktan çıkar ve dumansız küçük bir ateşin etrafında oturup sohbet ederler.

Elif, Bese Ablasının komutanları Salman'la öncesinden tanıştıklarını, ateş başında geçen sohbetlerden anlar.

"Salman arkadaş evliydi, bir oğlu vardı. Bese arkadaşın çocuğu yoktu. Salman arkadaş 'Benim bir oğlum var. Ölsem de arkamdan silah kaldıracak biri var. Sen ya da Mehmet şehit düşse, arkanızdan silah kaldıracak kimse yok' dedi. Heval Bese gülmüştü; 'Hiç önemli değil. İntikamımızı alacak yüzlerce çocuk var' dedi. Salman bireyselleştiriyordu. Bese hep bundan uzaklaştırıyor, genelleştiriyordu.

Bir zaman sonra Heval Bese bana 'Biraz dolaşalım' dedi. Birlikte kalktık. Salman fazla uzaklaşmamamız gerektiğini söyleyince Bese 'Salman abi, sen bana talimat veremezsin' dedi. Çok hoşuma gitmişti.

Yürürken bana bir ihtiyacım olup olmadığını sordu. Sonra da regl olduğumda ne yaptığımı sordu. Utanmış, sadece tedbirli olduğumu söylemiştim. 'Zorlanmaların olursa bana söyle' demişti."

Bese Anuş'un "yaşama hakimiyetinden" çok etkileneceği. Bu yeni yoldaşı, adeta daha önceden gerillacılık yapmıştır.

"Yaşamın dağda da güzelleştirilmesi gerektiğini" gruba anlatan, kendisi düzen ve temizliğe önem verdiği gibi, yoldaşlarını da bu konuda uyaran konumundadır.

"Erkek arkadaşlarla aynı sığınakta kalıyoruz. Aynı kalmamızın daha doğru olacağını söyledi. Operasyonlar karşısında bunun tedbir sağlayacağını düşünüyordu. Köylerden portatif kazma ve kürek isteyecek, yerimizi kendimiz kazacaktık.

Salman arkadaş bu fikirden pek hoşlanmadı, sürekli hareketli olacağımız için gerekli olmadığını söyledi. Heval Bese ısrar etmişti, bir gece için de olsa yapacağımızı söyleyerek 'Siz de orayı bilmeyeceksiniz' dedi."

İstedikleri malzemeler gelmeden yakalandıkları için iki kadın planlarını gerçekleştirmeye fırsat bulamaz.

Bese Anuş'un Pazarcık'ta büyümüş, ilkokul mezunu bir kadın olmasına rağmen günlük yaşamdaki davranışlarının bu eğitim düzeyini çok aşan bir birikimi yansıtmaya dikkatimi çekiyor. Birkaç yıldır evli olmasına rağmen, halk içerisinde evli bir kadından beklenen davranışların dışındaki serbestisi, Elif'i en çekici gelen özelliklerinden biri olmuş.

"Saçları omuzlarına geliyordu. Genelde açık bırakırdı. Erkek arkadaşların yanında da olsa tarağını çıkarıp rahatça saçlarını tarardı."

İlk PKK'li kadın gerillalardan biri olan Bese Anuş'un etkisi, sadece birlikte yaşadığı yoldaşlarıyla sınırlı kalmamış. Elif, köylülerin de Bese'yi çok sevdiğini, çevreyi iyi tanıdığı ve halkla iyi ilişkileri olduğu için bir köye indikleri zaman en çok onun inisiyatifli olduğunu söylüyor. Grup komutanı Salman'ın bu durumdan rahatsızlık duyup duymadığını merak ediyorum.

"Köye girer girmez nöbetçileri çıkarır, köylülere ne işimiz olduğunu tek tek sayar, geri kalan zamanda da onlarla sohbet ederdi. Salman arkadaş, yükünün hafiflediğini hissediyordu."

Bese Anuş'un hayali, "devrimden sonra kadınları eğitmek"miş. Elif, o zorlu mücadele yıllarında devrimin gerçekleştiği günün sonrasını düşünmenin, bu düşünce içerisinde de kadınlara yönelik bir tasarı sahibi olmanın çok ileri bir öngörü olduğunu söylüyor. Birçok lider kişilikte olduğu gibi, onda da bulunduğu zamanı ve mekanı çok aşan bir duygu ve düşünce dünyasının olduğunu düşünüyor.

İlk gerillacılık

1980'li yılların ilk gerillalarının, bu günkü gerillalardan oldukça farklı oluşu dikkatimi çekiyor. PKK gerillalarının görüntüleri günümüzde yazılı veya görsel basında sık sık yer aldığı için kıyafetlerinden içinde barındıkları kamplara, uğraştıkları işlere kadar yirmi dört saatlik yaşamlarının önemli bir kesiti milyonlarca insan tarafından takip edilebiliyor. O yıllarda bir kameranın objektifine takılacak olsa, bu günkülerden çok farklı görüntülerin çıkacağı açık.

Sarp dağlarda rahatça hareket etmelerini sağlayan şalvarları, üzerinde herhangi bir rütbe işareti olmayan apoletli gömlekleri, bellerine bağladıkları *şutikleri** ve bol cepli yelekleriyle kendi terzilerinde diktikleri "gerilla kıyafetleri" o yıllarda henüz yok. Elif kot pantolon, kazak ve montla evden çıkmış. Diğer yoldaşları da benzer durumda. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da en hazırlıklı olan, Bese Anuş. Terzilik yaptığı için, dağda rahat hareket etmesini sağlayacak geniş kumaş pantolonlar dikmiş.

Bu gün buldukları kampın veya yürüttükleri çalışmanın farklılığına göre üç, beş veya on beş kişilik gruplar halinde kaldıkları; taş veya kerpiçlerle duvarlarını ördükten sonra odunlarla çatısını yapıp naylon ile kapattıkları "manga" ları yerine, iki kişinin kazdığı "sığınak" dedikleri küçük tüneller var. Burası, ancak bir kişinin geçebileceği genişlikte bir delikten girilince tek sıra halinde en fazla beş kişinin sığabildiği karanlık bir yer.

Kamp mutfaklarında ve fırınlarında yiyeceklerini hazırlayan gerillalardan farklı olarak iki veya üç günde bir çevre köylere inerek yiyecek alıyorlar. Bunun dışında

* Bele birkaç kez dolanarak sarılan; şarjör ve bomba gibi cepanelerin taşındığı kemer olan 'raxt'ın bele oturmasını sağlayan birkaç metrelik kumaş

depolanmış gıdaları olmadığı gibi, ateş yakıp yemek de pişirmiyorlar.

“Köye gitmiştik. Tam çıkacağımız zaman jandarmalar köyü bastı. Arabaların ışıklarını görünce hızla çıktık. Fakat köpekler havlıyordu. Evlerden uzaklaşmıştık, ama hala köyde sayılırdık. Köpekleri susturmak için tüm ekmeğimizi yedirdik. Jandarmalar gittikten sonra tekrar yola koyulduk.

O kadar yorgunuz ki, sığınağa kadar gidemedik. Dereyi geçip biraz yamaca çıktıktan sonra naylonun bir katını altımıza, bir katını üzerimize serdik. Benle Heval Bese ortada yatıyoruz, erkek arkadaşlar yanlarda.

Yağmur o kadar yağmış ki, naylonla beraber yirmi metre kaymış, suya gelmişiz. Ayaklarımız ıslanınca uyanık.”

Bir de bu günkü teknil veya toplantı düzenleri gibi bir örgütsel işleyişleri olmadığı gibi, günlük yaşamda onlarca kez telaffuz edilen “heval” veya gerilla sözcükleri de yok.

“Heval Bese’ye Bese Abla diyordum. Erkek arkadaşlara, abi diyordum. Bese arkadaş da onlara abi diyordu.”

Halkın dilinde bu insanlar Apocu veya talebedir.

Her yerde fotoğrafları bulunan, Başkan veya Önderlik diye söz ettikleri Abdullah Öcalan’a o yıllarda sadece Apo denilmektedir.

“Önderliğin mücadeledeki yerinin bu denli belirleyici olacağını henüz bilmiyoruz. Fakat her zorluğu aşmaya başardığı için bu engeli de mutlaka aşacağına inanıyoruz. Apo mutlaka çözüm bulacak, diyoruz.

Gerillanın ordulaşacak kadar büyüyeceğini hayal bile edemiyorsun. Birkaç silahlı propaganda birliğinden, sayısı binlerle ifade edilen gerilla gücüne ulaşmak, çok farklı bir duygu veriyor.”

Acemi gerillacılık, komik anılar da bırakmış. Bunlardan biri üç grubun birbiriyle görüşmeye çalıştığı geceye ait. Bir araya gelmelerindeki amaç, durum değerlendirmesi

yapmak ve sonrasında neler yapacaklarına karar vermektir.

"Köyü kontrol etmeye giden Salman arkadaşın dönmelerini bekliyoruz. Ayak sesleri duyduk. Bizimkiler mi, düşman mı bilmiyoruz. Kendimizi yere attık. Onlar da bizi fark ettiler ve kendilerini yere attılar. İlk kez o zaman tabancamın namlusuna mermi vermiştim. Hiçbirimiz silahımızı nasıl kullanacağımızı bilmiyoruz, ama rast gele sıkacağız.

Diğer grup da çatışmaya hazırlanmış.

Sonra Heval Sabri'nin sesini tanıdık."

Yan yana geldikten sonra kimin kimi esir aldığı, kimin çatışarak direndiği tartışması saatlerce sürer.

Bu arada üç grubun sorumlusu uzun uzun tartıştıktan sonra ulaştıkları planlamayı tüm yoldaşlarına açıkladılar: Sınır ilçesi olan Kilis'e gidilecek, kaçakçıların yardımıyla sınır geçilecektir. Bu kararlar gruplar dağılır.

Salman'ın grubu da sığınaklarının olduğu yöne gider. Bir gün önce Apoculurı pek de sevmediklerini, ihbar edebileceklerini düşündükleri köyün çobanı tarafından görüldükleri için sığınakta kalmazlar. Bir saat daha yürüyerek, sabaha doğru ulaştıkları ağaçlık bir yerde konaklamaya karar verirler. Dağdaki son geceleri olacağından, henüz habersizdirler.

Üç grup da aynı gün yakalanır.

İşkenceli sorguda

12 Eylül Darbesinin birçok yerde belgelenmiş sorgularından ve tutukevlerinden geçen Elif ile, yaşananların bir kadın üzerinde bıraktığı etkileri tartışıyoruz.

Sorgusu üç buçuk ay sürmüştü. Çok değişik yöntemlerin kullanıldığı sorguda sırasında ilk gün verdiği

ifadeyi değiştirmediği gibi, kendilerine yardımcı olan insanlara veya örgüt çalışmalarına ilişkin sorulan tüm soruları yanıtızsız bırakmış.

Erkek yoldaşlarını itirafa zorlamak için kendilerinin bir baskı aracı olarak kullanılmak istenmeleri, en çok etkilendiği yön olmuş.

Grup komutanları Salman'ın işkencede direndiğini söylüyor. Askı, tazyikli su, elektrik, paslı çivilerle dövülme sonrasında bile konuşmamış. Sorgucular kendisiyle Makbule adındaki bir diğer PKKliyi onun karşısında soyup tecavüz edeceklerini söyledikleri zaman suçlamaları kabul edeceğini söylemiş.

"Fırsat bulduğumuzda birkaç kelime konuşuyorduk. Onlara 'Karşınızda bize saldırırsalar bile açık vermeyeceğiz' demiştik. Birkaç kez not yazarak uyardımiştik. Kürt erkeğinin feodal namus anlayışı, tüm direnişi çökertebilecek kadar zarar vericiydi. Bunun önünü almak da bize düşüyordu.

şöyle bir olay da duymuştuk: Bir bayan arkadaşi getiriyorlar, erkek arkadaşın karşısında çırılçıplak soyuyorlar. Erkek arkadaş 'Yıllardır seninle evliyim, vücudunun bu kadar güzel olduğunu görmemiştim' diyor.

Düşman cinselliğimizi, bize ait olan bir şeyi kullanıyorsa, bunu nasıl aşabiliriz? Erkek arkadaşları eleştirdik, feodal yaklaştıklarını söyledik. Eğer birçok erkek arkadaşta zayıf bir halka olarak düşman bunu yakalıyorsa, bizim erkek arkadaşların üzerine gitmemiz gerekirdi."

Erkek yoldaşlarını direnişe çekmede kadınların önemli bir rol oynadıkları, bu olaylardan anlaşılıyor. Bunu yaparken kendilerinin tacizler karşısında neler hissettiklerini merak ediyorum. Onlar da feodal olarak tanımladıkları arkadaşlarıyla aynı toplumda yetişmiş, benzer gelenekler ve alışkanlıkla büyütölmüşler.

"İki kadın, üç erkekle kalıyordunuz. Hangi gece hangisi sizinle yatıyordu' gibi sorular soruyorlardı. Çok

tahrik oluyorsun, çünkü bilinç düzeyin bugünkü gibi değil. Ama düşmana duyduğun öfke çok açık. Ondan gelen her ayıp, aslında onun ayıbı. Kendini bununla ikna etmeye çalışıyorsun.

Çıplakken arkadaşlarla karşılaştığımda utanç duymadım. Onlar için ne kadar tehlikeli olduğumu, dolayısıyla direnmemizin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha hissettim. ”

Yargılamalar, Altıncı Kolordu Bölgesi-PKK Davası diye tutanaklara geçer. Maraş, Antep, Pazarlık ve çevre yerlerde yakalanan beş yüz PKKlinin davası birleştirilir. Kimlik bildiriyle başlayan ilk oturum, ertesi gün gazetelerde manşet olur: “PKKliler Ateist Olduklarını Söylediler”

“Kimin siyasi savunma yapacağı önceden belirlenmişti. Kısa zamanda çıkma imkanı olmayan, örgüt tecrübesi çok olan arkadaşlar yapacaktı.

Arkadaşlar meslek profesyonel devrimcilik, din ateistlik diye cevap vermişlerdi.”

Elif tahliye olana kadar Maraş, Hatay, Mersin, Adana ve İskenderun cezaevlerinde kalır.

Bu sürede tüm tutukluların en çok etkilendikleri olay, 15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli baskınlarını yaparak ARKG* kuruluşunun, bununla birlikte uzun süreli halk savaşı stratejisine göre gerilla savaşına başladığını ilan etmesi olur.

“Şu hayali hep kuruyorduk: Arkadaşlar gelecek, cezaevlerini basacak, bizi kurtaracaklar. Yani biz tutuklu olsak da, yoldaşların mücadeleyi büyüteceklerine kesin inanıyorduk. Ama atılımın bu kadar erken gerçekleşmesini beklemiyorduk.”

Savcının 12 yıl ceza istediği Elif, yaşı küçük olduğu, ifadesi de yeterli olduğu için tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edilir.

* Arteşa Rizgariya Gelê Kurdîstan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu

Yeniden örgütle

Elif de benzer olaylar yaşayan kadın yoldaşları gibi, tutukluluğunun ardından tekrar çatışmanın yaşandığı yere gitmeyi düşler. Bırakıldıktan bir yıl sonra düşünüyü gerçekleştirir.

Bu arada ilk yol arkadaşları olan ablası ile abisi Avrupa'ya yerleşerek kendilerine yeni bir yaşam kurmuştur. Yoldaşlık günleri geride kalmış, sadece birer abi ve abla olmuşlardır. Bu yeni durumun kendisini nasıl etkilediğini soruyorum.

"Seni etkileyen insanlar yavaş yavaş gidiyor, farklı yaşamları tercih ediyor."

Ailesi Elif'i de devrimcilerden ayrılarak normal bir yaşam sürmeye teşvik etmeye çalışırlar. Bunun için Mersin'de çocuk elbiseleri satan bir dükkan açmışlar.

"Terk etmeyeceğim. Ne olursa olsun bu yaşamdan kopmayacağım. Avrupa'daki arkadaşlarla görüşüyordum. Oraya çıkmamı söylüyorlardı. Bir gün arkadaşlar bu şehirlere yeniden gelecekler, çalışma yürütecekler; onlar gelmeden bir zemin hazırlamalıyım, diyordum. Mehmet arkadaş da benimle aynı düşüncede idi."

İkinci tutuklanmaya kadar, sonradan yaşamını yitiren Mehmet Balçın ve Nasır Göksun ile birlikte çalışmalarını başlatırlar. Daha önce tutuklanıp bırakılan sempatizan ve taraftarla ilişki kurar, Mersin'den Adana, İskenderun ve Antep'e kadar olan bölgede halkı örgütlemeye çalışırlar.

Sonunda, Mersin'de iken beklediği haber gelir. Mustafa Ömürcan'ın denetiminde bir grup gerilla alana girmiştir. O sırada Mersin'de bulunan Elif, bu grupla bağlantı kurmak için, hemen bölgeye döner. Fakat bu arada Adıyaman'da çatışmaya giren yedi kişilik grubun tamamı yaşamını yitirir.

Kısa bir süre sonra alana giren ikinci grupla görüşmek üzere Mehmet Kabalak ile birlikte Pazarlık kırsalına, randevuya giderler.

Çatışmanın yaşandığı ve yakalandıkları yer, randevu noktasına çok yakındır. Acele davranıp önce çatışma yerini görmeye karar verirler.

"Heval Bese'nin yanında top biçiminde küçük bir radyo vardı. Acaba ne olmuştu?"

Yazdı, hafif ay ışığı vardı. Altında yattığımız ağacı bulduk. Oradan hareket ederek koştuğumuz yöne doğru ilerledim. Ay ışığında bir çalılığın içinde parlayan radyoyu buldum. Üstü pas tutmuştu, çalışmıyordu, ama bulmuştum. Radyoyu kaldırdığım an, Heval Bese'nin şehit olduğunu hiç düşünemiyordum. Yüzündeki ışıltı, gözlerinin büyüklüğü hep gözlerimin önündeydi. Sanki o çatışma yerinde birbirimizden ayrılmışız, yine o çatışma yerinde bir araya geleceğiz. Belki de buluşacağımız grubun içinde onu göreceğim.

Grup geldi. Heval Bese yoktu, ama önceden tanıdığım başka bir arkadaşı gördüm."

Bölgedeki gerilla hareketliliği giderek artar. Birkaç ay sonra üçüncü grup alana girer. İbrahim Parlak, gerilla grubunun sorumlusudur. Elif, artık gerillaya katılmak istediğini söyler. Fakat eyalete yeni giren bu grubun kış için bazı hazırlıklar yapması gerekmektedir. Elif ve Mehmet'e bu hazırlıklar için gereken ilişkileri kurma görevini verirler.

Bu görüşmeden kısa bir süre sonra yakalanan İbrahim Parlak, itiraflarda bulunur. İsmi geçen insanlar tek tek yakalanırken, gösterdiği adreslere baskın düzenlenir.

Elif ikinci tutuklamada yardım ve yataklık suçundan yargılanır. Mahkemeye çıkarıldıkları sırada, Gülistan adında bir diğer yoldaşıyla birlikte Parlak'ı dövmeye çalıştıklarını anlatırken, jandarmaların araya girmesiyle bunu yapamadıklarını ekleyerek hayıflanıyor.

Bu kez de ailesinin ve avukatların devreye girmesiyle altı ay sonra bırakılmış.

İkinci bırakılışının ardından polisin üzerindeki denetiminin arttığını söylüyor. Sık sık evleri basılır, gece

yarıları sorguya götürülür. Bu koşullar altında Türkiye’de daha fazla kalamayacağına karar veren Elif, en kısa ve güvenli yolun, PKK Avrupa örgütü aracılığıyla bu alana çıkmak olduğuna karar verir.

Fakat kendisi için gönderilen pasaportta “bazı küçük hatalar” olduğunu söylüyor. O yıl 21 yaşında olan Elif, on yıl Fransa’da yaşamış, dört çocuklu bir kadının pasaportuyla kontrolden geçecektir.

“Pasaport kontrolü yapan memurun bir düğmeye bastığını fark ettim. O bir şey söylemeden elimde valiz koşmaya başladım. Hangi tarafa yöneliyorsam otomatik kapılar kapanıyor. Sonunda polisler kolumdan yakaladılar.”

İlk dakikalarda pasaportun kendisine ait olduğunda ısrar etse de, havaalanındaki polis noktasında PKK’dan yargılandığı, mahkemesi sürdüğü için ülke dışına çıkmayacağı anlaşılır.

Günlerden cuma olduğu için, pazartesiye kadar beklemeleri gerekmektedir. Gelecek yıllarını cezaevinde geçirmekten kurtulmasını sağlayacak gelişmelerin bu tesadüfle bağlantılı olduğunu söylüyor. Pazartesi gününe kadar orada alıkonulacaktır.

“Gece iki polis konuşuyordu. Birinin acil paraya ihtiyacı varmış. Bir fırsatını bulup kendisine istediği kadar para vereceğimi söyledim.”

Bu arada havaalanında kaçmaya çalışan bir PKKlinin bulunduğu haberi basına sızmıştır. Meraklı gazeteciler Elif’i görüntülemek için savcılığın önünde beklemektedir.

“Arap bir adamla iki yaşında çocuğu vardı. Çocuğu kucağıma verdiler. Gazeteciler kim olduğumu soruyor, adımı söylüyorlar. Ben Arap bir kadını ya; anlamaz anlamaz yüzlerine bakıyorum. Polisler araya girip Türkçe bilmediğimizi söylediler.

Çocuk ha bire ağlıyor, babasına gitmek istiyor. Zor tutuyorum. Adam da iyice korkmuş.”

Polisle yaptığı anlaşmanın sonucunu alan Elif, savcının "Bir daha böyle şeyler yapma" diyerek eline tutuşturduğu kağıtları imzalar ve oradan çıkıp gider.

Birkaç ay geçmeden bu kez daha iyi düzenlenmiş bir sahte pasaportla 1989 yılının son ayında Avrupa'ya geçer.

Kendini yakan kadınlar

1990'lı yıllar Türkiye'de binlerce sempatizanının, yüz binlerce taraftarının hareketi destekliği yılların başlangıcı olurken, örgütün tabanını genişletme ve büyütme süreci Avrupa'da da etkili olmuştur. Bu ülkelerde henüz yasadışı ilan edilmediği için örgüt militanları, diledikleri gibi Kürt ailelerle ilişki kurmakta, yasalara uygun düşecek biçimde kurumlar açmaktadır. İlerleyen yıllarda Mala Kurda, Heviya sor, Huner-Kom* Avrupa'da yaşayan Kürtlerin en sık uğradıkları yerler olmuştur. Genç nesillerin Avrupa kültürüyle bütünleşerek kendilerinden kopmalarını önlemek isteyen aileler, kendi elleriyle çocuklarını bu kurumlara getirmeye başlamıştır.

Türkiye'de geçirdiği illegal devrimcilik günleri Elif için artık geçmişe aittir. Yıllar sonra kimi zaman gülerek, kimi zaman heyecanla anacağı şehir devrimciliğinin nefes nefese vakitleri geride kalmış; on binlerce insanın katıldığı büyük kitlesel eylemlerde yönlendirici olmanın, örgüte yeni katılan gençleri eğitmenin, onlarca kadro ile binlerce sempatizan ve taraftarın komitelerde yer aldığı bir örgüt yapısında yöneticilik yapmanın sadece bazı görevleri olduğu profesyonel devrimcilik günleri başlamıştır. Elif, Avrupa'da bulunduğu Kürt ailelerin evlerine ko-

* Kürt evi, Kürt Kızılayı, Sanatçılar Birliği

nuk olur, onlarla birlikte eylemlerde yürür ve en fazla da kadınların örgütlenmesi için çalışır.

1987 yılında YJWK'nin* ilanıyla sonuçlanan çalışmalara katılır. Bir grup kadın yoldaşıyla birlikte birliğin yönetmeliğini ve programını hazırlarlar. Kongrede birliğin merkez komite üyeliğine seçilir.

1990'ın ilk yıllarından itibaren PKK'nin Türkiye'deki etkisi Kürtlerin günlük yaşamına her geçen vakit daha siyasi bir boyut kazandırırken, gündelik yaşamın olağan akışı giderek değişmekte, belli bir saatten sonra sokağa çıkmak giderek tehlikeli olmakta, birçok insan faili meçhul cinayetlerle ortadan kaybedilmekte, evleri ve tarlaları yakılan köylüler ilçe ve şehirlere göç etmektedir. Sayısı binlere varan kalabalık gruplar gerilla cenazelerini veya faili meçhul saldırılarda yaşamını yitiren yakınları için yürümektedir.

Türkiye'de kabaran dalganın Avrupa'yı da içine alması için biraz daha zaman gerekir. Legal çalışmanın kolaylaştırıcı etkisi ve Kürt ailelerde Avrupa'daki sisteme tepkiyle daha da sarınılan Kürtlük özellikleri, Türkiye'de yaşanan değişimin rüzgarıyla birleşince Avrupalı Kürtleri de eyleme yöneltir ve hızla gelişen eylemlilikler "sivil itaatsizlik eylemleri" düzeyine varır.

Bu vakitlerde Abdullah Öcalan Med-tv'de yaptığı konuşmalarda Avrupalı halkı, "yüzlerini ülkeye dönmeye" çağırmaktadır.

Tam da bu sırada, 20 Mart 1994 günü, saat 16 sularında, Ronahi ve Berivan kod adlı iki genç PKKli Almanya'nın Mainheim şehrindeki bir korulukta üzerlerine benzin döküp kendilerini yakarlar.

"Kendini yakma", bir eylem tarzı olarak PKK'de ilk kez 18 Mayıs 1982 tarihinde başlıyor. Ferhat Kurtay, Eşref Anyık, Ali Çiçek ve Necmi Öner'in Diyarbakır Cezaevinde

* Yekitiya Jinên Welatparêzên Kurdîstan-Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği

yaşamlarını yitirmeleriyle sonuçlanan kendini yakma eylemleri, bir ilktir. Aslından bundan önce, 20 Mart gecesi Mazlum Doğan, tutuklu bulunduğu Diyarbakır Cezaevinin küçük hüccresinde, Newroz'u sembolize eden üç kibrit çöpünü ateşe verdikten sonra kendisini asar. Cezaevi yönetiminin günlere saklamaya çalıştığı bu olay, kısa zamanda tüm PKKli arasında "Mazlum arkadaş kendisini yakmış" şeklinde yayılınca, onun ardından gelişecek ilk eylem biçiminin de bir kendini yakma eylemi olması gerektiği kararlılığı ile dört PKKli bedenini ateşe verir. Bu tarihten sonra gerilla savaşının hızla büyümesiyle birlikte Kürtlük adına direniş, dağlarda hız kazanır; bir kez yaşananın ikinci bir tekrarı, bu yıllarda olmaz.

Gerillanın önemli bir güç olarak Kürt kitlesinde geniş destek bulduğu 1991 yılının Newroz kutlamaları sırasında Zekiye Alkan'ın Diyarbakır surlarının üzerine çıkarak "Newroz ateşi özgürce yakılmalıdır" diyerek kendini yakmasıyla bu eylem biçimi yeniden gündeme girer. Bundan iki yıl sonra yine bir Newroz kutlaması sırasında İzmir Kadifekale'de Rahşan Demirel kendisini yakar ve yaşamını yitirir.

Ronahi ve Berivan ise Avrupa'da gerçekleştirilen ilk uygulama. İki de yaklaşık birer yıllık PKKliler. Örgüte katıldıkları 1994 yılında birlikte bir süre eğitim gördükten sonra Berivan kitle örgütlemesinde çalışmalara katılırken, Ronahi PKK'nin aylık yayın organı Serxwebun gazetesinde yaklaşık sekiz ay çalıştıktan sonra o da Berivan gibi kitle çalışmalarına geçer.

"Eyalet toplantısı için tüm kadrolar bir araya gelmiştik. Ronahi ile Berivan arkadaşlar volta atıyorlardı. Beni çağırdılar. Bir insanın ülkeye gitmesi için ne yapması gerektiğini sordular. Daha önce rapor yazarak gerillaya gitme önerisinde bulduklarını ve istemlerinin kabul edilmediğini biliyordum. Bu yüzden onlara Avrupa'da çalışmanın önemini anlatmaya çalıştım. Fakat ikisi de burada kalmak istemediklerini tekrar tekrar söylediler."

Elif muhtemelen bu buluşmaları sırasında böyle bir eylemi gerçekleştirmeye karar verdiklerini düşünüyor.

Bu arada onun Avrupa'dan ayrılarak Suriye'ye geçmesi kararlaştırılmıştır. Orada bulunduğu son günlerde görevi, denetiminde yürütülen çalışmaları, sonrasında devam ettirecek yoldaşlarına devretmektir. Bunun için Köln'e gider. Gece, kaldığı evin telefonu ard arda iki kez çalar.

"İlk arayan, Ronahi arkadaştı. Yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi verdi. İki bayanla konuşmuş, partiye katılacaklarmış, isimlerini veriyor. Aidat fişleri varmış, nerede olduklarını söylüyor. Ben de bunların onun çalışmaları olduğunu, benim bilmeme gerek olmadığını söyledim. O kapattıktan sonra Berivan arkadaş aradı. Derneğin bir odasını çok güzel süslediğini söyledi. Bir şiir yazmış, ondan söz etti. Berivan arkadaş bana bağlı olmadığını, teknilini bağlı bulunduğu arkadaşına vermesi gerektiğini hatırlattım. Teknil vermediğini, sadece içinden geldiği için benimle görüştüğünü söyledi.

Telefonu kapattıktan sonra düşündüm: Niye beni aramışlardı? Üstelik biri bir bölgede, diğeri ayrı bir bölgede. Tabii böyle bir eylem planlayabileceklerini hiç düşünemiyordum."

Mainhaim şehrinin içindeki küçük korulukta akşam koşusu yapan bir erkek, koruluğun ortasında büyük bir alev fark eder. Biraz yaklaşınca alevlerin içinde yanmakta olan iki insan olduğunu görür. Hemen telefonla polisi arar. Koruluğa indirilen ambulans helikopter Berivan'ın cansız bedenini, Ronahi'nin ise halen canlı olan bedenini alarak hızla hastaneye götürür. Bu arada ihbar basına da ulaşmış, yerel bir televizyon canlı yayın yaparak olanları saniyesi saniyesine milyonlarca insanın evlerine taşımıştır.

Olayın tek tanığı ise geçirdiği şok nedeniyle bilincini yitirir ve hastaneye kaldırılır. Elif, Ronahi'nin abisiyle birlikte ziyarete gitmişler. Ancak şuuru hala yerine gel-

mediği için tanığı yatağı bağı halde bulduklarını ve kendisiyle konuşamadıklarını söylüyor.

Ronahi oksijen çadırında birkaç saat daha yaşamaya devam eder.

"İki cenaze için de gereken işlemlerin yapılmasını ben üstlenmişim. Annesi Ronahi'yi görmek istedi. Birlikte gittik.

Ronahi morgun buzluğunda, tekerlekli bir tabutun içindeydi. Kapağı açtığımda beyaz, fermuarlı bir bezin içinde olduğunu gördüm. Fermuarı açacağım, ama annesinin bayılmasından korkuyorum. Tekrar ona bakmamasının daha iyi olacağını söyledim. 'Eğer burada görmezsem, ülkede kesin açarım. Orada bakmamak için, burada bakacağım' dedi.

Fermuarı biraz açtım. Annesi görür görmez bayıldı. Çok korkunç bir görüntüydü; dişleri, kemikleri görünüyordu, kaşlarıyla saçı yanmıştı. Hafızamdan hiç silinmiyor.

Kendime güç verdim, fermuarı biraz daha açtım. Vücudunun yarısına kadar tamamen gördüm. Sonra ben de kendimden geçmişim. Görevliler koluma girdiler. Fermuarı kapatıp bizi çıkardılar."

Her iki cenaze de doğdukları yerde toprağı verilmek üzere Türkiye'ye götürülür.

Elif'in, yaşamına dair buraya kadar anlattıkları içinde belki de en fazla duraksadığı, dile getirmek için en uygun kelimeleri özenle seçtiğı ve kendi duygularıyla savaş içinde olduğu bölüm burası.

Bedriye Taş'ın PKK'ye katılımı, onun vesilesiyle olmuş. Aile çevresinden tanıdığı yengesi, Elif'e yeğeni ile mutlaka tanışması gerektiğini söyleyince, birlikte evlerine gitmişler. Odasını girdikleri zaman, resim yaparken buldukları genç kıza, resimlerini görmek istediğini söylemiş. Çizdiklerini başkalarına göstermeye pek de yanaşmayan Bedriye, evlerine misafir gelen "heval" in istemini geri çevirmemiş. Elif, gördüğü resimler karşısında duyduğu

beğeniye dile getirirken Bedriye de odasındaki misafirinin ilgisinden etkilenmiş.

Pazarcık'ın köyünde büyümüş, akranlarının okuduğu veya evlendiği yaşta o gizliden gizliye silah ve pusula taşımış, on dördünde gerilla, on beşinde işkencede direnişçi, yirmi ikisinde ise pasaport kontrolünde yurtdışına çıkmaya çalışan bir "terörist", şimdi de otuzunun üzerinde bir örgüt yöneticisi olan Elif ile atalarının yaşadığı toprakları hiç görmemiş, yabancı bulduğu bir diyarda büyüdüğü için sessiz bir karakter kazanmış, ama hep büyük şehirlerin kalabalık yalnızlığının uzağında, dağ köylerinin تنها kalabalığını merak etmiş genç kız Bedriye Taş' arasındaki dostluğun ilk adımı böyle atılmış.

İki eylemcinin anısına Frankfurt'ta düzenlenen gecede Elif, manevi dünyasında yaşadığı sarsıntılara rağmen güçlükle bir konuşma yapar. Duygularının paylaşıldığını gören Anne Taş, yanına yaklaşır "Bundan sonra Ronahi sensin, seni Ronahi'nin yerine koyuyoruz" der.

Ronahi ile Berivan ortak kaleme aldıkları bir mektubun altına ayrı ayrı imzalarını atmışlar. PKK ile ilişkileri bulunan bir aile birkaç gün sonra üzerinde "Heval Elif'e, o yoksa Bozan arkadaşına verin" yazılı mektubu alarak örgütün bürosunun yolunu tutar.

"Bu eylem, Önderliğin Avrupa'daki halkımıza yaptığı çağrılara bir cevaptı. Ülke olmadan yaşam da olmayacaktı. En önemlisi de kadında gelişen özgürlük kıvılcımı var; her ikisinin de içinde yanmaya başlamış ve bu eylemle zirveleştirdiler."

İki genç kızın gerçekleştirdikleri eylem, PKK'ye sempati duyan birçok gencin tam bir karar vererek harekete katılmasında oldukça etkili olur. Nitekim o dönemde harekete katılan birçok gencin raporunda "PKK'şi nasıl tanıdınız ve neden etkilenerak katılmaya karar verdiniz" sorusuna yanıt, "Ronahi ve Berivan arkadaşların eylemlerinden" şeklindedir.

Öcalan'la görüşme

Elif, 4 Nisan 1994 tarihinde, yani Öcalan'ın doğum günü olarak kutlanan günde Suriye'nin başkenti Şam'dadır. O güne kadar yalnız yazdıklarından ve resimlerinden tanımaya çalıştığı Abdullah Öcalan ile bizzat tanışacaktır.

"Önderliğe sarıldım. O kadar heyecanlanmışım ki Önderlik bana sürekli sakin olmamı söylüyordu. Yıllardır düşlediğim bir andı.

Önderlik bizimle dört saate yakın bir zaman tartıştı. Ronahi ve Berivan arkadaşların eylemlerini değerlendirmişti. Onları anlatmamı istiyordu. Yaşam tarzlarını, kişiliklerini, bildiğim kadarıyla anlatmaya çalıştım."

Öcalan'ın eğitim sırasında yaptığı konuşmaların kaydedilmesi, ardından yazılı hale getirilmesiyle hazırlanan "Çözümleme"leri ilk kez 1987 yılında Avrupa'da okumuş. Bu metinde Öcalan'ın kadroları çok fazla eleştirmesine şaşırılmış.

"Önderlik bir koyunun bile boğazını kesmeye çalışan kasaba direndiğini örnek vererek bizde yaşam reflekslerinin çok zayıf olmasını eleştiriyordu. Çarpılmışım. Kendimi, okuduklarımın içinde görmüyordum. Okumaya devam etmeye cesaret edemiyordum.

Cezaevinde direnmişim, teslim olmamışım. Ondan sonra da üç-dört yıl kendi başıma kalmışım, düzene dönmemişim. Bu kadar eleştiri fazla değil miydi? Birileri beni anlasın istiyordum.

Çözümlemeler, direnişinin siyasi ve ideolojik boyutlarının olmadığını gösteriyor. Önderlik senin güç dayanaklarını elinden alınca müthiş bir boşluğa düşüyorsun. Bununla birlikte çelişkiler yaşıyorsun. Kendi kendine Önderlik neden böyle yapıyor, diyorsun."

Avrupa'da iken ilk kez Öcalan'ın kitaplarını okuması sırasında içine girdiği şaşkınlığı yine cezaevinde kalmış, bırakıldıktan sonra Öcalan'ın yanında kalıp eğitim görmüş bir başka PKKliyle günlerce tartışmış. Fakat kafasındaki

soru işaretlerinin cevabını, asıl "Parti Merkez Okulunda" geçirdiği bir eğitim devresi sırasında almış.

O eğitim devresinde gerilladan ve PKK örgütlülüğünün bulunduğu çok çeşitli ülkelerden gelmiş yaklaşık yüz elli kadro vardır. Yıllardır örgüt üyesi olandan yeni katılmış olanlara; üniversite öğrenimi görmüş olanlardan okuma yazma bilmeyenlere kadar birbirinden çok farklı özellikler taşıyan, ama örgüt üyesi olma konusunda ortak duygu ve düşünceler yaşayan PKKliler, yaklaşık on dönümlük bir arazi üzerine kurulu Parti Merkez Okulunda birlikte kalıyorlar. Kampın ortasında bulunan ve Öcalan'ın kampta bulunduğu sırada kullandığı ev dışında okul binası, koğuşlar ve mutfak da var.

Burada kaldığı süre boyunca Elif, o güne kadar öğrendiği örgüt yaşamının temel kuralları konusunda yeni düşüncelerle karşılaştığını anlatıyor.

"Yıllardır mücadele içindesin ama o zamana kadar yaptığın birçok şeyi; düşündüklerin, söylediklerin, yaptıklarının, yıkman ve yerlerine yenilerini yaratman gerektiğini görüyorsun. Önderliğin söyledikleriyle senin yaşadıkların arasında uçurum var ve değişmek zorundasın. Örgüt doğrularındır diye kendinde sabitleştirdiğin dogmalar var. On yıl önce uyguladığın bir tarzı on yıl sonra yine uyguladığını görüyorsun. Önderliğin yaptığı çözümleme karşısında yaptıklarının vahametini görünce korkuyorsun. Eski ile yeni arasında müthiş bir boğuşma yaşıyorsun."

En fazla da Öcalan'ın bir erkek olduğu halde, yani bir kadın gibi bazı baskılara maruz kalmadığı, çelişkiler yaşamadığı halde kadın sorununa çok fazla çözümleyici yaklaşabilmesinden etkilenmiş.

"Yaşamayan bir insan, nasıl oluyor da yaşayan bir insandan daha iyi anlatabiliyor? Cevap, Önderliğin çocukluğunda. Temel çelişkiyi orada yaşıyor. Toplumun kadına yaklaşımını görüyor. Kadınlar olarak bizler, psikolojik kırılmalar yaşıyoruz. Bize yapılanlara öfke duysak da

çözüm gücü olamıyoruz. Önderlikle aramızdaki temel fark burada. O, çelişkileri boğuntuya getirmiyor, çözümlüyor.”

Öcalan’da gördükleri karşısında duyduğu ilk şaşkınlığı zamanla giderse de, dünyaya anlatamadıkları için sıkıntılı.

“Önderliğin kadını bu düzeye getirmesinin esaslarını kendi dışımızdaki kadına fazla yansıtamıyoruz. Aslında kendimiz de tümüyle içselleştirmiş değiliz. Önderlik yeni bir kadın tiplemesi yaratıyor.”

Bu tiplemenin nasıl olduğunu soruyorum.

“Kadının kadınla paylaşımında dertleşme, birbirini rahatlatma, ama çözüm sunmama var. Önderlik, bunun insanı büyütmediğini ortaya koyuyor. Onun kadınla kurduğu paylaşımında çözüm var. Kadın birbirinin dertlerini tesselli ediyor. Önderliğe bir sıkıntıyı söylediğinde, hemen sana sorunun kaynağına inmen gerektiğini söyler.

Mesela Ronahi arkadaşı anlatmıştım. Önderliğin Ronahi arkadaşa yönelik yaptığı çözümlemeyi dinledikten sonra, Ronahi arkadaşla birlikte yaşayanın ben değil, Önderlik olduğunu düşündüm.”

Öcalan’ın tüm değerlendirmelerine neden “çözümleme” deniyor?

Her kavramın görüneniyle yetinmediği, altını eşelediği için çözümleme.

Kürt toplumu için çok gerekli, özelde kadın için çok gerekli. Önderlik bunu geliştirmeseydi, bu günkü gelişmeler de yaratılmazdı.

Dışımızdaki bir insan okuduğu zaman anlam veremeyebilir. Küçük burjuva veya köylü sınıf özellikleri başka ülke devrimlerinde de kısmen ele alınmış, fakat çok yüzeysel. Önderlik çok güçlü çözümlüyor. Önderlik yüzeyde olan budur diyor, ama derinlemesine indiğinde, özün öyle olmadığını ortaya koyuyor.

Feodal bir ailede yaşadığında, sana bazı ölçüler verilir. Sen bir kızsın, hareket sınırın bellidir. Dışarı çıkmaz, çıktımı da çok ölçülüdür. Bilinen saygılı aile kızı. Önderlik bu feodal şekillenmeyi çözümlendiğinde şu çıkıyor: Erkek,

mevcut sistem karşısındaki güçsüzlüğünü kadın üzerinde uyguladığı baskı ile kapatmaya çalışıyor. Yani feodallik bir kavramdır, çözümlendiğin zaman birçok boyutu var.

Özelde Kürt toplumu içinmiş gibi görülse de, aslında Önderlik tüm insanlığı çözümlüyor. Bilimin, hukukun insanlık açısından geldiği düzeyi ele alıyor. Bu anlamda çözümlenmenin dili evrenseldir ve geliştiği ortamın koşullarına göre uyarlanıyor.

Öcalan'ı en çok hangi yönleriyle sevdiğini sorduğumda aldığım cevap, bu portre çalışmasına katılan diğer kadınlardan aldığım cevaba benzer oluyor.

"Görmeden önce onu da kendi beyninde kalıplara sokuyorsun. Gördüğün zaman o kalıplar bir anda yerle bir oluyor. Doğallığı, senin söylediklerini dikkatle dinlemesi çok farklı. Yanında çok rahatsın, hiçbir duyguna, düşüncene ket vurmuyorsun. Hep anlatma ihtiyacı duyuyorsun. Önderlik o zemini yaratıyor ve kelimeler kendiliğinden ağızından dökülüyor.

Önderliğin kadınla paylaşımı çok farklı. Geleneksel olarak kadının kadınla ilişkisinde dert ortaklığı yaklaşımı çok var. Yani sorunlarını birbirine söyler, ama avutur, köklü çözümler bulmaz. Önderlik bu paylaşımı yıkıyor. Mesela bir sorununu açtığın zaman, güçlü ve güçsüz yanlarını sana gösteriyor, çözümü senin bulmanı sağlıyor.

O günlerde Ronahi ve Berivan arkadaşların eylemlerinin üzerimdeki duygusal etkisi çok yoğundu. Önderlik beni eylemin derinliklerine inmeye yöneltti."

İkinci gerillacılık

1994 yılının yazında gerillaya gitmek üzere yola çıkar. İlk ulaştığı yer Behdinan Eyaleti olarak adlandırılan alandaki Metina bölgesidir.

"Daha önce kendime söz vermiştim; ülkeye ulaştığım zaman toprağı öpeceğim. Öyle de yaptım.

İlk kez yüz gerillayı bir arada görüyordum; gerilla kıyafetleri, silahlarıyla çok güzeller. Geriye gidiyorsun. İlk kırsala çıktığımda dört-beş kişiydik. Bu güne bakıyorsun: Sadece karargahta kalan arkadaşlar yüz kişi. Çok duygulanmıştım."

Yıllar önce beşer kişiden oluşan diğer iki grupla buluşmak için ne kadar zahmete girdiklerini hatırlıyor.

"İki-üç saat yürüyorsun, bir tabur; iki-üç saat daha yürüyorsun, bir başka tabur. Her yer gerilla kaynıyor."

Karşısındaki tablo, bir anlamda Bese Anuş'un yıllar önce hayalini kurduğu bir resmin canlanmış halidir. Kadın gerillalar ayrı kalmaktadır. Gerillanın çok temiz ve disiplinli bir yaşamı vardır. Günde üç öğün düzenli yemek yenilmesine bile şaşırır.

"Her şey o kadar sistemli ve zaman o kadar iyi örgütlenmiş ki, fuzuli kullanacağın vaktin yok."

Örgüt içerisinde uzun bir geçmişe sahip olsa da, karşılaştıkları yenilikler karşısında kendisini yeni bir savaşçı gibi hissettiği, özellikle de dağda yaşamı tüm ayrıntılarıyla öğrenme ihtiyacı duyduğu için "yeni savaşçı eğitimi" görmekte ısrar ettiğini anlatıyor. Bu eğitimden sonra Genel Karargah Yönetimine düzenlemesi yapılmış.

Yıllarının çoğunu dağda geçirdiği bu güne kadar hiç yaralanmamış, savaş boyunca ön mevzilerde çatışmalara girmemiş. Kendisi cezaevinde ve Avrupa'da iken dağda gelişen gerilla ordusuyla birlikte daha farklı bir devrimci şekillenmenin ortaya çıktığını erkenden fark etmiş. Özellikle savaşın yarattığı tiplmeyi yakından izlemeye, anlamaya çalışmış.

"Ordu düzeyinde bir savaş görüyorsun. Kadın fiili olarak yer alıyor. Bu, insanı çok etkiliyor. Bir kendi katıldığı dönemin koşullarını bakıyorsun, bir de bu güne. Senin döneminde üç-beş mermiyi korumaya çalışıyorsun.

Şimdi bir eylemde binlerce mermi. Yere düşürülmüş ve kaldırılmamış bir mermi gördüğünde tuhaf oluyorsun.”

Bu arada kendisinden sonra, 1990 yılında üniversite öğrencisiyken partiye katılan kız kardeşi Fidan* ile gerillada karşılaşır. 1995 yılında gerçekleştirilen ve YAJK**'ın kuruluşuyla sonuçlanan 1. Kadın Kongresinde karşılaşmışlar. Neler hissettiğini soruyorum.

“Büyümüştü, çok değişmişti. Onu tekrar görebildiğim için mutluydum.”

Dağlarda kadın olmanın nasıl zorluklar içerdiğini tartışmak istiyorum. Savaşın kadının doğasına ters olduğunu, portre çalışmasına katılan tüm kadınlar dile getiriyorlar. Ama bunların tümü de dağda kalmış, şu veya bu düzeyde savaşta yer almış kadınlar. Bunun bir çelişki olup olmadığını soruyorum.

“Daha önce bu konuda çok düşünmüştüm. Özellikle kadının psikolojik etkilenmelerini önceden düşünmüşsün, ama birebir derinliklerine inmemişsin.

Erkekteki fiziki güçle kadındaki arasında doğal olarak dengesizlik var. Kadının bunu sıfırladığını görüyorsun. Saldırıda yer alırken erkeğe benzeşen yönleri var, diğer yandan gittikçe erkeği aşan bir katılım düzeyi de var. Bu, kendi içinde çok anlamlıdır. Savaşlar, dengesizliğin olduğu yerlerde gelişiyor. Kadın savaş içinde bu dengesizliği aşmaya çalışıyor. Bir kısım bunu bilinçli yapmaya çalışıyor, ama feodal nedenlerle yapanlar da var.

Savaşın ruhsal etkileri çok derin, ama savaş sırasında arka plana itiliyor. Savaş durdu mu, dışavurumlarını görüyorsun. Mesela savaşırken yaptıklarının gururunu taşıyan bir kadın, sonradan yaptıklarının taktiğe ters

* 1997 yılında Zap'da mayın patlaması sonucunda yaralanır. Tedavi için gerilladan ayrılır. 1999 yılında altı yoldaşıyla birlikte Gürcistan Devleti tarafından Türk Devletine teslim edilir. İdamla yargılandıktan sonra müebbet hapis cezası alır, halen tutuklu

** Yekitiya Azadiya Jinên Kurdistan-Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği

düştüğünü gördüğü zaman ruhsal olarak bir zorlanmayı yaşıyor. Ama düşmanın dayattığı koşullar nedeniyle yürütmek zorunda olduğun bir savaş var. Başka çıkar yol yok.”

Savaşta derinlere itilen, savaş sonrası dışa vuranların neler olduğunu soruyorum.

“Bir çatışmada, yoldaşı yanında şehit düşmüş bir kadın, sadece onun intikamını almayı düşünüyor. Yıllar sonra dönüp baktığında ise, şehit düşmüş yoldaşının yaşayamadıklarını yaşamaya, yani hayallerinin gerçeğe dönüşeceği koşulları yaratmaya çalışıyor. Savaşta intikam, yani eskiyi yıkma öndeyken, sonrada yeniyi yaratma çabası öne çıkıyor.

Düşmanını vururken kadının yaşadığı duygu, intikam duygusudur. Sonraki süreçlerde bunu sorguluyor. Fakat ‘Niye öldürdüm’ demiyor. Savaşı yaratan, koşullar var; zorunluluklar var. Öldürmesen, sen öleceksin. Sorgulama şu boyutta oluyor: Farklı yöntemler olsaydı, savaş bu kadar büyümeden de çözüm bulunabilir miydi?

Savaşı durdurduk. Barışa dayanan bir çözüm arayışı var. Bunu geliştirmede de kadının rolü çok büyük. Tekrar savaş olmadan mücadeleyi nasıl geliştirebilirim? Kadın kendisini buna kilitliyor.”

Çok şiddetli geçen savaş yılları ardından stratejisini değiştirerek “demokratik kurtuluş çizgisi”ni esas aldığını açıklayan PKK içerisinde kadınların, bu değişimle ilişkisini soruyorum. Kadın barış mücadelesine uyum sağlayabiliyor mudur?

“Birçok bayan arkadaş kendisini savaşta ifade etti, savaştaki başarı düzeyiyle kabul ettirdi. Bu yüzden kendisini farklı yönlerde geliştirmede. Savaşın durmasıyla birlikte bu arkadaşlarda müthiş bir psikolojik zorlanma gelişti: ‘Savaş dışında yapabileceğim hiçbir şey yok. Parti beni bundan sonra ne yapacak?’

İlk birkaç yıl kadın bunu çok yoğun yaşadı. Öte yandan her şeyin savaş olmadığı, savaşı da bir barış için yürüttüğümüz gerçeği var. Zamanla adapte olma gelişti.”

Kadın gerillalar, dağlarda Türkiye’yi nasıl böleceklerini, aileleri nasıl dağıtıp toplumu parçalayacaklarını değil; hangi ülkeden veya halktan olursa olsun tüm kadınların sorunlarını nasıl çözeceklerini, nasıl daha güzel ve yaşanılır bir dünya yaratacaklarını tartışıyorlar. Televizyonda izledikleri kocası tarafından bıçaklanan kadının acısını da, anadilde eğitim hakkını istediği için okulundan atılan gencin öfkesini de hissediyor, çözüm bulmak için kafa kafaya verip günlerce tartışıyorlar.

Elif de bugün böyle bir gerilla. Çocuk yaşta başlayan devrimcilik yaşamının ileri yıllarında; örgütün her kulvarında yol almış, kadının harekete gün be gün artan katılımını yakından görmüş, büyümede önemli pay sahibi olmuş bu kadın militanın bundan sonraki hedeflerini soruyorum.

“Dönüp geriye baktığımda şunu sorguluyorum: Yaptıklarım, yapamadıklarım neler? Bu kadar çaba neyi yarattı, kadına ve topluma ne kadar mal oldu? Çok eksik ve yarım kalmış buluyorum.

Önderliğin ve şehitlerin emeğiyle bu günlere geldik. Halkın, yaratılan değerleri sahiplendiğini görüyorsun. Bu, insana büyük güç veriyor. Fakat senin de daha fazla üretmen gerekiyor.

Yıllar önce bana sorsanız, bu partinin bu kadar büyüyeceğini, milyonlarca insanın ona sahip çıkacağını, ailelerin kendi elleriyle çocuklarını örgüt vereceklerini hayal bile edemezdim.”

İlk kez bir Alevi olarak acılara maruz kalmanın çelişkisini yaşayan, sonradan bunu Kürtlük bilinciyle güçlendiren Elif, o yıllarda üçüncü sırada olan cins kimliğini, şimdi her şeyden daha önemli görüyor.

“Dünyayı, kadınla yaşanılır hale getirmek, kadını yaşamın öznesi yapmak” hedefi. Bu hedefi dağda süren

yaşamıyla gerçekleştirmesinin ne kadar mümkün olacağını soruyorum. Bu soru üzerine dağlara daha çok sarılıyor.

“Zaten bunu, dağdan kopmadan başarmak önemli. Dağda bir tarih yaratıldı, bir yaşam yaratıldı.”

Hemen ardından, belleğinde iz bırakan bir başka anıyı anlatmaya koyuluyor.

“Ermenistan’da birbirine komşu olan bir Ermeni kadınla Kürt kadının kavgasına tanık oldum. Kürt kadını, Ermeni topraklarında olmasına rağmen ‘Benim arkamda binlerce kadın gerilla var, senin arkamda kimin var’ diyor. Yani dağlarda yaratılan güç, kendisini ispatlamış bir güçtür.

Yine de kendimizi yeterince anlatamıyoruz.

Dağlardayız. Burada bulunan insanlar olarak hiçbir kadın örgütüyle organik bağımız olmayabilir, ama hangi hareketin nerede ne yaptığını biliyoruz. Diyelim, bir Türkiye’de şiddete maruz kalan kadınlara yönelik koruma evleri yapılıyor. Bence bu da bizi ifade ediyor.

Zorlu dağ koşullarında kadının kendisini ayakta tutma savaşımı vermesi basit değil. Şehirlerdeki kadınlar da bunu hissediyor. Onun yaptığını sen yaşıyorsun, senin yaptığını o yaşıyor. Burada ruhsal olarak bütünleşme var; mekanı çok çok aşılıyor.

Özgür Kadın Hareketinin yapmak istediği de budur; ruhsal bütünleşmeyi tüm dünya kadınlarıyla, giderek tüm insanlıkla yakalamaktır.”

17 mart 1981 tarihinde, Pazarcık yakınlarındaki kırsal bölgede yaşanan çatışmada yaşamını yitiren, PKK'nin ilk kadın şehit ilan ettiği Bese Anuş

“Hedefimiz, silahsız bir dünya”

Leyla

Urfa'nın Suruç ilçesinde yağmurlu bir gece. Takvimler, 23 Aralık 1992'yi gösteriyor.

Yaklaşık beş yüz sivil giysili adam, ellerinde G3, MG-3 ve roketatarla ilçe merkezinde bulunan bir evin etrafını sarıyor. Aynı anda yaklaşık beş bin güvenlik görevlisi Suruç'a dağılarak önemli yol hatlarını tutmaya başlıyorlar. Bu arada sokakta gezen insanlar uyarılarak evlerine gitmeleri tembihleniyor. Evlerin perdeleri telaşla çekiliyor.

Saat 20:00. Sarılmış olan tek katlı, küçük avlulu evin iki ayrı odasında birbirinden habersiz misafirler var. Dış

kapı bir girişe açılıyor. Evin girişi iki ayrı yöne bakan odaları birleştiriyor. Sağdaki odada misafir olan aile var. Soldaki oda, içinden geçildiğinde ayrı bir odaya açılıyor. Burası dışarıdan tamamen yalıtık bir ortam. Burada, yarı karanlıkta üçü kadın yedi insan toplantı halindedir.

Yaklaşık on beş dakika sonra mermiler yağmuru bastırarak ve şiddetli bir çatışma sesi Suruç'un semalarına yükselecek.

Fakat ondan önce İlçe kaymakamı, mülki amiri ve bazı önemli kişilerin huzurunda operasyonu gerçekleştiren yetkilinin "Teslim Olun!" çağrısı duyuluyor. İçer-den ilk yanıt, sözlerle geliyor: "Biz teslim olmayı gerektirecek bir şey yapmadık ki teslimiyete çağırıyorsunuz. Teslimiyet bizim değil, sizindir. Eğer savaş istiyorsanız, hazırız. İstemiyorsanız yol verin, buradan çıkıp gidelim!"

Bu arada evdekiler beş milyon Türk lirasını, ERNK makbuzlarını ve bazı örgütsel belgeleri yakmaya başlamışlardır.

İkinci kez "Teslim Olun!" çağrısı yapılmasının ardından ilk mermi içerden gelir. Çatışma başladıktan bir süre sonra, iki elini ensesine dayamış bir erkek dışarı çıkar. Bu insan, Urfalılarının yakından tanıdığı, Apocular diye bilinen grubun faaliyetlerini ilk örgütleyen insan olmasıyla bilinen ve halk içerisinde önemli bir saygınlığı olan Mustafa Gezgör'dür. Ensесinin arkasına dayadığı iki elinde ise pimleri çekilmiş birer bomba saklamaktadır.

Evin çatısına yerleşmiş bir özel tim bombaları fark edince, Mustafa Gezgör kendisini teslim almak için bekleyen gruba ulaşmadan tetiği çeker. Operasyon ekibinden, bir kişi bu bombalardan gelen parçalarla yaralanırken Gezgör'ün başı parçalanır.

Patlama öncesi doğan kısa sessizlik yerini yeniden çatışmaya bırakır. Bu kez bir de evdeki altı insanın "Biji Serok Apo" sloganı duyulmaktadır.

Çatışma uzayınca roketatar devreye girer ve evin ön duvarı büyük oranda tahrip edilir. Ancak bu da çatışmayı

sona erdirmeye yetmez. Bunun üzerine panzer, yan duvarı yıkarak evin çatısını çökertir.

İçerde yaşayan kimse kalmadığına artık emin olunmuştur. Bir süre önce yüksek bir gerilimle tetikleri çeken sivil giysili adamlar, artık evin içini görebilmektedirler. İki kadın altı insanın cansız bedenleri evden çıkarılır.

Operasyonda Mehmet Güneş adında biri daha vardır. Evdekiler, onu Pola ismiyle tanırlar. Onun verdiği bilgilerle gerçekleştirilen operasyon, yine onun vereceği onay ile sonuçlanacaktır. Fakat Pola ısrarla bir kişinin eksik olduğunu söyler. Leyla da Mustafa Gezgör ve Mehmet Salih ile birlikte PKK Suruç komitesinde yer almaktadır ve o gece yapılacak toplantıya mutlaka katılmıştır. Bu nedenle evde izine rastlanmamış olması mümkün değildir.

Bu direktme üzerine itfaiye aracı getirilerek yıkıntılara tazyikli su sıkılır. Tekrar yapılan aramada yıkıntıların arasında bir genç kadın ayağı fark edilir. Bileğinden kavranıp çekilerek dışarı çıkarılan kadın; elbiseleri parçalanmış, sağ bacağından kurşun yarası almış, vücudu kanlar içindeki genç kadın, Leyla'dır.

Eşine rağmen PKKli

Leyla, 1967 yılında Afrin'in bir köyünde dünyaya gelir. Yaklaşık 40 hanelik köy, genelde aynı aşiret çevresine aittir. Birçok çevre köyü gibi burada da köylüler geniş arazilerdeki zeytin ağaçlarıyla geçimlerini sağlamaktadır. Yaz sonunda toplanan zeytinler şehre götürülerek satılmaktadır. Bu Kürt köyünde halk, bir zeytin toplama işinde çalışmak üzere Arap işçiler köye geldikleri zaman, bir de kendileri ürünlerini satmak için şehre gittikleri zaman Araplarla ilişki kurabilmektedirler. Bunun dışında

Kürt gelenek ve görenekleri ekseninde tekdüze bir yaşam sürmektedirler.

Zeytin toplama işinde ev halkı da çalışır. İki kız dört erkek kardeş içerisinde evin en büyüğü olan Leyla'nın çocukluğu, birçok Kürt ailesinde olduğu gibi ev işlerine yardım etmek, kardeşleriyle ilgilenmek, zaman zaman da zeytin toplamakla geçer. Ayrıca köyde altı yıl eğitim veren okulda ilköğrenimini tamamlar.

Ailesi köyün en varlıklı ve nüfuz sahibi evidir. Bu nedenle Apocular, bölgede örgütlenirken bu aileden başlayarak tüm alanı etkilemeyi hedeflerler. 1983 yılından itibaren aile, kapılarını Apoculara açar. 1984 yılında babası, artık bir milis düzeyinde propaganda ve örgütlenme çalışmaları yürütmektedir.

Babası, Kürt toplumunun feodal özelliklerine ve katı geleneklere rağmen Leyla'yı küçüklüğünden itibaren kendisine yakın görür ve görüce serbest yetiştirmeye çalışır. Bu nedenle Leyla, aile içerisinde en fazla babasına bağlı bir çocuk olarak büyür.

Yıllar geçtikçe köy PKK'nin önemli bir örgütlülük düzeyi sağladığı bir alan haline gelir. Artık topraktaki mahsulü toplamak için diğer köylerden Arap işçiler gelmemektedir. Hemen hemen tümü yurtsever olan aileler, çevre bölgelerden gelen diğer yurtseverlerle ve sayıları artık yüzleri aşan PKK kadroları ile birlikte ürün toplamaktadır, ürünün yarısı harekete aktarılmaktadır.

Leyla, PKK ile ilk kez ailesi aracılığıyla tanışır.

"Bizim eve gelip giden arkadaşlardan çok etkileniyordum. Onların davranışları, konuşma biçimleri ve yaklaşımları toplumdaki insanlardan çok farklı idi. Düzen dışı insanlardı. En çok da insani yönleri etkileyiciydi."

Suriye'nin kapalı ortamına, özellikle burada yaşayan Kürt halkının gelenek ve göreneklerindeki feodal etkilere rağmen, görece serbest yetiştiği için, evliliğini de kendi tercihi ve istemiyle yapmış. Bu yüzden kendi ailesine

bağlılığının, evlendiği erkeğin ailesine duyduğu bağlılıkla daha da derinleştiğini düşünüyor.

“Onlara adeta tutkuyla bağlı idim, çok seviyordum. Öte yandan Apocuların evimize gelmelerini istiyordum. Her türlü yardımı yapmaya hazırdım, fakat onlar gibi yaşayamazdım. Onların yaşadıkları zorlukları düşünüyordum. Ben ise hayatımda hiç zorluk çekmemiştim. Bu nedenle onlar gibi yaşayamazdım.”

Fakat bu düşünceler uzun sürmüyor. Birlikte yaşamaktan çok mutlu olduğu, üstelik ne sınıfsal ne de ulusal açıdan ciddi bir çelişki yaşamadığı halde, onu bütün bu imkanları reddederek zorluklar dünyasına çeken nedenlerle tanıyor. Bu değişimi kendisi şöyle tanımlıyor:

“Hiçbir zaman erkeğin üzerimde baskı uygulamasını kabul edemem. Nereye gidersem gideyim, hiçbir erkek karşısında güçsüz veya zavallı duramam. Eğer bir örgüte gireceksem, orada rol sahibi olmalıydım. Sadece erkeklerin bulunduğu bir ortamda etkinlik sahibi olamam. Mutlaka kadın arkadaşlarımın da olması gerekir. Düşüncelerim böyleydi.

Önceleri erkek arkadaşlar eve çok fazla gidip geliyorlardı. Jiyan (Yıldız Durmuş) arkadaşı gördükten sonra, kadının da bu örgüt içinde bir rol sahibi olduğunu düşünmeye başladım. Jiyan arkadaş faaliyet yürütürken, onunla birlikte hareket etmeye başladım. Halkın kendisine nasıl bağlı olduğunu gördüm. Hem siyasi, hem de otoriter idi. Bu özellikleriyle beni çok fazla etkiliyordu. Onun gibi olmak istiyordum.”

PKK'ye katılma kararı almasında bu ilişkinin belirleyiciliğini ortaya koysa da, bu kez kendi talebinin hemen kabul edilmemesinden yakınıyor. Yıldız Durmuş, kendisini okumaya ve bilinçli bir katılım sağlamaya teşvik etmiş. Bu süreç içerisinde okuduğu yayınlarda, en fazla Apocu militanın özelliklerinden etkilenmiş.

“Acaba ben bu özellikleri kendi kişiliğimde temsil edebilecek miydim? Mükemmel bir insan olmalı ve sonra bu harekete katılmalıydım.”

1989 yılında Murat Karayılan’ın kendisiyle konuşması, harekete katılımının ailesi ve bulunduğu alan üzerindeki etkisini kavramasında belirleyici olmuş.

“O an, bu evde daha fazla kalamayacağımı düşündüm. Arkadaşları tanıdıkça aileme yaklaşımım değişiyor, birçok şey eski çekiciliğini yitiriyordu.”

Böylece 21 yaşında evli bir kadın iken, örgüte katılma kararı verir, Leyla adını alır ve her günü onlarca güne denk yoğunlukta ve zorlukta bir devrimcilik hayatına adım atar.

Kuşkusuz Ortadoğu gerçekliğinde, özellikle de Kürt toplumunda evli bir kadının böyle önemli bir karar alması, o yıllarda sık rastlanan bir durum değildi. Eşiyle ilişkisini sorduğumda bu konuda hiç anlaşılmadıklarını anlıyorum.

“Eşim benden önce katılmıştı. Ama bu nasıl bir katılımı? Evden ayrılırdı, beş altı ay faaliyetlerde kalırdı, sonra tekrar eve gelirdi. Yarı profesyonel idi.

Ben katılma kararı verdiğimde, sanki kendi içinde bu durumdan memnun değildi. Başta kendisi benim katılmamı istiyordu, ben karşı çıkıyordum. Ben katıldıktan sonra huzursuz olmaya başladı. Kendi kararım, tercihimle katılınca o, adeta bunalıma girdi.

Aslında ben evde oldukça, bunu kendisi için bir umut olarak görüyordu. Yani kendi kararında net olmadığını gördüm. Katılmadan bir süre önce kendisiyle yaptığım bir tartışmada bunu daha iyi anladım. Tepki duydum. Bu zamana kadar bana katılmam gerektiğini söylüyordu, şimdi ben katılmak istiyorum, neden böyle yapıyor, nasıl ikircikli yaklaşır, diyordum.”

Leyla’nın bu kararı, evliliğinde de bir dönüm noktası olmuş. Her ne kadar bir süre Mahsum Korkmaz Akademisi’nde birlikte eğitim görmüş olsalar da Leyla artık bir süre önce severek evlendiği bu insandaki

yetersiz yanları görmeye başlamış ve giderek uzaklaşmış. Son olarak kendisinin Urfa'ya gitmesi, eşinin mücadelede daha fedakar ve aktif bir katılımın gerekli olduğu sırada buna yanaşmaması, yol ayrımını derinleştirmiş. Eşi düzen yaşamına geri dönerken, Leyla Türkiye'de tutuklanır. Ancak on yıl sonra eve döndüğü zaman, onu ve yeni eşini görür.

Afrin'in zeytin bahçelerinden Urfa'ya

Leyla, PKK'ye katılma kararı aldıktan ve bu kararı örgüt tarafından onaylandıktan sonra eğitim görmesi için Mahsum Korkmaz Akademisi'ne gönderilir.

"Daha önce Vietnam gerillalarını okumuştum. Bu yüzden gerillacılık bana çok çekici geliyordu. İlk kez bu kadar yüksek dağlar görüyordum. Dağları tırmanırken çok heyecanlıydım. Hayallerim gerçek oluyordu.

Yorucu yürüyüşün sonunda kampa ulaştığımızda, bayan arkadaşları gördüm. O zaman büyük bir güç aldım.

Kampa girer girmez Başkan'la karşılaştım. Daha önce Önderlikten söz edildiğini birçok kez duymuştum ve ilk kez 1986 yılında görmüştüm, bazı kitaplarını okumuştum. Fakat o zamanlar normal bir insan olarak görüyordum. Yani fazla tanıımıyordum. Önderlik benimle konuştuğu an, çok büyük bir gücü olduğunu hissettim."

Böylelikle Leyla, uzun ve zorlu devrim koşusunun ilk metrelerini kat etmeye başlamıştır. Bu kampta yaklaşık bir yıl kalır ve üç eğitim devresine katılır. Dördüncü devre başlamadan kamptan çıkarılır. Akademide düşünce tarihi ve sosyalizm, Kürdistan tarihi gibi teorik ve ideolojik derslerden, komando eğitimi gibi zorlu askeri derslere kadar çok kapsamlı bir eğitim verilmekte ve öğrencilerin başarı düzeyleri not ve diploma verilerek belgelen-

mektedir. Leyla, ilk iki eğitim devresini başarıyla tamamlar. Ancak üçüncü devrede hedeflediği notları alamamasını artık hareket içinde yürüme kararlılığına ulaşması nedeniyle, kendisini geliştirmeye sevk edecek bir yöntem olarak değerlendiriyor.

Ardından PKK 4. Kongresinin gerçekleştiği yere, Kürdistan dağlarına gider. Kısa süreli bu gerilla pratiği, eğitimde gördüklerini sınama niteliğinde olsa da Leyla, henüz bulunduğu ortamın derinliğini kavrayacak örgütsel birikim ve devrimci tecrübeden yoksundur. Biraz da bu nedenle üç ay sonra Kobani'ye, kitle faaliyetlerine gönderilir.

Yaklaşık bir yıl süren çalışmalardan sonra yaşamında bir dönüm noktası yaratacak olayın yaşanacağı, Urfa'nın Suruç ilçesine gidecektir. Bu düzenleme, bir tartışma sonrasında gerçekleşir. Suriyeli bir Kürt olarak Suruç'a gidişini kendisi şöyle anlatıyor:

"Kobani'de faaliyet yürütürken, hep uzun süreliğine ayrılma ihtiyacı duyuyordum. Önderliğe yazdığım raporlarda ülkeye gitmeyi öneriyordum. Sonunda Önderlik beni çağırdı ve Suruç'a gideceğimi söyledi. 'Suruç'tan İstanbul'a kadar, her yerde faaliyet yürütebilirsin, bu konuda serbestsin' dedi.

Gitmek istemediğimi söyledim. Türkçe bilmediğimi gerekçe gösterdim. Aslında ayrı bir gerekçem daha vardı."

Asıl nedeni anlatırken yüzünü tebessüm, gözlerini ise buğu kaplıyor.

"O günlerde arkadaşlar arasında Gezgör arkadaşla ilişkimiz üzerine bazı tartışmalar yapıldığını duyuyordum."

Bu durum, cinsiyet sorunu ile kadın-erkek ilişkileri konusunda çocukluğundan beri bir arayış içinde olan, evlilik denemesinden sonra sorgulamalarını derinleştiren ve yaptığı çözümlenmelerle örgüt yapısı içerisinde de bu konuyu sürekli tartışan Abdullah Öcalan'ın dikkatinden

kaçmaz. Bütün konularda bilimsel yöntemi esas alması, bu duruma da örgüt içerisinde ortaya çıkan genel yaklaşımdan daha farklı ele almasına yol açar ve Leyla'nın itirazının asıl nedenini bildiği için "Kemal* arkadaşına bağlanmışsın. O sana ne vermiş, neyine bağlanmışsın" diyerek onu da sorgulamaya sevk eder. Ardından "Eğer bu alan mücadeleye açılırsa, orada tüm Kürdistan halkının kurtuluşunu görmek mümkün olur" diyerek böyle bir kurtuluşa kadının örgütleyici olmasının önemine dikkat çeker. Leyla kendi kararında ısrar etse de, sonucu değiştiremez.

Böylece Leyla, 1992 yılının ikinci ayında Suruç'a geçer. Suriyeli bir Kürt olarak, Kuzeyli Kürtleri tanıma, özellikle başkanları Öcalan'ın yetiştiği ortamı anlama istemi sayesinde, alana kısa sürede uyum sağlar ve halkın sevgisini kazanır. Babasından örnek aldığı insanlarla iletişim kurma yeteneğini, Öcalan'dan eğitim aldığı süreçte tanımaya başladığı PKK ideolojisi ile bütünleştirmeye çalışır ve güçlü bir propagandacı olarak insanlara güven verir. Apocular Suruç'a tekrar girmiştir. Üstelik bölge halkının Apocularla ilk kez tanışmasında temel rolü oynayan Mustafa Gezgör, iki yoldaşıyla birlikte bu çalışmalarını örgütlemektedir. Leyla, yaklaşık sekiz aylık faaliyet sürecinde hem halktan, hem de komitedeki iki yoldaşından öğrenmeyi esas alır. O ayları hatırlarken, ilk çalışma heyecanını adeta yeniden yaşıyor:

"Her gün Kürdistan'ı parça parça kurtardığımız düşüncesini taşıyorduk. Yani yüksek bir moralle çalışıyorduk. Halka zarar veren insanlara karşı nasıl mücadele edeceğimizi, halkı PKK için nasıl örgütleyeceğimizi sürekli tartışıyorduk. Binlerce insandan oluşan bir milis gücü oluşturmayı hedefliyorduk. Yıllarca tutuklu kalıp çıkmış insanlar vardı. Onları mücadeleye çekecek ve milis gücü oluşturacaktık; bu yönlü çalışmalar yürütüyorduk."

* Mustafa Gezgör

Başta alanı tanımamanın kendisi açısından bir engel olduğunu düşünse de, birlikte çalıştığı arkadaşlarla arasındaki güven ve uyum, bu engelleri çabucak aşmasını sağlar.

“Alanı tanıdıktan sonra artık gece-gündüz demeden hareketliydik. Düşmanın onlarca yılda yarattıklarını birkaç ayda yıkmaya yetecek yoğunlukta bir çalışma yürütmemiz gerekiyordu.”

Hızla gelişen örgütlülük, bölgedeki askeri yetkililerin de dikkatini çeker. Özellikle de, söz konusu faaliyet, 12 Eylül Darbesi ardından yapılan tutuklamalarla yakalandığı ve cezaevinde kaldığı halde, çıktıktan sonra yeniden PKK faaliyetleri ile ortaya çıkan Mustafa Gezgör öncülüğünde geliştirilince, bu dikkat daha da yoğunlaşır ve grubun yakalanması amacıyla operasyonlar başlar.

GAP Bölgesi olarak adlandırılan bölgede art arda operasyonlar yapılmış, Siverek komitesinde yer alanlar çıkan çatışma ile yaşamlarını yitirmiş, birçok milis ve sempatizan tutuklanmıştır. Sadece Suruç komitesi çalışma yürütür konumdadır.

Suruç'ta bir çatışma gecesi

Örgütün tüm çalışmalarını sürekli izleyen ve perspektifler sunan Abdullah Öcalan, bu alanda yaşananları da yakından takip eder. Tehlikenin boyutlarını görerek grubu, gerekli tedbirleri alması için uyarır.

“Bizden önce bir grup yakalanmıştı ve çözümler olmuştu. Önderliğe tekmil verilmişti. Önderlik ‘Birçok iş yapabilecek konumda olduğunuz halde açık hareket etmişsiniz, birçok insan sizi tanımış. Bu kadar tanınmış olmanızı eleştiriyorum. Mevcut durumda Suruç'ta ateşin içindediniz. Eğer oradan derhal çıkmazsanız, bu ateş sizi

yakacak. Bu nedenle alandan ayrılmalısınız.' dedi. Yönelim, ancak böyle etkisiz bırakılabildi."

Komite, bu talimat doğrultusunda hareket edecektir. Fakat talimatı diğer yoldaşlara da aktarmak ve bu talimatın gerektirdiği hazırlığı yaparak alanı hızla terk etmek gerekmektedir. Bunun için en uygun zaman, öncesinden kararlaştırılmış, 23 Aralık gecesine denk gelen randevudur.

Randevuya gelmesi gerekenlerden biri, daha önce birçok kez çalışmaları aksatması, değişik gerekçelerle komite içerisinde tartışma konusu olması ile tanınan Pola*'dır.

"Pola, Urfa'ya isteksiz gitmişti. Bunun üzerine Gezgör arkadaşla ikimiz Urfa'ya giderek kendisiyle görüşmüş, ikna etmeye çalışmıştık. Bu görüşme ardından Suruç'a girmiştik."

Urfa nüfusuna kayıtlı Mehmet Güneş daha önce PKK davasından yargılanarak on iki yıl cezaya çarptırılır. 1990 yılında serbest bırakılınca örgüte döner. Mahsum Korkmaz Akademisi'nde eğitim gördükten sonra örgütsel çalışmaları geliştirmek için kendi isteğiyle Urfa'ya geçer.

Fakat ikircikli tutumları ve grup içerisinde sürekli huzursuzluk kaynağı olması nedeniyle mücadeleyle yürüme konusunda ne kadar kararlı olduğu, herhangi bir zorlanma karşısında ne tür bir tavır sergileyeceği konusunda kuşklar oluşmuştur. Mustafa Gezgör daha önce cezaevinden de tanıdığı, tavırları ve duruşu nedeniyle fazla güvenmediği bu insana yaklaşırken her zaman mesafeli ve temkinlidir. Fakat bu kuşklar, henüz somut bir olayla onanmadığı için sadece bir öngörü düzeyindedir. Bu nedenle örgütsel çalışma gereği yapılması gereken, sorunu açığa çıkarana dek izleyip, birlikte çalışma yürütmektir.

* Mehmet Güneş

Komite, gerçekleştirilen operasyonda yakalananlardan birinin de Pola olduğundan henüz habersizdir. Pola, sorguculara Mustafa Gezgör'e ancak kendisinin ulaşabileceğini söylemiştir. 23 Aralık günü, bu amaçla onun bulunabileceği birçok evi telefonla arar. Fakat ulaşamaz. Öğleden sonra tekrar aynı yerleri arar. Bir evde tesadüfen ulaşır. "Kısıtılmış durumdayım. Mutlaka çıkmam gerekiyor. Bir araya gelip bu konuyu görüşelim ve öyle ayrılalım" der. Gezgör, telefonda dinlediği konuşmadan ve ses tonundan yola çıkarak ters giden bir şeyler olduğunu sezer. Öfkeyle "Yoksa sen alçaklaştın mı?" der. Pola "Olur mu öyle şey" dese de Mustafa Gezgör telefonu sertçe kapatır.

"Kemal arkadaş telefonu öfkeyle kapatmıştı. Evi derhal terk etmemiz gerektiğini söyledi. Gerçekten de biz oradan çıkınca düşman evi basmış.

Bu arada başka bir eve gittik. Orada da bir telefon gelmiş ve birileri bizim orada olup olmadığımızı sormuş. Bunu öğrenince derhal o evden de çıktık. Biz çıktıktan sonra o eve de baskın yapılıyor."

Pola'nın verdiği bilgiler doğrultusunda yirmi yurtsever ev, o gece gözetim altındadır.

Yağmurlu gecede bir evden çıkıp diğerine giderken Mustafa Gezgör, tüm soğukkanlılığını koruyarak yaşananları tahlil etmeye çalışır ve "Bu gece ya bir yakalanma olacak ya da şahadet" der. Daha önce bazı askeri malzemeleri yerleştirdikleri bir eve giderler. Orada bir tabanca, iki el bombası vardır. Mustafa Gezgör, cephaneyi kendi üzerine alır.

"Tabancayı bana vermesini söyledim, kabul etmedi. 'O zaman bari bombalardan birini ver' dedim. Bunun üzerine 'Kendinde patlatacağını düşünüyorum, bu yüzden vermiyorum' dedi. Çok öfkelenmiştim. Kendisi iki bomba alıyor, bana bir bomba bile vermiyordu. 'Madem olumsuz bir şeylerin yaşanacağını hissediyorsun; düşün ki koptuk,

düşman geldi ve çatışma oldu. Bu durumda silaha ihtiyacım olacak' dedim. Yine ikna edemedim.

O süreçte Mizgin arkadaşın şahadeti yaşanmıştı ve Önderlik cephe çalışanlarının silah taşımalarını yasaklamıştı. Çünkü bayan arkadaşlar düşmanın eline geçmemek için son mermiyi mutlaka kendileri için kullanıyorlardı."

Yanlarına silah almış olmaları, Leyla'nın içinde buldukları durumun ciddiyetini daha yakından hissetmesini sağlar. Fakat yine de Mustafa Gezgör kadar tecrübe sahibi değildir.

Saat, randevu zamanını göstermektedir. Mustafa Gezgör ve Leyla eve giderler.

"Neredeyse sabahtan akşamın yedisine kadar yemek yememiştik. Silahları aldıktan sonra gittiğimiz evde ev sahibi bize yemek getirdi ve oturmamız için ısrar etti. Fakat Gezgör arkadaş ayakkabısını çıkarmadı."

Kısa bir süre sonra evden ayrılırlar. Çünkü 19:00 olarak belirlenen randevu saati geçtiği halde diğer yoldaşlar eve gelmemiştir. Bunun üzerine operasyonun kendilerine de ulaştığını ve o arkadaşlarının yakalandığını düşünürler.

Karanlık gecede ilerlerken Mustafa Gezgör ile Leyla arasında yeni bir tartışma başlar. Gezgör, Leyla'ya kendisini güvenli bir eve bırakmayı önerir. Böylelikle herhangi bir olumsuzluk yaşansa dahi, bunun dışında kalacak birileri olacaktır.

"Elbette bunu kabul edemezdim. Yaşam da olacaksa birlikte, ölüm de olacaksa birlikte olmalıydı. Bir şeyler olacaktı, fakat bensiz olacaktı. Bunu kaldıramazdım."

Çamurlu yollarda, su birikintilerini fark etmeden bir süre sessizce yürürler. Sonra tekrar randevu evine yönelirler.

İkinci kez yaklaştıkları evin çevresinde, olağanüstü bir durum olmadığını görürler. Bu arada Suruç çalışmalarına öncü düzeyde katılan Canda ve Muzaffer ile karşılaşır. Diğer yoldaşlarının da gelmiş olabileceği yönünde bir

umut kazanırlar ve Mustafa Gezgör, Leyla, Canda* ve Muzaffer birlikte randevu evine giderler. Toplantıya katılması gereken diğer üç kişi; Mehmet Salih, Evdo ve Rojda** da yaklaşık beş dakika sonra eve gelir.

"Birbirimize sarıldık. Çünkü biz onların yakalanmış olacağından korkmuştuk, onlar da bizim. Mehmet Salih arkadaş 'Sizin yakalandığınızı duyduk. Silahlanıp geldik. Gidip orayı talan edelim diye düşünmüştük' dedi. Çok duygulanmıştık."

Böylece Suruç komitesinden üç kişi, onlarla birlikte çalışan iki kişi ve bir kuryeden oluşan yedi kişilik grup toplantıya başlar. Toplantının amacı, Başkanları ile kurulan bağlantıdan sonra yapılması gerekenleri planlamak, yani en hızlı ve güvenli bir biçimde alandan ayrılma yolunu tespit etmek; bununla birlikte o zamana kadar yürütülen çalışmaların ürünlerini toplamak, halkın operasyonlardan zarar görmesini engellemek için gerekli düzenlemeleri yapmak, eldeki malzemeleri en güvenli yerlere ulaştırmak, bir de örgüte katılmak için yazılmış beş raporu değerlendirerek bu insanların başvurularına yanıt vermektir

"Evin oğlu nöbetçi idi. Fakat yine de tedirgindik.

Gezgör arkadaş ayakkabısını çıkarmadan ayakta duruyordu. Önderlikle yapılan görüşmeyi tüm ayrıntılarıyla aktardıktan sonra randevuya gelirken yaşadıklarımızı da kısaca anlattı ve 'Bu gece şahadet olabilir. Fakat şahadetimizin bu ayda gerçekleşmesini istemem. Bu yağmurlu mevsimde düşmanın bizi yerlerde sürüklemesini istemem' dedi.

* Suriye'nin Halep iline bağlı Ehrez köyünden, 1990 yılında örgüte katılır. Mahsum korkmaz Akademisi'nde Mustafa Gezgör ile aynı eğitim devresine katıldıktan sonra Urfa'ya geçecek gruba düzenlenir

** 1991 yılında örgüte katılmış, Siverekli

Tam bu sırada dışarıdan düşmanın sesi duyuldu. Bizi teslim olmaya çağırıyorlardı. Gezgör arkadaş `Biz teslim olmayı gerektirecek bir şey yapmadık ki, teslimiyete çağırıyorsunuz. Teslimiyet bizim değil, sizindir. Eğer savaş istiyorsanız, hazırız. İstemiyorsanız yol verin, buradan çıkıp gidelim!' diye cevap verdi. Sonra arkadaşlara dönerek: `Kimse paniğe girmesin. Eğer yakalanan olursa, ondan şunu istiyorum: Üç gün dirensin. Sadece bunu istiyorum. Partiye bağlı olan, bu görevi yerine getirmelidir. Teslimiyeti asla kabul etmeyeceğiz, direnişimizi sonuna kadar sürdüreceğiz. İsterlerse gelip hepimizi burada şehit etsinler' dedi."

Mustafa Gezgör, birlikte çalışma yürüttüğü yoldaşlarına birçok kez "Düşmanın sıkmak üzere mermisini hazırladığını gördüğünüz zaman, önce siz patlatın" demiştir. Her zaman son tercih olan silah bir kez kullanılmak durumunda oldu mu, üstünlük kesinlikle militanda olmalıdır. Kendisi de öyle yapar. Teslim olmaya çağırılardan, önce yol verilmesini ister. Bu olmayınca ilk mermiyi kendisi sıkar.

Bu arada ellerindeki raporları, makbuzları ve paraları yakmaya başlarlar.

Mehmet Salih, namlusunu pencereden çıkardığı kalaşnikofu ile çatışır. Yanında bir de bomba vardır. Komitede yapılan işbölümü temelinde askeri birim sorumluluğunu üstlenmesi nedeniyle cephane konusunda daha varlıklı sayılabilir. Rojda, silah konusundaki genel kurala rağmen halk içinde tek başına çalışma yürüttüğü için kendisini savunma amacıyla tabanca taşımaktadır. Bu nedenle çatışma başlayınca tabancasını kullanır. Evdo ise kuryedir. Yurtseverlik duyguları ileri olsa da bir militanın sahip olması gereken özelliklerle kendisini donatma konusunda yetersizdir. İlk anda panikler ve çatışma başladığı halde elindeki tabancayı kullanacak soğukkanlılığı gösteremez. Leyla, bu durumu kendisi açısından bir fırsat

olarak gördüğünü ve kuryeyi yanına çağırdığını söylüyor. Amacı, elindeki tabancayı alıp çalıştırmaktır. Fakat Evdo, onun çağrısına cevap vermez. Tabancayı Mehmet Salih alır ve o kullanır.

"Henüz hiçbir arkadaş şehit düşmemiştir. Bu arada Canda'nın dışarı gittiğini gördüm. Ben de peşinden gitmek istedim, kalkmaya çalıştım, fakat yapamadım. Gezgör arkadaş 'Kimse dışarı çıkmasın, böyle şahadet istemiyoruz. Şahadet elbette anlamlıdır, fakat böyle intiharvari olanını kabul etmiyoruz' dedi. Fakat sanırım Canda arkadaş o arada dışarı çıkmayı başardı ve şehit düştü."

Bu arada karşıdan sıkılan ilk kurşun, pencerenin hemen karşısında ve yerde oturmuş pozisyonda olduğu için Leyla'yı dizkapağından vurur.

"O an acı duyduğum halde hiç ses çıkarmadım. Düşmanın açtığı yara karşısında hiçbir zaman ses çıkarmam."

Mehmet Salih arkadaş yaralandığını fark etti ve ne olduğunu sordu. Elimle dizimi tutuyordum. 'Hareket etmediği için uyumuş' dedim."

Mehmet Salih, Leyla'nın yaralandığını Mustafa Gezgör'e söyler.

"Bu arada kanı fark ettim, fakat nereden geldiğini anlamamıştım. Gezgör arkadaş yanıma gelip beni kaldırmak istedi. Zayıf bir arkadaştı. İzin vermedim ve kendim ayağa kalktım. Fakat ayağım yerden kalkmadı. Nereye gideceğimi bilemedim, silahım da yoktu. Sadece kalkmam gerektiğini biliyordum. Bütün bunlar birkaç saniye içinde oldu."

Mehmet Salih, Leyla'yı kaldırarak odanın köşesinde bulunan yatak ve döşek yığınının yanına götürür. Özenle yerleştirerek üzerini de örter. Bu arada çatışmaya ait son görüntüler Leyla'nın gözlerinde resmolur.

Çatışmanın başlamasıyla birlikte içerdeki elektrik de kesilir. Sadece yakılan belgelerin ateşi ile oda

aydınlanmaktadır. Bir de kurşunların çıkardıkları kıvılcımla.

"Gezgör arkadaş silahının tüm mermilerini kullanmıştı. İki elbombasıyla birlikte dışarı çıktı. Bu arada elektrik kesildi. Artık bir şey görmüyorduk. Sadece yanan belgelerin sönmeye yaklaşmış alevi ve kurşunların ışığı ile oda aydınlanıyordu. Sanıyorum Gezgör arkadaş önce yaralandı. Çünkü slogan attığını duyduk: 'Biji Serok APO, Şehid Namirin, Berxwedan Jiyan e.' Bütün arkadaşlar, birlikte slogan attık. Sesimiz çok yüksekti. İnsan öfkelenince sesi çok çıkıyor. O an düşman da üzerimize çok sert geldi. Eve roketle ateş ettiler. Artık sadece MG-3 ve G-3'lerin kullanıldığı küçük bir çatışma ile grubu yok edemeyeceklerini anlamışlardı."

Çatışmanın geriye kalan tek tanığı Leyla, bundan sonrasını anlatamıyor. Yaklaşık 20:00'da başlayan çatışmanın ne zaman sona erdiğini bilmiyor. Bunda hem saklandığı yerin kendisini dış ortamdan yalıtın karanlık bir yer olmasının payı var. Hem de içinde bulunduğu zaman diliminde yaşadıklarının ruhsal dünyasının çok derinlerine nüfus etmesi sonucu, kendiliğinden devreye giren bir savunma mekanizmasının payı olduğunu düşünüyorum. Aslında yaşanan, tam bir şoktur. Bir yandan da akşamın belli bir saatinden itibaren yaşadıkları, olayların kendisinde yarattığı gerilim, mantıklı bir değerlendirme ile böyle bir sonucu hazırlamaktadır. Fakat önceki saatler ne kadar haberci olursa olsun, normal bir insanın manevi dünyasını yıkıma uğratması kaçınılmaz olan bu olayın aldığı eğitime ve düşünsel gelişkinlik düzeyine rağmen bir insan, her şeyden önce de bir kadın olarak Leyla'yı da derinden etkilemesinin kaçınılmaz olduğu açık.

Kanlı 24 Aralık sabahı

Olayın sonraki gelişimini, sorguda duyduklarını, zihninde kalan görüntülerle birleştirerek çizebiliyor. Buna göre roketatar atışlarıyla iyice tahrip edilen ev, bir zaman sonra panzerle yıkılır. Leyla, panzerin yıktığı duvarın yıkıntıları altında kalır. Yorgan ve yataklar kendisini koruduğu için, bayılsa da kafasından hayati önemde bir darbe almaz. Yine de kendinden geçmiş haldedir.

Sabah 5'de itfaiye aracı ile bu yıkıntılara tazyikli su sıkılınca Leyla'nın yaralı ayağı açığa çıkar.

"Beni bulduklarında sabah olmuştu. O ana kadar bütün arkadaşların şehit düşmüş olduğunu bilmiyordum. Mutlaka hala yaşayanlar vardır, diyordum. Birileri ayağımdan tutup çekince, arkadaşlar geldiler ve beni kurtarıyorlar, diye düşündüm. Beni çıkardıklarında gözlerimi açıp baktım; tanıdık kimse yoktu. Neredeyse yirmi, sivil giysili adam vardı. Kendi kendime artık gittim, dedim. Etrafıma baktım; suyun içindeyim. Su, kan gibiydi. Yani kanla su birleşmiş. Sanki kandan bir göl. Su olduğu belli bile değil.

Omzumdan parça almıştım. Elbiselerim paramparça. Zaten altta hiçbir şey kalmamış. Sağ omzum tamamen soyulmuş, tahrış olmuş, yaralı bacağımın etleri dağılmıştı.

Panzer duvarı yıkıp içeri girdiği zaman, ne olduğunu anlamamıştım. Sanki içinde yaşadığım bu kötü dünya yıkılmış ve ben yeni bir dünyaya gelmişim; fakat bu nasıl bir dünyaydı? O an aslında yaşamıyordum. Acaba bayılmış mıydım? Acaba öldüm de tekrar mı yaşama geri döndüm?

Beni ayağa kaldırdılar. Sadece yürüyordum ve suya bakıyordum. Bunlar arkadaşlarımdan kanı, peki arkadaşlar nerede? Acaba onlar kendilerini kurtarmışlar da, sadece ben mi düşmana yakalanmıştım? Şoktaydım."

Operasyon tamamlanmış, evden çıkarılan cenazeler yere dizilmiş, sağ kalan tek kişi Leyla, bu insanlarla yalnız kalmıştır. Biri yaklaşıp elinden tutar:

- Sen Leyla mısın?

- Hayır, ben Leyla değilim.

Bu iki cümle, yaklaşık bir hafta boyunca Leyla'nın yapacağı tek diyalog olacaktı.

Bir başkası gelip adını sorar. Leyla, Türkçe bilmediğini söyler. Bunun üzerine bir başkası gelir.

- Navê te çi ye?*

- Navê min Eyşe ye, ez keçikê malê me. **

-Na, tu Leyla yî. ***

Bu arada bir başkası elinde fotoğraflarla yaklaşır ve Leyla ile Kürtçe konuşan görevliye gösterir. Vücudu kanlar içinde, elbisesi tamamen parçalanmış bu kadının, fotoğraftaki bakımlı ve güzel kadın olduğuna karar verirler.

Aralarında en yetkili olduğu anlaşılan biri "Diğerlerinin yanına götürün" diye emir verir. Kürtçe bilen, Leyla'ya dönerek arkadaşlarının nerde olduğunu sorar. Leyla'dan tek yanıt: "Bilmiyorum."

Leyla'nın yoldaşlarının cenazeleri yan yana dizilmiş, üzerlerindeki elbiseler çıkarılmıştır.

"Ben ne diye yaşıyorum, diyerek arkadaşlara sarıldım. Kemal arkadaşın kafası parçalanmış, ayağı kopmuştu. Kopuk ayağını hemen yanına koymuşlardı. Salih arkadaşın kolu parçalanmıştı. Evdo arkadaş karnından yara almıştı ve iç organları neredeyse tamamen dışarı çıkmıştı. Canda arkadaşın yarasına baktım. Vücudu hiç zarar

* Adın ne?

** Adım Ayşe. Ben, bu evin kızıyım.

*** Hayır, sen Leyla'sın.

görmemişti, her zamanki gibi çok güzeldi. Sadece göğsünden bir mermi almıştı. Ona dokundum, elimi yarasının üzerine götürdüm. Diğer elimi de kendi göğsümün üzerine, kurşun yerine denk gelen yere koydum. Eğer Canda böyle şehit düşmüşse, ben de öyle şehit düşmeliyim, diye düşünmüştüm. 'Beni de tam buramdan vurun' diye bağırdım."

Yanıt, hemen yanındakinden gelir: "Merak etme, seni de öldüreceğiz, ama yavaş yavaş öldüreceğiz. Bunlar, çok kolay gitti."

Kollarından tutup Leyla'yı kaldırırlar. Bu arada Leyla, Mustafa Gezgör'ün kopuk ayağına uzanır ve eline alır.

"O anda kendimi çok güçlü hissediyordum. 'Gitmiyorum' dedim. Biri gelip elime vurdu, açmaya çalıştı, ama direndim.

Kendisini zorla yıkıntının içine götürürken "Git, arkadaşlarının parçalarını içeride topla" dediklerini duyar. Bu arada buzdolabının önünde duran biri Leyla'yı çağırır. Harabeye dönmüş buzdolabının üzerinde bir parça vardır. Onu göstererek, "Bak, bu kimin beyni" diye sorar.

"Uzanıp elime aldım ve 'Bu benim' dedim."

Leyla, normalde hiçbir kadının kolay kolay yapamayacağı bu davranışları nasıl sergilediğini kendisi de sorguluyor.

"O sırada nasıl yaptığımı bilmiyorum, herhalde başka zaman olsa asla yapamazdım. Ama o parçayı elime aldım."

Leyla, artık sadece Suruç'ta faaliyet yürüten yeni ve genç bir PKKli değil; büyük bir çatışma ardından aynı amaç için birlikte mücadele ettiği yoldaşlarını yitirmenin acısıyla duyguları bilenmiş, acılı ama öfkeli bir PKKlidir.

Yaşadığı olayın şoku, yoldaşlarını kaybetmenin acısı ve öfkesi ile daha önce hiçbir şekilde tahmin bile edemeyeceği davranışlar sergilerken, kendisini izleyenler birçok kez böyle olaylar yaşadıkları ve her defasında insani olan bir şeyleri daha yitirdikleri için son derece soğukkanlı ve

acımasızdır. "Tabii, bu da onlardandır, örgütün üyesidir. Öyle olmasa, asla böyle davranamaz." derler.

Leyla, bir başka yoldaşının ayağının kopmuş olduğunu görür. Polis, "Onu da al!" der. Leyla, kendisine gösterilen yere doğru yürür ve onu da eline alır.

"Bir elimde Gezgör arkadaşın kafasından bir parça, diğer elimde Salih arkadaşın kopmuş bacağı olduğu halde yürüyordum. O sırada yaralı bacağı ağrıyor muydu, ağrıyıyor muydu; hiç bilmiyorum, sadece yürüyordum. O an hissettiğim acı, fiziki bir acı değildi."

Aralarında yetkili olan Leyla'nın sırtına vurarak "Bunu da götürün diğerlerinin yanına. Buna da bir kurşun gerek" der.

"O zaman kendimi çok mutlu hissettim. Adeta koşarcasına yoldaşlarıma gittim, yanlarında oturdum ve 'hadi vurun' dedim. O sırada biri sanıyorum silahının dipçığı ile başıma vurdu. Neler olduğunu bilmiyorum, bayılmışım."

Sorguda Ayşe, yalnızken Leyla

Oldukça şiddetli geçen, ağır silahların ve panzerin kullanıldığı çatışma, tüm Suruç'u sarsar. O günlerde PKK-lilerin teslimiyeti asla kabul etmedikleri hem halk, hem de devlet güçleri tarafından en yaygın bilinen ilkedir. Bölgede yapılan diğer operasyonlarda da benzer durumlar yaşanmıştır. Bu nedenle kapalı perdelerin ardında oturan Suruçlular, gecenin yine bir grup PKKlinin direnişine sahne olduğunu tahmin etmişlerdir.

Bir de Mehmet Güneş'in verdiği bilgiler doğrultusunda grubun muhtemelen sınırdan çıkmaya hazırlandığı, bu nedenle gerekli hazırlıkları tamamladığı, silah edindiği düşünülmektedir. Bu istihbarat, PKKlilerin direnişçi karak-

teriyle birlikte değerlendirilince, Suruç'un böyle bir çatışmaya tanık olacağı, muhtemel bir durumdur.

"Kendime geldiğimde Suruç karakolunda idim. Doğru-lup oturdum ve 'Beni arkadaşlarımın yanına götürün' dedim. Sanki konuşan ses bana ait değildi. Sadece bu sözünü söylediğimi hatırlıyorum. Sanırım tekrar bayılmışım."

Henüz yaşadığı olayın şokunu üzerinden atamadan yoğun psikolojik ve fiziki işkencelerle dolu on gün başlar. Her ne kadar evin kızı Ayşe olduğunu söylese de, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin mimarı Başkan Apo'nun eğitiminden geçmiş, onun iyi bir militanı olma yolunda hızla ilerleyen Mustafa Gezgör ile birlikte çalışma yürütmüş, böylelikle devrimci militanın özelliklerini kişiliğinde ne kadar somutlaştırdığı konusunda içine gireceği zorlu sınavı karşılayacak düzeyde donanım kazanmış, PKK militanı Leyla'dır. Aynı amaç için birlikte çalıştığı, birlikte güldüğü, kızdığı, halkı mücadele saflarını katma konusunda planlar yaptığı yol arkadaşlarını yeni yitirmenin acısı ile hırs ve öfke ile doludur. Son yirmi dört saatin olağanüstülüğü ile yüreği bilenmiş, zihni berraklaşmış haldedir.

Birinci gün dosyasını açmak ve sorguya başlamak üzere yanına gelen polisler, kim olduğunu sorarlar.

"Düşmana yakalanacağın zaman bombayı kendinde patlatacaksın, yani asla düşmana sağ yakalanmayacaksın. Bu, PKK'de bir kuraldı. Mevcut durumda sorguda olmam bile bir eksiklikti, hatta suçtu. Düşmana hiç güç vermeyeceksin, onun gücünü hep sen zayıflatacaksın. Şahadet, düşmanın gücünü zayıflatırken sağ yakalanmak arttırıyordu. PKK'de bunu öğrenmiştim.

Bana bomba verilmesini çok söylediğim halde ne Gezgör arkadaş, ne de Salih arkadaş buna yanaşmıştı. Sonuçta düşmanın elinde idim. Bundan sonrası bana bağlı idi.

Gezgör arkadaş 'Bildiğini de inkar edeceksin' demişti. Ben de her şeyi inkar etmeye karar verdim. Evin kızı ol-

duğumu söyledim. Kabul etmediler. Böylece işkence başladı.”

İlk işkenceyi yaralarına basarak yaparlar. Kurşun yerine vurulan darbeler, hemen kanamaya yol açar. Fiziki işkenceyle eş zamanlı bir biçimde psikolojik işkence de uygulamaya girer. Önce korkutma, ardından korkulan durumu hayata geçirme. İşkencecilerden biri “Yarası kanıyor, hastaneye götürelim” derken, diğeri “Gerek yok. Burada iğne de var, ip de var; biz dikeriz” der ve harekete geçer.

Leyla ise tamamen sessizdir. Ne vurulan darbeler karşısında herhangi bir refleks göstermek için, ne de sorulan herhangi bir soruya cevap vermek için ses verir. Sadece susar.

“Yalnızca arkadaşlarımla cenazelerini gördüğüm an bağırmıştım. Onun dışında hiç bağırmadım. Düşman karşısında asla bağırmam. İğne getirip yaramı diktikleri zaman, sanki o vücut benim vücudum değildi, kendi vücudumu hissetmiyordum.”

Çıplak bedene elektrik verme, ardından soğuk suda bekletme gibi birçok işkence yöntemi uygulanmış. Fakat Leyla'nın, işkencenin en zorlu aşamalarından biri olarak gördüğü aşama, “askı” denilen yöntem. Kollarının arasına bir kalas koyarak tavandan sarkan halatlara bağlayarak yükseltmişler. Bu durumda özellikle kol, ense ve boyun bölgesinin zorlandığını söylüyor. Bu pozisyonda iken, ellerindeki kalaslarla dövmeye başlamışlar.

“Bütün işkence yöntemlerini uygularken, bir ara vurmaya bırakıyor ve ‘Leyla olduğunu kabul edeceksin’ diyorlar, ben de ısrarla adımın Ayşe olduğunu ve yıktıkları evin kızı olduğumu söylüyordum.”

Leyla sözcüklerle bunu söylerken, davranışlarının da buna denk olması gerektiğini düşünür. Yanındaki eşarpla, ilk günden itibaren saçlarını örtmeye özen gösterir. Bir ara bunu elinden almak isterler. Sorgucular, birçok devrimci tarafından esas alınan, gözaltında iken düş-

manına bilgi vermektense kendi elleriyle yaşamına son verme geleneği, PKK pratiğinde de uygulanmış olduğu için, bu tehlikenin önünü almak isterler. Leyla ise Müslüman bir aileden geldiğini söyleyerek saçlarının görünmesinin günah olacağını öne sürer. İşkenceciler "Ama sana bu kadar vuruyoruz, çıplaksın" deyince "O da, sizin vicdanınız, benim değil" der.

"Üç gün sonra bu eşarbi elime almış düşünüyordum. Ne kendi kurşunlarımız, ne de düşmanın kurşunları bana isabet etti. Öyleyse kendimi asarak şehit düşmeliyim. Tuvalete gitmek istediğimi söyledim. Beni götürdüler. Kapıyı sıkıca kapadım. Dışarıda beni bekliyorlardı. İçerde bir miktar çamaşır suyu vardı, fakat azdı. Yine de yardımcı olacağını düşünerek içtim. Eşarbi önce boynuma geçirdim, sonra yükselip tavana bağladım ve kendimi boşluğa bıraktım."

Vücudun ani kasılması nedeniyle gırtlığından sesler çıkınca, kapıda bekleyen polisler sesi duyar ve kapıyı kırarak içeri girerler. Böylece Leyla, amacına ulaşamaz.

"Gezgör arkadaş üç gün direnmemizi söylemişti. Başarmıştım."

Dördüncü gün Leyla, hala Ayşe olduğunda diretmektedir. Polisler ev sahibini getirerek yüzleştirirler. O an Leyla, ailede babasına olan bağlılığını bir kez daha hatırlıyor.

"Ev sahibini karşımda gördüğüm zaman, bir an kendi babamı görmüşüm gibi bir duyguya kapıldım. Büyük güç almıştım. Uzanıp sarılmak istedim, fakat o beni itti."

Leyla, Başkan Apo'ya verdiği militanlık sözünde, yine Mustafa Gezgör'e verdiği direnme sözünde kararlıdır. Rolünü ustalıklarla oynamaya devam eder. "Baba, niye böyle yapıyorsun? Korkma. Ben senin kızınım, niye kızını reddediyorsun?" diyerek ısrar eder. Fakat ev sahibi, üç gün önce evi yıkılan, büyük oğlu çatışmada hayatını yitiren korkutulmuş ve acılı bir babadır. "Hayır, sen benim kızım

değilsin" der. Leyla da "İlk defa bir babanın kızını reddettiğini görüyorum" diye cevap verir.

Bu yüzleştirmeden sonra polisler Leyla'ya yalanının açığa çıktığını söylerler. Leyla "Ben yalan söylemiyorum. Babamı da korkutmuşsunuz. Evimizi yıktınız, ağabeyimi öldürdünüz. Babamın tüm ailesine zarar verdiniz. Babam nasıl bana sahip çıksın! İnsanı kendisini bile inkar eder hale getiriyorsunuz" der. Bu sözler de yeni vuruşların ve işkencelerin gerekçesi olur.

Bu kez tecavüz etmekle tehdit ederler. Leyla, gördüğü bütün işkencelere rağmen dinine bağlı olduğunda ısrar ettiği için böyle bir uygulamaya maruz kalacağına inanmaz.

Yeniden bir yöntem değişikliğine gidilir. "Nasıl olsa her şey açığa çıktı. Sen, Leyla'sın, artık seni rahat bırakıyoruz" derler ve kendisine yemek getirirler. Leyla, böylesi ağır koşullar altında elindeki tek silah olan yaşamını kullanmayı, bir direniş yolu olarak seçerek ilk günden itibaren açlık grevine girmiştir. Sorgucular, direnişi bu kez buradan kırmayı hedeflerler.

"Urfa kebabı, çiğ köfte ve kola vardı. Polislerden biri neşeyle yanıma geldi ve 'Dört gündür hiçbir şey yememişsin. Güzel bir yemek ye' dedi. Sorguda iyi Kürtçe bilen iki polis vardı. Onlar da yanıma geldiler. 'Çok azap çektin, şimdi de güzel bir yemek ye. Bunca eziyete layık değilsin' dediler. Tüm gücümü toplayıp kolumla sofraya vurdum. Sonunda vazgeçtiler ve beni kaldığım hücreye götürdüler. Polislerden biri yanıma gelip 'Demek bizim yemeğimizi yememişsin. Sana başka bir yemek vereceğiz, belki bunu seversin' dedi."

Söylemiyle yurtsever bir ailenin kızı gibi davrandığı halde direnişindeki kararlılık, güçlü bir iradeye sahip olduğunu ve eğitimli olduğunu açığa vurur düzeydedir. Nitekim Mehmet Güneş, kendisine ilişkin tüm bilgileri polislere anlatmıştır. "Sen, Mazlum Doğan'ın direnişini duymuşsun da, onun için mi böyle yapıyorsun? Mazlum

Doğan her şeyi yiyordu” diyerek açlık greviden vazgeçirmeye çalışırlar. Leyla ısrarla “Deriniş mirenış bilmiyorum. PKK’yi de tanımıyorum, sizi de tanımıyorum.” der.

Yedinci gün, yeni bir yüzleştirme yapılır. Akşam saati, hücrenin kapısı açılır ve Pola içeri girer.

“Hep şunu söylüyordum: Kimse benim üzerime ifade vermesin, ben bu rolü sonuna kadar oynarım. Pola içeri girdiği an, kalbim çok hızlı çarpmaya başladı. Beton zeminin üzerinde küçük bir karyola vardı, gelip onunun bir köşesine oturdu. Nasıl olduğumu sordu. ‘Kimsin, sen de polis misin?’ diye sordum. ‘Benim, beni tanımıyor musun’ dedi. Tanımadığımı söyledim. Beni işkence odasına götürdüler. Pola da geldi. Pola, ‘Sana bir şey söyleyeyim mi?’ dedi. Sertçe ‘hayır’ dedim. Aynı anda yanımdaki polis kafama vurdu ve ‘Sus, ne derse kabul edeceksin’ dedi. Aynı anda saçlarımdan yakalayıp kafamı duvara vurmaya başladılar. Bu defa Pola konuştu: ‘Vurmayın, ben size anlatacağım’ dedi ve oturdu. ‘Bana bak, ben Pola’yım, sen de Leyla’sın. Suriyelisin. Mahsum Korkmaz’da eğitim gördün. 4. Kongre döneminde dağa gittin. Sonra tekrar dönüp Abdullah Öcalan’ın yanına gittin. Kobani’de bir yıl faaliyet yürüttün.”

Ben ‘Yalan söylüyorsun, ben PKK’yi tanımıyorum’ diye bağırdım. Diğer polis araya girdi: ‘Bizi kandırabilir misin? PKK’yi tanımayan biri, hiç gidip bir PKKlinin beyninin parçalarını alıp kalbinin üzerine koyar mı? Sen Gezgör’ün beynini alıp yüreğine bastın. Sana bu kadar işkence yapıyoruz, vücudunu parçalıyoruz. Bir kez bile bağırmadın. Kendini dilsiz biri yaptın. Bu eğitimi sana kim verdi? Apo mu verdi, Mustafa mı verdi? Mustafa Gezgör’ü on iki yıl tutuklu tuttuk. Dışarı çıkınca, yine Öcalan’ın yanına gitti. Bu ahlakı sana o mu verdi. Direniş mirenış yok, bu direniş bizim ayaklarımızın altındadır.’

Pola tekrar konuşmaya başladı: 'Bak, ben teslim oldum. PKK'den koptum. Artık PKK benim için sıfırdır. Ama bundan sonra Kemalizm ideolojisi benim için esastır.' O zaman dayanamadım ve 'Politika yapıyorsun' dedim. Pola 'Her şeyi söyle. Seninle arkadaş olalım. Bize bir yer verirler, bu eziyetten kurtuluruz' dedi.

Cevap vermeden dinliyordum. Bir şok yaşıyordum. Kendi kendime 'Bu nasıl bir gaflet' diyordum. Pola konuşmaya devam etti: 'Seni yakalatan benim. Altı arkadaşını öldürten de benim. Burada gördüğün, sorgulanan elli insanın tümü, sizin milislerinizdi. Hepsini ben yakalattım. Diğer arkadaşların da ya yakalanacak ya da öldürülecek.'

Daha fazla dayanamadım ve tüm gücümü toplayıp yüzüne vurdum. 'Kendini parçalasan da, hiçbir insana zarar veremezsin. Ben direnişime devam edeceğim' dedim. Sadece bunu söyledim. Öyle sanıyorum ki yumruğumu kaldırıp suratına indirdiğim zaman, bana çok büyük bir güç gelmişti. Sonradan yüzü şişmişti. Bu vuruşla siyasi tavrımı koydum. İlk günden itibaren bana işkence yapanlardan biri de oydu. Sesinden tanımıştım.'

Böylece Leyla, sorgunun o zamana kadar hep çekindiği aşamasını da başarıyla aşar.

Yüzleştirme, en etkili yöntem olarak sürekli uygulandığı ve kimi zaman sonuç verdiği için polisler, Leyla'nın bu yolla çözüleceği konusunda ısrar ederler ve yedinci gün yeni bir denemede bulunurlar. Bu kez bir kadını ancak bir başka kadınla ikna etmenin mümkün olacağı düşüncesiyle, Mardin'de yakalanarak itirafçılaştırılan birini getirirler.

"Pola bana o kadar çok işkence yapmıştı ki, galiba artık halden düşmüştü. Onu götürdüler.

Hücreme bir kadın geldi. Önce bana yaklaşip konuşmaya çalıştı. 'Seni dövdükleri zaman, Biji Serok Apo diyor musun?' diye sordu. 'Ne Apo'yu tanıyorum, ne de biji diyorum. Ancak biji kendim derim' diye yanıt verdim. Bu

kez uzun uzun anlatmaya başladı: 'Yakalandığım zaman ben de senin gibi direndim, bir şey kabul etmedim. Ama bunun sonunun olmadığını gördüm ve itiraf ettim.'

Çok uğraştı. Sonunda 'Seni de tanımıyorum, Apo'yu da tanımıyorum. Buradan git' dedim. Asıl korktuğum şeydu: Uyusaydım ve uykumda bir şeyler söyleseydim, polislere söyleyebilirdi. Bu yüzden o kadın içeride oldu sürece uyumadım. Birkaç kez gardiyana 'Bu kadını buradan çıkarın' dedim. Kapıyı açmadılar. Sonunda 'Eğer çıkarmazsanız, bu gece onu öldüreceğim' dedim. Gecenin üçünde çıkardılar."

Sekizinci gün Leyla ifade verir. Fakat ifadesi, kendisinden istendiği gibi olmaz. Adını ve Suriyeli olduğunu kabul eder. Fakat Pola'nın söylediklerini boşa çıkarmak için ayrı bir senaryo yazar ve onu savunur. Buna göre Leyla, evde aile baskısını çok fazla gören bir genç kızdır. Bu nedenle evden kaçır. PKK'nin insanlara yardım ettiğini duyduğu için onların yanına gider. PKK de kendisini Suruç'a gönderir. Abdullah Öcalan'ı hiç görmediğini, sadece resimlerden tanıdığını söyler.

İşkence iki gün daha sürer. Amaç, Pola'nın kendisine ilişkin verdiği ifadeyi ona kabul ettirmektir. Onuncu günün sonunda Leyla'nın yeni ifadesinde ısrarlı olduğu anlaşılır. Polislere "Sebep ne olursa olsun, eğer o insanları öldürmeseydiniz, durumum farklı olurdu. Beni Suriye'ye geri götüreceklerdi, ben de evime gidecektim. Ama siz öyle yaptınız ki, artık yıllarca burada kalacağım. Annemi özlüyorum, babamı özlüyorum" der ve sorgu sona erer.

Artık yeni yıla girilmiştir. Yılın ilk günlerinde mahkemeye çıkarılır ve TCK 125. maddesinden yargılanmak üzere tutuklanarak Şanlıurfa Cezaevine gönderilir. Birkaç ay süren mahkeme sonunda suçlu bulunur, örgüt üyeliğinden on iki yıl ceza alır.

Leyla'nın yaşam öyküsü, bundan sonra yeni bir evreye giriyor. Birçok PKKlinin uzun yıllar sonrasında edindiği mücadele tecrübesini birkaç yıla sığdırmış; bu birkaç yıl

içerisinde daha önce hiç görmediği ülkeler görmüş, silahla tanışarak askeri eğitimden geçmiş, Türkiyeli Kürtlerin evlerine ve yaşamlarına konuk olmuş, en yakın yol arkadaşlarını kaybetmenin acısını yaşamış, aklından bile geçiremeyeceği fiziksel acılarla tanışmış, işkencelerden geçmiş, en önemlisi de iradesinin ve bağlılığının sınındığı çok zorlu bir sınavdan kırık not almadan çıkmış bir PKK kadrosu olmuştu. Buna rağmen kendi adını kabul ederek bir ifade vermiş olmasını Leyla, siyasal kimliği açısından bir zayıflık olarak görüyor. Ona göre bir PKKli, adını bile kabul etmemeliydi, fakat kendisi bunu yapmıştı.

Yıldızlardan uzak yıllar

On iki yıllık cezası, on yıl zindanda kaldıktan sonra tamamlanır. Uzun tutukluluk yıllarında sırasıyla Şanlıurfa, Diyarbakır, Midyat ve Muş Cezaevlerinde kalır. Sayısız kez eylemlere girer, direnişlere katılır, açlık grevleri yapar.

Kısa kesilmiş kumral saçları, uzun kirpikleri arasından gülümseyen gözleri ve neredeyse kusursuz Türkçesi ile karşımda duran insan canlısı kadının yıllar önce yaşanan bu olaydaki kadından oldukça farklı göründüğünü düşünüyorum. Acaba yıllar yılı yaralarını sarmayı nasıl başarmıştır? İç dünyasında ne tür gelgitlerle mücadele etmiş, hangi durumlarda özsaygısını ve gücünü tazeleyerek çıkmayı başarmış, hangi durumlarda tıkanmıştır?

Bütün bu soruların cevabını alabilmek oldukça güç. Fakat yine yoldaşlarından en büyük desteği aldığını, bu arada çok fazla okuyarak düşünce dünyasında yeni ufuklar açtığını, mücadelesini farklı yöntemlerle ve biçimlerle sürdürerek yaralarını sarmaya çalıştığı açık.

Üyesi olduğu parti mücadeleyi sürdürür ve geliştirirken, kendisini başka bir kulvarda yürüten bir militan olarak değerlendiriyor. Bu arada benliğinde derin iz bırakan olaylar arasında ilk sırada, "kendini yakma eylemleri" yer alıyor.

Bunlar arasında en fazla 23 Ekim 1999 tarihinde kendini yakarak yaşamını yitiren Aynur ve Kurde'den etkilenir.

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın Suriye'den ayrıldığı günlerde bütün PKK militanları ve Kürt halkı, ulusal kurtuluş hareketi karşısında her zaman olduğundan çok daha ileri bir duyarlılıkla gelişmeleri izlemektedir. Neredeyse her an, Abdullah Öcalan ile birlikte nefes alıp vermekte, devrimin ve halkın geleceği konusunda onunla derin kaygılar yaşamaktadırlar. Uluslararası kamuoyunun dikkatini bu konuya çekerek gerekli koşulların sağlanması, Abdullah Öcalan'a iltica hakkının verilmesi talebiyle, dünyanın her yerinde ve hemen hemen her gün insanlar bedenlerini ateşe vermektedirler.

Türkiye cezaevlerindeki PKK tutsakları da bu tabloda önemli bir yer tutmaktadır.

"Fakat ne yapılabilirdi? Zindanlarda genelde açlık grevleri yapılır. Artık bu da yeterli gelmiyordu. O günlerde neredeyse her arkadaşta kendisini partiye ulaştırma arayışı vardı" diyerek o günleri anlatıyor Leyla.

Az önce, yaşadığı hücre evi baskını ve yoldaşlarının şahadetini anlatırken genç bir devrimcinin heyecanı ile konuşan Leyla, şimdi en az on yıllık bir örgüt yöneticisi gibi çözümleyici ve serinkanlı bir yaklaşımla o günleri ve o ortam içerisinde Aynur ve Kurde'nin rolünü, gerçekleştirdikleri eylemin mücadelenin gelişimi açısından taşıdığı önemi anlatmaya başlıyor.

O günlerde örgütün yönetiminde yer alan Aynur ve Kurde her zaman olduğundan daha fazla yenilik arayışı içinde hareket etmektedirler. Cezaevindeki yurtseverleri ve diğer örgüt üyelerini eğiterek süreç karşısında hazırlıklı

hale getirmek konusu üzerinde titizlikle duran, bu konuda bizzat öncü kişiler konumundadırlar.

Bu iki insan, Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkışını takiben ilerleyen günlerde, mücadelenin nefesini enselerinde hissediyor, zamanlarının her anını değerlendirmeye çalışıyorlar.

"Gecede en fazla beş saat uyuyorlardı. Fakat asıl önemli olan, iki arkadaş arasında gelişen bağ idi. Bir arkadaş avluda volta atıyor olsun, diğerinin o anda ne yaptığını hissedebiliyordu."

Bu durum, diğer tutsakların gözünden kaçmaz. Leyla, o günlerde hemen hemen herkesin, bu iki insanın böyle bir eylemi gerçekleştireceklerini sezdiğini, bu yüzden adeta gözlem altına aldıklarını, her hareketlerini, hangi koşuştan ne zaman çıktıklarını ve nereye gittiklerini izlediklerini söylüyor.

23 Ekim gecesi herkes uyuduktan sonra Leyla, Kurde'nin yatağında olmadığını fark eder. Endişeyle aşağı iner. Bu sırada Leyla'nın indiğini gören bir başka tutuklu, Leyla'nın böyle bir eylem gerçekleştirebileceğinden şüphelendiği için peşinden gider. İki birlikte banyoya giderler. Kurde'yi, yazı yazarken bulurlar. Kurde, bir yazı yazdığı konusunda onları ikna eder ve onları geri gönderdikten sonra kendisi de gidip yatağına yerleşir, fakat uyumaz.

Saat dörtte nöbet tutan yoldaşını, nöbeti kendisinin tutacağı konusunda ikna edip yatağına gönderdikten sonra Aynur'a haber verir ve birlikte banyoya giderler. Hazırlıklar önceden yapılmıştır; gazete, pamuk, sargı bezleri toplanmış, bunları tutuşturmak için kolonya temin edilmiştir.

"Saat dörtte slogan sesleriyle uyandık. Eylemi banyoda gerçekleştirdiklerini görünce, oraya yöneldik. Hedefleri şahadet olduğu için kapıyı sağlam kapatmışlardı, açmadık. Gardiyanları çağırdık. Ne olduğunu bildikleri hal-

de, tam yirmi dakika gelmediler. Sonunda gelip kapıyı kırdılar.

Kurde arkadaş salonda, boylu boyunca uzanmıştı. Üzerinde sönmeye yakın alevler vardı. Tutmak istedim, fakat neresine dokunuyorsam da, olmuyordu; adeta kül olmuştu. Aynur arkadaş ise sırtını kalorifere dayamıştı. Üzerinde hala alevler vardı. Adeta vücudu bir meşale olmuştu; alevler yüzünün üzerinden yükseliyordu ve tüm yüzü alevler içindeydi. Çok temiz bir ateşti, maviydi ve yavaş yavaş yanıyordu. Alevi söndürdüğümüz zaman gözlerini hiç kırpmadan bize bakıyordu.”

Leyla, 1992 yılında yaşadığı olaydan sonra ilk kez bu kadar etkilendiği bir olayla karşılaştığını söylüyor ve bu eylem biçiminin çok daha farklı olduğunu dile getiriyor.

Arkadaşlarının izinde

On yıllık cezaevi yaşamından sonra dışarı çıkmanın kendisi için kolay olup olmadığını sordum. Neredeyse çıkmayı istemeyecek kadar duygusallaştığını söylüyor. Fakat bu duygunun nedeni, birçok tutukluda olabileceği gibi, yıllarca toplumdan soyutlanmış bir ortamda kaldıktan sonra yeniden topluma dönmenin yarattığı ürküntü değil.

“Altı arkadaşım şehit düşmüştü. Bizim gruptan sadece ben cezaevine girmiştim. Yani zindana tek girmiştim, tek çıkmak istemiyordum.

Dışarı çıkınca ilk iş olarak Suruç’a gidecek, baskının yapıldığı evi görecektim. Orada yoldaşıma seslenecek, belki de onları bulacaktım. Belki de biri kalkıp benimle gelecekti. Mustafa Gezgör arkadaşın mezarına gitmeyi çok istiyordum. Gidip seslenseydim, belki o da benimle gelirdi.

Tabii, bunlar sadece duygular. O arkadaşlar olmayacaksa, zindandan çıkışımın ne anlamı olacak, diye düşünüyordum. Zindandan ayrılmadan önce, orada kalan arkadaş yapısı huzurunda, bir kez daha söz verilir. Sözümü verirken, sanki o altı arkadaş karşımdaydı ve bana bakıyorlardı. Sözüm de, pratiğim de onlara layık olmalıydı.”

On yıllık tutukluluk süreci ile ödediği bedele ve yine kendisine verilen cezanın bitmesi nedeniyle bırakılmasına rağmen, isteğini yerine getirememiş. 28 gün Muş'ta sorguda tutulmuş. O zaman gerçekten serbest bırakılacağından şüpheye düşmüş. Bir yandan yine cezaevindeki arkadaşlarının yanına gideceği için hüznü hafiflemiş, diğer yandan dışarıdaki yoldaşlara ulaşamayacağını hissettiği için acı duymuş. Yani iki duyguyu bir arada yaşamış.

Leyla, vatandaşı olduğu için Suriye devletine teslim edilir. Suriyeli yetkililer ise ailesine teslim etmek yerine göz altına alıyor. Bu durum, duygularını zorlamış.

“O zaman hiçbir şeye karşı güvenim kalmadı. Sanki beni hiç bırakmayacaklardı” diyor. Öyle ki bir buçuk ay sonra bırakıldığı ve Halep'e gitmek üzere yola çıktığı zaman, her an birilerinin yoluna çıkacağını ve kendisini tekrar tutuklayacaklarını hissediyormuş.

“Babam, beni eve getirmesi için bir araba göndermişti. Arabayla gidiyordum, fakat o aracın beni eve götürdüğüne inanamıyordum. Gece boyunca pencereden dışarı, yıldızlara baktım. Önünden geçtiğimiz evlerin ışıklarını izledim.”

Tutukluluk süreci boyunca ailesi sürekli ziyaretine gitmiş. Bir ülkeden bir diğer ülkeye, kendi kızını görmek için birçok zorluğa göğüs geren, en fazla babası olmuş. Çocukluktan başlayan bu bağlılık, Leyla'nın yaşamı boyunca sürmüştü. Uzun yıllar yüzlerini görmediği kardeşlerinden ise onları tanımayacak kadar uzaklaşmış.

"Arabadan inince ilk önce büyük ağabeyimi gördüm. Fakat bir türlü emin olamıyordum; acaba polis midir, yoksa gerçekten benim abim midir? Bu yüzden ona yaklaşmadım. Abim beni kucaklamak istedi. Ben 'Dur, seni tanımıyorum' dedim. Kim olduğunu söyleyince ona sarıldım. O an 'Acaba gerçekten dışarı çıktım mı, yoksa içerde miyim' diye sormaktan kendimi alamadım."

Kişisel tarihine birlikte yolculuk yaptığımız bu uzun sohbet boyunca Leyla sürekli babasına olan sevgisini ve bağlılığını anlatsa da, yıllar sonra eve döndüğü zaman karşılaştığı tabloda, en fazla annesi var.

"Annem, babam, ailenin diğer üyeleri, bir zamanlar evli olduğum erkek; hepsi oturmuş, beni bekliyor. İçeri girdiğim zaman annem ayağa kalktı, sonra aniden bayıldı. O an aklıma ilk gelen şeydi: Yıllar sonra buraya ulaştım, şimdi de annem mi öldü? Bağırardım. Kendi kendime 'Biraz daha yaşasaydı ne olurdu? İnsanlar birbirine kavuşunca, sırada ölüm mü vardır, bu hep böyle mi olur' diyordum.

Tabii ki anneme bir şey olmamıştı. Az sonra kendine geldi. Bir yandan avucunun içine aldığı elimi sürekli sıkıyor, bir yandan da durmadan ağlıyordu."

Yaşamı boyunca çok az ağladığını söyleyen Leyla, yıllar sonra yeniden gördüğü ailesi karşısında da ağlamamış. Fakat bu kez bilinçli bir tercih değil, adeta şok olduğunu düşünüyor.

Yaklaşık yedi ay ailesiyle birlikte yaşamış. Sonunda yüzünü yine dağlara çevirmiş.

"Arkadaşlar, PJA 4. Konferansı için çağırmışlardı. Bunu öğrendiğim zaman çok heyecanlandım. Oysa zindandan sonra heyecanlarım çok zayıflamıştı, bir daha öyle heyecanlanacağımı hiç sanmıyordum. Düşman karşısında direndiğim günleri hatırlatan bir heyecandı bu."

İkinci ayrılık, ailesine ilkinden zor gelmiş.

"Eviden ayrılacağımı duyunca annem iki gün boyunca sürekli ağladı. Ben ise güldüm. Annem bazen kızıyor 'Beni

hiç anlamıyorsun” diyordu. Oysa ailemi gerçekten çok seviyorum. Ama onların sevgisi bana bir kez daha dar gelmişti.”

Uzun yolculuğuna başlarken, dağa ilk gidişi kadar heyecanlı, fakat karşılaşacağı farklılıkları öngörmesi nedeniyle biraz ürkek olduğunu söylüyor.

“1990’lardan tanıdığım arkadaşları gördüm. Ben yakalandığımda çocuk yaşta olanlar, şimdi devrimci olmuş, gerilla olmuş. Bir köşeye geçip ağladım. Arkadaşlar, niye ağladığımı sorduklarında ‘Partinin bu kadar büyümüş olduğunu bilmiyordum’ diye cevap verdim. Daha önce tek tük kadro vardı. Nereye gidersek gidelim, halk içinde belli olurduk. Şimdi halk ile kadro neredeyse bir olmuş. O an hissettiklerim, çok farklı duygulardı.

Bir grup arkadaş şarkı söylüyordu. Çocukluğum, parti yaşamım, altı yoldaşın şahadeti; tüm yaşadıklarım gözlerimin önüne geldi. O arkadaşlar da bu arkadaşların aralarında olsalardı, ne olurdu sanki... Birini burada görseydim. Ama hiçbirini göremedim.”

Karşılaştıkları nedeniyle gerillayı görme istemi daha da artmış, heyecanını büyük bir merak sarmıştı. Birkaç saat süren zorlu yürüyüşü, sorgudaki işkencelerden ve cezaevindeki açlık grevlerinden dolayı oldukça güçsüz düşmüş bünyesi ile tamamlamakta oldukça zorlanmış. Yine de önünden geçtiği her çeşmenin suyunu içmiş, karşılaştığı her arkadaşına adını sormuş. Özgür Kadın Akademisine varmadan karşılaştığı bir gerilla Suruçlu olduğunu söyleyince çok heyecanlanır. O ev baskınına bilip bilmediğini anlamasını sağlayacak bazı sorular sorar. Bunun üzerine karşısındaki gerilla “Yoksa sen Leyla mısın” der. “Demek ki bizim yürüttüğümüz çalışmalar da ürün vermiş. Bu harekette bizim de yarattıklarımız var” diye düşünüp büyük güç aldığını söylüyor.

Özgür Kadın Akademisi’ne yaklaştıklarında, yanındaki kurye arkadaş birazdan nizamiyeyi göreceklerini söyler. Nizamiye de neymiş? Yoksa kadın gerillalar artık yalnız

mı nöbet tutuyormuş? Yaklaştıkça heyecanı artar. "Arkadaşlar bize çay yapacaklardı. Onlara bakıyorum, çaydanlıklarına dikkat ediyorum. Gidip odun getiriyorlar; kendi başına bir yaşam. Acaba ben de onlar gibi yaşayabilir miyim? O an öyle bir sevgi duydum ki, bu insanları sımsıkı kucaklayayım ve içime alayım, dedim. Onlara sarılırken, sanki yüz yıldır tanıyormuşum gibi yakındım."

Leyla, PJA 4. Konferansına katılmasını büyük bir fırsat olarak görüyor. Fakat konferansa katılmak üzere arkadaşların yanına vardığı zaman karşılaştığı her şey, yeni bir şaşkınlık nedeni olmuş.

"Bu kadar çok bayan arkadaşı bir arada, bu kadar sorunu tartışır ve çok önemli kararlar alırken görebileceğimi hiç düşünemezdim."

Gençlik yıllarını dopdolu geçirmiş bu güzel insana bundan sonra nerede olmak ve ne yapmak istediğini sordum.

"Mücadelenin olduğu her yerde olabilirim. Fakat halkın içinde, özellikle kadınların arasında olmak, Özgür Kadın Hareketini geliştirmek için çalışma yürütmek, bana daha öncelikli geliyor. Önderlik kadının vakıflar kurması, siyasette yer alması gerektiğini söylüyor. Ben de Kürt kadınları için bir siyasetçi olmak isterim."

Harekete katılmasında en fazla etkilendiğini söylediği kişiyi hatırlıyorum. Onun gibi siyasi ve otoriter biri olmak istediğini söylemişti. Aradan geçen zorlu yıllar bu hayali kırmadığı gibi, daha da güçlendirmişe ve yakınlaştırmışa benziyor.

Yine de bir siyasetçi olmak, kendi deyimiyle Kürt halkı için siyasi bir güç olmak isterken, silah, kan, ölüm ve acı ile dolu yaşam öyküsü gözlerimde canlanıyor. Mevcut durumda da dağda. Bunun bir çelişki olup olmadığını, kendisine soruyorum. Yani nasıl oluyor da böyle bir insan silahla ve ölümle iç içe olan devrimci yaşamı nasıl göğüsleyebiliyor?

"Mahsum Korkmaz Akademisinde eğitim gördüğüm ilk devrede zorlandım. Silaha çok yabancıydım. Fakat ikinci devrede yaklaşımım değişti. Ona ihtiyacımız vardı. Önceleri bir kadının asla silah kullanamayacağını düşünüyordum. Mücadele içerisinde, kadının kendisini silahsız koruyamayacağını gördüm. Bu noktada netleştikten sonra silaha sevgim gelişti."

Silahın gerekliliği konusunda ikna olsa da, bundan sonra silah kullanmak zorunla kalmayı hiç istemiyor.

"Suruç'taki olaydan sonra silahlara tepkim arttı. 'Silah olmasa, arkadaşlarım da şehit düşmezlerdi. Keşke bizim de, düşmanlarımızın da silahı olmasaydı' diye düşündüm. Onunla insan katlediliyor, doğa katlediliyor. Silah sadece bozuyor, yaratmıyor. Mesela o arkadaşların şahadetinden sonra şöyle diyordum: 'Doğa katledildi, ev yıkıldı, hatta içindeki insanlar yıkıldı. Bütün bunları kim yaptı? Silah yaptı, kaba güç yaptı.'

Halbuki esas güç bilincin veya bilimin gücüdür. Bu mücadele bir anlamda silahları ortadan kaldırmak içindir.

Bunları yaşayan yüzlerce kadın var *Medya*

Medya, dağlardaki en eski kadın gerillalardan biri. Bu yıl, ön dördüncü yılı. Dağlarda geçirdiği bu ömür boyunca birçok kez ölümlerle yaşam arasında gidip gelmiş. Kurşun yağmurlarında ilerlerken yanı başında yere yığılan yoldaşlarının, sağ ele geçmemek için bombalarını kendilerinde patlatan yol arkadaşlarının son sloganlarını dinlemiş. "Nöbetleşe yaralanma" olayında olduğu gibi, kendisi de ölüme, soğuk nefesini hissedecek kadar yaklaştığı anda son sözleri olduğunu sandığı sloganları haykırmış. Fakat yaşam bir kez daha

sıcak elini uzatmış ve dört yoldaşıyla birlikte ölüm çemberini yarıp çıkmayı başarmışlar.

Kızıltepe'nin taşlı yollarında oyunlar oynayan imam kızının dağlarda hala süren serüvenine birlikte yaptığımız yolculuk sırasında birçok konuyu cesurca tartışması dikkatimi çekiyor. Bir kadın, savaşta neler hisseder? Şiddet dolu bir yaşam içinde duygusallık ne anlama gelir? Bunlar gibi pek çok konuda binlerce insanın kafasında beliren soru işaretlerinin cevabını birlikte aradık.

**

Medya, 1976 yılında Mardin'in bir köyünde dünyaya gelir. İmamlık yapan babasının sürekli tayininin çıkması nedeniyle çocukluğunun ilk yılları hep aynı yerde geçmez, ailesiyle birlikte birkaç kez ev, dolayısıyla yaşam biçimi ve arkadaş değiştirmek zorunda kalır. Mardin sınırları içinde olan bu değişim sayesinde Kürtlerle olduğu kadar, Arap çocuklarla da arkadaşlıklar kurar.

Bu hareketlilik sırasında çocukluğuna dair belleğine kazınan olaylar var. Bunlardan biri, Kürt şehirlerinde birçok yerde rastlanan; kutsal olduğu ve şifa dağıttığına inanıldığı için Türkiye'nin dört bir yanından konuklar ağırlayan ve halk arasında "ziyaret" olarak tanımlanan türbeye ilişkin.

"Ziyaret, üstü tamamıyla kızıl toprak olan bir tepedeydi. Kapı, bir mağara girişi gibiydi. Korkmuş, içeri girmek istememiştım, annem beni zorla içeri sokmuştu. 'Dedenin mezarıdır, yani bizimidir, biz buyuz' demişti."

Medya'nın "otoriter ve mert bir kadın" olarak tanımladığı annesi de, tıpkı babası gibi çocuklarını Kürt geleneklerine ve aşiret yaşamının değer yargılarına uygun olarak büyötmeye özen gösteren bir karaktere sahip. Bir imam eşi ve ev kadını olarak üzerine düşen görevleri yerine getirmeye hazır.

Babasının Kürtçülüğe ilgisi ise çocukluğundan geliyor. İmam olması, onu bu arayışlardan uzaklaştırmadığı gibi aksine şeyh veya melle gibi başka din yetkilileriyle daha yakın ilişkiler kurmasını sağlamış. Önceleri DDKO ve KUK çevresi ile ilişkili iken, bir süre sonra KDP'yi yakından takip etmeye başlamış. Gelişmeler diğer örgütlerin güç yitirerek silikleşmesi, PKK'nin kitleselleşmesiyle sonuçlanınca, desteğini PKK'ye vermiş.

Medya, henüz bir çocukken çay ikram ettiği misafirlerin konuşmalarında birçok kez dile getirdikleri "Kürtçülük" tartışmalarına tanık olmuş.

Babasının onda gördüğü ve doğru bulduğu bir davranışı "Keça Kurda ye"* sözüyle onaylayıp teşvik ederken, benimsemediği bir davranış karşısında "Bir Kürt kızı böyle yapmaz" ifadesini kullanması, Medya'da doğru ile yanlışın Kürtlük ile ölçüldüğü bir şekillenme yaratmış.

"On iki yaşındaydım. Misafirlerimiz vardı. KUKçular, Pêşengçiler** ve diğer reformist örgütlere sempati duyan orta yaşlı erkekler. Aralarında şeyh ve melleler de vardı ve hepsi de Kürtçülük etrafında birleşiyordu. Babamın çevresi bunlardan oluşuyordu. Kahve götürdükten sonra babamın yanına oturdum. Anladığım kadarıyla o günlerde devlet baskısı çok yoğundu ve KUKçular dağılmak üzereydi. Kürtler ne yapacaklardı, bir güçlenme olmalıydı, ama nasıl olacaktı; bu tür konular tartışılıyordu. O zaman 'Ben de Apocu olacağım' demiştim. Babam da sırtıma vurup 'Tu keça Kurda yî' demişti."

Medya, babası Leyla Kasımlı'ya atfen kendisine "Leyla" diye hitap ettiği zaman mutluluk duyduğunu hatırlıyor.

* Kürt kızıdır

* 1970'li yıllarda Türkiye'nin siyasi haritasında Kürtlük alanında gelişmeye çalışan bazı illegal örgütler)

PKK, 15 Ağustos 1984 tarihinde gerçekleştirdiği Eruh ve Şemdinli silahlı baskınlarıyla uzun süreli halk savaşı stratejisine göre üç aşamalı gerilla savaşını başlattığını ilan ederken, Kızıltepe'nin bir köyünde imamlık yapan ve Kürtçülüğe yüksek ilgi duyan babasının harekete merakı da artar.

"Gece yarısı kapı çaldı. Annem babama engel oldu ve kapıyı kendisi açtı. O günlerde cinayetler işleniyordu. Annem hem 'Bir kadına zarar vermezler' demiş, hem de yanına bir balta almayı ihmal etmemişti. Bu yüzden arkadaşlar annemi çok sevmişlerdi.

İki arkadaş üç gün evimizde saklandı. Annem onlara kendi elbiselerini giydirip öyle dışarı çıkarıyordu.

Onlardan söz ederken 'yê ji me çêtir', yani bizden iyi olanlar, derdi. Kutsal insanlar olarak tanımlar, melek gibi görürdü. Babamın geceler boyu onlar başında nöbet tuttuğunu hatırlıyorum."

Medya, ilkokul mezunu. Daha fazla okuma istemine aile içinde destek bulsa da, toplum içerisinde bir imamın kızının fazla okuması hoş karşılanmayacağından, bu isteğini kısa zamanda aklından çıkarmak zorunda kalmış. Irak, Suriye veya Türkiye fark etmeksizin, Kürtlerin bulunduğu her yerde korunan bir gelenek olarak kızların erken yaşta evlendirilme geleneği, bu aile üzerinde de etkili olur ve Medya on altı yaşında nişanlanmak zorunda kalır.

"Bizde genç kızlar açıktır, evlenince kapanır; kocasının istemine göre kendine şekil verir, ona hizmet eder. Ama ben annem gibi bir kadın, yengem gibi bir gelin olmak istemiyordum. İlk çelişki burada başladı."

Medya büyüdükçe, bir yandan önüne konulan görevler ve yerine getirmesi gereken sorumluluklar artarken, diğer yandan yüreğinde yeşerttiği "sıradan bir kadın olmama dileği" de büyür. Çocuk yaştan itibaren beslenen Kürtçülük duyguları, eylemler zincirine her gün yeni bir halka ekleyen PKK eylemciliğinin yarattığı sıcaklıkla

birleşince, gerilla olmak, her geçen gün daha da büyüyen bir özlemi haline gelir. 1992 yılının Newroz'unda Diyarbakır Surlarının üzerine çıkarak "Newroz ateşi özgürce yakılmalıdır" dedikten sonra kendini yakan ve yaşamını yitiren Zekiye Alkan, Medya'nın hayallerini gerçeğe yakınlştırması için gerekli bir kıvılcım olur. Aynı günlerde, PKK'ye yardım ve yataklık suçuyla yedi yıl tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılan bir yakın akrabasından çok etkilenir.

"Davranışları, üslubu ve bize yaklaşımı çok değişmişti. Bana 'Dörtlerin Gecesi' kitabını verdi. Hayalim giderek daha da belirginleşiyordu: Kürdistan için savaşacaktım."

Medya, 1990 yılının başında akrabalarıyla birlikte birlikte Bursa'ya gittiği zaman, orada ERNK* adına çalışmalar yapan iki PKKliyle tanışır. Çoğunlukla Bursa'nın Kemal Paşa mahallesinde yaşayan; mevsimlik işçilik yapan veya kalıcı olarak yerleşmek için göç eden Kürtler arasında örgütlenme yapan bu PKKlileri tanıdıktan sonra Medya, onlara iki arkadaşıyla birlikte katılmak istediğini açıklar.**

Böylece 1991 yılında Bursa'dan bir genç kız daha PKK'ye katılır ve birçok Kürt kızı gibi o da Kürdistan ülkesinin tarihteki adı olan Medya ismini seçer.

* Eniya Rızgariya Netewa Kurdîstan- Kürdistan Ulusal Kurtuluş cephesi; Leninist bir modele sahip olan PKK'nin cephe kanadı

** Ayten iki yıllık bir gerilla iken yaşamını yitirir, Zekiye ise hala devrimci mücadelesini sürdürmektedir.

İmamın kızı Cudi'de

İlk günlerini, o yıllarda gerillacılıkla özdeş sayılan Cudi Dağı'nda geçirmesini, büyük bir şans olarak görüyor. Yine de bunun bir şans olduğuna, ancak karşılaştığı yeni yaşam nedeniyle yaşadığı şoku atlatabildikten sonra karar vermiş.

"Daha önce gördüğüm PKKliler sivil giyimliydi. Dağda ilk kez silahlı ve üniformalı gerillaları gördüm. Ülkem için savaşma konusunda çok kararlıyım. Ama bomba ve silah kuşanmış kadın gerillaları görünce ilk anda ürktüm."

Bursa'dan yeni gelen üç savaşçı, Haftanın olarak bilinen ve Türkiye ile Irak arasındaki sınırı oluşturan dağlık alana, "yeni şervan (savaşçı) eğitimi" için gönderilirler.

Dağa gelen diğer kadınlar gibi Medya da önceleri, karşılaştıklarıyla uyum sağlamakta zorlanmış. Hatta ilk günlerde her uyandığı sabah gözlerini açtıktan sonra karşılaştığı ilk görüntülere aşına olmak için birkaç saniyenin geçmesine ihtiyaç duyduğunu söylüyor.

"İlk hafta bitlendim. Banyo yapma imkanı sınırlıydı ve bana en zor gelen şey, kirli kalmaktı. Ayrıca bir gerilla için yeteri kadar iyi yürüyemiyordum."

Medya karşılaştığı zorluklardan etkilenmesine rağmen, babasının "Keça Kurda yî" ifadesiyle dile getirdiği olumlamayı bir gün yeniden duyabilmek için çok çaba harcamış.

O da diğer PKKli kadınlar gibi ilk kez silah kullandığı anı hatırlıyor.

"Kendime güven duydum. Özgürlüğün yapma gücü ve kendine güven olduğunu düşündüm. Artık hiçbir şey önümde engel olamazdı."

Peki ya ilk eylemi?

"Gerillada bir yılım dolmuştu. İlk öldürdüğüm düşman, KDP peşmergesi idi. Hem çok üzülmüş, hem de çok

sevinmiştim. Artık savaşabilecek biri olduğumu anlamıştım, yani kendime güvenim oluşmuştu; bu sevinme nedendir. Bir insan hayatına kıydığım için de üzülmüştüm. Bir çeşit acı duydum.”

İlk eyleminde yaşadığı bu duygu değişik biçimlerde ve yoğunlukta olsa da, on üç yıllık gerilla yaşamı boyunca sürekli tazeliğini korumuş.

“Kadının karakterinden mi kaynaklıdır, bilmiyorum ama dağda hep zorlandığımı düşünüyorum. Gittiğim her eylemde, sürekli ön cephede yer aldım. Vuruş tarzım iyiydi, ama eylem sonrası hep ağlardım da.”

Medya'nın ilk yaralandığı gün, PKK'nin savaş tarihinde de geniş yer tutan bir kesite denk düşüyor.

İlk kez 1989 yılında kapsamlı bir karakol baskını yapan ARGK birlikleri, 1991 yılında Xakurke'de Mava karakol baskınına gerçekleştirir. Bununla eş zamanlı olarak birçok yerde yapılan karakol baskınları Helena ve Bezenike ile yaygınlaşır, gerillada sürekli başvuru alan bir taktik haline gelirken; Türk Ordu Güçleri de buna karşılık olarak geniş operasyonlar düzenlemeye başlar.

Ertesi yıl, yani 1992 yılı PKK'nin, Türkiye'nin Kürt illerinde önemli bir halk desteğini kazandığı, bu gerçeğin önemli bir göstergesi olarak birçok Kürt ilinde Newroz kutlamalarıyla birlikte halkın binleri aşan gruplarla ayaklanmaya giriştiği bir yıldır. Şehirlerde, ilçe ve köylerde kadınların ve gençlerin ağırlıklı bir kesimini oluşturduğu hareket dalgası kısa zamanda sokakların dışına taşarak dağlara uzanır ve sayısı birkaç yüzle ifade edilen birçok genç, gerillaya katılır. Dağlardaki gerilla birlikleri kısmen kendi kendisine yeterli düzeydedir. Fakat çok kısa bir zaman içerisinde ve onarlı gruplar halinde gerillaya katılımların gerçekleşeceği, alan komutanlıkları tarafından henüz hesaplanmayan bir durumdur. Bu yüzden yanlarına gelen acemi gerillaları heyecanla karşılasalar da kısa zamanda acil çözülmesi gereken sorunlarla yüz yüze gelirler. Ne kampları bu sayıda gerillayı taşıyabilecek

donanıma sahiptir, ne de gerilla savaşı konusunda deneyim sahibi üyeler bu birlikleri eğiterek savaşta yönlendirecek sayıdadır.

Yeni güç, henüz eskimeden yaz mevsiminin gelmesiyle birlikte kapsamlı operasyonlarla karşılaşır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin, KDP ve YNK peşmergeleri ile birlikte başlattığı ve yazın ilk ayına denk düşen operasyon, PKK'nin gerilla tarihinde başarıları ve başarısızlıkları iç içe barındıran bir savaş olarak kaydedilir. Gerilla kurallarına denk bir hareket kabiliyeti göstermeyip buldukları mevzilere çakılı kalan gerillalar, yüksek tekniğin hedefi haline gelir ve çok sayıda kayıp verirler. Ordu Birliklerinin de bu savaşta ciddi kayıpları olur. Değişik yerlerde ve zamanlarda dokuz uçak düşürülür.

Savaşın bilançosunda, çoğu gerillaya yeni gittiği için sicil kaydı dahi alınmamış beş yüze yakın gerilla ile Türk Ordusundan binleri aşan bir kayıp vardır.

Medya ilk kez burada, savaşın sonuçlanmasına bir hafta gibi kısa bir zaman kala yarananır. Çoğu Türkiye'de yaşanan siyasi hareketliliğin etkisiyle gerillaya katılmış, dolayısıyla dağda yeni olan yaklaşık bin kişilik bir gerilla gücü, Haftanın alanında savaşmaktadır. Operasyon, bu alanda kırk gün sürer.

"Grupta üç bayandık. Üçümüz birlikte ilk mevzideydik. Şafak henüz sökmemişti. Peşmergeler önce sızmayla geldiler, sonra saldırı baskına dönüştü. O zaman tepeyi bırakma anlayışımız yoktu. Mevzilerimizde ölürdük, ama yine de bırakmazdık. Adeta namus meselesiydi. Tabii ki gerillaya çok ters bir durum."

Fakat bir süre sonra verilecek kaybın fazla olacağı fark edilir ve grup tepeyi bırakarak geri çekilme yapar. Bu arada saldırıyı ilk karşılayacak yer olan ön mevzi kayıp verir.

"Önce yeni bir arkadaş olan Helin yanımda şehit düştü. Diğer arkadaş ise geri çekilmeyi başardı. Ben de sağ kolumdan kurşun aldım. Mermi girip çıkmış, bu arada

kemiği parçalamıştı. Yaralandığım zaman silahımı düşürmüştüm. Üstelik tüm arkadaşlar geri çekilmiş, ben yalnız kalmıştım. Arkadaşlara yetişmeyi başardım. Beni yaralılarımızın olduğu yere götürdüler.”

Nöbetleşe yaralanma

İlk yaralanma ardından Medya, üç kez ameliyat olsa da, tam iyileşmez ve kolu geçici felç olur.

İyi bir gerilla olacağı yönünde kendisini ikna etmiş olsa da, hiç beklemediği bir zamanda gerilladan kopunca, bu zorunlu ayrılığa fazla dayanamaz ve iki ay sonra dağlara döner. O günlerde yoldaşlarından gördüğü destekten çok etkilendiğini anlatıyor. Savaşma iddiasını koruduğu için, iyileşmenin gerektirdiği süre boyunca örgüt kitapları ve ideolojik yayınlar ile kendisini eğitmeye önem vermiş.

“O yıla kadarki süreç benim için savaşla tanışma ve dağ yaşamını anlama süreciydi. O yıldan sonra kendimi çizgi temelinde geliştirmeye yöneldim.”

1995 yılında, kendi önerisiyle, daha önce kaldığı ve tanıdığı bir alan olduğu için, yeniden Haftanın'e gider. Bahar ayında KDP'nin denetiminde olan Begova kasabasına yapılan bir baskın sonrasında ikinci kez yaralanır ve esir düşmekten güçlkle kurtulur. O an korktuğu esaretin tuzağından kurtulmayı başaran Medya, yıllar sonra aynı tuzağa düşecektir.

İkinci yaralanmasını dinledikten sonra, yüzünde beliren tebessümden gurur duyduğu anlaşılan yara izlerine bakıyor ve üçüncü yaralanmanın nasıl olduğunu merak ediyorum. Dinledikçe, en ağır yaralanma öyküsünün, normal koşullarda yaşayan bir insan için inanılması ne kadar güç ise, bir gerilla için de o kadar gerçekçi

olduğunu, bu nedenle de en fazla kayda geçmesi gereken olay olduğunu fark ediyorum.

Nüfusu mutlaka iki basamaklı sayılara ulaşan iki odalı yoksul evlerden veya sadece birkaç kişinin yaşadığı çok odalı zengin köşklerinden çıkıp sokaktaki insan kalabalığına karıştık mı, hepimize aynı uzaklıkta görünen sarp dağların arkasında bambaşka bir yaşam olduğunu, çok azımız düşünüyoruz. Gerçeğin sınırları, iki ayrı dünya için de ayrı ölçülerden oluşuyor. Fakat ikisinden de öte bir gerçek var ki; o da ancak iki olgu arasında kurulacak köprülerin, her iki gerçeği de tam anlamıyla "gerçek" haline getireceği.

1996 yılının sonbaharında, yine Haftanın'deyiz. Olayın geçtiği yer, Spindarok tepesi. Tepe, Haftanın'ı ortasından ayıran dağ silsilesi üzerinde bulunuyor ve bir boğazla Cudi Dağı'na geçit veriyor. Boğaz üzerindeki cadde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin tanklarına ev sahipliği yapıyor. Stratejik öneme sahip olan tepe, Türk Ordu Birlikleri tarafından düzenli olarak her ilkbaharda tutulup sonbaharda tekrar bırakılıyor. Ordu, her iki mevsimde de geniş operasyonlara giriştiği için, gerillanın da sürekli yöneldiği bir hedef konumunda.

İki taburluk bir gerilla gücünden sorumlu olan bölge yönetimi, Spindarok tepesinin güvenliğini sağlayan tepelerin terk edilmiş olduğunu, dolayısıyla bu tepe de boşaltılmadan önce yapılacak başarılı bir saldırının önemli sonuçlar yaratacağını tespit eder. Bu nedenle tümü komuta düzeyindeki dördü kadın on beş gerilla saldırı öncesi planlamayı oluşturmak için keşfe gider.

"İki günlük yolumuz vardı. Çok hızlı hareket ettik. İlk gece herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Ertesi gün karanlık çökünce yeniden hareket ettik. Meğer düşmanın termal alıcıları bizi fark etmiş. İlk vuruşlarda kaybımız olmadı, ama kaç bayan olduğumuzu tespit etmişlerdi. Çünkü termal alıcı, kadının vücut ısısını daha iyi yakalıyor. Erkek arkadaşlar ağaçların arkasına

saklandıklarında korunabiliyorlardı, fakat dört bayan arkadaş açısından durum farklıydı. Havan atışları hep bizi hedefliyordu. Bir süre sonra atışlar durdu ve tekrar harekete geçtik.”

Grup ilk engeli aştıktan sonra, dinleneceği sığınağa ulaşır. Tekrar yola çıkıldığında, hedefe en yakın nokta olan keşfin yapılacağı yere kadar gidilecektir. Bu arada tepenin yaklaşık iki bin metre aşağısında pusu kuran ordu güçleri, davetsiz misafirleri beklemektedir.

“Arazide birçok yerde ateş yanıyordu. Bunun yanıltma olduğunu düşündük. Çünkü boğazlar arasında sürekli ateş yanar. Askerler farklı bir yerde pusu atmıştır, ama ateş nedeniyle gerillanın dikkatini ters tarafa yönlendirirler. Sen de pusunun olduğu taraftan geçersin. Yine böyle olduğunu düşünmüştük. Hatta sigara ve parfüm kokuları aldığımız halde yolumuza devam ettik. Meğer operasyon içinde ilerliyormuşuz; düşman hareketimizi tespit etmiş, devam etmemizi istiyormuş.”

Tepeye bin metre, gündeğümüne ise bir saatten az zaman kala, grup pusuya düşer. Gerillalar geri çekilmeye çalışırlar, fakat üç taraftan sarılı olduklarını fark etmekte gecikmezler. Açık tek bir yol vardır: 30-40 metre derinlikte bir uçurum.

“Bilinçsizce oraya geldiğimizi sanıyordum, ama bir de baktık ki, düşmanın planı buymuş.”

Bu arada gruptan biri kadın altı kişi pusudan uzaklaşmayı başarır.

“Bir düşman grubu aramıza girdi. Arkadaşların peşinden gidemezdik. Çemberde altı arkadaş kaldık; dört bayan, altı erkek.

Heval Dicle ile Heval Xoşeng geride kaldılar. Düşmanın tamamen denetimi altındaydılar. Onları göremiyorduk, ama seslerini duyuyorduk. Çatıştılar. Tam yarım saat boyunca direnmeyi başardılar. Biji Serok Apo ile çatışıyorlardı.”

Grup dört yandan sarılıdır ve hiçbir çıkış yolu yoktur. Bu arada uçurumun kenarında, en fazla üç kişinin sığabileceği bir boşluk olduğunu fark ederler. Belki de onlarca yıl önce yükseklerden yuvarlanmış büyük bir kaya uçurumun tam eşiğine takılmış, zamanla yamaçtaki toprağın da kaymasıyla kayanın üzeri tamamen örtülmüş, kaya ile yamaç arasında da yine iki-üç kişinin sığabileceği bir tünel oluşmuştur. Kayanın altına girdikten sonra bu küçük tüneli de bulurlar.

"Atlasak ölüm, dışarıda kalsak yine ölüm; en iyisi çatışalım dedik ve kaya altına girdik."

Bu sırada diğer iki yoldaşlarının çatışma seslerini duyarlar. Neler hissettiğini soruyorum.

"Çok zor bir durumdu. Çünkü arkadaşların çatışıyor, ama sen hiçbir şey yapamıyorsun. Heval Ozan bizi zorla durduruyordu. Çıkalım, biz de buradan çatışalım diyorduk. Ozan arkadaş da diyordu ki, biraz daha yakın mesafeye gelsinler, ondan sonra. Çünkü bulunduğumuz yerden ateş edersek, bizim etrafımızı sarabilirler. O sırada bizim nereye saklandığımızı tam olarak tespit etmiş değiller.

Çatışma seslerini duyuyoruz. Bir zaman sonra sesler kesildi. Çok zor bir andır. İnsan o zaman kendini tutamıyor."

Bu arada Medya beş erkek yoldaşıyla birlikte kaya altına sığınmıştır, ancak biraz arkalarından gelen Dersim adlı bir diğeri kayanın altına giremez, biraz eşikte, dışarıda kalır. Çatışma sesleri kesildikten sonra Dersim, belki de tümünün kaderini belirleyecek bir seçim yapar.

"İki elini birden havaya kaldırıp askerlere bağırdı. Koruculardan bazıları onu tanımış. Akrabaları korucu.

Düşmana tek tek isimlerimizi ve görevlerimizi söylemiş. Ozan arkadaşın tabur komutanı olduğunu da o zaman öğrenmişler."

Bilgiler, grubun imha edilmesinin önemini daha da arttırır. Zaten kısıtılmış olan "teröristler" eninde sonunda etkisiz kalacaktır.

"Bomba ve lav silahının yeterince etkili olmadığını fark etmişlerdi. Birkaç asker bulunduğumuz yere bomba bırakmak için kayanın üzerinden yaklaşmaya çalıştı. Fark ettik ve dördünü de vurduk. Kurşunu alan, uçurumdan yuvarlanıyordu. Ardından göz yaşartıcı bomba kullandılar. Etkilenmiştik. Gözlerimiz ve yüzümüz yanıyor; mide bulantısı ve baş dönmesi hissediyorduk. Aralıklarla atılan üç bomba sonrasında yine çatışmaya başladık."

B7, BKC, lav silahı ve çok sayıda el bombası ile sürekli dövülen kayalık, bu beş insanın yaşamını sona erdirmese de her birinin defalarca yaralanmasına yol açar.

"Mermiler isabet etmiyordu, ama parçalar çok zarar veriyordu. Dışarı açılan küçük aralıkta sırayla oturuyorduk. Orada oturan, kaya ve bomba parçalarını alıyordu. O biraz yaralandıktan sonra yarası daha az olan bir diğer arkadaş oraya geçiyordu ve parçaları bu kez o karşılıyordu. Nöbetleşe yaralanma saatlerce sürdü."

Nöbetleşe yaralanma sırasında, bazı sözler ve düşünceler de nöbetleşe dile gelir. Sırasıyla her gerilla tünelin dışarı bakan tarafına geçtiği zaman yaralanmayı paylaşmaktansa, kendisinin tüm parçaları almasının doğru olacağını, böylece kendisi yaşamını yitirdikten sonra vücudunun diğer yoldaşlarına mevzi oluşturacağını söyler.

"Hiç birimiz diğerinin bunu yapmasını kabul etmiyorduk. Birkaç parça aldıktan sonra beni çekiyorlardı, diğer arkadaş geliyordu. O arkadaş parça aldıktan sonra bu kez onu çekiyorduk. Çünkü gözlerinin önünde yoldaşının vücuduna parçalar isabet ediyor. Çok zor bir durumdu. O an orada çok ileri bir yoldaşlık vardı."

Defalarca tekrarlanan "teslim ol" çağrılarına, birkaç saat önce çatışmanın bir tarafında iken, artık diğer tarafına geçmiş olan Dersim'in konuşmalarına rağmen istediği sonucu elde edemeyen operasyon gücü, yeni bir yöntem dener.

"Kobra sesi duyduk. Kazma ve kürek getirmişti. İki asker kayanın üzerinden toprağı kazmaya başladılar.

Dersim'in yeleşini bir sopanın ucuna takarak bize göstermişlerdi; 'Teslim olun, size bir şey yapmayacağız' diyorlardı. Sloganlarla cevap verdik."

Grup, tehlikenin arttığını görür. Çünkü yukarıdan kazıldıkça incelen toprak, alttan da dökülmeye başlamıştır. Bunu durdurmanın tek yolu vardır; dört taraftan sarılı oldukları ve aynı anda kendilerine çevrili onlarca silah olduğu halde dışarı uzanıp tarama yapmak ve hızla içeri girmek.

"Her arkadaş sırayla dışarı çıkıyor, tarama yapıyor ve hemen içeri giriyordu. Tabii askerler de aynı anda karşılıklarına çıkan hedefe üç koldan ateş ediyorlardı. Kazma ve kürek kullananlardan birkaçını vurduk ve kazma uçuruma yuvarlandı. Bu arada ben de sağ dizimden mermi almıştım. Şiyar* dört kurşun almıştı. Diğer arkadaşlar da birçok yerden parça almışlardı."

Askerler, bomba attıkça kayanın altından kanlı parçaların fırladığını görürler.

"Çantalarımızı siper olsun diye önümüze koymuştuk. Biz yaralandıkça onlar da kan olmuştu. Parçalanıp fırlayanlar bunlardı, ama askerler bizim parçalarımız olduğunu sanmışlardı."

Yaşama yeniden dönüş

Karanlık çökmeye başlar. Operasyonu yöneten komutan, hemen üzerinde durdukları bu insanları bir türlü yakalayamamanın gerginliği içindedir. Kırya Reş Karakolu ile yaptığı telsiz konuşmaları, öfkesini arttırır. Kendisinden istenen, "teröristleri sağ yakalamasıdır."

* Şiyar Arap, 2001 yılında, on bir yıllık bir gerilla iken askeri eğitim sırasında çıkan bir kazada yaşamını yitirir

Ertesi gün yeniden helikopterlerle takviye gönderilecektir. Yapmaları gereken, gece boyunca nöbete devam edip takviyeyi beklemektir. Medya, o an hemen üzerinde bulunan ve kendilerini öldürmeyi hedefleyen operasyonu yöneten komutanın sesini, bir daha asla unutmayacağını düşünür.

“Bizi sabah yakalayacaklarını söylediler. Biz de onlara ‘Ancak cenazemizi bulursunuz, asla sağ ele geçmeyeceğiz’ dedik.”

Çatışma, gece molası verdiği zaman gerillaların yarısı da soğumaya, acısı artmaya başlar. Beş gerillanın da vücutlarının en fazla sağ tarafları yaralanmıştır. Çünkü kayanın altına geçit veren aralıktaki oturuş pozisyonları, vücutlarının sol yarısını içeride, sağ yarısını ise dışarıda bırakmaktadır. Medya, bu yaralanmaların çok acı olduğunu, çünkü parçalar yakın mesafeden isabet ettiği için çok derin girdiğini söylüyor. Üç kişilik yere beş kişi sığmaya çalışırken, en sondaki gerillanın sol tarafı içeri bakarken, sağ tarafı hep dışarıdadır.

Tabur komutanı Ozan, pusuda ayağından yaralandığı için çok kan kaybetmiş durumda, üstüne üstlük olay sırasında vücudunun çeşitli yerlerinden birçok kez parça almış olduğu için bir hayli güçsüzdür. Dağlara Avrupa’dan gelen ve henüz bir yıllık bir gerilla olan Demhat da ağır yaralıdır. Büyük bir bomba parçası, bir gözünü parçalarken, kafasında da derin yaralar oluşturmuştur. Ayrıca ayağından ve kolundan yaralıdır. O sırada takım komutanı olan Cengiz adlı gerilla da ağır yaralıdır. Yaşadığı olayın etkisini üzerinden atamaz ve kurtulduktan birkaç ay sonra dağları, birlikte birçok acıya göğüs gerdiği yoldaşlarını terk eder.

Vücutlarında sayısız irili ufaklı taş ve metal parçaları bulunan beş gerilla, akşam karanlığının çökmesiyle birlikte hiç beklemedikleri bir şeyle karşılaşır: Göğün yüzünü gri bulutlar kaplar ve binlerce yıldız, ışığı sönen birer fener gibi yeryüzünü terk eder.

“Tamam dedik, artık bir oyun yapabiliydik. Gece 2’de planlama yaptık. 2.30’da uçurumdan atlayacağız. İlle de kurtulacağız demiyoruz, ama başka çare yok.”

Büyük kayanın üzerinde ısıklık çalarak nöbet tutan asker, az sonra sessiz gecenin yeniden silah sesleriyle hareketleneceğinden habersizdir.

Önce Şiyar atlar. Planlamaya göre, herhangi bir sorun yaşanmadığı taktirde Medya ikinci sırada atlayacaktır. Nöbetçiler, karanlık yüzünden ne olduğunu görmedikleri gibi, ilk anda sesi de duymazlar.

“Yağmur hafif hafif yağmaya başlamıştı, göz gözü görmüyordu. Ara ara hafif bir ay ışığı beliriyordu. Sonra bulutlar ayı tekrar kapatıyordu. Ortalık aydınlandığı zaman aya küfrediyorduk. Kapandığı zaman atlamaya hazırlanıyorduk. Şiyar arkadaştan sonra ben atladım. O zaman ne yaptığımızı anladılar ve taramaya başladılar.”

Sırasıyla Demhat, Cengiz ve Ozan da atlarlar.

Derin uçuruma sertçe çapmanın da etkisiyle Medya, yaklaşık on-on beş dakika boyunca kendisine gelemmez. Bilinci yavaş yavaş yerine gelince asker ve korucu cesetlerinin, bedenini sivri kayalardan koruduğunu fark eder.

“Sanıyorum beş-altı cenaze gördüm.”

“Kaçakları” silahlarıyla vuramayan askerler, büyük kayaları üzerlerine yuvarlarlar. Medya, kendisini bunlardan da korumayı başarır.

Planlamaya göre atlamadan sonra her biri oradan uzaklaşmayı esas alacak ve diğer yoldaşlarına ulaşacaktır. Medya Şiyar’ı en son atlarken görür. Hızla toparlanarak kendisini erkenden alandaki gerilla gücüne ulaştırmayı başaracaktır. Ozan ise atlarken kendisini

taramalarının ve kaya yuvarlamalarının da etkisiyle yaranır, kafasını sivri bir kayaya çarpar.

"Düştüğünü gördüm, yere çarptığında cansızdı. Önce taramalardan dolayı şehit düştüğünü sanmıştım. Sonradan anladım ki, kafasını çarpmış."

Medya da sol gözü yaralandığı için tek gözüyle kalmıştır. Etrafında neler olduğunu güçlkle ayırt etmeye çalışırken, "heval" diye seslenen Demhat'ı tanır. İki yaralı gerilla birbirine yardım ederek oradan uzaklaşmaya çalışır. Askerler önce arkalarından silah sıkarlar. Uçuruma indikleri zaman sadece bir cenaze ile karşılaşınca vadi boyunca takibe başlarlar.

"Suyun diğer tarafına kadar peşimizden geldiler. Yaralı olduğumuz için onlar avantajlı idi, gece karanlığında uzaklaşmaya çalışan biz olduğumuz için de biz avantajlıydık. Karanlıkta fazla ilerleyemiyorlardı. Saat 4'e kadar bizi vadide aradılar. Bizse suyun diğer yakasına geçmiştik."

Diz boyu derinliğindeki suyu geçtikten sonra birkaç metre yokuş çıkan Medya ve Demhat, güçlkle ulaştıkları bir ağacın altına, yıkılırcasına uzanırlar.

"Aslında güvenli bir yer değildi. Sonbahar olduğu için ağaç yapraklarını dökmüştü, bizi saklamıyordu. Üstelik dün altına girip çatıştığımız büyük kaya beş yüz metre ötemizdeydi. Bulduğumuz yerden görebiliyorduk. Demhat, Karnas* silahını düşürmüştü, ama dürbünü yanında idi. Onunla etrafı kontrol ettik."

Sırt üstü uzanmış halde etraflarında neler olup bittiğini ancak dürbünle baktıktan sonra fark edebilirler. Yaklaşık üç yüz metre altlarından geçen bir patikada binlerce asker ilerlemektedir. Çevredeki bütün tepeler asker doludur.

Bu sırada önceki gece telsiz konuşmasından geleceğini öğrendikleri takviye güç gelir. Bir gün önce,

* gerillada her takımında bir tane bulunduran uzun menzilli suikast silahı

kendilerine mezar olacağına kesin gözüyle baktıkları büyük kaya ile aralarında bir yaşam boyu mesafe vardır artık. Orayı kobra ile bombaladıktan sonra iki asker kayanın altına girerler, içerde hiçbir ceset yoktur.

O an neler hissettiğini soruyorum.

“Çok farklı bir duygu idi. Hem canımız çok yanıyordu, hem gülüyorduk. Bir ağlamak eksikti. Yine de ele geçemiştik. Her şeye rağmen mutluyduk. Acaba kim kurtulmuş, kim kalmıştı, kim nereye kadar gitmişti? Bunu düşünüyorduk. Biz ise hala kurtulmuş değildik.”

Medya ve Demhat, gece karanlığı çökene kadar kımıldamadan uzanırlar. Yorgunluk, uykusuzluk, yaraların acısı, bir de yoldaşlara ne olduğu merakı, akreple yelkovanı asılan birer yük gibidir; zaman bir türlü ilerlemez.

“Demhat’ın gözü parçalanmıştı. Çok kötü bir durumda olduğunu görüyordum, ama ona söylemiyordum. Bir ara ayna istedi. Ona, elimi cebime koyup ayna çıkaracak durumda olmadığımı söyledim. Gerçekte ise yüzünü görmesini istemiyordum. Kaç kez o bana yaralarımı saracağına söyledi, kaç kez ben ona, ama sonunda ikimiz de izin vermedik. Nasıl olsa buradan kurtulamayacağız, di-yorduk.

Tüm arkadaşların şehit düştüğünü sanıyorduk. İki tabur yönetimi bir anda şehit düşer mi, diyorduk. Bunun tekмили Önderliğe nasıl verilecekti?

İlk pusuda şehit düşen Hoşeng ve Dicle arkadaşlar için birlikte ağladık. İkimiz de bir gözümüzle ağladık.

Hala inanamıyorduk. Nasıl olmuştu da yaşıyorduk? Bu soruyu birbirimize soruyorduk.

Ellerim irili ufaklı bir sürü parçayla doluydu, bu yüzden şişmişlerdi, hareket ettiremiyordum. Demhat’ın elleri daha iyi durumdaydı. Bir bana, bir de kendisine sigara sarıyordu. Çakmağında gaz da yoktu. Pamuk ile yakmaya çalışıyordu. Düşman akşama doğru geri çekilme yaptı. Hava da kapandı ve yeniden yağmur başladı. Sonbahar yağmurları kötüdür. Sonbahar yaraları daha da

kötüdür; çok ağrıyor, canımızı çok yakıyordu. Bir de yaralar kanlı kalınca kabuk tutuyor, kokmaya başlıyordu.”

Etrafin güvenli olduğuna emin olduktan sonra, yerlerinden doğrulup yürümeye başlarlar. Fakat yaşadıkları, onları güçsüz bırakmıştır. Medya, bir saatlik yolu ancak beş saatte alabildiklerini söylüyor. Sağanak yağmur altında birbirine tutunarak ilerlemeye çalışan iki yaralı gerilla, birçok kez yollarını kaybetmiş olduklarını, ancak şimşekler çaktığı zaman fark edebilir.

“Botan kıyafetleri* islanınca tahta gibi sertleşmiş, buz gibiydi. Demhat arkadaş bir adım atıyor; sonra dizi titriyor, yere düşüyor. Onu kaldırıyorum. Birkaç adım attıktan sonra ben düşüyorum, o beni kaldırıyor. Böyle bir durum.”

Büyük bir kayanın altında yağmur almayan bir yer görürler. Oraya sığınır.

“Kefiyemi iki ucundan tutup birlikte sıktık. Uzandık ve kefiyeyi üzerimize örttük. Sırılsıklam olmuşuz, uyuyamadık. Gün doğunca tekrar yürümeye başladık.”

Yürüyüş, gün boyunca devam eder. Gün karardığında, çatışmanın yaşandığı yerden ancak birkaç yüz metre uzaklaşabilmişlerdir. Gece karanlığında kendilerine yaklaşan el fenerlerinin ışığını gören Medya, bir an “Bu kez kurtulabilecek miyiz” sorusunu kendi kendine sorar. Saklanırlar. Muhtemelen, askerler, kendi cenazelerini almaya gelmiştir.

“Bir ara kendimden geçmişim. Tekrar ayıldığımda, konuşmaları duyabiliyordum. Mahir arkadaştan söz ediyorlardı. Onları tanımıştım. Bizimkilerdi.”

Bütün gün süren direniş, ardından kendilerine bile mucize gibi gelen kaçış ve iki günlük mücadele sonrası tekrar yoldaşların sesini duyması, mucizenin gerçek

* Gabardin kumaşından yapıldığı için daha kalın ve dayanıklı olan, genelde gri veya kahverengi, gerilla kıyafeti

olduğunun bir ispatı gibi. Medya o anı, belleğinden hiç silinmeyecek bir zaman dilimi olarak tanımlıyor.

“Bir çocuk gibi seviniyorsun. Özlem duyduğun bir şeyle buluşma sevinci.

Arkadaşlar bizi o halde görünce dayanamadılar, ağladılar.”

Medya, kırsaldan ayrılarak şehirde, iki ay tedavi görür. 1996 yılının sonunda kendi istemiyle yine dağlara, Haftanın'deki eski yerine döner. Kışı orada geçirir. Ağır sürecin vücudunda ve yüreğinde açtığı yaralara rağmen erkenden dağa dönme isteğinin nedenini soruyorum.

“Bilmiyorum. Belki de bütün geleceğimi burada gördüğüm içindir. Onun dışında herhangi bir yer hayal etmiyor, fazla benimsemiyordum. Kendime, irademe güveniyordum. Geri dönersem tekrar savaşabilirim, diyordum.”

Zap'ta gerçekleşen YAJK 1. Konferansına katılır. Sonra kendi önerisiyle Botan'a gider.

Medya gerilla yaşamı boyunca birkaç kez görev alıp istifa etmiş. YAJK temsilciliği, takım komutanlığı, manga komutanlığı yapmış.

“Bölgedeki kadrolara göre ayrıksı bir duruşum vardı. Bütünleşmekte zorlandığım yönler de vardı. Birbirimizi sadece savaş boyutuyla dengeliyorduk. Yaşamda durum farklı idi. Mesela ben eğitimi önemsiyordum, bazı arkadaşlar savaş ortamında gereksiz görüyorlardı. Zorlandığım noktada hep istifa ediyordum. Ama Önderliği okumaktan ve okutmadan hiç vazgeçmedim.”

Medya, önceleri koşulların zorlaması ve ihtiyaç nedeniyle okumaya zaman ayırdığını söylüyor. Ancak bu durum okudukça değişmiş.

“Önderliği okudukça baktım ki, bu iş cahillikle olmaz. Bilinç gerekli. Neden savaştığımı, nasıl savaşmam gerektiğini Önderlik ayrıntılarıyla ortaya koyuyordu. Okudukça daha fazla bağlanıyor, daha fazla okumaya ihtiyaç duyuyordum. İlkokul mezunu olduğum halde tüm tabura

eğitim veriyor olmamı, Önderliğin gücüne bağlıyorum. Bu durum bir yandan beni müthiş geliştirirken, diğer yandan taburdaki yaklaşımlardan dolayı müthiş bir kendine görelilik yarattı. Ayrıksı, kendine göre bir duruş geliştirdi.”

“Kendine görelilik”, PKK dilinde bulunduğu ortamda diğer yoldaşlarının görüşlerini fazla dikkate almadan kendi bildiğinde direten, bu özellikleri nedeniyle kendisini yalnızlaştıran bir katılım biçimini tanımlamak için kullanılıyor. Anlaşılan Medya da bu eleştiriyi defalarca almış.

Bombayı kendinde patlatan gerillalar

1997 yılında Medya, görevi normal gerilla birliklerinden farklı olarak bir bölge veya alan ile sınırlı kalmadan her yerde eylem yapmak olan, “Hareketli Tabur” bünyesindeki on iki kişilik, yani bir takımılık kadın gerilladan biridir. Bir kez daha kapsamlı bir operasyon ile karşılaştıkları için, o sırada Ana Karargah’ta bulunan Medya, bu tabura geçer. Henüz oradaki yoldaşlarını yeterince tanımaya vakit bulamadan tabur, Beytüşşebap’a bağlı Marinos adıyla anılan köyün yakınlarında pusuya düşer. Güç geri çekilme yapmaya çalışır, çünkü kayıp verilmiştir. Fakat pusuyu yarmakta zorluk çekerler. Gücün önemli bir kesimi pusuyu aşarak çemberden çıkar, fakat kadın gerillaların oluşturduğu takım, yürüyüş esnasında en sondaki takım olduğu için çemberin tam ortasında kalmıştır.

“İkiye bölünmüştük. Benim bulunduğum grup suya vurdu. Beş arkadaş ise geçiş yolunu bulamadı. Aramızda yüz metre yoktu. Bomba sesi duyduk. Üç-dört bomba birlikte patlamıştı. İlk anda düşman bombası olduğunu

sandım. Fakat slogan sesleri gelince arkadaşlar olduğunu anladım. Yedi bayan arkadaştı.*

Kayıtlara geçmiş veya geçmemiş PKK içerisinde en az iki basamaklı sayılarla ifade edilecek kadar çok sayıda kadın gerilla, bombasını kendisinde patlatarak yaşamına son vermiş.

Medya, tabura yeni geldiği için kendisinde bomba patlatan kadın yoldaşlarının bir kısmını tanımıyor. Fakat yaşayamamış olmanın hüznünün acı, öfke ve intikam duygusuyla iç içe olduğunu söylüyor.

“İnsanda müthiş bir direnme ruhu geliyor. Ya bu yoldaşlarla yürüyeceğim ya da yaşam olmayacak, diyorsun. Bu duyguları fazla anlatamam.”

Bu konuyu, fedai eylemi için hazırlık yaptıktan sonra eylemlerin durdurulması üzerine geri çekilen kadın militanlarla daha ayrıntılı tartıştık.

KDP’de esaret günleri

PKKli kadınların yaşam öyküleri; ilk çocuklukları, kendilerini bir gerilla olmaya iten nedenler gibi çok fazla ayrıldıkları noktalar dışında, birbirine çok benzer yönler de içeriyor. Portreler çalışmasına konu olan kadınlardan dördü devrimci yaşama girdikten sonra şu veya bu biçimde cezaevlerinde kalmış. Medya da devrimci yaşamın en uzun kesitini bir gerilla olarak dağlarda, üstelik tüm ayrıntıları ve yoğunluğuyla dağlarda geçirdikten sonra bir dönem tutuklu kalmış.

* 1994 yılında PKK’ye katılan Urfalı Hebung, 1991 katılımlı Zınarin, Suriye Kürtlerinden aynı isimli iki gerilla Rewşen ve Rewşen

Bu tutukluluk, benzer olaylar yaşayan yoldaşlarınıninkinden daha farklı. Yazısız yasalarla yargılanarak adı olmayan hücrelerde bir buçuk yıla yakın bir zaman tutuklu kalmış.

Bu hukuksuz topraklardaki yolculuk, 10.7.2001 tarihinde başlıyor.

"Arabayla Hewler'e gidiyorduk. Yasemin adında bir arkadaş da yanımda. Üzerimizde köylü kıyafetleri vardı. Fakat ihbar yapılmış. Biz KDPlilerin kontrol noktasına ulaşmadan isimlerimiz ve resimlerimiz onlara ulaşmış. Bu yüzden bizi direkt yakaladılar."

KDPliler, PKKli olduklarını bildikleri iki kadını ağırlayacaklarını söyleyerek Hewler'de bulunan ve yıllar önce Saddam tarafından yaptırıldığı söylenen iki katlı bir cezaevine götürürler. Burası hırsızlık, evden kaçma gibi nedenlerle tutuklanan kadınların alıkonulduğu kapalı bir cezaevidir. Medya, diğer tutuklularla aynı muameleye tabi tutulur; kaba dayak, küfür ve hücre cezasına maruz kalır. Bunun üzerine siyasi bir cezaevine aktarılma talebiyle açlık grevi yapar. Yirmi beş günün sonunda talebinin kabul edildiği söylenince grevi bırakır. Fakat siyasi cezaevine değil, Hewler'den yaklaşık beş saat uzakta bir şehir olan Mesif'e, daha üst düzey KDP yetkililerinin yanına götürülür.

Burada Hewler'de gördüğü muameleden çok farklı bir davranış biçimiyle karşılaşır. Kendisiyle uzun tartışmalar yapılır; Kürdistan'ın geleceği ne olacaktır, Kürt halkının genel çıkarları karşısında PKK'nin durumu nedir? Öcalan neyi hedeflemektedir? Medya, bir Kürt kızının, yine Kürtler tarafından ve bu biçimde yargılanmaya çalışılmasını kabul etmediğini söyler. Bir hafta süren tartışmalar, KDPliler lehine sonuç vermeyince Duhok'a gönderilir.

Duhok'ta üst düzey bir KDP generalinin "misafiri" olur. Misafirhanenin, Kürt halkının feodal değer yargılarına pek de uymadığını söylüyor: Yasemin'le birlikte kaldıkları yer penceresiz, küçük ve kapısı sürekli dışarıdan kilitlenen bir

odadır. Medya, burada da hedefin kendilerinin "kazanılması" olduğunu düşünüyor. Orada kendisiyle PKK'nin eylem tarzının yanlışlarını konu alan uzun tartışmalar yürütülmüş. İkinci ayın sonunda konuşmama tavrına girmiş.

"Evdessin, istediğin zaman dışarı çıkabilirsin, üç öğün yemek veriyorlar, televizyon var. PKK'den vazgeçtiğini ve biriyle evlenerek orada yaşayacağını söylemeni bekliyorlar."

Bu arada yol arkadaşı Yasemin, son olarak kilitli tutuldukları yerde yirmi gün kaldıktan sonra, mevcut şartlara daha fazla dayanamayacağını söyleyerek KDPlilere istediklerini kabul ettiğini açıklar. Daha önce PKK'den KDP'ye geçen bir erkekle evlenir. Şimdi, iki çocuğuyla birlikte Irak'ta yaşıyor.

"Nasıl bir bataklığa gireceğini bildiğim için ona acıyordum. Çok geri, aşiretçi bir sistem içerisinde ev kuracaktı. Bu, iğrençti. Bırak bir devrimciyi, kendini gelişkin gören bir kadının bile bunu tercih etmesini düşünemem. Üzülmüştüm. Keşke biraz daha ilgilenebilseydim, dedim. Ama sonuçta yapabileceğim fazla bir şey yoktu."

On üç yıl elde silah dağlarda yaşadıktan sonra dört duvar arasında tutulmanın ve her gün sorguya çekilmenin kendisini nasıl etkilediğini soruyorum.

"Bu durum özgürlükle kölelik arasındaki farkı çok netleştirmişti. Dağda sende özgür irade ve dayanma gücü geliyor. Ama bunu fazla fark edemiyorsun. Tutuklu olduğum aylarda bunu daha açık bir biçimde gördüm."

Aylar ilerler. Yoldaşlarından ayrı kalalı bir yıl ve yedi aylık bir süre tamamlanmıştır. Önüne iki seçenek konulur; ya ailesine giderek Türkiye'ye dönecek ve normal bir yaşam sürecektir ya da ömrünün sonuna kadar tutuklu kalacaktır. Sonunda ailesinin yardımıyla oradan kurtulmaya karar verir ve ailesini arar.

Onu almaya gelen abisine, PKK'ye gitmemesinin koşul olduğu söylenir.

“PKK dışında bir yaşam kesinlikle olmayacak” diyen Medya, KDPlileri eve gideceği konusunda ikna ettikten sonra bırakılır ve bir ay geçmeden tekrar yoldaşlarına döner.

Bir daha silah kullanmak?

Medya, bu çalışmada yer alan kadınlar içerisinde, gerillayı tüm ayrıntılarıyla, yoğunluğuyla ve en uzun süre yaşayan birkaç kişiden biri. Bu yüzden birçok kadın gerilla ile görüşürken kafamda oluşan soru işaretlerinin cevabını onda arıyorum.

Her şeyden önce anaç karakterinin ona kazandırdığı duygusallık, yumuşaklık ve şefkat gibi özelliklere sahip olan kadınların, savaş gibi şiddet içeren bir ortamda ne tür çelişkiler yaşadıklarını merak ediyorum. Buldukları dünya ile karakterlerindeki tezatlık, onlarda nasıl bir zorlanma yaratıyor?

“İnsan dağda hem katlaşıyor, hem duygusallaşılıyor ve ikisi arasında büyük bir bocalama yaşıyor.

Eylemlerin çok yoğun olduğu günlerdi. Bir arkadaşın parmağı kanasa, göz yaşlarım akıyordu. Eyleme giderken ise müthiş katıydım, adeta taş kalpli olmuştum. Bunun kaynağını anlamaya çalıştım.

Savaş kadının karakterine ters. Fakat bu terslik, onun gerçek karakterini bulmasında önemli bir rol oynuyor. Çünkü kadın gerçek karakterinden de kopartılmış durumda.

Kadın savaşta büyük acılar yaşıyor, ama sürekli mutludur, çünkü kendine güveniyor. Yoktan var ediyor.”

Aradıklarını dağlarda ne kadar bulduğunu merak ediyorum.

"Sefine'de* yürüyordum. Bahar rüzgarı, doğanın güzelliği; sıraya girmiş gerillalar, yürüyoruz. Ne baskı, ne egemenlik var. Kendimi özgür hissediyordum.

Tutsaklığı da yaşadım, gerillayı da. Birey kendini ifade edebildiği ve kendi iradesiyle katabildiği oranda özgürdür. Gerilla, en özgür insandır. "

Birçok kez ölümle yüz yüze gelen bir kadının yaşama bakışı nasıl oluyor?

"Yaşama daha derin bağlanıyorsun. Yaşama ve kendine, yoldaşına daha fazla anlam veriyorsun, değer biçiyorsun.

Önce yaşadıkların senin için çok olağan dışı. Bir süre sonra ölümle yaşam arasında gidip gelmek doğal oluyor.

Hiçbir zaman öleceğime inanmadım. En zor yaralanmalarım da bile.

Son yaralanmamda, şunu düşündüm: Herhalde bir yaralanmayı daha kaldıracak direncim kalmadı. Fiziksel olarak bir sınıra geldiğimi gördüğüm zaman derin bir kırılma yaşadım. Yoksa gücümü yitiriyor muyum, dedim."

Medya, artık eskisi gibi güçlü bir gerilla değil. Yaralanma ve dağ koşulları, bünyesinde belli bir yıpranma yaratmış.

Bir de PKK önemli değişimler geçirdi.

PKK, 1999 yılında stratejisini değiştirdiğini açıkladı. Abdullah Öcalan'ın ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde, uzun süreli halk savaşı stratejisinin aşıldığını belirterek meşru savunma stratejisini benimsedi. Bunun ön adımı olarak 2 Ağustos 1999 yılında Türkiye sınırları içinde bulunan ve sayısı binlerle ifade edilen gerillalarını sınır dışına çıkardı. Bu tarihten itibaren parça parça bazı eylemler ve silahlı çatışmalar olsa da, gerillanın büyük bölümü silahlı çatışmaların dışında.

* Cudi Dağının tepesinde bulunan ve Nuh'un gemisi olduğu inanılan enkaz

Üstelik yeni stratejiye göre PKK'nin Bağımsız Birleşik Kürdistan şeklinde formüle ettiği bir hedefi de yok. Kürtlerin sınırları dahilinde yaşadığı her ülkede "demokratik dönüşüm temelinde özgür birlik" esprisi temel.

Bağımsız bir Kürdistan hayali ile gerillaya katılan ve savaşın en şiddetli geçtiği yıllarda gerillacılık yapan Medya ve Medya gibi birçok kadın bu konuda neler hissediyor? PKK değişim ve dönüşümü gerçekleştirirken, onun militanları bunu nasıl sağlamış veya ne kadar sağlamış? Fiziksel olarak bir daha asla eskisi gibi savaşamayacağını anladığı zaman yaşadığı kırılma, bu değişimle birlikte derinleşmiş mi, yoksa bir çözüme mi ulaşmış?

"Çok zorlandım. Kürdistan için ve savaş için gelmiştim.

Fakat bunları uzun yıllar yaşadım. Savaşı gördüm, Kürdistan'ın kurulma mücadelesinde yer aldım. Aslında bir Kürdistan kuruldu. Ülke, eski yaşamı reddedip yeni bir yaşama girişti. Önderliğimizin deyişiyle diriliş tamamlandı. Yani Kürdistan Kürt insanının beyninde ve yüreğinde kuruldu. Şimdi özgür birlik zamanı.

Kürt halkı için yola çıktık. Şimdi de kadının özgürlük mücadelesi deyince önce Kürt kadını düşünüyorum. Yani eski yaklaşımlarımı kırdığımı belirtebilirim. Mücadele ortaklaştığı için bazı şeylerin bilincine varıyorsun. Somut gerçeklikler seni ikna ediyor."

Yine de bir daha eyleme gidemeyecek, yoldaşlarını korumak için nöbetleşe yaralanamayacak. Bu durum giderek manevi dünyasında bir boşluk yaratmayacak mı?

"Şimdi bile zorluyor. O günleri arıyorum. Oradaki duyguları... Aslında sende bir gerçeklik yaratılıyor. Onlara sürekli bir özlem var. O günlerde birlikte kaldığım, çatışmalara girdiğim bir arkadaşı gördüğümde kalbim farklı çarpıyor. Paylaştıkların daha farklı. Daha fazla yakınlık, birbirini anlama durumu ortaya

çıkabiliyor. Sonradan tanıdığın bir yoldaşınla paylaşımların ise daha farklı oluyor.”

Medya çözümü nerede arıyor?

“Değişim-dönüşüm sürekli. Sadece bu gün değil, eskiden de vardı. Bilimsel olarak ele aldığımda, anı anı bir değişim var. Savaş içerisinde en hızlı dönüşümleri yaşayan da bizdik.

Şiddeti ilk kullandığımda ağlamıştım. Bir yandan onu yaparken, diğer yandan bir Kürt kadını olarak insani yönü taşıyorsun. Savaş, barış içindi. Bu yüzden zorluğuna katlanıyorsun.

Bir de şuna inanıyorum: Bu, benim zorlanmam, bir de benim gibi yoldaşların zorlanması olabilir. Ama halk olarak böyle bir zorlanma yaşamıyoruz. Sonuçta bütün halklar barış ve kardeşliği, özgür bir ortamı ister. Kendi iradesiyle yaşamayı ister. Tarihten beri böyledir. Şiddetin uç noktalarına kayan bireyler olarak, bizler mücadelenin gereklerini yerine getirdik. Mücadele olgunlaştı, bundan sonra silah kullanmak istemiyorum. Ama gerekirse yine kullanabilirim. Bu arada halkların özlemi olan barış ve özgürlük için mücadeleye devam edeceğim.”

Medya, dağlarda özgürlüğü tattığına inanıyor.

“Hiçbir şey bireyin kendi öz emeği ile yarattıkları kadar değerli olmuyor. Başarılı bir eylemden sonra zaferi gördüğün zaman özgürlük anını yakaladığını hissediyorsun. Başarıyla tamamlanan her zaman dilimi sonunda özgürlük anını yakalayabiliyordun. Bu, kişiliğinde değişime yol açıyor. Heyecan yaratıyor. Her yeni heyecan, bana yenilik gibi gelen ve karşısında heyecan duyduğum her olay, bende bir iz bırakırdı.”

Bundan sonra o duyguyu nerede ve nasıl arayacağını soruyorum.

“Benim gibi olaylar yaşayan binlerce insan var. Daha çok veya daha az yaşayanlar; bu önemli değil. Bir kadın olarak savaştın, yaralandın, tutuklu kaldın. Bunu

gelecek kuşaklara mal etmek istiyorum. Bu yüzden bir roman yazmayı planlıyorum.

“Dağlar, bir gerilla için bambaşkadır” Medya

Ona “Medya Tek kol” diyorlar. Dipçiğinde ahşap kabza yerine metal kol takılı olan Kalaşnikof silah, gerilla dilinde tekkol silah olarak tanımlanıyor. Dağda savaşırken bir kolunu veya bacağını kaybetmiş her gerilla da o silaha gönderme yapılarak tekkol kelimesiyle birlikte anılıyor. Tek kol da olsa silah, silahtır. Tıpkı tek kol da olsa bir gerillanın gerilla olması gibi.

Medya, 1997 yılında yaralanıp sağ kolunu kaybettikten sonra, adının yanına bu kelime eklenerek anılmaya başlanmış. Bunun üçüncü ciddi yaralanması

olduğunu söylüyor. Yani irili ufaklı yaralanmalarını hiç hesaba katmıyor. Birinci kez sağ bacağının dizkapağından, ikinci kez göğsünden yaralanmış. Bacağı kısa zamanda iyileşse de, kemiğe saplı olduğu için, göğsündeki bomba parçasını yıllardır taşıyor. Üçüncü yaralanmasının sonucunda sağ kolu, omzunun iki santim aşağısından kesilmiş. 2000 yılından beri kullandığı protezin kendisine pek de yardımcı olmadığını söylüyor. Sadece vücudunun sağ ve sol yarısı arasındaki ağırlık farkının zamanla belde zedelenme yaratmasını engellemek için protez kol takmış.

Birlikte yaşayan yoldaşları çoğu kez bir kolunun protez olduğunu unuttuklarını söylüyorlar. Kendi ihtiyaçlarını karşılamakta hiç zorlanmadığı gibi, gerilla yaşamının gündelik işlerinde de yoldaşlarına yardımcı oluyor.

Medya, Şırnak'ın bir köyünde 1975 yılında dünyaya gelir. Eski adı Ermenice olan 60 hanelilik köyde, Ermenilerden kalma kilise hala ayakta duruyor.

Onun ailesinde de Ermenilik var. Babaanesi, Ermeni katliamı yaşandığı zaman aileye sığınan bir Ermeni kadını.

İkisi kız, dördü erkek altı kardeşten beşincisi. Aile daha önce Molla Mustafa Barzani liderliğinde gelişen Kürt hareketini desteklemiş. Bu geçmiş nedeniyle önceleri Mesut Barzani'nin lideri olduğu KDP yapılanmasına da sempatiyle yaklaşmışlar. Kürtlüğe olan ilgileri nedeniyle aile fertleri sonraki yıllarda ulusal kurtuluş ekseninde propaganda yapan PKK gerillalarının bölgeye girişini coşkuyla karşılamışlar. Aile, artık bütün üyeleriyle birlikte kendisini PKKli görmektedir. İlk olarak 1989 yılında abisi, gerillaya katılır. Türk Ordusuna askerlik yaptıktan sonra eve dönen Şerif, ailede başlayan sempatinin arttığını

görür. Kendisi de gelişen hareketi Kürt halkı için ulusal kurtuluşun yolunu açan bir güç olarak gördüğünden, erkenden örgüte katılır. Bu katılım aileye yönelik asker baskısını arttırsa da, köy içerisinde daha saygın bir yer edinmesini de sağlar. Geçmişten beri ulusal sorunla ilgili olan aile, değişen koşulların yarattığı bu sosyalist önderlikli harekete de aynı ilgiyi göstermekle kalmamış, ortanca oğlun katılımıyla, bizzat içinde yer alarak onun bir parçası haline gelmiştir.

Yakın akraba çevresinden art arda katılımlar olur. Köylülerin çok sevdiği, kendi aralarında tartışıp da sonuca ulaşamayan hemen hemen her konuda danıştığı babaları, artık diğer oğullarıyla birlikte PKK milisi olarak çalışmakta, anneleri ise gerillaları evinde saklamakta, gerekli ihtiyaçlarını karşılamakta, bir de onlar için dua etmektedir.

Aile, 1992 yılında PKK ile KDP arasında yaşanan savaştan itibaren KDP ile ilişkilerini tamamen keser ve PKK'de kesin karar kılar.

Bu arada PKK gerillalarının eylemleri giderek sıklaşmış, çevre köylerden artan katılımlarla birlikte bölgede daha rahat hareket eder hale gelmişlerdir. Gün boyunca koyunları otlatmaya giden çobanlardan süt sağmaya giden kızlara kadar herkes, her an bir gerilla grubuyla karşılaşmanın umudu ve özlemi içindedir. Gündüzleri bu şansı yakalayamayanlar, gece evlerine konuk olacak grupları merakla bekler. Aynı dönemde yeni doğan bebeklere verilen isimler de değişmiştir. Artık Ayşe, Fatma, Murat yerine Dicle, Feride ve Agit gibi, halkın tanıdığı ve sevdiği gerillaların isimleri kullanılmaktadır.

Kısa zamanda ve çok hızlı bir şekilde gelişen bu ilgi, bölgedeki askeri yetkililerin de dikkatinden kaçmaz. Gerillanın örgütlülüğü arttıkça bazı tedbirler geliştirmek şart olur. Türk Silahlı Kuvvetleri, jandarma ve polis tarafından uygulanan baskılar bu tehlikenin önünü almaya yetmeyince daha "yerel" bir model aranır ve

koruculuk sistemi uygulamaya konulur. Birkaç yıldır uygulanan koruculuk sisteminin, bu alanda da etkili bir biçimde geliştirilmesine ihtiyaç duyulur. Böylece köylülere koruculuğu kabul ederek silah kaldırmaları, PKKlilere karşı savaşmaları ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yaptığı operasyonlara katılmaları için baskı uygulanmaya başlar. Teşvik edici olması için silah almayı kabul edenlere maaş verilir. Fakat köklü bir yurtsever kültüre sahip ve devlete tepkili olan halk, bunu bir onur ve namus sorunu olarak görür, silah kabul etmez.

O köyde ortaya çıkan tablo böyle iken, çevre köylerden koruculuğu kabul eden birçok aşiret olur. Bunlardan biri de Tahir Adıyaman'a bağlı Jirki aşiretidir. Koruculuğun ilk geliştiği aşiretlerden biri olan Jirkiler, çevre köyleri de buna zorlamaya, bunun için baskı uygulamaya başlarlar.

Aynı yıllarda koruculuğu kabul etmeyen köyler boşaltılır veya yakılırken köylüler evlerini, hayvanlarını ve topraklarını geride bırakarak ilçelere veya şehirlere, akrabalarının yanına göç etmeye başlar.

Onların köyü hareket hattı, yani yol güzergahı üzerinde olması nedeniyle gerillalar açısından oldukça önemlidir. Bu köye hiçbir şekilde giremeyecek duruma düşmeleri veya köyün boşaltılması halinde alandaki hareket, önemli oranda ordu güçlerinin denetimi altına girecektir. Bölgede bulunan gerilla komutanlığı ile köyün ileri gelenleri bu soruna birlikte çözüm bulurlar: Koruculuk kabul edilerek jandarma, ordu ve diğer köy korucularının baskısının önü alınacak, bu arada gerilla ile ilişkiler sürdürülerek gerekli destek sağlanmaya devam edilecektir. Köylülerin koruculuğu kabul etmesiyle, gerillaya cephane desteği artar.

Büyük abisi ise korucubaşı olur. Artık koruculuk sayesinde sadece kendilerine verilen silah ve paralarla gerillaya destek sunmuyor, aynı zamanda gerillaya yönelik yapılacak operasyonları ve köy baskınlarını da er-

kenden öğrenerek devrimci mücadeleye istihbarat destek sunuyorlardır.

Gerilla rüyası

1993 yılında, yani henüz on yedi yaşında iken "aşırı dayatması" sonucu evlerine gelen bir gerilla grubunu, onu da yanlarına almaları için ikna etmeyi başarır ve Medya kod ismini alarak gerillaya katılır. 1996 yılına kadar Botan Eyaleti olarak adlandırılan, Türkiye'nin Irak ile sınır bölgesini oluşturan bölgede kalır ve savaşa katılır. Çocuk yaşta gerillaya katıldığı ve PKK tarihi boyunca gerilla mücadelesinin en şiddetli çatışmalarına sahne olan eyalette bulunduğu halde, zorluklara göğüs germeyi başarır.

Dağ yaşamı, Medya için yepyeni bir yaşam biçimi değildir. Hareketli ve meraklı karakteri, içinde büyüdüğü dağ köyünün özellikleriyle birleşince, küçük yaştan itibaren dağlara meraklı bir kişilik kazanmasına yol açmıştır. Dağlar ise oralarda gerillasız olmaz.

"Arkadaşlar eve geldikleri zaman beni sever ve 'Bu bize gerekli' derlerdi. Çok gururlanırdım. Kendimi hep bir gerilla gibi düşlerdim. Rüyalarımda gerillalarla birlikte yürüdüğümü görürdüm. Partiye katıldıktan sonra hissettiğim şeylerin tümünü yaşadım. Bu yaşam için dünyaya gelmiştim ve buraya aittim."

Elbette gerçek savaş, küçük yaşta evden kaçıp dağlarda gezmekten veya rüyalarında gerillalarla birlikte yürüyüşler yapmaktan çok farklıydı. Yine de Medya, gerillacılığının üçüncü ayında katıldığı ilk eyleminde, henüz bu gerçeklerin farkında değildir.

Bir bölüklük hareketli güç, eylem gerçekleştirmek üzere alana gelir. Hedef, Beytüşşebap'ta Marinos adıyla

bilinen yerdeki karakoldur. Eylem birliği, gerillada yeni ve henüz küçük yaşta olduğu için Medya'yı eyleme götürmek istemez. Medya çok ısrar edince eylemi sadece görmesi şartıyla onu da yanlarına alırlar. Eylem başlayınca Medya çok heyecanlanır ve yanındaki gerillayı ikna ederek kalaşnikofu kullanmak için izin almayı başarır.

"Kleş* kullanmayı bana abim öğretmişti; nasıl nişan alacağımı ve tetiğe basarken nelere dikkat etmem gerektiğini biliyordum. Bir keresinde, düğünde bir şarjörü boşaltana kadar havaya ateş açmıştım. Köylüler 'Nasil olsa devletin mermileridir, tümünü harcayalım' derlerdi. Bu yüzden köyde günün her saatinde silah sesleri duyulurdu. Korucu silahları sayesinde köydeki herkes nişan almayı öğrenmişti."

Medya'nın gördüğu ilk gerilla eylemi başarıyla sonuçlanır ve yaklaşık yirmi kişilik eylem kolu karakola girerek önemli miktarda cephane çıkarır.

"Xane adında bir bayan arkadaş vardı, onu yaralı iken gördüm, fakat şehit düştüğünü sonradan öğrendim. Savaşın kurallarını bilmiyordum. Birden içine girmiştim. Bir yandan, acaba bir şey olur da arkadaşlardan koparsam ne yaparım, diye korkuyordum. Bu yüzden Kato Dağını tanımaya çalıştım. Orada arkadaşlar vardı. Bir şey olursa, yalnız kalırsam, hemen oraya gidecektim."

Silahların ortasında

Medya'yı erken yaşta böylesi zorlu bir savaş ortamına iten veya bu kadar erken büyüten nedenler nelerdi? O da tüm yaşıtları gibi ömür defterinin sayfalarını birer birer çeviremez, her yaşın sorumluluklarını, o yaş içerisinde-

* kalaşnikof

deyken kaldıramaz mıydı? Okula giderek eğitim görmek, bir meslek seçmek veya köy ortamında sade bir yaşam sürmek, belki de bir erkeği severek evlenmek gibi bir yaşam tercihi olamaz mıydı? Bu soruların cevabı, çocukluğunda tanık olduğu olaylarda gizli.

"Emniyette çalışan tanıdıklarımız eve telefon ederek baskın olacağı bilgisini vermişti. Babamla dayımlar hemen evden çıkarak arabayla uzaklaştılar. Yaşlı bir dayım vardı, sadece o evde kaldı.

Jirkiler, askerlerle birlikte tek tek bütün evlere girip herkesi dışarı çıkardılar. Sonra halkı büyük bir evin avlusunda topladılar. Kadınları bir yana ayırdıktan sonra bütün erkekleri ağız üstü yere yatırdılar ve 'sürünün' dediler. Hava o kadar sıcaktı ki, nenem başını bir ağaca dayamış, hareketsiz kalmıştı; adeta bayılmış gibiydi.

Erkekler çok yaşlı oldukları için kendilerine söyleneni yapamıyorlardı. Onları silahlarının dipçikleriyle dövdüler. Hiç unutmuyorum: Aralarında gözlüklü bir amca vardı. Onun gözlüğünü çıkardılar ve yerlerde sürüklediler. Sonra bütün erkekleri dövmek için okula götürdüler. Sandalyeyle vurma seslerini ve onların çığlıklarını duyuyorduk."

O günlerde henüz 7-8 yaşlarında küçük bir kız çocuğu olan Medya, acılı bağrışlar ve dayak sesleri kadar, isyana dönüşen öfkenin baskıyı durdurduğuna da tanık olur.

"Kadınları ve kızları hatırlıyorum: Annem, 'Gidip emniyete saldıracağız, böylece köyün erkeklerini bırakacağız' dedi. Kadınlar, kucaklarını taşlarla doldurarak emniyete yürümeye başladılar. Askerler havaya silah sıktılar, bağırıyorlar, bazı kadınları dövmeye çalışıyorlar, ama grubu durduramadılar.

Çok yaşlı bir kadın vardı; elbisesinin eteğini toplamış, içini de taşla doldurmuştu. Her gelen askere taş atıyordu. Bir asker gelip annemi elinden yakaladığı zaman, askerin eline taşla vurdu. Asker annemi bırakmak zorunda kaldı.

Sonunda dövdükleri erkeklerden birini bıraktılar. Onu kadınlara erkekleri bıraktıklarını, bu yüzden emniyete

yürümelerine gerek kalmadığını söylemesi için göndermişlerdi. Fakat o, kadınların yanına gelince 'Yürüyüşünüze devam edin' dedi. Kadınlar da devam ettiler. Korucular bu sefer 'Gidin, karılarınızı eve götürün' diyerek tüm erkekleri bıraktılar. Erkekler 'Onları geri çevirmiyoruz. Ya askerlerle korucular köyden çıkar ya da evimize dönmez' dediler. Askerlerle korucular köyü terk ettiler."

Bu olaylar içerisinde gerçekten de küçük bir çocuk olarak kalabilmek ne kadar mümkündür?

"O günlerde öyle bir kinle doluydum ki, sanki içimde bir ateş yanıyordu. Dağlara bir ulaşayım; arkadaşlarla birlikte köye döneceğim ve bu korucuları vuracağım, diyordum. Kendimi elimde kleş, bir kayanın arkasına saklanmış olarak hayal ediyordum. Bir tarasam, en az yirmi korucu vururdum. O günlerde kendime, bir gün gerilla olursam bu korucular yüzünden olacağım, diyordum."

Baskılar karşısında duyduğu tepki, bu küçük kızda intikam duygusunu geliştirir. İntikam alabilmesi için kendisine gerekli olan koşulları ona sunan bir tek güç vardır; gerilla. Kin ve öfke ne kadar büyük olursa olsun, bir intikam duygusunun yıllarca süren devrim mücadelesinde yürümek için yeterli olup olmadığını soruyorum. Bu kez başka faktörlerin payı öne çıkıyor. Medya, henüz okul çağına bile gelmemişken, yirmi gün boyunca evlerinde saklanan üç gerillanın suretini hayal meyal hatırlıyor. Alanda örgütlenme faaliyeti yürüten bu gerillalar, yoğun kar yağışı nedeniyle yollar kapandığı zaman, silahlarını ve giysilerini saklayarak gizli bir biçimde onların evinde kalmışlar.

"Bizim eve her zaman gazete girerdi, ama hiçbir zaman onları saklamazdık. Ablam, bu insanların okuduğu gazeteleri saklıyordu. O zaman evde gizli bir şeyler yapıldığını anlamıştım.

Babamla saatlerce tartışırlardı, biz odaya girdiğimiz zaman ise ya susar ya da başka konulardan söz ederlerdi."

Medya ancak okul çağına geldiği zaman o insanların "heval" olduğunu öğrenebilir. Bu kez yeni bir soru kafasını kurcalar: Heval nedir? Heval kelimesini, bu belirli belirsiz hatırladığı insanların davranışlarıyla özdeş kılmaya çalışır.

"Çok değişik insanlardı. Oturmaları, kalkmaları çok farklı idi. Evimize misafir gelince saklanır, onlara görünmezlerdi. Demek ki gizli veya tehlikeli işlerle uğraşıyorlardı."

Bu insanlara ve onların yaşam biçimlerine duyduğu heves ve silahlara ilgisi, çocukluk oyunlarını da şekillendirmiş. Kürt çocukları saklambaç yerine dağlarda saklanan 'kaçakçı'ların ve onları kovalayan jandarmaların olduğu oyunlar oynarken Medya, bu oyunlarda hep kaçakçı olmuş.

Medya'nın yaşadıklarını, özellikle de çocuklukta yaşadıklarını en ince ayrıntılarına kadar hatırlayan çok güçlü bir hafızası var. Çocukluğunun tozlu anıları arasında yolculuk yaparken, karakterinin önemli ayrıntılarını da ele veriyor. Bu kez Medya'nın çocukluğunun on bir yaşına gidiyoruz ve evin kapısını çalanlara kapıyı açıyoruz.

"Korucularla askerlerdi. Evde kimse yoktu. Üstelik üç kleş, bir de tabanca vardı. Onları içeri alıp oturmaları için yer gösterdim. Evi aramaya başlamalarını engellemeliydim. Hemen çay göturdüm. Sonbahardı, bu yüzden evimizin bahçesi üzüm ve domatesle doluydu. Daha çaylar bitmeden üzüm göturdüm. Onlar bitirmeden domates göturdüm. Sonunda astsubay 'Yeter, yeter! Bu kadar şeyi niye getiriyorsun?' dedi."

Bu bahaneyle evin içinde rahat hareket ederken, silahları buldukları yerden kaldırıp tek tek saklamış. İki kalaşnikof silahı annesinin ekşimesi için bir kenara bıraktığı hamur teknesinin içine koyup üzerini de battaniyeyle örtmüş.

"Bütün bunları yaparken çok heyecanlıydım. Korkuyordum. Silahlarımızı bulabilirlerdi. Koruculardan biri beni

sakinleştirmek için 'Korkma, korkma. Sana bir şey yapmayacağız, evinize de karışmayacağız' dedi.

Bu arada askerler etrafı kolaçan etmeye başlamışlardı. İçlerinden biri teste* ayağıyla vurdu ve 'Bu nedir?' diye sordu. Hamur olduğunu söyledim. Her defasında bir asker beni çağırıyor ve bir şeyler soruyordu, ama çok küçüktüm ve yorulmuştum, artık onların yanına gitmek istemiyordum."

Sonunda küçük kızın fazlasıyla korktuğunu gören misafirler evi aramaktan vazgeçerler. O sırada annesinin eve yaklaştığını görünce, gözlerin üzerinde olmadığı bir anı yakalayarak dışarı çıkar ve annesine durumu anlatır.

"Annem silahları ne yaptığımı sordu. Ben de nasıl sakladığımı anlattım."

Bu küçük kurnazlığının annesinin ne kadar hoşuna gittiğini anlatırken gözleri parlıyor ve on bir yaşındaki bir çocuğun muzipliğiyle gülüyor. Medya sonunda evi aramaya gelen kalabalık grubu, silahları yakalatmadan evden çıkarmayı başarır.

Böyle zeki ve hareketli bir çocuğun okul okuyup okumadığını merak ediyorum. Ancak bir yıl öğrenim görebilmiş. Daha önce Medya'nın dayısı köyde öğretmenlik yapıyormuş. PKKlilerle ilişkisinden dolayı köyden uzaklaştırılmış ve Milli Eğitim Bakanlığı yeni bir öğretmen atamış. Fakat bu öğretmen köylülere soğuk ve mesafeli yaklaşımı, çocuklara sorduğu garip sorular nedeniyle kısa zamanda köylülerde şüphe uyandırmış. Köy halkı bir öğretmenin çocuklara bilgi vermek yerine çocuklardan bilgi almaya çalışmasına anlam verememiş. Bir zaman sonra olur olmaz saatlerde evlerinin kapısını çalıp içeriyi yoklamaya başlayınca köylüler şüphelerinde sonuca ulaşmışlar. Bu yüzden söz birliği etmişçesine öğretmeni köyden çıkarmak için ellerinden geleni yapmışlar. Bir yıl

* Hamur teknesine

geçmeden öğretmen başka bir yere atmasını istemek zorunda kalmış.

Aynı yıl gerillalar köy okulunu ateşe verirler.

“Okul çocukların eğitimi içindi. Bu yüzden yakılması, ilk başta rahatsızlık yarattı. Ama okulun kapalı olduğu bahar ve yaz aylarında askerler oraya yerleşiyor, okulu karakola çeviriyorlardı. Üstelik doğru dürüst bir öğretmen de gelmemişti. Bu yüzden yakılması iyi olmuştu. Yine de babam bu tür eylemler nedeniyle gerillanın anti-propagandasının yapılacağını söylüyor, arkadaşları eleştiriyordu.”

Genç gerilla

Medya, 1993 yılının bahar aylarında koruculara öfkesi, silaha ilgisi ve evlerine gelip giden gerillalara duyduğu özen nedeniyle köyde daha fazla yaşayamayacağını düşünmektedir. Gerillaya gidişin yollarını aramaya başlar.

Bir bahar gecesi evde yoğun bir hazırlık vardır. Akşama gelecek önemli konukları ağırlamak için yemekler pişirilmekte, banyo hazırlanmaktadır.

“Onlarla ailemin yanında konuşamazdım. Arkadaşların bize gelmeden önce nerede konaklayacaklarını bildiğim için yanlarına gittim ve katılmak istediğimi söyledim. Kabul ettiler, fakat birkaç gün sonra döneceklerini, beni ancak o zaman alabileceklerini söylediler.”

Kendisini gerçekten de ne kadar kabul ettikleri konusunda tam ikna olmasa da neşeye eve döner.

Birkaç gün sonra evlerine gelen başka bir gerilla grubu, aileye Şerif’den haber getirir.

"Şerif arkadaşla, yani abimle birlikte kalmışlardı. Beni geri çevirmezler, diye düşünmüştüm. Fakat biraz daha kalıp büyümem gerektiğini söylediler."

Medya'nın bekleyişi, abisinin Abdullah Öcalan'ın yanında gördüğü eğitimi tamamlayarak yöreye gelmesiyle sona erer.

"Bu kez kesinlikle katılmalıyım, dedim."

Gerillalar, onun katılmadaki ısrarını Şerif arkadaşlarına bildirerek fikrini sorarlar. Kız kardeşinin kendi terçihini yapmakta özgür olduğunu düşünen Şerif, bu konuda herhangi bir yönlendirmede bulunmaz.

Medya, birkaç gün sonra evlerine gelen bir gerilla grubuyla anlaşınca kendisine gerekli olacağını düşündüğü birkaç giysiden oluşan bohçasını yanına alarak gizlice evden ayrılır.

Bir saat geçmeden evdeki yokluğu fark edilir ve gerillalarla gittiği anlaşılınca akrabaları peşlerine düşer.

Medya, eve dönmesi konusunda yapılan tüm ısrarlara, hatta birkaç yıl sonra eline silah verip gerillaya gönderileceğine dair söz verilmesine rağmen dönmez.

"Bir kez karar vermişim, geri dönemezdim. Artık ben de abim gibi bir gerilla olacaktım."

Yine de Medya geride bıraktığı köyün ışıklarını gördükçe kendisini hüzünlenmekten geri alamaz.

"Köyün karşısında bir nokta vardı. Geceyi orada geçirecektik. Arkadaşlar dürbünü vererek eve bakabileceğimi söylediler. Baktım. Çok kalabalıktı. Şehirden arabalar gelmişti. Yoksa anneme bir şey olmuştu? Bundan çok korkuyordum. Annem bana çok bağlı idi, ben de ona. Akif arkadaş 'Geri dönmek ister misin?' diye sordu. Duygusalışmışım, ama ağlamadım ve 'hayır' dedim."

O an gösterdiği serinkanlılığı, abisinin gidişinden sonra evde yaşananlara bağlıyor.

"Arkadaş katıldığı zaman, bizim ev için 'Bir devrimcinin evidir' deniyordu. Benim katılımımla annem daha fazla saygı görecekti, onure olacaktı. 'Bu ailenin bir oğlu,

bir de kızı gerilladır' denilecekti. Bu nedenle ağlayacak bir durum göremiyordum."

İki gecelik yürüyüşten sonra Medya ilk kez çok sayıda gerillayı bir arada göreceği kampa ulaşır.

'İki arkadaş nöbette idi. İlk onları gördük. Çok heyecanlıydım, artık ben de bir gerilla idim."

Gazi Medya

1993 yılında uzun gerilla yürüyüşüne başlayan Medya, yıl sonuna kadar büyüdüğü yörenin dağlık alanlarında kalarak gerillacılık yapar. Sonra Besta'ya geçer. Botan'da hemen hemen her yeri gezer; Cudi, Besta, Herekol.

1995 yılının son ayında ilk kez yaralanır ve Süleymaniye'de tedavi olur. Kısa zamanda iyileşerek tekrar dağlara döner. Bu kez kapsamlı ideolojik ve askeri eğitimlerin yapıldığı Zap bölgesine geçerek eğitimlere katılır. 1997 yılında gerçekleşen operasyonda, bu eğitim gücü içerisinde oluşturulan bir grupla birlikte Gare'ye geçer ve yaralanıncaya kadar orada kalır.

27. 10. 1997 tarihinde KDP ile Türk Ordu Güçlerinin birlikte korudukları bir tepeye yapılan baskında yaralanır.

"Gece rüyamda annemi gördüm. Gerillaya gelmişti, fakat benimle değil, arkadaşlarla konuşuyor. Benimle niye konuşmuyor, diye düşünüyorum. Sonra yanına gidiyorum ve benimle neden konuşmadığını soruyorum. 'Arkadaşlarla işim var' diyor. Sonra KDPlilerle çatışmaya giriyoruz. Bulduğum yerle peşmergeler arasında büyük bir dere akıyor. Arkamdan tarama yapıyorlar, fakat mermilerin hiçbiri bana isabet etmiyor. Uyandığım zaman o gece yaralanacağımı hissettim."

Bu yüzden eyleme gitmeden önce, grubundaki arkadaşlarına "Yaralanırsam veya şehit düşersem beni asla düşmanın elinde bırakmayın" der.

Hedef, arkasındaki küçük tepe tarafından savunulan bir karakoldur. Gerilla dilinde "keşif yaparak" Türk askerleriyle KDP peşmergelerinin gündüzleri karakolda, geceleri ise tepede konumlandıklarını tespit ederler. Bu yüzden saldırıyı gece ve tepeye yapmayı planlarlar. Çevrede bulunan üç köy de KDP köyü olduğu için eylem riskli olacaktır.

Saldırı planına göre öndeki iki mevziyi etkisiz kılmak için biri beş, diğeri altı kişiden oluşan iki ayrı sızma timi harekete geçecek, aynı anda yapılan saldırı ile mevziler ele geçirilecektir. Takviye grupları ise biraz daha geride konumlanacaktır. Medya sızma timinde yer alan tek kadın gerilla, aynı zamanda o timin komutanıdır.

Eylemi, planlandığı gibi gerçekleştirmek üzere yol alırlar. Medya'nın timi saat gece yarısı 2'yi bulmadan yerini alarak diğer timi beklemeye başlar. Fakat beklenen grup bir türlü gerektiği gibi konumlanamaz.

"Ozan arkadaşla önden giderek hedefi kontrol ettik. Aramızda yaklaşık iki metre vardı. Dört peşmerge mevzide oturmuş, battaniye altında sigara içiyorlardı."

Medya, diğer gerilla Ozan ile birlikte tekrar geri çekilir ve telsiz bağlantısı kurarak diğer sızma timinin konumunu öğrenmeye çalışır.

"Henüz yerlerini almamışlardı, fakat eyleme başlamak zorundaydık, yoksa eylem sabote olacaktı."

Medya ile Ozan, ani bir saldırı ile eylemi başlatırlar ve birkaç saniye içerisinde mevziye girerler. Fakat bekledikleri bir durumla karşılaşılır ve birden mermilerin üzerlerine yağdığı bir açık hedef haline gelmiş olduklarını görürler. Keşfe göre tepede sadece iki mevzi vardır. Oysa şimdi, üçüncü bir mevziden üzerlerine ateş edilmektedir.

Diğer grup, askerlerle peşmergeler arasında kaldığı için ilerleyip ikinci mevziye saldırma konumundan uzaktır.

Komutan Medya, onlara geri dönme talimatı verir ve kendi timiyle birlikte oraya yönelir.

"Zafer arkadaş diğer timdeydi. O anda 'Heval Medya, yaralandım' dediğini duydum. Sonra Hamit arkadaş da yaralandığını söyledi. Onlara doğru gitmeye çalıştım, fakat üzerimize mermiler yağıyordu. Yüz üstü uzandım ve Ozan arkadaşına bomba atacağımı, kendisinin de tarama yapması gerektiğini söyledim. Bombanın pimini çekerek fırlattım. Bomba elimden çıkmıştı, fakat havada kalan kolumun büyük bir hızla arkama doğru savrulduğunu fark ettim. Kolumdan yaralanmıştım."

Medya, hemen hemen her eyleme gidiş öncesi aldığı tedbiri bu kez de almıştır; herhangi bir yaralanma durumunda, arkadaşlarının yarasını sarmak için bir parça şutik sarmıştır. Ozan, bununla Medya'nın kolunu dirseğinin üzerinden sıkıca bağlayarak kanamaya engel olmaya çalışır. Fakat Doçka mermisinin yol açtığı yara oldukça ağırdır.

O an neler hissettiğini soruyorum.

"İnsan ilk yaralandığı zaman acı duymaz. Çünkü yara sıcaaktır. Bombayı fırlatmamla kolumun şiddetli bir biçimde arkama savrulması bir oldu. Sağ kolumu hissetmiyordum. Sol elimle tutup çektim; çeşme gibi kanıyordu. Sağ dirseğim parçalanmış, kemiklerim dışarı çıkmıştı. Bu kemikler, diğer elimi kesti. O zaman kolumun artık işe yaramayacağını anladım."

Medya, yaralanmış da olsa, hala eylemin kol komutanıdır. Ozan'a kolunu sardıktan sonra gidip diğer yaralılara bakmasını söyler.

"O sırada Hamit arkadaş yanıma geldi. Yarası ağırdı, karnı parçalanmıştı. Bir de daha önce yaralanmış olan elinden tekrar yara almıştı."

Silahını ve raxtını diğer gerillalara vererek gitmelerini, kendisinin Hamit adındaki diğer yaralı gerillayla birlikte geleceğini söyler.

"Yanımdaki silahı, bölükteki bir arkadaştan almıştım. Çok güzel bir silahtı ve o arkadaş beni çok sevdiği için onunla eyleme gitmemi istemişti. Düşmanın eline geçmesine razı olamazdım."

Sızma grubu, yaralı arkadaşlarının silahlarını da alarak geri çekilirken Medya ve Hamit de takviye grubuna yetişmek üzere ilerlemeye çalışır. Fakat Hamit, daha fazla kan kaybetmiştir. Kısa bir mesafe ilerledikten sonra halsiz düşer ve yere yığılır.

"Galiba iç kanama geçiriyordu. Yere uzandı. Ona uyumaması gerektiğini söyledim. Ben de çok halsiz düşmüştüm. Yanına oturdum. Başımı bir taşın üzerine koydum. Hamit arkadaş, 'Başını yere koyma, dizime koy' dedi. Bayılmışım. Bir ara kendime geldim. Aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum, ama peşmergelerin sesi çok yakından geliyordu. Etrafıma baktım; Hamit arkadaş yoktu. Ya yaralı bir yere saklanmıştı ya da şehit düşmüştü. Arkadaşlar geri çekilmiş, peşmergeler tepeye tamamen girmişlerdi. Biz de tepeden ancak yüz metre uzaklaşabilmiştik.

Arkadaşlara seslenemezdim. Hem sesim çıkmıyordu, hem de peşmergeler duyabilirdi. Zaten yaralımız olduğunu anladıkları zaman tepeye saldırmışlardı. Şimdi de geri çekilememiş olabileceğimizi düşünerek yaralılarımızı arıyorlardı."

Bu arada kendi ismini duyar: "Medya ne li vê derê ye?"* Dikkatle dinler, yoksa arkadaşları mıdır? Fakat konuşmalardan, bunların peşmerge olduğunu fark eder. Yoksa rüyası bir gerçeği mi haber vermişti? Eğer öyle ise yakalanmaması gerekirdi. Bu düşüncelerle, bulunduğu yeri dikkatle incelemeye başlar. Hemen aşağı tarafta bir uçurum vardır. En dipte akan derenin sesini duyar. Kendisine yaklaşırlarsa nasıl hareket edeceği konusunda

* Medya orada değil mi?

netleşmiştir. Birçok kadın yoldaşı gibi o da esir düşmek için kendisini uçurumdan bırakacaktır.

Bulunduğu yer, çevre köylerin ışıklarıyla aydınlanmaktadır. Tam o sırada bir yoldaşının hemen önünden geçtiğini fark eder. "Heval Hogir, buradayım" diye seslenir. O an büyük bir mutluluk ve güven duyduğunu söylüyor. Artık KDPlilere esir düşmeyecektir.

Yaralı yoldaşlarını sorar. İkisinin de gruba ulaştıkları cevabını alır, fakat ikna olmaz, çünkü özellikle Hamit'in yarasının ne kadar ağır olduğunu görmüştür.

Hogir, Medya'yı sırtına alır ve peşmergelerin dikkatini çekmeyecek bir sessizlikle adımlarını atarak gruba yetişmeye çalışırlar. Bu arada yara giderek soğumakta, ağrılar başlamaktadır. Biraz geride bekleyen ikinci gerillanın yanına ulaşırlar. Artık onu dönüşümlü taşıyacaklardır. Kendisini yere indirdiği zaman, Medya yoldaşının sırtının kendi kanına bulanmış olduğunu görür.

"Arkadaşlar beni taşıırken kan oluyordı. Kolum ise zaten kesilecekti. Onlara arkamı döndüm ve diğer elimle zaten parçalanmış, ince birkaç damarla gövdeme bağlı olan kolumu koparmaya çalıştım. Ne yapmaya çalıştığımı anlayan arkadaşlar çok kızdılar. Bana engel oldular ve bir daha öyle bir şey yapmamam için kolumu sıkıca sardılar."

Geri çekilme yapan gruba, ancak gün doğumuyla birlikte ulaşabilirler.

"Arkadaşlar ateş yakmışlardı. Çok güzel bir ateşti. Tekrar Zafer ve Hamit arkadaşları sordum. Aynı cevabı aldım. Hamit arkadaşın yarasını kontrol ettiğim zaman, elim karın boşluğundan içeri girmişti. Onun iyi olduğuna ve yürüyerek gittiğine bir türlü inanamıyordum."

Medya'yı bir katıra bindirirler ve bölüğün olduğu noktaya giderler. Bölüğe ulaştıklarında Medya'nın ilk sorusu yaralıdır olur. Bu kez hastaneye götürüldüklerini söylerler. "Nasıl olur! Bir noktaya geliyoruz, diğer noktada diyorsunuz. Oraya geliyoruz, diğerinde diyorsunuz!" diye bağırır ve bayılır.

Kendine gelince ilk başta kolundaki serumu fark eder, sonra da aşırı bir susuzluk duyduğunu.

“Su içmek istiyordum ama vermiyorlardı. Serumu damarımdan çıkarıp iğnesinden içtim. Tadı berbattı, ama ağzım o kadar kurumuşt ki, içiyordum.”

Geceyi orada geçirirler. Tekrar yola çıkmadan önce komutanları silahını, raxtını ve görevini diğer yoldaşlarına devretmesi gerektiğini söyler. Bölükte duygulu dakikalar yaratan bu devir işleminden sonra artık yola çıkmaya hazırdır. Derbest* üzerindeki Medya kendisini hastaneye ulaştırmakla görevli olan bir takımlik erkek gerilla, bir de Doktor Helkız ve Fidan adlı gerillalarla birlikte yola çıkar.

“Arkadaşlar yaklaşık on-on beş saatlik bir yol boyunca beni sürekli taşımışlardı. Sonunda bir noktaya geldik. Herkes çok yorulmuştu. En az yorulan bendim. Tek tek yüzlerine baktım. Onlar uyumak için bir kenara çekildiklerinde göz yaşlarımı tutamadım. Yaralanmam boyunca ilk kez o zaman ağladım.”

Hala kendilerini güvenli sayacakları bir noktaya ulaşmamışlardır. Bu nedenle gerilla kurallarına riayet ederek ertesi geceyi beklerler. Sabahın ilk saatlerinde alçak uçuş yapan bombardıman uçakları gökyüzünde belirir.

“Öğlene kadar birçok kez uçaklar gelip araziye bombaladılar. Fakat hep etrafımıza vuruyorlardı. Her defasında arkadaşlara sesleniyordum; Heval durumunuz nasıl, yaralı var mı, diyordum. Sonunda Murat arkadaş dayanamadı; ‘Heval, sen artık komutan değilsin, görevden düştün’ dedi. O durumda iken arkadaşların şakaşmaları güç veriyordu.”

Kendisini getiren gerilla grubu, artık görevini tamamlamıştır. Geri dönmeden önce Medya ile tek tek

* Aağaç dalları ve şutik ile yapılan ve yaralıları taşımak için kullanılan sedye

vedalaşırlar. Medya, yaralı iken sadece iki kez ağladığını, ikinci anın da bu gruptan ayrıldığı an olduğunu söylüyor.

Malzeme yetersizliği nedeniyle tedavi imkanının oldukça sınırlı olduğu bu gerilla hastanesinde on gün kalır. Bu arada yaralı kolunun durumu giderek kötüleşmektedir. Bu durum Medya'yı tedirgin etmeye başlar. Daha önce de yaralandığı halde, ilk kez hücrelerinin nasıl öldüğünü, kolunun nasıl morardığını ve artık hareket edemez hale geldiğini saat saat takip etmektedir.

"Kolumun bir daha asla eskisi gibi olamayacağını biliyordum, fakat kesileceğini de düşünmüyordum, yani psikolojik olarak kendimi hazırlamamıştım."

Kolun durumunu izleyen doktorlar, yaranın giderek tüm gövde için tehlikeli bir düzeye ulaştığını görürler. Bununla birlikte Medya'nın kolunun kesilmesine henüz hazır olmadığını da fark ederler. Bu durumda, Medya'ya söylemeden gerekli müdahaleyi gerçekleştirmeye karar verirler ve hastaneye getirilişinin ikinci gününde anestezi vererek ameliyata başlarlar.

"Bir ara kendime geldim. Doktorlar başımdaydı ve yüzlerinde ameliyat maskesi vardı. Belirli belirsiz bir biçimde 'Heval, bana ne yapıyorsunuz' diyebildim. Doktor arkadaş gözlerimi kapadı. Tekrar kendimden geçmişim."

Çok fazla kan kaybettiği ve sarp dağlarda tıbbi müdahale olmadan saatlerce yol aldığı için Medya'nın bünyesi hayli zayıf düşmüştür. Ameliyat sonrası kendine gelmesi için birkaç günün geçmesi gerekir.

"Bazen arkadaşların seslerini duyuyordum, ama konuşamıyordum. Fakat ilginç bir şey olmuştu; kolum artık ağrıyordu. Günler süren acılardan sonra kendimi çok rahat hissediyordum. Bu rahatlamanın nedenini merak ettiğim için battaniyeyi kaldırıp koluma bakmak istedim. Doktor elimi tutarak 'Pansumanı yeni değiştirdik. Hava alması iyi olmaz' dedi. Fakat bir gariplik vardı. Onları rahatlatmak için 'Bu mücadelede yaralanmak da var, normaldir' dediğimi hatırlıyorum. Fakat içten içe

rahatsız olmuştum, çünkü yüzlerinde daha önce hiç görmediğim bir ifade vardı.”

İçine işleyen bu tedirginlik nedeniyle merakı artar ve diğer gerillaların dikkatlerinin üzerinde olmadığını fark ettiği bir anda battaniyeyi kaldırır.

“Yoktu. Evet, pansuman edilmmişti, ama kolum yoktu. Battaniyeyi örttüm. İnanamamıştım. Tekrar açıp baktım; gerçekte kolum var mıydı, yok muydu? Yoktu.”

Karşılaştığı durum nedeniyle şok yaşayan Medya çığlık atar ve bayılır. Bu defaki bayılma uzun sürer. İki gün boyunca sürekli kendine gelir, battaniyeyi her kaldırdığında aynı görüntüyle karşılaşır ve tekrar bayılır.

Gerilla hastanesinin sınırlı olanaklarıyla yapılan ilk tedavi ile Medya'nın, daha uzun ve yıpratıcı bir harekete hazır hale getirilmesi hedeflenmektedir. Köklü bir tedavi için bir şehir hastanesine götürülmesi şarttır. Bu yüzden onuncu günde Ninova'dan gelen iki milis, iki yaralı gerillayla birlikte Medya'yı da kampa götürmek üzere hazırlanır. Gerilla yaşamı boyunca katıldığı hemen hemen her eylemde en önde yer alan, bu yüzden bölgedeki gerilla güçleri içinde cesareti ve kahramanlığı ile tanınan komutan Medya, son eyleminin henüz anıya dönüşmemiş sıcaklığını ve sağ kolunu geride bırakarak kendisini dağlardan ayıracak zorlu yolculuğa çıkar.

“Gün boyu yağmur yağdı. Öğlene doğru bir bölüğe ulaştık. Orada koluma tekrar pansuman yapıldı, fakat çok yağmur almıştı.”

Yağmur, öğleden sonra da devam eder. Yaralıları götüren grup, yolculuğun tehlikeli kısmını tamamlamak üzeredir. Fakat son riskli yol henüz aşılmamıştır. KDP karakolunun hemen karşısındaki tepede konumlanarak karanlığın çökmesini bekleyecek, ardından asfalt yolu keserek karşı tarafa geçeceklerdir. Bu bekleyiş, yağmurun şiddetiyle giderek daha ıslak ve soğuk bir bekleyiş halini alır. Medya, milislerin soğuğa rağmen üzerlerindeki yelek, mont ve kefiye gibi giysileri üç yaralı gerillanın

üzerine sermelerinden, kendilerinin de yağmur altında, gidiş zamanını beklemelerinden çok etkilenir. Onlardan şarkı söylemelerini ister. Sağanak yağmurun altında üç yaralı gerilla ve iki milis, geleneksel Kürt şarkılarıyla ısınmaya çalışırlar.

Akşam karanlığı yavaş yavaş çökerken grup da caddeyi geçmek üzere yola çıkar. İnceden yağan yağmur, geceyi daha da karanlık yapmaktadır. Grup KDP köyüne yaklaşınca köpek sesleri gelir.

"Milis 'Haydi heval, yolu çabuk geçelim, geriye bir şey kalmıyor' dedi. Beni katıra çok sıkı bağlamış, ağaç dallarıyla iyice sağlamlaştırmışlardı. Öyle ki, bir olumsuzluk çıkar da gruptan koparsam, katırı kesinlikle durduramazdım.

Sonunda grup caddeyi geçmeyi başarır.

Sabaha doğru, henüz gün doğmadan Ninova Kampına ulaşırlar. Milisler, yaralıları oradaki ailelere teslim eder. Medya'nın götürüldüğü aile, Mala Mamê ...* diye bilinen, iki gerillası olan bir ailedir. Bir kızını, bir de oğlunu dağlara veren Ana, evine gelen yaralı gerillaları, kendi çocukları gibi bağrına basar. Medya, o ananın gösterdiği soğukkanlılığı ve el çabukluğunu anlatırken, şaşkınlığını ve hayranlığını gizleyemiyor. Sağ kolu kesilmiş, yarasının pansumanı yağmurdan ıslandığı için vücuduna bulaşmış, katıra sıkıca bağlandığı için bacakları şişmiş, tanınamayacak hale gelmiş bu gerillayı gören Ana, herhangi bir duygusal refleks göstermeden, aceleyle sıcak su dolu bir leğen getirir ve Medya'nın şişen bacaklarını su ve sabunla ovmaya başlar. Kim bilir, belki de tüm yorgunluğuna ve acısına rağmen dağınık saçlarının ve kirlenmiş yüzünün arkasında gülümseyen onurlu gerilla bakışını görmüş; belki kızının yaralarının bir başka yurtsever ananın şefkatiyle sarıldığını hissetmiş; belki de kendilerini köylerinden kilometrelerce uzakta mülteci yaşamaya,

* ... Dayının Evi

çocuklarını da savaşmak ve yaralanmak zorunda bırakan ülkesizliğe lanet okumuştur. Neden ne olursa olsun, bu suskun iletişimin, aralarındaki ilişki ve paylaşım ne olursa olsun, çok az insanın yaşayabileceği bir paylaşım olduğu açıktı.

Nitekim bu paylaşımın diğer kıyasındaki Medya, biçimi ve nedeni ne olursa olsun, gerilladan ayrı kaldığı yıllardan sonra ilk kez halkla buluşmayı oldukça etkileyici bulduğunu söylüyor:

“Yol boyunca hep gerilladan kopmanın burukluğunu yaşıyordum. O anayı gördüğüm zaman, sanki kendi annemi görmüştüm. Çok içtendi. Görünüşümün nasıl olduğunu bilmiyorum, ama çok da iyi olmadığına eminim. Ana hiç korkmadı.”

Ananın, gelini ve torunlarıyla birlikte geliştirdiği sıcak ilgi, akşama dek sürer. Kendisine banyo yaptırılırken Medya, bir an bayılacağını, belki de bir daha uyanmayacağını hisseder.

“Hala yaşayacağıma inanmıyordum. Kolumu kesmişlerdi, muhtemelen kangrene yakalanmıştım. Çünkü yara iyi temizlenememişti. Kolumun geri kalan kısmı morarmıştı. Bir yerden sonra kesilmesi de mümkün olmayacaktı. Bu nedenle şehit düşeceğimi düşünüyordum. Bir şey olacaksa da bu evde olmamalı, burada şehit düşmemeliyim, diyordum. Çünkü ailenin iki gerillası vardı. Böyle bir olaya tanık olmamalıydılar.”

Akşam yoldaşları gelip Medya’yı alır ve Musul’da bulunan bir hastaneye götürürler. Medya bu tedavi boyunca gerilla olduğunu ve savaşta yaralandığını gizlese de yaranın durumu, bu gerçeği gizlememektedir. Tedavi boyunca herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını söylüyor.

Ameliyatı karşılayabilecek kadar direnç kazanması için bir hafta boyunca bakıma alınan Medya, bu süre tamamlanınca ameliyata girer. Zorlu geçen ameliyat ardından birkaç gün bilinci yerine gelmez. Yine de ameliyat sonrasında hızla iyileşmeye başlar. On dört gün hastanede

kaldıktan sonra Ninova'ya gider ve 1998 yılını burada yapılan kutlamalarla, çok sevdiği ve özlediği halkıyla birlikte karşılar. İki ay sonra biraz daha toparlanmış bir biçimde Süleymaniye'de bulunan ve 1997 yılı boyunca yaşanan çatışmalarda; Hacıümran'da açılan KDP cephesinde, Behdinan ve Botan eyaletlerinde yaralanan yaklaşık iki yüz gerillanın tedavi edildiği, PKK denetiminde olan hastaneye geçer.

Hastanede geçirdiği sürecin, Medya'nın yaşamının en zorlu dönemi olduğunu, röportaj sırasında anlıyorum. Köyünün ceviz ağaçlarından ceviz çalarak, koruculardan ve askerlerden intikam planları kurarak geçen çocukluğunu anlatırken yaramaz bir çocuk; yaralandığı eylemi, Doçka mermisinin kolunu nasıl parçaladığını ve günler süren yorucu yolculuğunu anlatırken son derece serinkanlı bir komutan olan Medya, Süleymaniye hastanesindeki günlere gidince ilk kez duraksıyor: "Burada durulm."

Kayda ara veriyorum. Gözleri, üzerinde biriken damlaları taşıyamayacak kadar dolmuş. Yaşamını ilk kez böyle ayrıntılı anlatabildiğini söylüyor. Eskiden bildiğim ve çok sevdiğim bir sözü hatırlıyorum: Tarlada, sadece buğday veren başakların başı eğiktir. Gerçek devrimcilik de hiçbir makyaja, biçimsel övünce gerek duymayan; bir o kadar da özverili ve içten olan gülümseyişlerde gizlidir.

"Henüz kolumun yeni durumunun üzerimde yarattığı psikolojik etkiden sıyrılamamıştım ki, abimin şahadetini duydum."

Hastaneyi ilk gördüğü zaman çok etkilenir ve kendisini güçlü hisseder.

"Artık gerillaya gidemeyecektim. Fakat benim gibi birçok arkadaşı vardı. Demek ki, yıl boyunca yaşanan zorlu çatışmalarda bu kadar çok arkadaş kendini feda etmişti."

Diğer gazilerle sohbet eden, her birinin neler yaşadığını öğrenmeye çalışan Medya, kısa sürede tüm yoldaş-

ların sevgisini ve saygısını kazanır. Bu sırada tesadüfen öğrendiği abisinin şahadeti karşısında şok geçirir. Çocukluğundan itibaren örnek aldığı, yaşam tercihini devrimcilikten yana koyduğu zaman hiçbir yönlendirmede bulunmadığı gibi, örgüt içindeki yaşamı boyunca da kendisine hiçbir biçimde müdahale etmeyen, sadece gerçek kaynak olan Abdullah Öcalan'ı gösteren Şerif yoldaşın şahadetini hastanede öğrenir ve derinden sarsılır.

Hewler Katliamının öfkesinde

Şerif, 16 Mayıs 1997 günü öğleden sonrası yaşanan ve PKK kayıtlarına "Hewler Katliamı" olarak düşülen olayda yaşamını yitiren 50 PKKlıdan biridir. Aradan geçen yedi yıllık zamana rağmen olayın ayrıntıları, Hewler sakinlerinin ve o günlerde şehirde bulunan üst düzey PKK yetkililerinin hafızasında hala taze.

Olay yaşanmadan önceki birkaç hafta içerisinde Hewler'e girişlerin kolay ama çıkışların güç olması, bölgede bulunan PKK yetkililerinin dikkatini çekmiş; Kuzey Irak veya Güney Kürdistan'ın siyasi güç dengelerinin hızla değişip tam tersine dönüştüğü bir alan olduğunu, bu nedenle tüm yazılı veya yazısız hukuk ve ahlak kurallarının askeri alanda bir anda hiçe sayıldığını bildikleri için onları tedirgin etmiş.

Olay gününün sabahı, savaş yaralanması nedeniyle tedavi için şehirde bulunan 33 PKKlı, kendilerini yakındaki Süleymaniye şehrine götürecek otobüsle şehirden ayrılır. Öğleden sonra, PKKlıların kontrolü altında bulunan üç ayrı bina; NÇM-Hewler Şubesi, YNDK* ve Hastane binası KDP

* Yekitiya Niştimaniye Demokratik a Kurdîstan

peşmergeleri tarafından Saddam ordusundan ele geçirilen ağır silahların üzerine kurulu olduğu askeri araçlar ve uzun menzilli toplarla kuşatılır. Bir süre devam eden atışlar ardından binalara giren peşmergeler içerde buldukları tüm insanların yaşamlarına son verir.

Dönemin alan sorumlusu bazı üst düzey PKK yetkilileri, daha önce KDP ile bazı görüşmeler yapıldığını söylüyorlar. Selahaddin kentinde yapılan ve Mesut Barzani'nin bizzat yer aldığı görüşmede KDP tarafı, Türk Devleti ile ittifak kurmak ve PKK'ye saldırmak gibi bir düşünceleri olmadığı konusunda kesin güvence verirken; Barzani, bir aşiret liderine yakışır biçimde beşikteki çocukları ve Molla Mustafa Barzani'nin mezarı üzerine yeminler eder. Ancak görüşmeden kısa bir süre sonra Hewler, böyle bir olaya tanıklık eder.

Kökleri uzak tarihe dayanması, güncel olarak da Iraklı Kürtlerin tamamına ulaşarak bölgeyi örgüte açacak bir anahtar rolü oynaması nedeniyle Hewler kenti, PKK kayıtlarında "Güney Kürdistan'ın kalbi" olarak tanımlanmış. Olaydan kısa bir süre önce toplumsal şekillenmesi, yaşadığı çelişkiler ve yurtseverlik potansiyeli nedeniyle yöre halkının PKK'ye duyduğu sempati ile son birkaç ay içinde PKK'ye katılan yüzü aşkın gencin öyküsü Bağdat'ta yayınlanan Babil dergisine konu olur. PKKliler, bu durumu yaşanan gelişmenin Saddam rejiminde yarattığı rahatsızlığın göstergesi olarak yorumluyor, üstelik rahatsızlığın sadece orayla sınırlı olmadığını, Türkiye Devleti ve ABDli yetkililerin de benzer duygular içinde olduğunu düşünüyorlar. Nitekim olay günü, saldırıları koordine eden bazı Türk subaylarının adları da telaffuz ediliyor.

PKKlilere ait üç bina şehrin değişik mahallelerinde yer aldığı için, silah sesleri tüm şehirde yankılanır. Bu nedenle olayların tanıkları, bir saldırıyı gerçekleştiren KDP peşmergeleri, bir de kapalı perdelerin ardından izleyen halktır. Hiçbir peşmerge olaya katıldığını doğrulamazken, halktan insanlar gördüklerinin üzerlerinde yarattığı

korkuyu bir kenara bırakarak, bu arada isimlerinin kesinlikle kayda geçmemesi şartıyla, yaşananları anlatmaya yanaşıyorlar.

“İçeridekilerin kendilerini savunacak silahları yoktu. Yine de peşmergeler önce binayı top atışlarıyla vurdular, sonra içeri girdiler. Bir ara içerden konuşmalar geldi. Teslim olacaklarını söylediler ve iki kadın ellerini yukarı kaldırarak dışarı çıktı. Tam peşmergeler arasına girdikleri zaman üzerlerindeki bombaları patlattılar.”

Süleymaniye’li Ruken ve Türkiye Kürtlerinden Helin’in PKK kayıtlarında geçen isimleri bu olayı doğruluyor.

Dozerlerle kazılan büyük çukurlara cenazelerin toplu olarak gömüldüğü, cesetlerden bazılarının gözlerinin oyulmuş, bazılarının kulaklarının kesilmiş olduğu Hewler insanının o günlere dair unutmaya çalıştığı görüntüden sadece birkaçı.

Savaşta yaralandıkları için tedavi gören Iraklı, Suriyeli ve Türkiyeli gerillaların kaldığı, donanım olarak tam bir hastane görünümünde olmasa da, bu amaçla kullanılan binaya yapılan saldırı, gün boyunca yaşananlar arasında en derin izler bırakan olay. Halk, kimi ağır ameliyattan yeni çıkmış, bu yüzden seruma bağlı, kendi ihtiyaçlarını bile karşılayacak durumda olmayan bu insanların çığlıklarını ve sloganlarını duymuş. Özellikle ikinci kattaki kadın PKKlilerin sürüklenerek alt kata indirilmelerini, pencerelerden izleyen insanlar, peşmergelerin, Saddam’dan öğrendiklerini uygulamaya çalıştığını söylüyor. Nitekim 1996 yılında KDP peşmergelerinin Saddam ordusuyla birlikte şehre girmesiyle bölgenin YNK denetiminden çıkması, daha o zamandan, halkta KDP’ye karşı bir öfke yaratmış.

Harabeye çevrilen binalardaki cesetlere günlerce kimsenin yaklaştırılmaması öfkeyi arttırmış. PKK yetkililerinin, saldırının bir amacının da Hewler halkını sindirmek olduğu tespitini duyduğunda Hewler insanı, sessiz, başını

sallayarak onaylıyor. İlerleyen günlerde baskıların kendilerine çevrildiğini söylüyorlar.

Birçok insana derin acılar yaşatan bu olay, kardeşi ve yol arkadaşını yaşananlar sırasında yitiren Medya'yı da derinden etkilemiş.

"Yüküm ağırlaşmıştı. Artık Şerif arkadaşın adına da mücadele edecek, onun yükünü de ben taşıyacaktım."

Medya, bu duygularla yüzünü tekrar dağlara çevirir. Bir kolunu kaybetmiş olduğu halde, birçok zorluğu olan ve fiziksel olarak güçlü olmayı şart koşan dağ yaşamına yeniden geliş konusunda yoldaşlarını ikna etmeyi nasıl başardığını merak ediyorum.

"Çok öneri yaptım, dayattım. Bir ay kalıp tekrar döneyim, dedim. Sonunda razı oldular."

Manevi dünyasında yaşadığı derin sarsılmaları yakından gözlemleyen yoldaşları öneriye fazla karşı çıkmazlar ve 1998 yılında, yani dağlardan ayrı kalalı yaklaşık bir yıl dolmuşken Medya tekrar dağlarına kavuşur.

Burada gazi gerillalardan oluşan bir bölük kuruludur.

"Bölükte coşku ve moral çok fazlaydı. O arkadaşların arasında kendimi tam hissediyordum, sanki gazi değildim."

Değişik biçimlerde yaralanarak gazi olmuş otuz gerilladan oluşan bölük, dağdaki bütün bölükler gibi kendi günlük yaşamını örgütlemektedir; nöbet tutar, erzak ihtiyaçlarını karşılar. Coşku ve canlılığı ile çevre güçleri de etkileyen, sohbetlere konu olan "Gaziler Bölüğü" daha ileri bir çalışmaya katılacak düzeyde olduğunu ispat edince muhabere, yani alandaki en yüksek tepede konuşularak telsiz bağlantıları için gerekli aracılığı yapmakla görevlendirilir. Medya'nın da yer aldığı bir mangalılık güç* kendisine verilen görevi başarıyla yerine getirir.

* o yıllarda altı veya yedi gerilladan oluşan en küçük gerilla birimi

O süreçte Abdullah Öcalan'ın "Şehitlerden sonra bana en yakın olan kurum gazilerdir" sözünü de içeren mesajı bölüğe ulaştır. Bölüğü sürekli soran ve gelişmelerini yakından takip eden Önder Öcalan, bir süre sonra hediye olarak rozet gönderir. Bu yakın ilgi, bölüğün hemen hemen her üyesine yeni sorumluluklar yükler. Medya da yeni biçimiyle yaşamaya alışması konusunda kendisiyle yürüttüğü mücadelede bir sonuca ulaşır.

"Artık düşünsel olarak kendimizi geliştirmemiz gerektiğini anlamıştık. Bedenlerimiz yaralı olsa da beyinlerimiz sağlandı. Sözümü yeniledim ve kendimi güçlendirme kararı aldım."

Medya, dağda kalacağı bir aylık süreyi üç aya çıkarmayı başarır. Kolu için ikinci bir ameliyat gerektiğinden Süleymaniye'ye gidişini daha fazla erteleyemez. İki aylık bir tedavi ardından tekrar dağa gelir.

Abdullah Öcalan'ın Suriye'den ayrılarak Roma'ya geçeceği günlerin arifesidir. Öcalan, iltica talebinin birçok Avrupa ülkesi tarafından reddedildiği ve oradan çıkması için baskı altında olduğu, bununla birlikte Kürdistan halkı ve PKKliler tarafından her gün gelişen yeni eylemlerle destelendiği sıcak günlerde, gazilerin çalışmalarını da yakından takip eder. Daha önce gazilere konferans yapmaları perspektifini sunmuştur.

Konferans bileşimi o günlerde Kandil dağlarında toplanır ve siyasal süreci, gaziliğin anlamını ve yerine getirilmesi gereken görevleri gündemine alır. Gazi PKKlilerin, devrimin değişik kulvarlarında mücadeleyi etmeleri gerektiği kararını alır.

Konferansa katılan gerillaların dağıldığı zaman dilimi, Abdullah Öcalan'ın da Türkiye'ye teslim edildiği günlere denk gelir.

Öcalan'ın esir düşmesi Kürdistan halkında büyük öfke yarattığı için birçok ülkede yaşayan Kürtlerden gerillaya yeni katılımlar olur. Öcalan'ı ulusal önder olarak gören halk, birçok yerde çocuklarını kendi elleriyle örgüte verir.

Böylece geleceğin güçlü gerillaları olmaya aday çok sayıda genç dağlarda toplanır. Medya, bu gençlerden oluşan bir bölüğe komutan olarak görevlendirilir.

“Çok gençtiler, hepsi de fedai ruhuyla katılmıştı. Önderliğe çok bağlıydılar. Bu yüzden onların eğitimi için büyük çaba harcadım. Duygularını paylaştım, askeri ve siyasi eğitim verdim. Onların arasındayken gazi olduğumu tamamen unutmuştum.”

Medya, 2000 yılında halk içerisinde örgütlenme çalışmaları yürütmesi, bir de gerekli tedaviyi görmesi için Suriye’ye gönderilir. Bu arada koluna protez yapılır.

Ve yeniden dağlar

Beş aydır yine dağlarda. Özgür Kadın Akademisini görmek, burada bir süre eğitim almak için dağa gelme önerisi yapmış ve önerisi kabul edilmiş.

Bir türlü bitmeyen dağ sevdasının nedenini soruyorum.

“Dağlar bir gerilla için bambaşkadır. Bu topraklarda dünyaya gelmişsin, bu topraklarda yurtseverliği görmüşsün, kendini tanımışsın, kadını tanımışsın. Bu yüzden insan hep yüzünü dağlara çeviriyor.”

Henüz bir çocukken, evlerine gelen gerillaların peşine takılan küçük kız PKK içinde büyümüş, hayatı burada tanımış, acıyı ve mutluluğu burada yaşamış. Gerillada manga, takım ve bölük komutanlığı da yapmış, savaştaki cesareti ile tanınan Medya’yı yaralandıktan sonra da dağlara bu kadar çok bağlayan nedenleri merak ediyorum. Onu, protez kolunu da yanına alıp dağlara getirecek kadar gerillaya bağlayan neydi?

"Yoldaşlık. Gerillada sabahları, bütün arkadaşlar uyurken bir arkadaşın gelip 'heval rojbaş' demesini çok seviyorum. Birçok sabah kendim uyandığım halde son nöbetçinin rojbaş çekmesini bekliyorum."

Medya ayrıldıktan sonra ailesinde hiç değişmeyen şeyler olduğu kadar, önemli değişimler de olmuş. Ailenin yurtseverliği ve PKK'ye bağlılığı bir kolunu devrime adayan kızlarıyla, daha da artmış.

"Babam hep 'Sen ya bizi çok onurlandıracaksın ya da çok utandıracaksın' derdi. Yaralandığımda Ninova'da beni gören bir aile, annemin yanına gitmiş ve durumumu anlatmış. Annem 'O kadar başı dik ve onurluyum ki... Kızım vücudunun bir parçasını devrim için vermiş' diye konuşmuş. Bunu duyduğum zaman büyük güç aldım.

Bir gün babamı görürsem 'Baba bak, başını yükselttim, daha fazla da yükseltmek istiyorum" diyeceğim. Anneme de 'Sana olan bağlılığım ve sevgim, beni bu dağlara getirdi' diyeceğim.

Medya'nın gelecek hayalleri de kişiliği kadar mütevazı ve ince.

"Bir süre daha dağda kalmak istiyorum. Çünkü buranın havasını solumaya, burada yoğunlaşmaya ihtiyacım var. Sonra halk içinde olmak isterim.

Bir de eğer imkan olursa, Beytüşşebap'a gideceğim. Faraşın çok güzel bir yer. Orada Önderlik için gezip piknik yapabileceği özel bir yer yapmak isterim."

Avyan, Şevin ve Rewşen

Üçü de 16 Mayıs 1997 tarihinde Hewler'de yaşanan olaylar sırasında yaşamlarını yitirdiler. Şevin Vanlı, Avyan (Hamdiye) Süriye Kürtlerinden Rewşen (Gelavej Kemal) ise, Süleymaniyeli.

Üç yabancı geçmişten gelen üç kadın ortak geleceğe doğru giderken, aynı günde hayatlarını kaybettiler.

Avyan Hewler'de, YNDK bürosunda

Rewşen Hewlerli çocuklarla

Ruken (solda)
(Nahide
Hemi Salih)
Süleymaniyeli
Aynı olayda katledilir.
Dicle (sağda)
(Nuriye...)
Midyatlı
Aynı olayda esir
düşmemek için
bombayı kendinde
patlatır.

Ronahi
(Güneş Geçilmez)
1992 yılından beri
PKKli
Hewler'de basın
bürosunda
katledilir.

Hevidar Ağrılı, 1993 yılında gerilla olmuş. Hewler’de yaşanan olaylar sırasında, hastanede, yaralı haldeyken katledilir.

**“Özgür olsak,
bunlara gerek kalmazdı”** *Rewan*

Suriye'nin sınır köylerinden birinde büyümüş, okuma yazması olmayan bir köylü kızı; Rewan.

Bir dünya görüşüne, onu araştırıp okuyarak inanmanın ve bağlanmanın dışında ikinci bir yolun daha olduğunu gösteriyor; sezgileriyle güvenerek inanmak ve inandığına bağlanmak.

Bağlılığının en büyük sınavını gerillada, yaralı olarak yol arkadaşlarından koptuğu ve köylerde saklandığı sekiz aylık bir dönemde vermiş.

**

1970 yılında dünyaya gelir. Aslen Urfalı olan ailesi, aşiretler arası yaşanan bir çelişki nedeniyle orayı terk ederek annesinin memleketi Kobani'ye gider.

Küçük yaşta annesini yitirir. Aşiret geleneğinde çokça rastlandığı gibi, erkenden yaşamını yitiren kadının yerini almak; kocasıyla birlikte yaşamak, çocuklara bakmak ve yeni çocuklar doğurmak için yakın bir akrabası, bu yaşam öyküsünde ise amca kızı, annesinin yerine eve yerleşir. Evin en küçükleri kendisi ve kız kardeşi, bu yeni anneye, Kürtçe'deki adı ile jinbav'a* pek ısınmazlar. Yedi kardeşleri daha olsa da soğukluk kırılmaz ve iki kız kardeş birbirine yakınlaşarak iki arkadaş gibi büyürler. Bu arkadaşlık, birlikte PKK Hareketine katılmalarıyla birlikte yeni bir boyut kazanacak, bu kez heval sözcüğü ile ifadeye kavuşacaktır.

Köy, aşiret özelliklerinin ve yaşam tarzının en katı biçimiyle korunduğu bir köydür. Dış çevre ile bağ, Türkiye sınırından gelip giden kaçakçılar yoluyla, o da yine aşiret yakınlarıyla kurulmaktadır.

Rewan da o yıllarda ortamın çizdiği sınırların dışına çıkmayan, gündelik yaşama ve geleceğe aşiret kuralları ve ölçüleriyle bakan bir çocuk olarak büyürken, ileriki yıllarda devrimci bir yaşama yönelmesine neden olacak olaylar da ardı sıra yaşanmaya başlar.

Babasının sessiz ve sakin mizacının aksine büyük abisinin oldukça kavgacı ve başına buyruk bir kişilik olduğunu söylüyor. Altı-yedi yaşlarındayken abisinin birçok kez kumarda kaybettiği paralar nedeniyle ailesinin zor durumda kaldığına tanık olur. Bu zorluklardan en ağırı, belleğinde derin izler bırakır.

* babanın karısı

"Abim kumarda kaybettiği parayı ödemeyince, ablamı götürüp Araplara vermişti. Evde kimse ona karşı çıkmıyordu. Ama küçük kız kardeşimle benim tepkimiz farklı oldu; ne yemek yiyor, su içiyor, ne de başka bir şey yapıyorduk. Sadece 'Ablamızı istiyoruz, geri getirin' diyorduk. Ablam da verildiği evdeki insanlarla kavga etmiş, kimseyi yanına yaklaştırmamış. Sonunda eve geri döndü."

Olayın böyle sonuçlanması, küçük kızın kalbinde reddettiği bir durum karşısında kararlı bir mücadelenin başarı getirdiği inancını eker.

"Biz kazanmıştık. Demek ki kadın mücadele ederse sonuç alabiliyordu. Bunu anlamıştım."

Fakat bu olaydan kısa bir süre sonra bu kez en küçük kardeşleri berdel verilir. Demek ki bulunduğu yerde mücadele etmek dışında, daha başka yollar da bulmak gerekiyordur. O yıllarda henüz karanlıkta olan bu yol, birkaç yıl sonra, ailenin PKK ile tanışmasıyla birlikte aydınlanacaktır.

Urfa'da yurtsever bir kültürle büyüyen Babası, Suriye'ye yerleştikten sonra bir yandan çiftçilikle uğraşırken, diğer yandan Kürtlüğe olan ilgisini sürdürür. İlk önceleri Barzani Hareketine duyduğu ilgi, sonraki yıllarda birçok ailede olduğu gibi PKK Hareketine kayar ve aile 1984 yılında kapılarını örgüte açar. Üstelik Barzanilere sadece para desteği sunarken, bu yeni hareketle tamamen içli dışlı olmuşlardır.

Ailedeki değişim, çocukları adeta boyunlarından kavrayan aşiret mengenesinin de bir nebze gevşemesine yol açar. Rewan da kız kardeşiyle birlikte, PKKlilerin örgütlediği folklor grubuna girer. Burada yeni insanları tanır. Bu arada Mahsum Korkmaz Akademisine gitmek üzere sınırdan giriş yapan gerilla grupları köyde konaklamaktadır. Rewan, çocuk hayatında ilk kez gerillayı görür.

Mahsum Korkmaz Akademisi'nde

Köy yaşamının dar kalıplarına sığmayan arayışları, daha fazla orada kalmasına izin vermez ve 1989 yılında kız kardeşi ve arkadaşıyla birlikte PKK'ye katılır. O günlerde, bölgede çalışan PKK kadroları da özellikle genç kızların harekete katılımının önemi üzerinde durmaktadır.

"Evimize gelen arkadaşlar, birçok kez babama 'Kızını istemeye geldik' diyerek şaka yaparlardı. Aslında istedikleri doğrudu. Elbette kendilerine değil, devrime istiyorlardı. Babam ise gitmemi istemiyordu."

Nitekim kızı Mahsum Korkmaz Akademisi'ne gönderildiği zaman Abdullah Öcalan'la görüşerek kızını geri ister. Öcalan'ın yanıtı nettir: "Kendi tercihleriyle buraya gelen insanlara gitmelerini söyleyemem. Fakat isterse, yani yine kendi tercihi olursa seninle gidebilir."

Durumu kabullenmekten başka çare bulamayan babası, doğumunda ilk kez doğumunda ad verdiği kızına, on dokuz yıl sonra bir kez daha isim verir.

"Partiye katıldığım ilk yıldır. Arkadaşlarla birlikte bölgede faaliyet yürütüyordum. Bu nedenle çoğu kez yalnız hareket eder, eve geceleri giderdim. Tabii, cesaret kaynağım arkadaşlardı. Yine de babam cesaretimle övünür, benim de bir Leyla Kasımlı olacağımı söylerdi."

Böylece, artık Leyla olarak tanınır. Mahsum Korkmaz Akademisi'ne geçtiği 1991 yılında, kampta Leyla isimli çok sayıda militan olduğunu görünce yeni bir isim seçmek zorunda kalır ve bir yoldaşının yardımıyla yolcu anlamına gelen Rewan isminde karar kılar.

Kampta geçirdiği bir yılın eski yaşamı karşısında yenilikler taşıdığını, bir o kadar da kendisine gerilla yaşamında karşılaşacağı zorluklarla mücadele gücü veren bir inanç pınarı olduğunu düşünüyor.

"Kampa gidişimin ikinci günüydü. Başkan'ın yeni gelenlerle tanışacağı söylendi. Misafirhanede top-

lanmıştık. Başkan tek tek hepimizle sohbet etti. Kız kardeşim önceki devrede yer almıştı. Abim de milislik yapıyordu. Ailemi hemen tanıdı. Zaten Başkan bir insanı bir kez görsün, bir daha asla unutmaz.”

Röportaj sırasında birçok kez dile getireceği hafıza sorununa rağmen bu ilk karşılaşmayı en ince ayrıntılarına kadar hatırlaması, o anın üzerinde büyük bir etki bıraktığını gösteriyor.

“Konuşurken bazı Arapça kelimeler kullanıyordu. Örneğin bizim köyün olduğu tarafa ‘Garp’ denirdi. Başkan ‘Garp’ten ilk katılan kadınlar sizlersiniz’ dedi. Kobani ve Urfa kültürünün birbirine yakın olduğundan söz etti. Cevap veremiyordum, çünkü çok heyecanlanmıştım.”

1992 yılının ilk aylarında İsrail’in Filistin’e yönelik tehditleri olduğu için kamp da hareketlidir. Militanlar her sabah intişara* çıkmaktadır.

“Başkan, hep bayan arkadaşlarla birlikte intişara çıkardı. Bize erkeklerin komutasında savaşmanın kader olmadığını, bir kadının her konuda olduğu gibi savaşta da kendisini yetkinleştirebileceğini söylerdi.”

Öcalan, dağların tepelerinde karşılanan sabahın bu erken saatlerini, militanın kendi duygu ve düşünce dünyasıyla yüzleştiği, gerilla savaşına ne kadar hazırlıklı olduğunu sorguladığı bir zaman dilimine çevirmeye teşvik ediyor; bunun için gerilla adaylarıyla tek tek diyalog kuruyor, kimin hangi konularda zorlandığını tespit etmeye çalışıyor, gerekli gördüğü hususlar hakkında perspektifler sunuyormuş.

Rewan da, Öcalan ile bizzat tanışan birçok militan gibi Başkanını her şeyden önce bir insan olarak sevmiş. Ders saatleri dışında, gündelik yaşamda militanlarla sürekli birlikte olması, her anı bir eğitim süresine

* herhangi bir askeri gücün, düşman tehlikesi karşısında aniden harekete geçerek mevzilenmesi

çevirmesi, onda en fazla iz bırakan yönler olmuş. Özellikle de kadın militanları geliştirme konusunda sergilediği ek çabanın görmeye değer olduğunu düşünüyor. Hemen her PKKli kadının, onlarla birlikte yemek yiyen, kar topu oynayan, kendilerini futbol oynamaktan askeri eylem planı geliştirmeye kadar yaşamın her alanıyla ilgilenmeye teşvik eden, bunun için yemek pişirmek gibi toplumda çokça yaptıkları işlerden alıkoyan ve kamp sınırları içerisinde bu görevi sadece erkek militanlara yükleyen Öcalan'dan söz ederken, yüzü aydınlanıyor, yüreğinin sıcaklığı gözlerinden okunur hale geliyor.

Aşiret kültürünün baskıcı kuralları altında yetişen, hiçbir öğrenim görmediği gibi yetiştiği ortam dışında bir toplumsal kesimle de tanışmayan Rewan'ın kampta gördüğü bu sosyal düzey karşısında nasıl bir tepki verdiğini merak ediyorum.

"Terzi Cemal'e* bağlı bazı gruplar evimizde kalırdı. Başkan'ın kadınlarla gönül eğlendirdiğini, kendisini tatmin ettiğini söylemişlerdi. Babamın onları evden kovduğunu hatırlıyorum. Sonra da Terzi Cemal'in adamları olduklarını, Başkan'ı kabul etmedikleri için yalanlar yaydıklarını söylemişti. Bu yüzden fazla çelişki yaşamadım."

Yine de karşısındaki tablonun renkleri, henüz on sekiz yaşındaki bir köylü kızının zihinsel süzgecinden geçerek Rewan'a ulaşmaktadır. PKK ideolojisini kavramakta zorlandığını, ortamın siyasal yönlerini algılamadığını, bu yüzden de hiç istemediği halde çoğu zaman saf bir insan olarak görüldüğünü dile getiriyor.

"Başkan bir gün bana 'Kurt olmalısın' dedi. Çok düşündüm: Nasıl kurt olunurdu? PKK, devrimci bir örgüttür; orada hiçbir kötülük veya yanlışlık olmaz,

* PKK tarihindeki tasfiyecilerden biri olarak bilinen Mustafa Ömürçan, PKK tarafından yargılanarak infaz edilir

diye düşünüyordum. Anlamakta zorlanıyordum. Nitekim birkaç gün sonra Başkan bu kez 'Kurt oldun mu?' diye sorduğunda 'Henüz değil, ama yakında olacağım' demiştim. Gülmüştü."

O günlerde yaptığı hatalardan söz açılmışken, bir örnek daha veriyor.

"Bir gün erkek arkadaşlar yemek hazırlamış, servis yapıyorlardı. Gidip bir erkek arkadaşın elindeki bardağı almak istedim. Başkan bana engel oldu. Evde bana öğretilen davranışları terk etmek zorundaydım."

Rewan, sırasıyla "Şehit Ahmet Tekmel" ve "İktidara Yürüyüş" eğitim devrelerini tamamlar ve diplomasını Abdullah Öcalan'ın elinden alır.

"İkinci devrede daha başarılı idim. En çok da askeri eğitimde. Bu yüzden Başkan bana hep 'Botan gerillası' derdi."

Rewan, 25.5.1992 tarihinde gerillaya gitmek üzere Mahsum Korkmaz Akademisi'nden ayrılır. Kendisinde derin iz bırakan günlerden bir diğerinin de bu veda günü olduğunu söylüyor.

"Ülkeye gidiş güzeldi, ama Başkan'dan ayrılmak çok zordu. Çok ağlamıştım. Ayrıldığımız gün Başkan bizimle kampın dışına kadar yürüdü. Her arkadaşı tek tek öpüyor, bu arada perspektifler veriyordu. Bazen kimi öptüğünü unutuyor, aynı arkadaşı tekrar öpüyor ve vedalaşıyordu. Çok zor bir andı. En son Başkan'ın gözlerindeki yaşı gördüm. Büyük bir kayanın üzerine çıktı ve arabalar gözden kaybolana kadar el salladı."

Kadın komutasında bir yeni savaşı

Rewan, gerillacılığının ilk üç yılını Zap çevresindeki bölgelerde geçirir. İlk komutanlarının kadın gerillalar olmasını büyük bir şans olarak görüyor.

“İlk adım çok önemlidir. Binevş arkadaş cesur bir komutandı, erkek arkadaşlara talimat veriyordu. İlk kez erkeklerin bir kadını dinlediklerini görüyordum. Bu, bende büyük bir güven yarattı. Ben de bir gün komutan olacak ve onun gibi, erkeklere talimat verecektim.”

Bu arada birkaç aylık bir gerilla iken, ilk savaş deneyimini yaşar. TSK ile KDP ve YNK peşmergelerinin birlikte yaptıkları Sandviç Operasyonunda* çatışmaya girer.

“Operasyonun ikinci günü idi. Üç bayan arkadaş, bulunduğumuz noktadan yaklaşık altı saat uzaklıktaki bir arkadaş grubuna not götürecektik. Pusuya düştük.”

Görevlendirilen grubu dürbünle izleyen komutanları, yolun ilerisindeki pusuyu fark eder. Grupta telsiz olmadığı için, pusuda bekleyenlere fark ettirmeden onları uyarmak mümkün değildir. Bu nedenle takviye grup yola çıkar.

“Düşman hepimizin kadın olduğunu gördüğü için ‘teslim olun’ diye bağırdı. Bir anda gelen bu sese çok şaşırılmışım; nereden geliyordu? Her birimiz bir kayayı kendimize mevzi yaptık ve bombalarımızı hazırladık. Tabii ki savaşıcaktık. Çok heyecanlanmışım.

Çatışma başladığında her birimiz ayrı bir tarafa dönmüş, onları püskürtmeye çalışıyorduk. Aralarındaki en yeni gerilla ben olduğum için ikide bir ‘Heval, kendi tarafına hakim ol’ diyorlardı. Onlara ‘Siz kendi tarafınıza üzerinde hakim olun, ben hakimim’ dediğimi hatırlıyorum. Saat saniyeyle mi ilerliyordu dakikayla mı

* PKKlilerce Güney Savaşı

bilmiyorum, ama bir baktık ki arkadaşlar gelmiş, düşman geri çekiliyor.”

Tehlike geride kalmış, üç kadın gerilla ansızın içine düştükleri pusudan yara bile almadan sıyrılmıştır. Şimdi sıra, eylemin sonucunu görmektir.

“Cenazelerin üzerine gittik. Sekizinin de silahını aldık. Hangisinin kimin mermisiyle vurulduğunu bilmiyorduk, ama biz öldürmüştük. Onları görünce midem bulandı, korkmuştum. Ama sonuç başarılıydı. Başka bir zaman olsa, kesinlikle insan öldüremezdim. Ölüm geldiği zaman, ölmek için öldürüyorsun. Dağda yaşam böyle.”

Rewan, acaba Abdullah Öcalan’ın kendisine sorduğu gibi kurt olabilecek miydi? Kurt olmak ne demektir? Kendisinden istenen nasıl bir değişimdi ve o, bu değişimin hangi aşamasını geride bırakmıştı? Aylar ilerledikçe bu sorulara cevaplar bulmak yerine, yeni sorularla karşılaşılıyordu.

Kadın kongresi ve Garzan yolu

1993 yılında, Abdullah Öcalan’ın gerillaya yönelik talimatlarında önemli bir değişim olur. Öcalan, kadınlara ayrı perspektif ve talimatlar göndererek artık bir kadın ordusunun kurulabileceğini, bunun ilk adımı olarak bir kadın kongresinin şart olduğunu dile getirir. 1993 baharında Zelê’de yapılan kongreye Rewan da katılır. Xakurke, Çukurca ve Haftanın’den gelen beş yüzden fazla kadın gerilla, daha önce oluşturulan kongre hazırlık komitesinin hazırladığı belgelerle toplantıya başlar. Ancak gerilla yaşamında ve savaşta tek tek başarılar göstermiş olan kadınlar, henüz önderlerinin önlerine koyduğu cins bilinci edinerek özgün bir

örgütlenme geliştirme perspektifini kavramaktan uzaktırlar. Bu gerçekliğin etkisiyle kadınlar yanlış kararlar almış, hatalı sonuçlara ulaşmıştır. Kongre Öcalan tarafından reddedilir.

Yine de Öcalan, kadın gerillayı bağımsız geliştirmek konusunda kararlıdır. 1994 kışında talimat, kışı geçirmek için kamplar oluşturulurken kadın gerillaların erkeklerden ayrı olarak üslenmesi şeklindedir. Rewan, o kışı iki bölüklük kadın gücüyle birlikte Xakurke alanında geçirir.

“O kış güçle güçsüzlüğü, güvenle güvensizliği bir arada yaşadık.”

1995 yılında YAJK’ın kuruluşuyla sonuçlanan 1. Kadın Kongresi yapılır. Bu kez doğru sonuçlara kısmen de olsa ulaşılmış, Özgür Kadın Hareketi açısından gelişme yönünde tarihi önemde bir adım atılmıştır.

1996 yılında ise YAJK 1. Konferansı gerçekleştirilir.

Aynı aylarda Garzan Eyaleti olarak tanımlanan bölgede yoğun kayıplar yaşanmaktadır. Gerilla taktiğinin uygulanmasındaki zayıflıklar, art arda gelişen ve ileri bir askeri tekniğin kullanıldığı kapsamlı operasyonlarla birleşince büyük kayıplar verilmesine yol açmış, belli aralıklarla yapılan küçük çaplı eylemler, bu kaybı gerilla kuralları ölçüsünde karşılayacak bir sonuç almaktan uzak hale gelmiştir. Gerillada yaşananları alan alan ve gün gün takip eden Öcalan, gerekli pratik müdahaleyi gerçekleştirmek üzere alana takviye gönderilmesi talimatını verir. Böylece gerilla deneyimi bakımından nitelikli görülen dört kadın ve kırk erkek gerilladan oluşan güç eyalete gitmek üzere yola çıkar. Rewan da bu grupla birlikte, yaşam öyküsünün bir kavşaktan dönmesine yol açacak olaylar zincirine doğru yola çıkar.

"Nujin, Sılav, Ayten arkadaşlar, bir de ben. Başkan cihazda* bizimle tek tek konuştu. Alandaki yetmezliklerin nasıl aşılması gerektiğini, bunun için gerilla taktiğini uygulamanın ne kadar önemli olduğunu ve gruba düşen görevleri hatırlattı. Ardından yola çıktık. Eyalete, 1996 yılının dördüncü ayında ulaşabildik."

Yolculuk kolay olmaz. Grup, birçok kez operasyonlardan geçer, pusular aşar, yollarda sıcak gülümsemeleriyle karşılamayı düşündükleri yoldaşlarının cesetlerini kendi elleriyle gömerler.

Eyalete ulaşmadan iki gün önce pusuya düşerler.

"Etrafımız sarılmıştı. Düşmanla çatışır haldeyken biraz ilerlemeyi başardık. O sırada arkadaşların cenazelerini gördük. Diğer arkadaşlar çatışmaya devam ederken dört kişi, onların cenazelerini gömmek için ayrıldık. Düşman, cenazelere işkence yapmıştı.

Bir dere yatağı vardı. Orada da cenaze olduğu söylenince o tarafa gittim. Başı suyun içinde, vücudu kıyıda, kanlar içinde uzanmış bir gerillaydı. Yaklaşıp kafasını elime aldım ve yüzüne baktım. Bir yanı tamamen yanmış, tanımaz hale gelmişti. Yüzünün diğer yarısından, gözünden tanıdım; komşumuzun kızı Rahime idi. Vücudu paramparça edilmişti. Tüm bedenimin titrediğini hatırlıyorum. Elbette şahadetlerin tümü zordur, ama o şahadet, benim için en zor olanlardan biriydi."

O an yaşadığı duyguları soruyorum. Bu portre çalışmasında görüştüğüm diğer bütün kadınlar gibi o da her şeyden önce duyguları sözcüklerle ifade etmenin çok zor olduğunu söylüyor.

"İnsan kendisine hakim olamıyor. Üç bayan, dört erkek arkadaşlık; hem arkadaşları gömüyor, hem ağlıyorduk. O koşullarda asla deşarj olana kadar ağlayamıyorsun, hep kendini bastırmak zorundasın, ama yine de çok ağlamıştık.

* Telsiz

Helikopterle sürekli takviye geliyor, uçaklarla hava saldırısı yapılıyor, havan atışları var, arkadaşların çatışmada; sen ise şehitlerini gömüyorsun. O an düşmanı veya düşmana hizmet eden birilerini görsen, kesinlikle intikam alacaksın. Fakat yoldaşlar artık yok. Düşmana ne kadar vursan da arkadaşlarını geri getiremiyorsun.”

Pusuya karşılık vererek operasyon güçlerini geri püskürtmeye çalışan gerillalar, ancak görevlendirdikleri gruba, gerilla cenazelerini gömmeleri için zaman kazandırmayı başarabilirler. Artık çemberden çıkmak gerekmektedir. Gerilla grubunun sayısı, etraflarını saran güçlerin sayısından çok daha az iken, bir gerilla kuralı devreye girer ve yaklaşık yüz kişiden oluşan kalabalık grup saklanacak bir yer bulur.

“Akşama doğruydu. Çok dik ve sarp bir uçurum vardı. Şutik sarkıttık ve ona tutunarak tek tek aşağı indik. İzleri de kamufle ettik. Burası, düşmanın kesinlikle giremeyeceği bir yerdi. Biz bile güçlkle inmiştik. Bu arada savunma amaçlı, küçük bir grubu uçurumun üzerinde bıraktık. Eğer o grup çatışmaya girseydi, bu son temas olacaktı.”

Rewan, bu uzun ve zorlu yolculukta hiç kayıp vermeden diğer yoldaşlarına ulaşmalarını, şansın yardım ettiği büyük bir başarı olarak değerlendiriyor.

Eyalet gücü, yeni gelenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için kolları sıvar. Günlerce yol yürüyen bu grubun öncelikle yemek yemeye ihtiyacı vardır. Fakat operasyon gücüyle çok fazla yakın oldukları için avlanmak amacıyla silah kullanma imkanı yoktur. Avlanmak için, Rewan'ın deyişiyle, öncelikle kendini çatışmaya hazırlamak gerekmektedir. Silah sesi, onları arayanlara yol gösterecektir. Bu yüzden tek yol, eldeki malzemelerle yemek hazırlamaktır.

“Bizler üç-dört gündür açtık, arkadaşlar ise aylarca yemek yememişlerdi. Yine de bize en iyi yemekleri

hazırlamaya çalışmıştılar. Katır eti ve ottan oluşan yemeği görünce birbirimizin gözlerinin içine baktık; nasıl yiyecektik? Bazı arkadaşlar bir bahane bulup uzaklaştılar. Orada kalanlar, yani benim de içinde olduğum bir grup, yemek zorundaydık. Çiğniyorsun, çenen ağrıyor, çok sert. Fakat yaşamaya devam etmek için yemek zorundasın. Duygularımızı bir kenara bırakıp 'Savaştır, bizler de gerillayız, hedefimize ulaşmak için her koşula katlanmak zorundayız' dedik. Artık hepimiz iştahla yiyorduk."

Gerilladan uzakta ve yaralı

Sonbaharın gelmesiyle birlikte yeni bir görev belirir; gerilla dilinde "kış üslenmesi" yapmak için, yani sıcak savaşın çok zorlu olduğu, bu yüzden iki tarafın da çatışmalara girmekten çekindiği, ölü aylar olarak nitelenen kış aylarında gerillanın kendisini yenileyeceği, geçmiş pratiğini değerlendirerek bahara yeni taktiklerle girmesini sağlayacağı, bu arada kışın tehlikelerinden korunacağı kamplar kurmak, bir de bunun için gerekli erzak ihtiyacını karşılamak. Kışlık gıda temini için tek kaynak çevre köylerdir. Bu amaçla Rewan'ın da içinde bulunduğu 23 kişilik bir grup köye iner. Fakat az bir kısmı PKK ile iyi ilişkiler kurmuşken çoğu koruculuk yapan Arap köyleri, askeri güçlerin denetimi altındadır. Yurtseverlik duygularıyla gerillayı koruyan köyler ise devlet güçleri tarafından boşaltılmıştır. Ordu, gerilla için tek yolun, kendi denetimlerindeki bu köylere girmek olduğunun farkındadır. Bu yüzden radar, lazerli tank ve panzer ile çevreyi kuşatmaya alır.

Bu hazırlıklardan habersiz olan grup köye girer. Pusuya düşen 28 kişilik gruptan, 20 kişi geri döner.

Eyalette art arda yaşanan kayıplar nedeniyle Öcalan eyaletin yönetimini bizzat üstlenir ve denetimi sıklaştırır. Botan Eyaletinden takviye gelen bir taburluk, yani altmış gerillalık güç, art arda yaptığı başarılı eylemlerle eyaletteki moral düzeyini yeniden yükseltir ve güç kış üslenmesine girer.

Bu arada yapılan düzenlemelerle Rewan'ın da içinde bulunduğu 58 gerilladan oluşan bir grubun Amed Eyaleti'ne geçmesi gerekmektedir. Yola çıkan grup, henüz eyaletten uzaklaşmamış iken, konaklamak üzere bir köye girer. Gerillalar, küçük gruplar halinde evlere dağılırlar.

Kısa bir süre geçmeden bir köylü panikle Rewan'ın, komutasında bulunan bir takım kadın gerilla ile birlikte kaldığı eve gider ve köyün korucularla askerler tarafından sarıldığını söyler. Rewan, kaldıkları evin, köyün üzerinde kurulduğu yamacın üst kısmında olduğu için, askeri kurallara göre çatışmaya en uygun ev olduğunu söylüyor. Bu yüzden yanlarındaki BKC silahını evin çatısına kurar ve üç gerilla ile birlikte mevzilenirler. Bu arada bir başka gerilla köylüyle birlikte diğer yoldaşların olduğu evlere tek tek gider ve tüm gruplara haber verirler.

"İlk atışı biz yaptık. Aynı anda yağmur gibi mermiler üzerimize gelmeye başladı. Çemberin nerede sıklaştığını, gelen mermilerin yönünden yola çıkarak anlayabiliyorduk. Mermilerin gelmediği çok dar bir yer vardı. Orası da Geliye Şıqaqe suyuna bakıyordu."

Tüm gerillalar dere yoluna girerek köyden uzaklaşırken üç kadın gerilla mevzide, yoldaşlarının savunmasına devam eder.

"Geri çekilen arkadaşlarla birlikte ağır silahımızı da gönderdik. Bu arada bütün arkadaşların sağlam geri çekildiği haberini aldık. Artık bizim de çekilmemiz gerekiyordu. Fakat düşmanın dikkatini üzerimize çekerek arkadaşların sağlam geri çekilmelerini sağlarken,

biz de yoğun ateş altında kalmıştık. Merkezinde olduğumuz çember yavaş yavaş daralıyordu. Melsa* damdan atlayıp uzaklaşmak üzere ayağa kalktı. Fakat aynı anda kurşunlardan biri ona isabet etti ve yere yığıldı. Sonra Girin** aynı şekilde ayağa kalktı ve yaralanarak yere düştü.

O an bana en yakın arkadaşlar onlardı. Şehit mi düşmüşlerdi, yaralı mıydılar, bilmiyordum. Onlara bakmak üzere ayağa kalktım ve ben de yaralandım. Kurşun, sağ koluma isabet etmişti. Silahım düştü, ben de diğer tarafa yığıldım. Uçuruma düşmüşüm.”

Yaralanma ve düşmenin etkisiyle bayılan Rewan, çok geçmeden kendine gelir. Saat 4:30'da çatışma devam etmektedir. Fakat namluların yönü gerillaların geri çekildikleri yolu hedef almakta, gruplar o alana doğru ilerlemektedir. Yoğun sis, yağmur ve fırtınayı, bunların yarattığı soğuk havayı Rewan gece boyunca ilk kez derinden hisseder.

“Evin çatısına baktım; mevzimiz düşmanla doluydu. Mekap*** giymiş bir çift ayak gördüm; acaba arkadaş mıydı, düşman mı? Yoksa şehit mi düşmüştüm?”

Hem kolundan yara aldığı, hem de düşerken kafasını taşlara çarptığı için vücudu kanlar içinde olan bu kadın gerillanın görünümü, bir cenazeden farksızdır. Bu yüzden evin damından onu görenler, hala yaşadığından şüphelenmez, damdaki iki kişiyle ilgilenirler. Melsa adlı gerilla, ağır yaralanmış olsa da henüz yaşamını yitirmemiştir. Askerler tarafından vurulacağı akşam saatlerine kadar yaşamının en zorlu gününü geçirecektir.

* 1992 yılında gerillaya katılmış, savaşçı özellikleriyle tanınan bir gerilla

** Hep Şırnak milletvekili olan babasının 1992 yılında faili meçhul cinayetle öldürüldükten sonra gerillaya katılmış

*** Gerillanın en çok kullandığı ayakkabı markası

Rewan gözlerini ilk açtığı anda yaşadığı şaşkınlıktan çabucak sıyrılır ve etrafını incelemeye başlar. Sürünerek bulunduğu yeri biraz değiştirmeye çalışır. Pimi çekilmemiş bir bomba gözüne ilişir. Çatışma sırasında bir bombasını kullandığı için yanında sadece bir bomba kalmıştır. Kendisini savunacak cephaneye ihtiyacı vardır. Uzanarak onu da alır. Acaba tüm yoldaşları uzaklaşmayı başarmış mıydı? Yerdeki iki metrelik kar, onların hareketini de güçleştirmiş olmalıydı. Bunları düşünürken, kafasını çarpmasının etkisiyle birkaç kez bayılır ve yeniden kendine gelir.

"Şimdi ne yapacaktım? Uyuşmuş gibiydim. Uzandığım yerde kar, kandan kırmızıya boyanmıştı. Doğrulduğum gibi uçurumdan yuvarlandım ve akan buz gibi suyun içine düştüm. Bir batıp bir çıkıp suda sürüklenirken, akıntının basıncının beni bir kayanın üzerinde fırlattığını güçlükle ayırt edebildim. Nasıl olduğunu anlamamıştım. Ayağa kalkıp biraz ilerlediğim zaman, çok derin bir uçurumun üzerinde olduğumu gördüm. Oradan çıkmama imkan yoktu. Suyu vurup geçemezdim, çünkü köye girerken bütün arkadaşlar el ele tutuşmuş, öyle suya vurmuştuk. Tek başıma geçemezdim. Etrafıma tekrar baktım, başka yol yoktu. Yukarıda bir su kaynağı olduğunu gördüm. Nasıl oldu da o dere yatağından çıkararak kaynağa çıktım; hala bilmiyorum."

Akan suyun, arkasında bir kaya oyuğunu gizlediğini fark edince oraya doğru ilerler. İçeri girince, bir an için bambaşka bir dünyada olduğunu hisseder. Artık dış dünyayı sadece su akıntısının arkasından görebilmektedir.

"Hala köye çok yakındım. Çatışmaya girdiğimiz evin damını görebiliyordum. Melsa'yı, çantasının üzerine bağlı B7 roketinden tanıdım. Oturmuştu, başında bir asker vardı. Girin'in uzun sarı saçları, her zaman olduğu gibi örgülü ve çok güzeldi. Melsa arkadaşı akşama kadar oradan kaldıramadılar. Köyün kadınları etrafını

sarmış, askerler yaklaşınca bağılıyor, ona dokunmalarına izin vermiyorlardı. Melsa da direniyor, yerinden kalkmıyordu. Akşama doğru helikopter köye indirme yaptı. Doktor görünümlü biri elindeki çantayla yanına gitti. Sonra sürükleyerek götürdüklerini gördüm. Galiba ondan sonra şehit ettiler.”

Köye gelen takviye güç, önce köyün etrafını aramaya başlar. Rewan'ın saklandığı yere yaklaşmaları için büyük bir gürültüyle akan, eriyen karlarla daha da yükselmiş dereyi geçmeleri gerekmektedir.

“Suyu geçip benim ilerlediğim yerlerden gelerek bana yaklaştılar. Her iki bombamın da pimini düzelttim. Eğer gelirlerse birini onlarda, diğerini de kendimde patlatacaktım. Kesinlikle teslim olmayacak veya sağ yakalanmayacaktım. Yanlarında iki tutuklu vardı. Kim olduklarını bilmiyordum; acaba bizden kopanlar mı yakalanmıştı, yoksa teslim mi olmuşlardı? İki erkek sesiydi. ‘Heval, gelin, teslim olun. Devlet iyidir, biz de yaralı yakalandık, bizi tedavi ettiler’ diyorlardı. Yaklaşınca çok kötü bir halde olduklarını görebildim. Zorla o sözleri söylüyorlardı.”

Kaya oyuğuna saklı, akan suyun gizlediği gerillayı fark etmeden uzaklaşırlar. Akşam karanlığının çökmesiyle Rewan da bulunduğu yerden çıkar. Yoldaşlarının karda bıraktıkları izlerden onları bulacağı düşüncesindedir. Tam yola çıktığı sırada telsiz sesi duyar. Çok geçmeden bütün dağın sarıldığını, operasyon güçlerinin her tarafa yayıldığını anlar. Silah sesleri de yakından gelmektedir. Eski yerine döner.

“O koşullarda ne soğuk ne de açlık etkiliyordu. Sadece arkadaşlara nasıl ulaşacağımı düşünüyordum. Operasyon devam ediyor, helikopterler indirme yapıyor, soğuktan etkilenen askerleri götürüyor, yenilerini bırakıyorlardı. O gün de hareket edemeyeceğimi anlamıştım.”

İkinci günü de hiç hareket etmeden saklandığı şelalenin arkasındaki oyukta geçirir. Artık soğuk etkisini daha fazla göstermeye başlamıştır. Yaralanmanın etkisiyle ilk saatlerden itibaren sağ kolu tamamen hissiz hale gelmiştir. Şimdi de soğuğun etkisiyle bu hissizlik, tüm vücuduna yayılmaktadır.

Bir ay hiç banyo yapmamış. Dağların çamuru, uzun gerilla yürüyüşlerinin teri, yaralı kolundan akan kanla birleşince Rewan, cinsiyeti bile tanınmaz halde bir insandır.

Üçüncü gün öğleye doğru, saklandığı yerde telsiz sesini duyunca telaşlanır.

“Meğer beni saklayan kayalığın hemen üzerinden patika geçiyormuş. Korucular, bir izden söz ediyorlardı. Korkmuştum, acaba benim izimi mi bulmuşlardı? Bir insan yalnız ise, tüm dünyanın kendisini görebildiğini sanır. Benimki de öyle bir psikoloji idi. Meğer bizimkilerin cihaz konuşmalarını dinlemiş; Melsa, Girin ve Rewan isimlerinden söz edildiğini duymuşlar. İki arkadaşı bulunca, bir kişinin eksik olduğunu anlamışlar. Her yerden gelen çağrılar, benim adımları söylüyordu.”

Grup yoluna devam edince, sözü edilen izin kendisiyle ilgisi olmadığını anlar, fakat yine de içinde bir tereddüt yaşadığı için, o gün de yerinden ayrılmaz.

Dördüncü gün, kendisini sevindiren bir değişim olur.

“Öyle güzel bir güneş çıkmıştı ki, anlatamam. Güneşe hasret kalmıştım.”

Rewan, o oyuğun içinde geçirdiği beş gün boyunca yoldaşlarına ne olduğunu sürekli merak eder. Fakat hiçbir biçimde bilgi edinme imkanı yoktur. Cebindeki radyo, dereye düştüğü sırada tamamen ıslanmış, çalışamaz hale gelmiştir.

Beşinci günün sonunda gruptan kopan diğer gerillalarla buluşmak için verilen randevu noktasına inmeye karar verir. O sırada, araziyi iyi tanımayan dört yoldaşının köyü karıştırdığı için korucu köyüne girdik-

lerinden, çıkan çatışma sonrasında bombalarını kendilerinde patlattıklarından haberdar değildir. Uzaktan kontrol ettiği randevu noktasında, bir köylü görür. Köylü "heval" diye seslenince yanıt verir. Bir kadın sesi alan köylü, gerilla olduğuna emin olur. Rewan ise bunun bir tuzak olmasından endişelendiği için saklandığı yerden çıkmadan adını ve köyünü sorduktan sonra ellerini kaldırarak yaklaşmasını söyler. İyice yaklaşıncaya, onun milisleri olduğuna inanır.

Olanları anlatır ve dört arkadaşını sorar. Milis, koldundan yara almış, elbiseleri kana bulanmış ve soğuktan yarı donmuş haldeki bu kadın gerillaya, yoldaşlarına neler olduğunu anlatamaz ve evine götürmek için ısrar eder. Milisin geldiği köy, bir korucu köyüdür. Fakat evinin köyden yaklaşık on dakika uzakta olduğu için güvenli olduğunu, kardeşlerinin de kendilerinden yana olduğunu söyleyerek Rewan'ı ikna etmeyi başarır.

Arap köylerinde davetsiz misafir

Milis, yaralı gerillayı gizlice evine soktukten sonra korucu olan iki erkek kardeşinden birini evin damına, diğerini ise köy yoluna nöbetçi koyar. Küçük kardeşini de bir tehlike olursa parola ile haber vermesi için köye gönderir. Küçük çocuk, "Koyunları bulamadım" diye bağırdığı zaman, tehlike olduğunu anlayacaklar ve gizli konuklarını saklayacaklardır.

Rewan, aile ile ilk karşılaştığı andan çok etkilenmiş.

"Evde kadın, üç çocuğu, bir de yaşlı babası vardı. Beni görünce şok oldular. O insanların korkulu yüzlerinden, nasıl bir görünümde olduğumu anlayabilmişim."

Ev halkı karşılaşmanın etkisini kısa sürede aşsa da, özellikle milisin eşinin davranışları, Rewan'ı düşündürür. Arapça bilmediği için onunla konuşmayı başaramaz. Milis, tercüman olur.

"Sessiz sessiz ağladığını fark ettim. Yani bana üzülüyordu. Bir yandan da benden nefret ettiğini hissediyordum. 'Başkan'ın hatırı için bir kez daha kabul ediyorum' diyormuş. Sonunda nefretin nedenini öğrendim. 1993 yılında Zeki* yol kesmiş, onun abisini ve hamile karısını arabalarıyla birlikte yakmışlar. Kadın kimi zaman bana acıyor, duygusallaşıyordu; hemen ardından 'Erkek olsaydın, seni asla evime almazdım' diyordu. Kadına, bunun Başkan'a veya PKK'ye ait olmadığını anlatmaya çalıştım, fakat çok zordu."

Abdullah Öcalan, daha sonra tutuklu bulunduğu İmralı Cezaevinde iken AİHM davası için yazdığı savunmada bu dönemi ayrıntılarıyla değerlendiriyor. Savunmanın özellikle altıncı bölümünün "PKK: Doğuşu, Gelişimi ve Geleceği" başlıklı kısmında bu konuya ilişkin çarpıcı ifadeler var.

"Pusuda yatan, feodal yanı ağır basan kişilikler hareket alanında etkili olan ilkel milliyetçi eğilimden de güç alarak, kendilerini alabildiğine hakim kılma sevdasına kapıldılar... Çete eğilimi yapıda o kadar duyarsız, sonuç almaktan uzak bir durum yaratmıştı ki, yenilgi asit gibi içimi eritiyordu. Bir İtalyan gazetesine gayri ihtiyari, artık örgütten istifa ediyorum diyecek noktaya gelmiştim. Daha sonraki itiraflarında Şemdin Sakık, 'bu süreci ben yarattım' diyecek kadar iddialı ve belgeli konuşacak, hatta mahkemeden gizli oturum talep edecekti."

Geçmişe dayanan acısını bastırarak bu hemcinsinin içinde bulunduğu perişan hale acıyan kadın, bir yandan ona yardım etmek isterken, diğer yandan ailesinin ve

* Şemdin Sakık

çocuklarının zarar görmesinden çekinmektedir. Bu yüzden Rewan'a "Teslim olursan evime sakın yaklaşma. Ama eğer teslim olmazsan sana da kendi çocuklarım gibi bakarım" der. Rewan, ne olursa olsun bu aileye zarar verilmemesi gerektiği konusunda kesin bir karara ulaşır ve bunun için evlerinde kalmayacağını söyler. Fakat karakış bastırmışken yaralı bir kadının kendisini doğaya karşı koruması mümkün değildir. Bunu bilen aile, Rewan'ın çıkıp gitmesine razı olmaz. Sonunda ortak bir çözüm bulurlar: Milis, birkaç metrelik kalın bir naylon parçası ile bir haftaya yetecek gıdayı yanına alarak evin yaklaşık yüz metre uzağında bir yerde, normalde bal arılarını kışın ayazından korumak için yaptıkları ve ancak birkaç kovanın içine girebileceği küçüklükte ama metrelerce karı kaldıracak sağlıklılamlıktaki kulübeden yapar. Rewan, gruptan kopan arkadaşları gelinceye kadar, ki onların birkaç gün içerisinde geleceklerinden kesinlikle emindir, burada kalmaya razı olur. Asıl istemi, birkaç saat ötede bulunan köye gitmek, buradaki milise ulaşarak örgütle yeniden bağ kurmaktır.

"Hiç uyumadan sabahı bekledim. Sabah güneş doğdu. Güneşi o kadar özlemiştim ki, dışarı çıktım. Uyuyakalmışım."

Birkaç saat geçmeden "Heval!" sesiyle uyanır. Karşı-sındaki, bir çobandır. Bombasına sarılır ve çobana, onu esir aldığını söyler. Rewan, çobanın hiçbir korku belirtisi göstermemesini, ilk anda silahsız ve yaralı bir gerilla olmasına bağlamış. Onun kendisine yardım etmek isteyen bir yurtsever olduğunu sonradan anlamış. Çoban, Rewan'ın ulaşmak istediği milise haber verir. Diğer ailenin zarar görmesini istemediği, üstelik ne olursa olsun bir biçimde örgüte ulaşmakta kesin kararlı olduğu için bu gelişmeyi sevinçle karşılar ve milisin bulunduğu köye gider.

Yaşanan son çatışmanın ardından bir kadın gerillanın yaralanarak grubundan koptuğu, üstelik köylülerin kimi zaman evinde saklayarak, kimi zamansa yaralarını pansuman ederek kendisini koruduğu haberi, bir biçimde her üç köye de yayılır. Bu durumun farkında olan Rewan, daha dikkatli davranması gerektiğini düşünür. Çocukluğu buna benzer bir yaşamla geçen Rewan, gerekli tedbiri almakta gecikmez.

“O köyde yaşayıp da bana yemek vermeyen veya elbiselerimi yıkamayan bir ev bile kalmadı. Eğer her gün bir başka eve girmeseydim ve yalnızca bir evde kalsaydım, bütün köylüler birleşip o evi ihbar edebilirdi. Fakat bu biçimiyle her ev düşmanın deyimiyle ‘suça bulaşmış’ oluyordu. Bu durumda kimsenin diğerine göre ihbar edilecek bir fazlası yoktu.”

Böylelikle, en tehlikeli olarak tanımladığı evlere bile girmekten çekinmez. Yine de bazı ihbarlar olduğu gerekçesiyle askerlerle korucuların ortak köy baskınları sık sık olur. Bir baskın sırasında Rewan, yine tehlikeli diye tanımladığı evlerden birindedir. Baskın haberi gelince ahıra saklanır. Sonrasını hatırlamıyor.

“Gözlerimi açtığımda, kendimi battaniyeye sarılmış halde buldum. İkinci kez kendime geldiğimde sıcak su dolu bir leğenin içinde, üçüncü seferde ise sıcak bir yatakta idim. Tamamen uyandığında karanlık olmuştu. Meğer soğuktan donma tehlikesi geçirmişim. Tırnaklarım morarmış, vücudumun derisi yanıyordu.

İyileştirmek için, köylü yöntemleri kullanıyorlardı. Sabaha kadar vücuduma koyun yağı sürdüler.”

Askerlerle korucuların köyden çekildiği haberi gelir. Bir tehlike daha geride kalmıştır.

“Beni ahırdan çıkarıp eve götürürlerken, korucular görüyor ve gidip aileye ‘Rewan sizin evde, onu bize vereceksiniz’ diyorlar. Ev sahibi ‘O, benim askerden yeni gelen kardeşimdi. Operasyona çıkmamak için saklanmıştı’ diyor. Çok dayak yemişti.”

Yine de yaralı teröristin köyde saklandığı ihbarı vardır. Bu yüzden köyün erkeklerinden kalabalık bir grup, karakola götürülür.

"On-on beş gün işkence yapıyorlar. Sonra diğerlerini bırakıyorlar, fakat bizim milise on beş yıl hapis cezası veriyorlar. Meğer daha önce de kopan bir erkek arkadaşı dört ay korumuş. İki ihbar bir araya gelince tutuklanıyor. Milis, zindandan yazdığı ve oğluna gönderdiği şifreli notta şöyle diyordu: 'Ancak küçük oğlum Xebat'a da bir şey olduktan sonra emanete bir şey olduğunu duyarsam, onu gerçekten korumuş olduğunu anlayacağım.' Bu nottan sonra ev halkı gec gündüz nöbet tutuyordu."

Rewan, birkaç gün daha bu evde kaldıktan sonra biraz daha iyileştiğini söylüyor. Yarası, her ne kadar köylü yöntemleriyle, yani kimi zaman tavuk derisi, kimi zaman tilki derisi sarılarak tedavi edilmeye çalışılmış olsa da, kısmen kapanmaya başlamış.

O köy yoğun takip altında olduğu, üstelik bir kez milis tutuklandığı için, eve daha fazla zarar vermek istemez ve üçüncü bir köye geçer. Orada da benzer koşullarda saklanır. Yani gündüz bütün evlere girip çıkar, geceleri köyün dışındaki küçük bir barınakta kalır.

Kar iyice yükselmiş, halk deyişiyle, bir iğne başı kadar bile toprak parçası kalmamıştır. Yine de helikopterlerle asker indirilerek köylere ani baskınlar yapılmaktadır. İhbar kesindir; bu köylerin birinde yaralı bir terörist vardır. Köyün bütün kızlarını toplayarak tek tek vücutlarını kontrol ederler; vücudunda kurşun yarası olan kimse var mıdır; bellerinde ve omuzlarında raxt izi ararlar. Bu arada araziyi de kontrol ederler.

Bu günlerde Rewan'ın kaldığı barınak da çok gizliymiş. Kış gelmeden ağaç dallarını ve yapraklarını kesip gövdelerinin arasına sıkıştırılan çobanlar, sürüleri kışları bununla beslemektedir. İki metreyi aşan kar

yüzlerce koyun tarafından çiğnenince, altında bir insanı rahatlıkla saklayacak küçük bir kulübe yapımına imkan tanımaktadır. Çok aranan yaralı terörist, koyunların ayaklarıyla iyice sıkılan, üzeri pisliklerle örtülü sert kar tabakasının altındadır. Arama çalışması, bir kez daha başarı elde etmeden sonuçlanır.

“Nefesimin giderek daraldığını hissediyordum, fakat nedenini anlayamıyordum. Meğer çiğ gelmiş. Kürek sesleri duydum. Birileri üzerimdeki karı atıyordu. Hala yaşadığımı gördüklerinde çok sevinmişlerdi.”

Arkadaşlarından kopan yaralı gerillanın köylülerce saklanması, birbirine yakın üç köyün yaşamında önemli değişikliklerin başlangıcı olur. Aramalar sırasında köylülere karşı yapılan sert uygulamalar, Kürtlüğe hiç de ilgili olmayan bu Arap köylülerinin askere tepki duymasına yol açar.

“Operasyon sonrası birçok evden beni görmeye geliyorlardı. Herkes yaşadıklarını anlatıyordu. Bazı erkeğin bıyıklarının bir tarafını kazıyıp, diğer tarafını nasıl bırakmışlar, köylülere nasıl hakaret etmişler; ilgiyle dinlediğimi görünce, daha fazla anlatıyorlardı. Ben de ezilenlerin sadece biz Kürtler olmadığını, Arapların da kendilerini özgür saymamaları gerektiğini anlatıyordum.”

Bütün bunları yaparken, Suriyeli olduğunu gizlemeye özen gösterir.

“Köylüler, bunun Suriye devletine karşı kullanabilecek bir durum olduğunu bildikleri için, ihbar karşılığında para alabilirlerdi. Yani bedelim pahalı idi. Ben de Mardinli olduğumu, korucu oldukları için akrabalarımın gidemediğimi söyledim.”

Bu zorlu günleri geride bırakarak yoldaşlarına tekrar kavuşma umudunun; yoldaşlarından kopmasının ardından birçok kez ölümle veya yakalanmayla yüz yüze geldiği, bir anlamda derin bir manevi sarsıntı ve fiziki acı yaşadığı halde, kendisine her zaman

olduğundan ileri bir düşünce canlılığı verdiği, anlatımlarından açıkça ortaya çıkıyor.

"Devlete teslim edilmek istemiyordum. Yaşamak istiyordum. Dahası, Başkan'a ulaşmak istiyordum. Hayalimde ona ulaştığım ve tüm yaşadıklarımı anlattığım günler vardı. Ancak o beni anlar, acımı o paylaşabilirdi. Arkadaşları da çok özlemiştim. Ama bazı özellikler vardı ki, onlardan nefret etmişim. Örneğin Garzan pratiğinde birçok kayıp yaşanmasına neden olan çok geri yaklaşımlar vardı. Birçok kez yoldaşlar birbirine nasıl böyle yapar, diye düşünürdüm. Yaşamda büyük güzellikler vardı, ama yaşamı birbirimize karşı zorlaştıran da bizdik. Başkan'ı görseydim, şöyle diyeydim: 'Ben, hiçbir arkadaşımı geride bırakmadım. Fakat hep bir gün yaralandığım taktirde arkadaşlarımla beni bırakmalarından korktum.' Başkan'ı yeniden göreceğim günün hayaliyle direndim.

Bu arada bazı köylüler 'Arkadaşların seni bırakıp gittiler. En iyisi bizimle kal, köyümüzün kızı ol' diyorlardı. Beni de bir köylü kızı yapmaya çalışıyorlardı. Bu nedenle çok kontrollü hareket ediyor; kadınlarla ayrı, çocuklarla ayrı biçimlerde ilişkilenecek, herkesi kazanmaya çalışıyordum. Köylülere Başkan'ı veya şehitleri anlatmadığım bir gün olsun; sanki suç işlemiştim."

Bu özlem ve tutku ile Rewan, köylülerle kısa zamanda kaynaşmayı başarır. Bir yandan köylülerin gelenek ve göreneklerine saygılı yaklaşarak onlara değerli olduklarını hissettirmesi, diğer yandan tüm sorunlarıyla yakından ilgilenerek özellikle de gündelik problemlere pratik çözümler sunması, böylelikle bir moral ve umut kaynağı olması ile, çoğunun gönlünü kazanmayı başarır.

"Oruç tutmamam, namaz kılmamam dikkatlerini çekmişti. Fakat onların ibadetlerine saygıyla yaklaşıyordum. Bayram günü evin kadını birlikte namaz

kılmak istedi. Nasıl olacağını bilmiyordum, yine de onu taklit ederek yaptım. Davranışlarımı birbirlerine anlatıyorlardı. 'Apocudur, ama Müslüman'dır. Bunların içinde ahlaksızlık olmaz' diyorlardı. Düşmanın propagandaları etkisizleşmişti."

İlişkilerinde tüm köylüleri gözetse de, daha çok kadınlarla kurduğu başarılı diyalogun kalıcı değer taşıdığını düşünüyor.

"Özellikle kadınlarla çok tartışıyordum. Partideki birçok arkadaşa göre ileri değildim, bu yüzden anlattıklarım propaganda düzeyini geçmiyor, onlara derin şeyler veremiyordum. Örgüt içindeki genel düzeyimize göre çok klasik gelecek şeylerdi, ama onların yaşamları karşısında ileri bir düzeyi ifade ediyor, moral veriyordu. Her eve yönelik bir programım vardı. Mesela Newroz'u nasıl tanıtacaktım? Gençlerden bir grup hazırladım ve onlara en yüksek tepede ateş yakmalarını öğütledim. Böylece halk, hayatlarında ilk kez Newroz bayramını kutladı. Köyde ilk kez kızlar bir araya geliyor, türküler ve alkışlarla halay tutuyorlardı. Köyde ilk kez Newroz ateşi yükselmişti. Çok farklı bir geceydi.

Kurban bayramında da onlar toplanıp bayramımı kutlamaya geldiler. Her biri yanına küçük bir hediye almıştı. O gün eşarp veya etek gibi giysilerden, kendi pişirdikleri tatlılara kadar, birçok hediye aldım."

Köyün erkeklerine hesap yapmayı, gençlerine Kürtçe okuma-yazmayı öğretmeye çalışmış.

Köylülerin yaşamında yarattığı değişimin sonuçlarını izlerken mutluluk duysa da, aylar birbirini kovalarken gerilladan uzak geçen günler, Rewan'ın manevi dünyasını zorlamaya başlar. Kar yağışının çok olduğu, dolayısıyla sığınağının tehlike taşıdığı günlerde köye girerken, bunun dışındaki zamanlarını sığınakta geçirmeye özen gösterir. Köylüler aracılığıyla onarttığı radyosundan gelişmeleri takip etmeye çalışır. Türkçe

okuma-yazması olmasa da kendisine getirilen gazeteler üzerinde saatlerce çalışarak, harfleri bir araya getirerek, anlam çıkarmaya çalışır. Bir vakit sonra bunlar da yeterli gelmez. Karın eriyeceği ve yolların açılacağı günleri ipe çekmeye başlar. Fakat o yıl kar çok yağdığı için, her yıl mart ayında açılan yollar ancak nisan ayında geçit verir.

Karların erimesiyle güvenlik güçleri de harekete geçer ve köye yaklaşacak gerilla gruplarını yakalamak üzere köyün etrafına pusu grupları çıkarırlar. Rewan, artık harekete geçmesi gerektiğini düşünmektedir. Fakat en doğru zamanı seçme konusunda tereddüde düşer.

"Çocukken kaybettiğim annemi daha önce hiç rüyamda görmemiştim. Bir gece rüyamda bana 'Yerini değiştir' dedi. Sonra büyük abim baş ucumda bir mermi patlattı ve 'Niye kalkmıyorsun?' dedi. Korkuyla yerimden fırladım ve yerimi değiştirdim. Yeni saklandığım yerden, askerlerin yaklaştıklarını görebiliyordum. Sayıları çok fazlaydı. Helikopter indirme yaptı ve tüm araziye kaplayan bir operasyon başladı. Ben de bir kaya oyuğuna saklanmışım. Bir köpek etrafı kolaçan etmek üzere geziyordu. Yakınıma kadar geldi, fakat nedense beni fark etmeden döndü."

Rewan, birçok kez yakalanmadan saklanmayı başarsa da, dört ay geçmesine rağmen hala yoldaşlarına ulaşamamayı büyük bir başarısızlık olarak değerlendiriyor. Her harekete geçme kararı aldığı anda, rüyalarında dile gelen öngörüsü nedeniyle kararını ertelemiş. Kesin kararlı olduğu bir başka sefer, bu kez Başkanını rüyada görür.

"Bana 'Sana kendini yılanlardan koru, dememiş miydin?' diyordu. Yola çıkmaktan yine vazgeçtim."

Köylülerle birlikte geçirdiği toplam sekiz buçuk aylık sürede, bir gerillanın sahip olması gereken güç ve irade ile halkın karşısına çıkarken, sığınağında geçirdiği

yalnızlık saatlerinde kendi duygularıyla baş başa kalmış.

“Bazen durup dururken ağlıyordum, bazen içimden kızıp bağırarak geliyordu. Sanki kafamda olaylar iç içe geçiyor, bazı şeyler karışıyordu. Arkadaşların yüzleri gözlerimin önüne geliyordu, fakat isimlerini hatırlamıyordum. Sanki dilim ağırlaşmıştı. Bu durum beni korkuttuğu için bir an önce arkadaşlara ulaşma istemim artıyordu.”

Siirt ilinde cephe çalışması yürüten PKKliler olduğunu öğrenince, onlara not gönderir. Bir hafta sonra bir çatışmada ikisinin yaşamını yitirdiğini öğrenir.

“Beni almak için yola çıktıkları sırada böyle bir olayla karşılaşmışlardı. O zaman çok pişman oldum; niye not göndermişim? Keşke ben şehit düşseydim de, o arkadaşlar benim için gelmeselerdi.”

Yoldaşlarına yeniden kavuşmak için attığı bir adım böyle bir olayla sonuçlanınca, zaten derin bir yalnızlık psikolojisi yaşayan Rewan’ın manevi dünyasında bir kırılma daha olur. Bu psikolojiden kurtulmaya çalışsa da tek başına sergilediği çabanın yeterli olmadığını söylüyor.

“Şehit düşen arkadaşları hatırlamaya ve yazmaya çalışıyordum. Düşünürken hatırlıyordum, ama sıra yazmaya gelince, tekrar unutuyordum. Rahat bir psikoloji olmadan yazmak mümkün olmuyordu. Kar eridikten sonra şehitlerin mezarlarını aramaya başladım. Yerlerini gösteren bir harita yapmaya çalıştım. Bu iş için bazen on-beş gün köyden ayrıldığım olurdu. Yanıma ekmek ve tuz alır, araziye çıkardım. Vadilerdeki boşaltılmış köylerde sebze olurdu. Bir de bahar olduğu için otlar çıkmaya başlamıştı. Sağ elimi hiç kullanmıyordum. Zaten ateşten de korkuyordum.”

Kendisini böyle riskli bir işe girişmeye sevk eden nedenin sadece yitirdiği yoldaşlarının yerlerini tespit

etmek mi olduğunu, yoksa yaşadığı manevi zorlanmadan kaçış anlamı mı taşıdığını soruyorum.

"Onların yanındayken korkmuyordum. Sanki benimle diyalog kuruyorlardı, onları duyabiliyordum. Madem arkadaşlara ulaşamıyorum, bari şehitleri göreyim, diyordum. İntihar, hep aklımdaydı. Fakat erteliyor, sabretmeye çalışıyordum. Başkan'a ulaşamıyordum.

Baharda tek başına yola çıkmak çok tehlikeliydi. Eriyen kar nedeniyle sular kabarmıştı. Üstelik köylüler söz vermişlerdi; 'Sonbahara kadar bekle, kimse gelmezse seni arkadaşlarına biz götürürüz, diyorlardı.'

Yalnızlığını, halkla ne kadar paylaştığını soruyorum.

"İnsan, yoldaşları olmadan yaşayamaz. Köylülerle bütünleşmiyor, onların doğal yaşamına katılamıyordum. Kendi ailemin yaşamını düşünürdüm; ben de mi bu insanlar gibiydim?"

Yine de en yakın olduğu ailelerden bazıları, Rewan'ın yaşadığı duyguları anlamaya, hatta moral vermeye çalışmış.

"Düşüncelere daldığımı gördükleri zaman Kürtçe müzik açarlardı. Ben onlara moral verdiğim kadar, onlar da bana moral veriyorlardı."

O günlere dönerken üzüntü duyduğu tek nokta var.

"Ben yoldaşlarıma ulaştım, ama benim yüzümden tutuklanan milisimiz hala ailesine kavuşmuş değil, zindanda."

Karlar erimeye başlayınca, bir de sığınağına yaklaşan vahşi hayvanlarla mücadele etmek zorunda kalmış.

"Geceydi. Bir ses duyunca dışarı çıktım. Bir kurt sürüsüydü. Tuhaftır, onlar da gerilla gibi yürüyorlardı; en büyükleri önde, küçükleri arkada, beş kurt. O gün de köylüler, kurtlar o mevsimde köye iniyor diye kendimi savunmam için bana bir kırma tüfek vermişlerdi. Bir el sıkarsam, kurtlar korkarak kaçarlardı. Ama silahı

kullanmama gerek kalmadı; kurtlar beni fark etmeden uzaklaştılar.”

Zaman ilerledikçe ve herhangi bir ihbar gelmeyince korucular üç köyden birinde saklanan bir terörist olduğu fikrinden şüpheye düşerler. Tam da bu sırada karda bir kadın cesedi bulunca, bunun teröriste ait olduğuna karar vererek aramaktan vazgeçerler.

Sekiz buçuk aylık özlemin; ciddi bir hafıza sorunu yaşadığını dile getirmesine rağmen her gününü tüm ayrıntılarıyla hatırladığı ayrılığın gerçekte bir roman konusu oluşturduğunun, kendisi de farkında. Her ne kadar olayların zihni üzerinde etkide bulunduğunu, “çoğu zaman beynim donmuş gibi geliyor, bazen tıkanıyordu” sözleriyle ifade etse de olanları tüm ayrıntılarıyla hatırlamak için büyük çaba harcıyor. Bu yüzden yaşadıklarını romana çevirmek, yakın tarihte mutlaka gerçekleştirmeyi istediği en önemli hedefi. Romanının en duygu yüklü bölümlerinden biri de özlemin sona erdiği, yani yoldaşlarına yeniden kavuştuğu sayfalar olacağı benziyor.

Yeniden yoldaşlarıyla

Kavuşma, başkanı Öcalan'ın talimatı ile, biraz da tesadüfi olarak gerçekleşmiş.

Eyalet, yaşanan ağır kayıplar nedeniyle uzun bir süre boş bırakılır. Fakat ciddi çatışmalara sahne olan bölgede halkın yaşananlardan nasıl etkilendiği önemli bir soru işaretidir. Bu nedenle Öcalan, bir grup gerillanın alana yeniden girerek halkın durumunu rapor etmesini ister. Yani asıl amaç, halkı sormaktır. Bunun üzerine bir takımılık gerilla gücü köye girer.

"Bizim milisin bir oğlu vardı; gerçekten çok soğuk sakalar yapardı. O gün de yanıma gelip 'Heval, arkadaşlar gelmiş, seni de görecekler' dedi. Tabii ki inanmadım. Yine soğuk bir şaka. Yeminler edince şüphelendim ve köye gitmeye karar verdim. Gerçi bir gece önce rüyamda arkadaşlarla olduğumu görmüştüm, ama eyalette hiç arkadaş olmadığını da biliyordum. Köyle aramızdaki bir saatlik yol, adeta on saatlik bir yol olmuştu; biz ilerledikçe yol daha da uzuyordu. Sonunda grubu gördüm: Tüm arkadaşlar elde silah, içtima düzenindeydiler.

Dizlerimin bağı çözüldü. Ağlıyordum. Arkadaşları tek tek öptüm, kucakladım. Adeta yüreğimi açıp hepsini içine almak istiyordum."

Köylüler, ilk gördükleri zaman korktukları, sonra bir PKKliyi korumanın bedelini aileleriyle ödemekten çekindikleri için kapılarını açmadıkları bu gerillayı, sekiz buçuk ay sonra kendi kızlarını partiye verir gibi uğurlamak isterler.

"Her üç köyden halk, yanlarında hediyelerle yanımıza geliyorlardı. Onlardan ayrılmak, benim için de çok zordu. En fazla da benim yüzümden tutuklanan milisin ailesiyle vedalaşırken etkilendim. Milisimizin babası onlardan hatır istediğimi görünce ağladı ve benimle vedalaşmadı. O an bir yoldaş gibiydi."

Rewan, hiçbir haber alamadığı yoldaşlarını tek tek sorarken, baştaki heyecanının giderek hüzne dönüştüğünü söylüyor. Kız kardeşi Sakine'nin şehit düştüğünü öğrenince yine hıçkırıklara boğulmuş.

Yaşadıkları hakkında örgüt üst yönetimine gereken bilgilendirme yapılır ve Öcalan bu direnişçi gerillayı görmek için çağırır. Fakat Abdullah Öcalan'ın 9 Ekim 1999 tarihinde Suriye'den çıkışıyla başlayan ve 15 Şubat 2000'de Türk Devletine esir düşmesiyle sonuçlanacak bir dizi olayın içine girmesi nedeniyle planlanan görüşme olmaz.

Bir kadın neden dağlara çıkar?

Rewan yarım kalan tedavisi için Suriye'ye gönderilir. Yaşadıklarının haberi, memleketine kadar ulaşmıştır. O, artık halk içerisinde büyük merakla beklenen bir roman kahramandır. Birçok insana yaşadıklarından kesitleri defalarca anlatmış. Fakat hiçbir zaman bütünlüklü ve tüm ayrıntılarıyla anlatma gücünü kendisine bulamadığını söylüyor.

Suriye'de, ailesini görmeye gitmiş. On sekiz yaşında Mahsum Korkmaz Akademisi'ne giden Kürt kızının çocuksu yüzü ve davranışları gitmiş, yerine bir halkın sorumluluğunu omuzlarında taşımaya çalışan bir kadın devrimcinin ince çizgilerle dolu yüzü gelmiştir.

"Babam kızı olduğuma inanmadı. Aileme şehit düştüğüm haberi gitmiş. Yaşadıklarım da beni gerçekten yıpratmıştı; saçlarım beyazlamış, yüzümde kırışıklıklar oluşmuştu. Babam, 'Bütün arkadaşlar benim kızımdır, ama sen yine de sadece onun bileceği bir şey söyle ki, inanayım' dedi. Çocukluk günlerimiz gözlerimde canlandı. Babam kızdığı zaman bana 'ker kurê ker' derdi. Ben de ona 'o zaman sen de eşek oldun' derdim. Bunu söylediğimde babam çok heyecanlandı, kalbi tuttu. Sonraki on sekiz günü hastanede geçirmek zorunda kaldı."

Bu duygulu sahnelerde kendisinin neler hissettiğini soruyorum. Elbette çok etkilenmiş. Fakat Abdullah Öcalan'ın esareti üzerine, neredeyse göz pınarlarını kurutacak kadar gözyaşı döktüğünü söylüyor. Bir de, hiçbir olayın o kadar büyük acı vermeyeceğine, bu yüzden gözyaşı gerekçesi olmayacağına inanıyor.

"İnsan ağlamasa da yüreğinde bir sızı duyuyor. Eski yaşama dönüyorsun, yaşadıkların belleğinde yeniden canlanıyor. Ne için bu duruma gelmiştim? Bir Kürt kızı ne için dağlardaydı? Eğer özgür bir yaşamımız olsaydı, biz de böyle yaşamazdık."

“Karadeniz’e yol aldıkça, Mahirlere yaklaşıyoruz”

Emek ●

1998 yılının serin bir sonbahar akşamında, Tokat ilinin Reşadiye ilçesi yakınlarında E-32 yolu üzerinde bir benzinlik ve dinlenme tesisi, yolcularını ağırlamakta. Tesisin dinlenme yerinde, parlak ışıkların altında kadınlı, çocuklu ve erkekli yirmiye yakın insan, araba yolculuğunun sarsıntısını üzerlerinden atmaya, kendilerini yolculuğun devamına hazırlamaya çalışıyorlar. Az sonra ellerinde kalaşnikof silah taşıyan, pantolon ve gömlek-

lerinin üzerine gazeteci yelekleri giymiş ikisi kadın altı kişinin oraya gireceğinden, korkulu bakışları arasında kendilerini dışarı çıkartarak benzinliği ateşe vereceklerinden habersizler.

Saat 19:00'a doğru biri kadın iki kişi benzinliğin biraz dışında nöbetçi kalırken, iki erkek dinlenme tesisine girmekte, bir kadınla bir erkek de bidonlara doldurdukları benzini yerlere dökmekte, az sonra ateşe verecekleri benzinliğin tümünün tutuşması için hazırlık yapmaktadır.

Silahlı kişiler, yirmiye yakın insanı dışarı çıkarıp benzinlikten uzaklaştırır. Geride kalan iki kişi yerlere benzin dökme işini tamamlamıştır. Benzinliği ateşe verirler. Olay yerinden hızla uzaklaşan silahlılar karanlığa karışırken, ellerindeki telsizle geride bıraktıkları manzaranın, benzinlikten birkaç yüz metre yukarıda bulunan polis karakolundan nasıl görüldüğünü dinlemektedir:

"-Benzinliği ateşe vermişler, patlama yok. Tamam.

-Malum şahıslar yapmış olmalı. Tamam."

Altı kişilik "malum şahıslardan" kadın olanı, olaydan altı yıl sonra bu gün, hala dağlarda yaşam süren bir gerilla: Emek.

"Şahan arkadaş vardı; görünüşü gerçekten de çok korkunçtu. Bu yüzden onu hep eleştirirdik. İlk o içeri girdi.

Dinlenme tesisine girer girmez insanlar 'Bizi öldürme' diye bağirmaya başladılar. Arkadaşlar, kendilerine zarar vermeyeceğimizi söylediler, ama halk bir kere korkmuştu. O kargaşa ortamında kimse bizi dinlemiyordu."

Bu arada topluluk içerisinde bir genç, koşarak olay yerinden uzaklaşmak ister.

"Med ve Dicle arkadaşlar nöbetçiydiler. Med arkadaş kovalamaya başladı, ama yakalayamadı. Bu olay, halktaki gerilimi de, bizdekini de arttırdı. Onun tepkisiyle öldüreceğimizi falan düşünüyorlardı. Çok tedirgin oldular."

PKKliler, on yılı aşkın bir süre Türkiye'nin Kürt illerinde gerilla savaşını sürdürdükten sonra yeni yeni girdikleri Karadeniz Bölgesinde gerillacılığın temel kurallarını uygulamaya çok fazla özen gösterdiklerini düşünüyorlar. "Halkı örgütlemenin, bunu başarmak için de kesinlikle zarar vermemenin" gerillanın en önemli ilkesi olduğuna inandıkları için eylem planını kurarken benzinlikteki insanları oradan ne şekilde uzaklaştırabileceklerini de tartışmışlar.

Ayrıntılı planlamaya rağmen akşam molası veren yolcuların, karşılarında gördükleri silahlı insanlar nedeniyle paniğe kapılmamaları olanaksız. Hengame sırasında, silahlı grupta bir kadının da bulunmasından nasıl etkilendiklerini soruyorum.

"Bana tuhaf tuhaf bakmalarından, çok etkilendiklerini çıkarıyordum. En çok da küçük çocukların sana bakarak ağlaması, 'beni öldürme' demesi insanın zihninde iz bırakıyor. Sonuçta amacının onlara zarar vermek olmadığını biliyorsun. Zaten bu yüzden tümünü dışarı çıkarmıştık. Ama o birkaç dakika içerisinde bunu anlatabilmek çok zordu. Daha sonra anlayacaklarına inanıyorsun. O anda yapabileceğin bir şey yok. Çabuk olman gerekiyor. Zaten bu tür şeyler eylemi çok uzattı. Halkı yatıştırmak için gidip geliyorsun, vakit kaybediyorsun.

Orta yaşlı şişman bir adam vardı. Hem kasayla hem de pompayla ilgileniyordu. Ona benzini nasıl çıkaracağını sordum. Telaşlıydı, çok korkuyordu. Karşısında bir kadın bulunca belki de öldürülmeyeceğini düşünmüştür, rahatlatmıştır."

Emek, bir buçuk yıl kaldığı Karadeniz'in kırsal bölgesinde birçok kez halkla yüz yüze gelmiş. Her defasında "teröristler" arasında bir kadının bulunmasının halka güven verdiğini gözlemiş. Bunun nedenini merak ediyorum. Bir kadının kolay kolay adam öldüremeyeceği, yani buna cesaret edemeyeceği düşüncesi mi, yoksa

daha hümanist olduğu için öldürmeyi tercih etmeyeceği düşüncesi mi daha ön plandadır?

“Öldürülmeyeceğine dair güven duyuyor.”

Yaklaşık üç yıl Dersim’de yaşadığı gerillacılık tecrübesi hakkında anlattıkları, karşımda oturan insanın sakin ve soğukkanlı mizacıyla birleşince, bütün bu olaylar sırasında çizdiği rahat ve kendinden emin görünümünü zihnimde canlandırmama yardımcı oluyor. Hemen düzeltiyor:

“Yapman gereken şey kafanda net olduğu için soğukkanlısın. Bu da bazı durumlarda oluyor; planlanmış bir eyleme giderken gibi. Yaşamdaki her gelişmeyi aynı biçimde karşılayamıyorsun. Yani genel karakter olarak çok soğukkanlı değilim.”

Bu “hesaplananın dışında” bir olayı o gün yaşasaydı neler olurdu? Örneğin dışarı çıkardıkları insanların arasında silahlı birinin onlara karşılık vermesi veya yakındaki karakoldan bir grubun, onlar ayrılmadan tesise ulaşması durumunda ne yapacaklardı?

“Düşündüğümüz en kötü ihtimal, benzinlik yol üzerinde olduğu için ihbar çıkması ve devriyenin gelmesi. O durumda, en sağlıklı nasıl geri çekilebileceğimizi tartışmıştık. Bunun dışında, eylem sırasında farklı bir şey düşünmedim. Her şey bittikten sonra düşünürsün.”

Tıp Öğreniminden dağlara

Emek, PKKlilerde fazla kullanılmayan bir isim. Örgüt militanları genelde Kürtçe isimleri tercih ediyorlar. Kendisi Erzincan doğumlu bir Kürt. Bu ismi, dağa gittiği ilk günlerde tanıştığı küçük bir gerillanın kendisine verdiğini söylüyor. Emek isimli Türk bir gerilla, aynı yıl bir çatışmada yaşamını yitirmiş. Onun anısına bu ismi kabul

etmiş.

Emek, 9 yıllık bir PKKli. ... Üniversitesi Tıp Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisi iken, hareketin gençlik örgütü YCK* ile ilişki kurmuş. Kısa bir süre DAG** adına çalışmalar yürüttükten sonra 1995 yılının temmuz ayında Dersim Eyaleti olarak bilinen bölgeye gitmiş.

Gerillaya gitmeden önce dağda yaşamının ve savaşmanın zorluklarının kendisini caydırmadığını söylüyor. "Devrimciliğin en üst aşaması" olarak değerlendirdiği gerillacılığı büyük bir heyecanla tercih etmiş. Bu kararın izleri, elbette şekillendiği aile ortamı ve çocukluğunda saklı.

Emek, Erzincan'ın bir köyünde, genç bir çiftin ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Henüz iki buçuk yaşında iken, ailesi, işçi olarak çalışmak için Gebze'ye taşınmış.

İlk ve ortaokulu Gebze'de tamamladıktan sonra iki yıl yatılı Fen Lisesinde yatılı okumuş. Gebze'de kendisi gibi işçi ailelerin çocuklarıyla birlikte okuduğu için, ailenin orta halli ekonomik durumuna rağmen arkadaşları karşısında kendisini farklı görmediğini söylüyor. Öğretmenlerinin genelde "sol eğilimli ve demokrat insanlar" olması, onda solculuğa ilginin temellerini atmış. Aziz Nesin'in ve Yaşar Kemal'in kitaplarını ilk kez Türkçe öğretmeninden alıp okumuş.

Malatya'da geçen lise yıllarında daha zengin veya yoksul öğrencilerle arkadaşlık kurmuş. İlk kez orada "zengin çocuklarına" öfke duymaya, bir de teorik sol kitaplar okumaya başlamış. "Felsefe'nin Başlangıç İlkeleri" ile "Sosyalizmin Alfabetesi" ilk okuduğu kitaplar.

"Sessiz sessiz Allah'a küfretmekle başlamıştık işe. İki-üç kişiydik. O zamanlar örgütlü bir sol yoktu."

Okulu sevdiğini söylüyor. Birçok Alevi ailede olduğu

* Yekitiya Civanên Kurdistan

** Devrimci Alternatif Gençlik-Devrimci Halk Partisi DHP'nin gençlik örgütü

gibi Ailede de kızlarının okul okuması ve "devlet kademesinde yükselmesi" ortak istem. Emek'in okuma istemi ise daha farklı.

"Geleceği fazla düşünmüyordum. Sadece çevreyle yaşadığım çelişkiler, okulu bende zevk haline getiriyordu."

Önceleri kendisini bir doktor olarak hayal ediyormuş. Lisede tanıdığı solcu arkadaşlarıyla birlikte bir vakıf kurmayı planlamış.

"Ben endüstri mühendisi, arkadaşım da işletmeci olacaktı. Kuracağımız vakıfta çocuklar özgün müzik dinleyerek özgürce yetişeceklerdi."

Eğitimi konusunda ailesiyle arasındaki düşünce farklılığı, lise son sınıfta yaşanan bir olayla patlak verir. Hava Harp Okuluna ilk kez kız öğrenci alınacağı için evlere katalog gönderilmiştir. Babası, bu cazip teklifi kaçırmaması için kızına baskı yapar.

"Bense sol eğilimlerin etkisiyle ordudan uzak durmam gerektiğini düşünüyordum. Formları yaktım. Babam o zaman 'İnşallah tıbbi kazanırsın, yoksa göndermem' demişti.

Emek, 1992 yılında tıp öğrenimine başlar. Lise yıllarında başlayan solculuk merakı üniversiteyle birlikte daha da gelişir. Önceleri Dev-Yol örgütüne sempati duyan gençlerle birlikte hareket etmeye başlar. Fakat bu yeni arkadaş ortamında hayal kırıklığına uğraması fazla zaman almaz.

"Kolektif yaşamı oturtmaya çalışıyorlar, ama yaşam tarzları çok iticiydi, birbirini sömürme vardı. Kadın-erkek ilişkilerinde yozlaşmayı kaldıramıyordum."

Bu çevreden ayrıldıktan sonra okuyup araştırmaya ve "en doğru örgütle" ilişki kurmaya karar verir. Abdullah Öcalan'ın "Kadın ve Aile Sorunu" ile "Din Sorununa Devrimci Yaklaşım" adlı kitaplarını da aynı dönemde okur.

1994 yılında, PKK'nin gençlik örgütü YCK ile tanışır.

Bu arada okul arkadaşlarıyla ilişkileri de onda çelişki

yaratmaktadır.

"Numara sırasına göre gruplar oluşturuluyordu. Bizim grupta genelde zengin aile çocukları vardı. Birçok çelişkiyi orada yaşıyorsun.

Bir kadın doğum yapmış, çocuğu sakat. Türkçe bilmiyor, kocası Kürtçe'den tercüme ediyor. Bebeğin neden sakat doğduğunu sordular. Çocuklarına meyve toplamak için ağaca çıktığı sırada yere düşmüş. Bunu duyunca benim içim burkuldu. Onların tepkisi ise gülmek oldu. 'Ne işi varmış ağaçta' dediler."

Büyük şehirlerin arka sokaklarında yalnız ölen kimsesiz insanların vücutlarının kadavra olarak kullanılmasına, haftalar sonra onları sormaya gelen yakınlarına açık açık yalan söylenmesine ve kabaca hastaneden kovulmalarına, yine tedavi için gelen hastalara gelir düzeylerine göre farklı davranılmasına ve bunun gibi birçok olaya hep içten içe tepki duymuş.

"Çernobil kazasından kaynaklı olarak kanserli vakalar çoğalıyordu. O zaman Dev-Yol'daydım. Basın Kolu adına bir dergi çıkarıyorduk. Bir profesörle röportaj yaptık. Çayların temiz olduğuna dair rapor veren profesörlerdendi.

Bu tür durumlar, içinde yaşadığım sistemi sorguluyordu."

Demek ki bilimi özgürce geliştirmek ve tıp gibi bir mesleği tüm insanlığın hizmetine sunacak şekilde çalışma yürütmek için hiçbir olanak yoktur. Öğrenciliğinin ilk yıllarında, erkenden böyle bir düşünceye ulaşmasına rağmen; Türkiye'deki sayılı üniversitelerden birinde okuduğu için öğrenimini tamamlamayı, doktor olduktan sonra yoksullara hizmet etmeyi, solcu kimliğini böyle de sürdürmeyi hiç mi düşünmediğini soruyorum.

"Fazla düşünmedim. Okulu çıkış yapabileceğim bir yer gibi görmüyordum. Dev-Yol, Türk Tabipler Odası gibi yerlerde örgütlenmeye çalışıyordu, ama yozlaşıyorlardı. Kendim için bir alternatif olarak düşünmedim. Bir de

bende gerilla hayali çok güçlüydü.”

Öğrencilik yıllarında yaşadıkları, ailesiyle ilişkilerine de yansımış.

“Onların çıkarlarına hizmet ettiğin oranda, yani onlara göre olduğun oranda varsın. Benim istediğim bu değildi.

Bir de babamla annemin ilişkisinin uyandırdığı tepki vardı. Babamı anneme yakıştıramıyordum. Baskıcıydı.”

Bu çalışmada yer verdiğim birçok kadında olduğu gibi, Emek'te de annesiyle ilişkisi, yaşamı içinde belirleyici bir yer tutuyor. Bu yüzden ne üniversitenin kendisine sunduğu gelecek vaadinden ne de dost çevresinden ayrılmanın, annesinden ayrılmak kadar zor olmadığını düşünüyor. Bunda, belki de kendisine ilk yoldaş olarak annesini seçmesinin payı var.

“İlk örgütlemeye çalıştığım insanlardan biri annemdir. Katıldığım eylemlerde yediğim darbe izlerini ona gösterirdim. Annem önce ‘gitme’ derdi. Sonra ‘git, ama dikkat et’ demeye başladı. Evde en çok ona bağılıydım.”

Üniversite yıllarında örgütlü mücadeleyi uzun dönem sürdürmez. YCK ile ilişkileri olsa da, daha çok DAG içerisinde çalışma yürütür.

“Okulun camlarında üç hilaller vardı. Faşistlerin işaretleri. ‘Bunları kıracağız’ dedik. Erkekler bizi ektiler.

Meğer iki kat cam arasında hava boşluğu varmış, kırılmasını engelliyormuş. Birinci arkadaş kaldırım taşını fırlattı, cam kırılmadı. İkincisi, üçüncü deneme, sonuçsuz. Kendi çapımızda, sözüm ona ilk eylemlerimiz.”

Bir vakit sonra, aynı üniversiteden gerillaya katılan bazı gençlerin yaşamlarını yitirdikleri haberlerini alır.

“Çelişkiler farklılaştı. Her şey bana çok bunaltıcı geliyordu. Çapa çevresi biraz oportünistleşmişti. Farklı bir çevre olsa, farklı bir mücadele yöntemi denersen, ama orada yol çizmek çok zordu.”

1995 yılının 10 Temmuz’unda İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın-Yayın bölümü öğrencisi Mehmet Keleş (Samsunlu, Şamil kod isimli, gerillaya gittikten

yaklaşık dokuz ay sonra Aliboğazı'nda yaşanan bir çatışmada yaşamını yitirir) ile birlikte gerillaya ulaşırlar.

Vurmazsan vurulursun

İlk gece karşılaştıkları gerilla grubu, dağa yeni gelen üniversitelileri sıcak bir ilgiyle karşılar.

"Ertesi gün bize hoş geldiniz morali yaptılar. Biz de ateşli parçalar söylüyorduk. Birbirlerine bakıp gülüyorlardı.

İlk karşılaştığım tablo, gerilla hayallerime uyuyor."

Lisenin yatakhaneğinde endüstri mühendisi olup vakıf açma hayalleri kuran genç solcu da, Çapa Hastanesinin acil servisinde beyaz önlüğüyle gezen doktor adayı da artık geride kalmıştır. Şimdi bambaşka bir hayatta; günlerce aç ve susuz kalacağı, yanı başında yaşamını yitiren yoldaşlarını kendi elleriyle toprağa gömeceği bir hayatın içindeki Emek vardır. İçerisine atıldığı bu yeni dünyada ne tür zorluklarla karşılaştığını, diğer kadın gerillalara sorduğum gibi Emek'e de soruyorum. Tüm kadın gerillalar, ne kadar farklı koşullarda yetişmiş, değişik kültürlerden gelmiş olurlarsa olsunlar, zorlandıkları yönler benzer oluyor.

"En çok fiziksel olarak zorlanıyordum. Yürürken hep önüme bakmak zorundayım. Patikalarda yürürken, her an düşecekmişim gibi geliyor. Çoğu zaman elimden tutmak zorunda kalıyorlar. Onu da gururuma yediremiyorum. Kendi kendime kızıyorum, kendimi baş belası gibi hissediyorum. İlk aylarda durum böyleydi.

Zorlanıyordum, ama arkadaşlarla ilişkilerimizde sıcaklık vardı. Yeni arkadaşlarımı ve bu yaşamı sevmiş-tim.

Tabii zorlayan anlayışlar da açığa çıktı. Günlük yaşamda maddi bir şey üzerinden tartışmalar; hayallerime

çok da uymuyordu. Başta biraz yadsıma oldu. Sonra bazı eksiklikleri benim de taşıdığımı gördüm. Esas bütünleşme, ondan sonra gelişti.”

Askeri eğitim görme fırsatı olmamış. Bu yüzden ilk mermi sıktığı gün, ilk eyleme gittiği günle aynı. Bu eylemi çok da ciddi bulmadığını söylüyor. Yol kesme eylemi sırasında savunmada kalmış.

“İlk ciddi eylemim, gerillaya katılışımdan iki yıl sonra oldu.

Pusu grubundayım. Düşman tahmin ettiğimizden daha farklı geldi; kapsamlı bir operasyonla, avcı kolu geldi. Biz kapsamlı bir operasyon olduğunu anlamadık. Yeni bir arkadaşla aynı mevzideyiz. Tepenin altımızda kalan kısmı çok dikti, düşmanın gelişini göremiyorduk.

Asker bir anda gelip karşımızda dikildi: ‘Bunlar da kim!’ dedi, şok olmuştu. Tetiğe yanımdaki arkadaşla birlikte bastık.”

Emek, ilk kez o zaman bir insanı öldürmüş. Üstelik çok yakın bir mesafeden, askerin gözlerini bile gördüğü yakınlıkta, bunu yapmak zorunda kalmış.

“Mavi gözlü, sarışın, uzun boylu biriydi.

İlk anda tetiğe dokunmada tereddüt geçiriyorsun. Hemen sonra, vurmazsak vuruluruz duygusu harekete geçiyor. Bu yüzden tetiğe bastım.”

Gerillaya gitmeden önce savaşa ilişkin birçok fotoğraf görmüş. En fazla gerillaların cesetleri üzerine basıp poz veren askerlerin görüntülerine öfke duymuş. Dağda da yoldaşlarından, bu gibi durumlara ilişkin birçok olay dinlemiş. Tüm bunların benliğinde bir kin oluşturduğunu söylüyor.

Olaydan sonra, kendisiyle baş başa kalmayı başardığı ilk zaman diliminde de, yaptığını aynı düzeyde doğal görüp görmediğini soruyorum.

“O kadar karışık ki... Şunu sorguluyorsun: Senin gerillacılığının kanıtı. Bunlar olmazsa olmuyor. Aynı zamanda yapmak istemediğin bir şey. Böyle bir ikilem

yaşıyorsun. Farklı bir seçeneğinin olmadığı bilinciyle vicdanın rahatlıyor. Yani eylemin, bilince dayanıyor.

En nihayetinde çok zevk alarak yaptığın bir şey değil. Zaten bir kere olay çatışmaya dönüştükten sonra olanları da düşünemiyorsun. Ya vuracaksın, ya vurulacaksın; tek yaptığın, ayakta kalma mücadelesi.”

Nitekim kendisi de aynı çatışmada neredeyse yaşamını yitirecekmiş.

“Şarjörümün bittiğini söyledim, değiştirecektim. Asker o kadar yakındaydı ki, söylediğimi o da duydu. Tam beni vuracağı sırada Bedran arkadaş onu vurdu.”

Bir kadın için daha da zorlu olan savaş ortamının kendilerinde yarattıkları ruhsal durumu tartışıp tartışmadıklarını soruyorum.

“Uyandırdığı güven üzerinde tartışıyorduk. Bir de genel ortamın baskısı, iç çelişkilerimizi tartışmaya fazla fırsat vermiyordu. Kaldı ki, yaşadıklarımızda iç çelişki fazla yoktu. En fazla ne yapmışsın? İnsan öldürmüşsün. Bu da savaşın bir gereği. Örneğin özel timlerin yaptığı gibi kulak kesme olayları yok.

Vurduğun her asker gerileyen sistem demek.”

Karadeniz dağlarında PKKli kadınlar

Bu yıllarda gerilla savaşının Kürt şehirlerinde yarattığı sempati sürmekte fakat etki dalgası Türk şehirlerine yaklaştıkça tersinden bir öfke dalgasıyla karşılaşmakta; çatışmalarda yaşamını yitiren gerilla cenazelerinin töreninde binlerce Kürt özgürlük sloganları atarken; törenlerle uğurlandığı askerlikten, içine konulduğu bir tabutla memleketine gönderilen askerlerin cenaze törenlerinden ise nefret ve intikam sloganları yükselmektedir kaldırılmaktadır.

Ülkenin doğusunda süren gerilla savaşı batıda tersinden sonuç vermiş; sınırlı bir kesimde sempati gelişirken, çoğunluk "eşkiyanın belinin kırılması için tek çıkar yolun şiddet olduğu" fikrini benimsemiştir. Öcalan'ın fotoğrafları "terörist elebaşı" veya "bebek katili" yazılarıyla tanıtılırken, gerillalar "intihar eğilimli, şiddet ve kanla yaşayan teröristler" olarak tanımlanmaktadır.

Öcalan bu durumu kaygıyla izlemektedir. Çözüm, Türkiye illerine açılmaktır. Bu amaçla 1997 yılından itibaren Karadeniz Bölgesine de gerilla grupları gönderilir.

Emek, bulunduğu bölgeden bir grubun bu alana gideceğini öğrenince sevinç duyar. PKK'deki çok az kadın gerillaya nasip olan Karadeniz'e gitmek gibi maceralı bir gerillacılığı yaşama imkanı bulmuştur.

Ayhan* adlı gerillanın komutasında, yaklaşık bir takımlık güç bölgeye yerleşmiştir. Grubun önüne konulan hedef, ses getirecek bir eylem yapmalarıdır. Emek, bu durumun Dersim Eyalet yönetimindeki taktik yaklaşım hatasından kaynaklandığını söylüyor. Eyalette gerilla savaşında bir tıkanma olduğunu, Karadeniz alanında sağlanacak başarıyı eyalet yönetiminin kendisine mal ederek açılım sağlamaya çalıştığını düşünüyor. Bu konuda önderliklerinin önlerine koyduğu stratejik hedefin, eyalet yönetimi tarafından taktik düzeye indirgenmesinin önemli bir eksiklik olduğunu dile getiriyor.

Bundan bir yıl sonra, yani 1998 yılında içinde üç kadın gerillanın bulunduğu bir takımlık güç, titizlikle seçilir.

Daha önce eyalete giden dört kadın gerilladan üçünün erkenden yaşamını yitirmiş olması, kadınların bu yeni alana gidişini tartışmalı düzeye getirmiştir.

"Kuryemiz Ali Battal** arkadaş, bölgede bayanlar

* Ağa Kahraman, 1993 yılında İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesini terk ederek gerillaya gider. 1999 yılının ilk ayında sonuçlanan PKK 6. Kongresinde örgütün MK üyeliğine seçilir. Karadeniz'de yaşamını yitirir.

** 1998 yılında Samsun'da yaşanan bir çatışmada yaşamını yitirir.

olmadan adım bile atılamayacağını anlatması, kararın verilmesinde etkili oldu. Gerçekten de Kürdistan gerçekliğinden çok farklı. Gerillayla iç içe gelişmiş bir halk gerçekliği yok. 1980 öncesinin devrimci ruhu var, ama özel savaş propagandaları yüzünden PKKliler, orada canavar gibi biliniyor. Bu yüzden kadının fiziksel varlığı bile kitlede güven uyandırıyor, kitlenin özel savaşın etkisinden çıkmasında önemli rol oynuyor.”

Sonunda Emek ile birlikte Dirok ve Dicle adında iki kadının daha bulunduğu, bir takımlik “Karadeniz grubu” oluşturulur. Mardinli olan Dicle Türkçe bilmesede gerillacılıkta güçlü olduğu için, Batmanlı Dirok daha önce yaşamını yitiren Kürdistan adlı gerillaya olan bağlılığı nedeniyle bu gidişi bir vasiyet gibi gördüğü için, Emek ise halkla iyi ilişkiler kurabileceği ve yeni açılan alanda gerillacılığın oturtulmasında katkı sunabileceği düşünülmesi için seçilir. Gruptaki erkek gerillalar ağırlıklı olarak Türkiye illerini tanıyan, halkla ilişkide yabancılık çekmeyecek kişilerden seçilir. Böylece “askeri ve teorik yönden birbirini tamamlayan dengeli grup” Ali Haydar* adlı gerillanın komutasında 1998 yılının haziran ayında yirmi günlük yolculuğuna başlar. Gerillalar, geride bıraktıkları yoldaşlarına yönelik kapsamlı bir operasyonun başlama ihtimalini de göz önünde tutmanın hüznü; yepyeni bir alana açılarak Mahir Çayanların hayaline yaklaşmanın romantizmi ile yola koyulurlar.

“Munzur’dan geçiş çok farklı duygular veriyordu. Munzur taşlarından topluyorduk. Karadeniz’deki arkadaşlara götüreceğiz, diyorduk. Doğan yanıma gelip ‘Çok güzel bir taş var, ama biraz büyük, yardım edersen beraber götürelim’ demişti.”

Karadeniz’e yaklaştıklarını bir yerel radyolardaki değişimden, bir de arazinin giderek farklılaşmasından

* Bu gün de HPG-Hezên Parastina Gel bünyesinde tabur komutanı

yola çıkarak daha iyi kaydetmişler. Yerel radyolardaki Karadeniz türküleriyle gerillalar, Emek'in deyişiyile yavaş yavaş havaya girmelerinde kuryeleri olan Ali Battal adlı gerillanın de payı olmuş.

"Kürdistan'da isteyip de değişik nedenlerden dolayı yapamadığımız eylemleri gerçekleştirebileceğimizi söylüyordu. İlçe merkezlerini rahatlıkla basabilir, çok zengin sabotaj eylemleri geliştirebilirmişiz. Sonradan tüm bunların mümkün olduğunu kendimiz de görecektik ve uygulayacaktık."

Arazi ise doğudan bir hayli farklı.

"Önce meşe ağaçları seyreliyor, yerini gürgenlere bırakıyor. Ormanlar çok sık, bazı yerlerde gökyüzünü göremiyorsun. Gürgenler kışın yaprak dökünce de çırılçıplak kalıyorsun.

Bir de ahu ağaçları var; ayağını basınca kolay kolay çıkaramıyorsun.

Bir defasında arkadaşlar pusu attılar, geri çekilmede onu hesaba katmıyorlar. Alışkın değiller. Sık ağaçların arasına girince, bir türlü yol alamıyorlar. Bir arkadaşı kolundan tutuyorlar, o uzanıp ağaçları yatırıyor, diğer arkadaşlar öyle yol alıyorlar. 'Her defasında bir Şahan boyu yol aldık' diyorlardı. Patikadan çıkınca on dakikalık yolu yarım saatte ancak alıyorsun. Resmen ayaklarını çekiyor."

Bu arada beklemeden kaşlarına çıkan bu arazi yapısı yüzünden, ilk kez bir pusu planını uygulayamamalarına sevindiklerini söylüyor.

"Eylem gerçekleşseydi, geri çekilmek bu kadar zor olacağı için, kayıp vermemiz neredeyse kaçınılmazdı."

Farklılıkları sormaya devam ediyorum.

"Güneşi çok az görüyorsun. Yağmurlar yüzünden hep ıslaksın. Kar yok, ama çamur yüzünden hep iz bırakma sorunu var. Çok daha tedbirli olmamız gerekiyor."

Yirmi bir günlük yürüyüş sonunda ulaştıkları yerde

konaklayan grup, sabah bölgede bulunan gerilla gücüyle karşılaşır. Bu karşılaşmanın hem heyecan ve mutluluk, hem de şaşkınlık dolu olduğunu söylüyor. Daha önceden tanıdığı yoldaşlarının kıyafetlerindeki fark, ilk dikkatlerini çeken husus.

Yeni eylemler

Takviye güç ulaşınca alandaki gerillalar yeniden düzenlenir. Giresun, Samsun ve Tokat'a birer grup ayrılır. Genelde beş veya sekiz kişiden oluşan grupların sürekli değiştiğini, kendisinin de ağırlıkta Tokat çevresinde kaldığını söylüyor. Bu arada katıldığı eylemleri soruyorum. Yol kesme, sabotaj ve pusu gibi "eğlenceli eylemler" yaptıklarını anlatıyor.

"Bir gün E-32 yolunu keseceğiz, ama çok işlek bir yol. Ayhan arkadaş bir süre önce kolundan yaralanmıştı. Sargı bezleri vardı. Bununla yola şerit çekip arabaları durdurmaya karar verdik ve öyle de yaptık. Bomba süsü verilmiş bir pankart astık.

Noktaya ulaştığımızda cihazdan dinliyorduk. Bomba imha ekiplerini çağırmışlar, paniklemişlerdi. Silah bile kullanmadan yaptığımız bu eylem, epeyi gürültü koparmıştı. Sadece geri çekilmenin parolası olarak bir tek el atış yapılmıştı."

Bir diğer yol kesme eylemi sırasında, karşılarına bir düğün konvoyu çıkmış.

"Ondan önce yol kesip pusu atma taktiğini kullanmıştık. Yani taktik deşifre idi. Bu yüzden yolu bir merkeze yakın kestik, pusuyu başka bir merkez yakınına attık. İşe yaramıştı. Bir yolu keserken, diğer tarafta arkadaşlar bir askeri cemse imha ettiler.

Bizim grubun amacı, yanılmak için yol kesmek.

Önderlik Suriye'den çıkmış, bu konuda propaganda yapacağız.

Caddeye çıkmadan önce yüzlerimizi güzelce yıkadık, saçarımızı taradık. Ormanları çok sık, yürürken darmadağın oluyorsun. Gerillanın görüntüsünden halk korkuyor. Özel savaşın etkisi var, seni canavar gibi görüyor.

Yine altı kişiyiz. İki erkek arkadaş yolun ortasına geçtiler. Ellerindeki silahları doğrultunca karşısına çıkan ilk araba durdu. Benle bir arkadaş arabaların durmaları gereken yerleri gösteriyoruz; insanları indiriyor, şüphelendiklerimizin kimliklerini alıyor, bu arada sakinleştirmeye çalışıyor, korkmalarına gerek olmadığını anlatıyor ve propaganda yapacak arkadaşın yanına, elli metre yolun aşağısına gönderiyoruz.

Çok lüks bir arabayı durdurduk, şoförü işçi olduğunu söyledi. Ama araba çok lüks, işçi olması imkansız. Ozan arkadaşın 'Ne kadar güzel, ben de işçiyim, ama devrim işçisi' dediğini hatırlıyorum. Adamı aşağıya gönderdik, ama şüphelenmiştik. Zaten arabasında boş bir tabanca kılıfı bulduk.

Tam hızla diğer arkadaşı uyarmak için aşağı tarafa gidecektim ki, geri çekilme uyarısı anlamına gelen bir el atış yapıldı. Derhal geri çekilmek zorundaydık."

Bu olayda belleğine kazınan insan manzaralarını merak ediyorum.

"Kimliklerini alıyoruz, yatıştırıp aşağı gönderiyoruz. Ama ağlaşanlar, bağırانlar var. Kadınlar dizlerini dövüyor, kocalarına sarılıyorlar. Çocuklar analarının eteklerinin altına saklanıyorlar. Daha çok korku ve panik hakim.

Kimliklerini geri verdiğimizde rahatladılar."

Halk adına yaptıkları bu eylemde halkın bu kadar korkmasının, paniklemesinin çelişki oluşturduğunu söylüyorum.

"Halk korkuyor, ama senin farklı bir amacın var.

Bir yandan kendini anlatmak zorlanıyorsun, bir yandan amacına hizmet eden bir eylem yapıyorsun. Korkmalarından etkileniyorsun. Ama sonuçta özel savaşın çok etkisi var ve kendimizi tanıtmamızın tek yolu bu. Oturup saatlerce tartışmak istersin, ama yapamıyorsun. O anda yapman gereken, en fazla yatıştırmak oluyor. Bu manzara insanda çok şey uyandırıyor, sorguluyor. Çelişkinin derinliğini de yansıtıyor. Sonuçta o insanlar adına bir şeyler yapmaya çalışıyorsun, ama öyle bir politika var ki, senin direkt karşına çıkıyor.”

Bu olaydan bir süre sonra gittiği bir köyde, yaşlı bir amca caddeyi kesenler arasında en fazla dikkatini çeken bu kadın gerillanın suretini hemen tanımış. Bunun üzerine Emek de, eylemi nasıl bulduğunu sormuş. Ama sonuçta köyün gerillalara yakın bir olduğunu, kendilerini tanıdığını, bu yüzden onun duygularını ölçü olarak görmediğini söylüyor.

Aynı köyde yaşlı bir kadının kendisiyle sohbet ettiğini ve “hemen hemen her köylü kadının gerilla kadınlara söylediklerine benzer şeyler” söylediğini hatırlıyor. Yani dağda yaşamın zor olduğunu söyleyerek, nasıl dayandığını sormuş.

“Tabii bunlar bizim açımızdan propaganda zemini de oluyor. Ana diyorsun, bak, senin yaşamın da yaşam değil.”

Yine de Dersim'deki insanlardan farklı yönleri olduğunu görmüş.

“Daha yoksullar. Hala öküzle çift sürülen köyler var. Gençlerin çoğu işsizlik nedeniyle metropollere gitmiş. Sarışın, kırmızı yanaklı çocuklar çok şirinler. Ama Kürt çocukları gibi, onlar da çıplak ayaklı.

Köylerde yaşayanların çoğu yaşlı insanlar. Onlar da elden ayaktan kesilene kadar çalışıyorlar.

Yoksul oldukları da sıcak ve cesurlar. O çevreye Türkiye'nin Botan'ı diyorduk.”

Karadeniz insanının cesaretine nasıl tanık olduğunu

soruyorum.

"Aramızda parola vardı. Düşman geldi mi, verilmesi gereken bir işaret. ... amca yolun üzerine, uzak bir yere bir şey bırakıyor. Onu görünce köye girmiyorsun. Evinde düşman varken bunu yapmaya cesaret eden insanlar.

Bir ... amcamız vardı. En çok bağlı olduğumuz ilişkilerden biri. Zayıf, ama bir o kadar da sportif biri. Başında sürekli İbrahim Kaypakkaya'nın şapkasına benzer bir şapkası vardı. Bize hep Mahirleri anlatırdı. Bir gün bizimle randevusu var. Evinde de askerler var. Parola olarak yapması gerekeni yapıyor. Askerler anlıyor, 'teröristlere işaret veriyorsun' diyorlar. Buna rağmen vazgeçmiyor."

İlk kez girdikleri köylerde ise durum biraz daha farklı. Önce PKKli olduklarını söylemeden ilişki kurmuşlar. Bir dönem kendilerini AHKO* diyorduk. Bir dönem Mahirlerin arkadaşlarıyız, diyoruz. Öyle deyince çok etkileniyorlar. Zaten duygusal bağları var. Ancak önyargılar kırıldıktan sonra PKKli olduğumuzu söylüyorduk."

Sözlerini görünüşleriyle de birleştirmek için PKK gerillalarının giydiği üniformaları çıkarıp pantolon, gömlek ve imkan oldukça gazeteci yeleği giymişler.

Yine de bazı "gaflar" yaptıkları oluyormuş.

"Arkadaşlar ilk defa bir köye gidiyorlar. Bir kadın kapıyı açıyor. Sinan arkadaşı görünce korkup bayılıyor. Sinan arkadaşı görünce korkmaması mümkün değil. Saçı sakalına karışmış bir arkadaş, onu hep eleştiriyorduk. Arkadaş anayı zorla ayıltıyor, Dicle arkadaşı çağırıyor. Dicle de gidip "Najne metirse, metirse"*** diyor. Ana yine bayılıyor."

Kendi aralarında sürekli kullandıkları "heval" kelimesini de bir süre askıya almışlar. Bir keresinde, yine

* Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu-PKK 6. Kongre kararı.

** ana korkma, korkma.

ilk kez girdikleri bir köyde içlerinden biri heval kelimesini ağzından kaçırmış. Köylü ilk kez duyduğu kelimenin ne olduğunu anlamak için ikinci kez kullanmasını istediğinde hatasını anlayan gerillanın "Havalar da çok sıcak" deyişini kahkahalarla gülererek anlatıyor.

"Alışmışsın, iki kelimedede bir 'heval'. Heval yok, yoldaş var.

İsimlerimizi de değiştirmişiz. Benim açımdan sorun yok. Adım yine Emek. Erkek arkadaşlar da Barış, Mahir gibi isimler seçmişler."

Giyim ve hitapla birlikte davranışlarında da farklılık olup olmadığını soruyorum.

"Davranışlarımız doğalında ilgi çekiyor. İnsanlara çok farklı geliyor.

Bir de şuna dikkat ediyoruz: Kürdistan'da kadın veya erkek fark etmeksizin, herkesle ilgileniyorsun. Orada kadınlarla ben, erkeklerle erkek arkadaş ilgileniyor. Alevi köylerde buna fazla gerek yok, ama Sünni köylerde feodal değer yargıları Kürdistan'da mücadele öncesi dönem kadar katı."

"Bir gün istemeden görüntü vermişiz, gençler yanımıza geldiler. Bir süre sonra ilişkiler epeyi gelişti. Bir gün PKKli olduğumuzu söyledik. Şaşırdılar. Sonradan bizim için 'bizim askerlerimiz' demeye başladılar.

Hepsinin yapmak isteyip yapamadıkları şeyler vardı. Bunları bizde gördükleri için bağlanmışlardı.

Önceleri öyle değilmiş. Özellikle bayan arkadaşların şahadetlerinden çok etkilenmişler.

Bir grup arkadaş Amasya'nın bir köyüne girmişler. Rahime arkadaş nöbetçidir. O sırada köy baskını oluyor. Arkadaş, grubun geri çekilmesi için sonuna kadar çatışıyor. Kendisi de çatışarak çekilmeye çalışıyor. Ama bir çite takılıyor, atlayamayınca şehit düşüyor. Arkadaşların geri çekilmesi için mevzilenmesi, çatışması; halk kendi içinde o kadar çok anlatıyor ki, her yerde etkili oluyordu.

Nurhak arkadaş var. Son mermisine kadar çatışıyor. Düşman teslim olmasını söylüyor. 'Silah sizin için bir metal parçasıdır. Benim içinse özgürlüğüm ve namusumdur' diyerek silahını parçalıyor. Tabancasıyla kendisini şehit düşürüyor."

"Bizdeki bayan arkadaşların etkisi farklı. Ne kadar bireysel yetersizliklerimiz olsa da, yaşam kültürü var. O, halkta çok güven yaratıyor."

Karadeniz'de geçirdiği bir buçuk yılın, devrimcilik yaşamının "en renkli ve dolu" yılları olduğunu düşünüyor.

Gerillanın uzun yıllardır yerleşmiş olduğu Dersim bölgesinde özellikle de bir kadın açısından inisiyatif kazanmak için kişisel çabanın çok fazla gelişmesi gerektiğini, çok daha farklı koşulları olan Karadeniz'de geçirdiği ayların ise doğal olarak birey inisiyatifini açığa çıkardığını söylüyor.

Tabur yerine sadece takım sayısında gerilla olunca, her bir gerilla normal koşullarda bir timin yerine getireceği görevi yerine getirmekten yükümlüymüş.

"Sürekli bir çalışma içinde sin. Normalde en az üç kişi devriyeye* çıkar. Sen bazen tek başına devriye çıkıyorsun."

Bu süre boyunca en çok neyi sevdiğini soruyorum.

"Her şeyin içinde sin, her şeyi yapıyorsun. Görevleri daha zorluydu, ama o yorgunluk sonrası bir şeyler yaptığını hissediyordun. En güzel şey, o histi."

Karadenizli insanlarla kısa zamanda güçlü bağlar kurabilmelerine, kendisi bile şaşırmış. Önyargıları kırmak için uzun bir zaman gerektiğini düşünüyormuş.

"Fakat çok rahat kırıldı. Çünkü devlete tepki çok fazla, çelişkiler çok."

* gerillanın konumlandığı noktanın çevresinin güvenli olup olmadığını kontrol etmek için gün doğmadan yola çıkarak gün doğumuyla birlikte geri dönmekle görevlendirilmiş en küçük gerilla birimi.

Veda ve ayrılık

Abdullah Öcalan'ın Türk Devletine teslim edildiği 15 Şubat 1999 günü, Emek Karadeniz'dedir. Örgütün büyük çoğunluğundan uzakta, az sayıda militanın bir arada olduğu bir sırada bu haberi karşılamanın daha zorlu olduğunu düşünüyor.

"Bir taraftan korkunç bir öfke, diğer taraftan büyük bir kırılma var. Duygular çok karmaşık. Sonuç itibariyle şu fikre ulaştık: Öyle bir eylemlilik süreci gelişmeli ki, Önderliğin esaretine, düşmanı pişman ettirmeli."

Eylemler dizisini 3 Mart'ta başlatırlar. Emek'in bulunduğu gurup, Tokat'ta, Mesudiye sınırına doğru bir yerde konumlanmış olan karakolu hedefleyecektir.

"Keşif için üç arkadaş gitmiştik. Daha önce görmemişiz. Arazi de çok karışıktı. Bir baktık ki, evlerin bahçelerindeyiz. Köyün içinde bir karakol var. Geri dönme şansımız yoktu, yerler çok çamurlu olduğu için kesin iz bırakmıştık. Tek çare eylemi gerçekleştirmektir. İki arkadaş öne geçtik, bir arkadaş savunmada kaldı. Nöbetçi değişimi sırasında dört askeri de vurup geri çekilmeye başladık. Savunmamızdaki Şerif arkadaş lojmanları taramış, bir subay eşini vurmuştu. Onu çok eleştirdik."

3 Mart ile startını verdikleri eylem planlaması sırasında yol kesip araç TCK'ya ait araçlar yakmışlar.

"Eylemimizin tekmilini vermek için cihaza çıktık. Baktık bir çatışma var. Nokta baskını olmuş. Doğan, Dicle ve Dirok arkadaşlar şehit düşüyor. Ayhan arkadaş zor kurtuluyor."

Çok yoğun eylemler yaptıkları günlerde Abdullah Öcalan'ın açıklaması ve PKK Başkanlık Konseyi'nin talimatı ile örgüt, 2 Ağustos 1999 tarihini "geri çekilmenin başlangıcı" olarak ilan eder ve tüm gerillaların Türkiye sınırları dışına çıkması gerektiğini açıklar. Tutuklu bulunan önderliklerinin intikamını alma duygusuyla, büyük kayıpları da göze alarak art arda saldırı eylemleri

gerçekleştiren örgüt militanları, karar karşısında şaşkına dönerler.

"Belediye başkanına yönelecektik. Hedefe yaklaşımdan cihazdan eylemleri durdurduğumuz açıklandı. Geri döndük, fakat nedenini tahmin bile edemiyoruz. Arkadaşların yanına ulaştık. Önderliğin tavrını ve partinin kararını açıkladılar.

Şok olmuştuk. Kendini farklı şeylere adapte etmişsin. Duygusal olarak çok zorlanıyorsun. Ama hemen her arkadaşta şu var: Önderlik diyorsa, öyle olmalı."

Ulusal Kurtuluş Harekeleri, hep liderlerinin kararları ve yaşamlarıyla birlikte anılır. Örgütlerin tarihleri, liderlerinin tarihi ekseninde yazılır ve geleceğe öyle anlatılır. Kürt halkında ve PKK'de bu durum çok daha çarpıcı bir biçimde dikkat çekiyor. Öndere bağlılık, her ne olursa olsun onun doğruyu ortaya koyduğuna duyulan inanç; yaklaşık bir yıla yayılacak bir zamanı almasına, yüzlercesinin yaşamını yitirmesine yol açmasına rağmen Türkiye sınırlarından çıkışın tamamıyla gerçekleştirilmesiyle bir kez daha kendisini gösteriyor.

Bu sırada ne tür duygular yaşadıklarını soruyorum.

"Tabii ki Karadeniz'den çıkmak duygusal olarak etkileyici oldu. Verilen kayıplar var, eylem planların var, sürecin yarattıkları var. Herkes kendini bir noktada bir şeylere motive etmiş. Türkiye solundan arkadaşlar da olumsuz karşıladılar."

Sonuçta karar kesindir. Grup 1 Eylül 1999 tarihinde bölgeyi terk eder. İlk durak, bir buçuk yıl önce ayrıldıkları Dersim Eyaletidir. Orada eskiden tanıdıkları yoldaşlarına ulaşmakla birçok sorunun cevabını almayı ummaktadırlar. Fakat karşılaştıkları manzara, kafalarını daha da karıştırır. Başkanları neden böyle bir karar almıştır? Acaba bir teslimiyet mi vardır; herhangi bir tıbbi müdahale sonucunda önderliklerine zorla söylenen sözler midir bunlar; yoksa çok güvendikleri Önderliklerinin mevcut durumu aşmak için geliştirdiği bir taktik midir? Sorulara

yeni sorular eklenmiş halde grup Amed Eyaleti olarak bilinen bölgeye ulaşır.

“Sürece anlam veremeyen, teslimiyet olarak gören arkadaşlar vardı. Dersim’e geri dönenler oldu, sonradan şehit düştüler. Her şey giderek daha da karmaşıklaşıyordu.

Bazı arkadaşlar geri çekilmenin çok rahat olacağını düşünüyordu. Onlara göre bu, devletin de işine gelecekti. Tabii bu çok sakat bir mantıktı. Biz de en basit mantıkla diyorduk ki, ‘Önderliğin yapmamızı istediği bir şey, düşmanın yapmamızı istemediği şeydir.’ O yüzden kolay olmayacaktı. Nitekim olmadı.”

Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları dışına çıkmak için birçok değişik bölgeden gelen gerillalar, genelde Amed Eyaleti olarak tanımlanan bölgede toplanmaktadır. Buraya doğru yapılan yürüyüş sırasında birbirine ulaşan gruplar, soru işaretlerini de çoğaltmaktadır.

“Bırakıp gittiğimiz yerleri bir daha asla göremeyeceğimizi düşünüyorduk, ama yürüyorduk. Kafa karışıklığı, pusular, operasyonlar; bunlara rağmen binlerce gerillanın aylarca yürümesi Önderliğe bağlılığımızın göstergesidir. Anlamasak da, yakında anlayacağımızı düşünüyoruz. Bize düşen, sadece yerine getirmek olmalı. Duygusal bir bağlılık olabilir, ama her çatışmaya girişimiz Önderliğin durumunu olumsuz etkileyeceğini görebiliyorduk. Bu yüzden önceden fark ettiğimiz operasyonlar karşısında bile savaş konumunda mevzilenmiyorduk; mümkün olduğunca az çatışmaya girerek geri çekilmeyi yapmak, tek hedefimizdi.”

O günlerde Türk Silahlı Kuvvetlerinin nasıl bir taktik izlediğini de yine PKKli komutanların yaptıkları açıklamalardan öğrenebiliyoruz. Onlara göre Ordu, bu durumu kendine fırsat bilmiş ve geçerli bir taktik geliştirmiştir: Tüm grupların Amed Eyaletinde toplanmasına izin vermiş, bunu da oraya kadar ulaşan yol hattında ilerleyen grupların hareketini tespit ettiği halde

müdahale etmemekle gerçekleştirmiş. Emek de defalarca tankların önünden yürüyüp geçtikleri, termal alıcıların menziline girdikleri halde herhangi bir saldırıyla karşılaşmadıklarını söylüyor. Fakat belirlenen bölgeden, yani Amed Eyaletinden çıkış oldukça zordur. Bölgenin coğrafi yapısına ve arazinin biçimine yabancı olan yeni gerilla grupları hem hareket etmekte zorlanmakta, hem de önceden yapılan hazırlığı defalarca katlayan bir yığılma olduğu için gıda sorunu baş göstermektedir. PKK'nin o dönemki eyalet komutanlıkları, bunu TSK'nin bilinçli bir taktiği olarak değerlendiriyorlar.

Emek'in bulunduğu grup da birçok grup gibi sınırı geçmek için baharı beklemek zorunda kalır.

Bir bölüklük güç, birlikte kaldığı kış kampında zamanını kendini operasyonlardan korumak, zihinlerde oluşan soruların cevabını aramakla geçirir.

"Tartışmalar yürütüldü. Çatışmaya giriyoruz, kolay kayıp veriliyor. Ağırılıkta mevzilenme hatası var, ama giderek bunun geri çekilmeden kaynaklandığı düşüncesi gelişmeye başladı. Alternatif dergisi elimize geçti. Önderlik önümüze üç seçenek koyuyordu: Ya partiye ulaşacağız, ya şehit düşeceğiz, ya da teslim olacağız. Teslim olmak da bir seçenek midir diye tartışanlar dahi çıktı. Ya partiye ulaşacağız ya da şehit düşeceğiz. İkisini de yapamayan teslim olur. Yani teslimiyet bir seçenek değildi.

Geri çekilmenin amacı mücadele etmek miydi, yoksa pasif duruşa geçerek kendini korumak mıydı? Geri çekilme pasif bir ruh hali doğuruyordu."

Bu genel atmosferin hem kadınlar ve hem de erkek açısından aynı biçimde mi olduğunu merak ediyorum. Farklı cinsler arasındaki bakış açısı farklılığı bu tür durumlarda ne biçimde ortaya çıkıyor?

"Erkekler yeni süreci biraz daha pasivize olmak gibi algılıyorlardı. Bizde siyasal çözümleme düzeyi gelişkin değildi, ama Önderliğin yapmak istediğini mutlak

gerçekleştirme kararımız vardı. Duygular daha netti. Böyle olunca zorlukları karşılama gücü de artıyor. Mesela geri çekilmene izin vermeyecekler diyorsun ve ona göre yürüyorsun. Daha hazırlıklısın.”

Sonunda 2000 yılının haziran ayında yola çıkarlar. Dört bayan, on erkek, bir de kuryeden oluşan grubu da tehlikelerle dolu bir yol beklemektedir.

“Operasyonlara takıldık. Ama genelde yürüdük. Bir pusuda bir arkadaşımız ağır yaralandı, onu bırakmak zorunda kaldık.”

Öyle görünüyor ki, dağda kadınla erkek arasındaki farklılıklar, zorlukların en fazla olduğu günlerde daha da belirginleşiyor. “Geri çekilme süreci” olarak tanımladıkları aylarda duygu ve düşüncelerindeki birçok çelişkiyi yanlarına alıp zorlu bir yürüyüşe koyulan gerillalar, yazdıkları gerilla tarihinin en zor döneminin bu aylara tekabül ettiğini düşünüyorlar. Öyleyse, kadınla erkek arasındaki farklılıklar da en fazla bu günlerde mi öne çıkmış?

“Yeni bir bayan arkadaş vardı, aslında iyi de yürüyordu, ama çok yeni olduğu için henüz nasıl yürümesi gerektiğini öğrenememişti. Hepsi bu. Erkek arkadaşlar ‘Halka teslim edelim, sonradan gerillaya ulaşır’ dediler. Biz o ilişkiye güvenmiyorduk. İzin vermedik.

Bu gibi görüş ayrılıkları, aslında kadınla erkeğin duygu ve düşünce dünyasında çok farklı olmasından kaynaklanıyor. Bir erkek karakteri var, bir de kadın karakteri var.

Sonuçta arkadaşın şehit düşmesi, düşmanın eline geçmesinden daha farklı olurdu.

Kadın daha kolektif düşünüyor. Belki de çok daha farklı yollardan zorlayıp başka bir çözüm de üretilebilirdi, bizimki de kolaya kaçan bir çözüm.”

Kadının karakterinin başka hangi yönlerinin öne çıktığını soruyorum.

“Kadın daha fedakar. Yol yürüyüşünde erkeğin

harcadığı gücün belki de iki katını harcıyor. İki kat enerji sarf ediyorsun, ama sonuçta bazı yaklaşımlara da maruz kalıyorsun. Kuryemiz ikide bir 'Grup imha olursa sizden bileceğim' diyordu. Nefes bile alamaz duruma gelinceye kadar koşuyorduk. Söyledikleri çok zorumuza gidiyordu."

Uzun yürüyüşün sonunda, Türkiye sınırlarının dışına çıktıklarında, bambaşka bir manzarayla karşılaşmışlar.

"PJA 3. Kongresi yapılacaktı. Birçok şey yoluna girmiş, tartışmalar sonuçlanmış. Büyük bir huzur buluyorsun. Her şeyin cevabına kavuşabileceğine inanıyorsun."

Dağlarda kadın olmak

Birçok yoldaşı gibi Emek de, belki de bir daha asla E-32 üzerinde sabotaj eylemi yapamayacak, pusuları yarmayacak, aylar süren uzun yolculuklar yapmayacak. Kim bilir, belki de istedikleri gibi gelişmeler olmazsa, tekrar kendisini çok sıcak bir gerilla savaşının içinde bulacak.

Bu iki olasılığa da ne kadar hazır? Örgütün yaşadığı değişimi kendisi ne kadar başarmış? Ruh dünyasında yaşadığı bir boşluk duygusu var mı?

"Geçmişteki savaş ruhu, mücadele ruhuna fazla oturmuyor, algılamada yetersizlikler oluyor. Yine de dönüşümü benimseme tamamlandı. Fakat özümsemede yaşanan ciddi eksiklikler var. Kendisini savaşla ifade etmeye alışmış birinin, farklı alanlarda ifade etmesi çok zor. Bir de yeni mücadele biçimi sana daha çok yaratım hedefi koyuyor. Ona adapte olmak çok zor.

Savaşansa birçok insanın daha fazla tercih ettiği mücadele biçimi bu, ama yetkinleşme sorunları hala var.

Dağlarda en çok neyi sevmiş?

"Birçok şeyi paylaşabileceğin kadın yoldaşlarınla

birlikte olmak. Beni en çok bağlayan da bu.

Sivilde belli sayıda insan tanırsın ve belli sınırlarda paylaşırsın. Burada onu çok çok aşırıyorsun.”

Dağda en çok neyi paylaşma ihtiyacı duyuyor?

“Zorlandığımda zorlandığımı söyleyebilmeyi. Söyleyemiyorsun. Bazen birbirine güç verebilmek için güçlü görünmek gerekiyor. Bazen, erkek karşısında ezilmemek için güçlü görünmek gerekiyor.”

Dağda yaşadığı en zorlu günler?

“Geri çekilme dönemi. Fiziksel zorluk, manevi zorluk, birlikte geldiğimiz grubun zorlanmaları; hepsi bir arada.”

Bundan sonra ne yapmak istediğini soruyorum.

“Tabii geçmişi geri getiremezsin, ama Kuzey’de birlikte kaldığım arkadaşları yeniden görmeyi isterim. Belki de yeniden başlamak.”

Neden yeniden başlamak?

“Sonuçta birçok hata bizden kaynaklandı. Şimdiki bilinç düzeyimiz olsaydı, daha farklı olurdu. Cins savaşımı veya sınıf savaşımı adına içine girdiğim yetersizlikler çok. Şimdiki mantığım olsaydı farklı olurdu.”

Tercih, dağda kalmak. Dağları ne kadar bu kadar çok sevdiğini soruyorum. Sevginin salt dağ parçasına veya doğaya dönük olmadığını özellikle vurgu yapıyor.

“Ortam ve yaşam koşulları rahatladıkça sanki ilişkiler de farklılaşıyor, maneviyat zayıflıyor. Bir devrimci için öylesi koşullarda yaşam, bence daha zor.”

Peki dağın hiçbir ilkelleştirici etkisi yok mu?

“Katılmıyorum. Ortam ne kadar rahatsa; çelişkilerden uzak, yaşam gerçeğinden kopuksa, düşünce de geriliyor, gerçekçilikten kopuyor, soyutlaşıyor. İmkanları daha rahat olan bir yerde, örneğin daha fazla kitap okuyabilir, entelektüel açıdan kendinizi geliştirebilirsiniz, ama ideolojik olarak bu kadar derinleşme olmaz. Dağ, bizim açımızdan ideolojik merkezdir, en çok ideolojik yoğunlaşmanın olduğu yerdir. İki-üç aylık bir yaşam bile çok şey öğretir.”

Gündelik yaşamın her anı ideolojiyle dolu olmadığını düşünüyorum. Sonuçta günlük yaşam, birçok teknik ayrıntıyı yerine getirmekle yürüyor. En basitinden yemek veya çay ihtiyacını karşılamak için bile bazen günün birkaç saatini vermek gerekiyor. Bu kesin sonuca nereden ulaştığını soruyorum.

Birincisi, sansürsüz tartışabiliyor, sansürsüz yaşayabiliyorsun. İkincisi, işin tarihsel arka planı var. Manevi değerlerle bütünleşme, burada daha farklı. Yağan bir karın anısı vardır, bir manga yerinin, bir yol yürüyüşünün farklı bir anısı vardır. Bir başka yerde yüzeysel yaşarsınız, burada ise derinliktir.

Maddi koşullar güçlendiriyor. Belki onun değerini çok fazla hissetmiyoruz, ama dağlardan uzak kalıp geri döndüğünüzde, en beğenmediğiniz bir arazi parçası bile size çok kıymetli geliyor, bambaşka seviyorsunuz."

Diğer kadınlara sorduğum gibi, ona da özgürlüğü soruyorum. Yaşamında hiç özgür olduğunu hissetmiş mi?

"Bütünlüklü değil, ama parça parça. Çok zorlu bir görev dönüşü, atlatılan bir operasyon, girip çıkılan bir eylem benzeri durumlar. Yani üretim üzerinden gelişiyor."

Peki ya kendisini tutsak hissettiği anlar?

"Bunların tersi durumlar. Boşluk anları. Yöntemsiz bir eleştiri yüzünden olumsuz sonuçlara yol açtığımda."

Türkiye'de demokratikleşmenin, onların istediği biçimde gelişmesi durumunda neler yapmak istediğini merak ediyorum. Karadeniz insanı için neler düşünüyor? Onlarda birçok şeyin değiştiğine inanıyor. Bu yüzden kendisinden bir parçanın da oralara ait olduğunu hissediyor, kendisini o bölgeye karşı sorumlu görüyor.

"Önce yoksulluğa çare bulmak lazım. Bir köy var, içme suları bile o kadar kötü ki, tüm köy guatrlı. Ama tabii bu da mücadeleyle birlikte geliştiği için, imkanların açılması, bu sorunların çözülmesine paralel gelişecek.

Başkanı gerçek anlamda tanımaları gerekir."

Yine de Karadeniz halkını yıllar sonra tekrar görürse,

gerillanın oradan ayrılmasından sonra neler yaşadıklarını soracaktı.

“Dersim’de kitleyle ilişkiler daha uzun süreli olmuştu. Onlar gerillanın çıkışından çok etkilenmişlerdi. Birçok yerde yolumuza çıkıyor, bizleri gözyaşlarıyla uğurluyorlardı.

Karadeniz’den çıkışımız sessiz sedasız oldu, kitleyle vedalaşamadık.”

Kızıl Meydanı görmeyi çok istiyor. Tarihin en görkemli devrimlerinden birine tanıklık ettiğine inandığı meydanı görüp, yıllar öncesinin havasını solumaya çalışacakmış.

Ebeveynlerinin ilk çocuğu, kardeşlerinin en büyüğü olarak ailesine karşı ne tür sorumluluklar taşıyor?

“Anneme çok bağlıyım. Ona olan sevgimden dolayı bugün buradayım.

Kardeşlerimin de siyasal kimliklerinin olmasını istedim.

“Fedailik, insanlığın varoluş biçimidir”

Özgür Kadın Hareketini merak eden dost veya düşman çok çeşitli kesimler için, belki de en fazla aklın ötesinde olan bir diğer konu da fedai eylemleri. İntihar saldırıları, daha önce radikal İslamcı örgütler tarafından da denenmiş bir yöntem. Vücuduna bombalar bağlayan militan, hedefine varınca üzerindeki mekanizmayı harekete geçirir ve ulaşabileceği en yakın mesafeden saldırısını gerçekleştirir.

Bu eylem tarzıyla, geri dönüşü olmadığı için, ulaşılması en güç pozisyonda olan askeri ve ekonomik

hedeflere saldırı gerçekleştirmek dahi mümkün oluyor. Fakat eylem biçiminin psikolojik etkisi, imha edilen hedefin ekonomik veya stratejik öneminin çok ötesinde. Eylemi gerçekleştiren tarafa askeri ve siyasi bir zafer kazandırıyor, fakat asıl başarısı, sağladığı manevi zafer. Tüm yaşamını ve geleceğini adadığı amacı ve ütopyası uğruna son bir adımla fiziksel canlılığını da feda eden kadroları bulunan bir örgüt, düşmanı karşısında asıl üstünlüğü, bir moral üstünlüğü olarak ele geçiriyor. Elbette bu üstünlük birinci düzeyde örgütün militanları ve sempatizan ile taraftar çevresi açısından geçerli. Onlar bu tür eylemleri birer yüce kahramanlık efsanesi olarak değerlendirirken karşıtları, en sapkın terör eylemleri olarak mahkum ediyor.

Ortadoğu toplumlarının manevi dünyasında, İslamiyet'in etkisiyle çok güçlü bir cennet ve cehennem kavramı var. Yine cihat anlayışındaki şahadet biçimi, kula cennetin kapılarını açıyor. Kuşkusuz bu durum, gerçekleştirilen eylemin büyük bir inanmışlık ve irade gerektiren boyutlarını göz ardı etmiyor, fakat eylemin sonunda bir bitişin ya da yok oluşun değil, mükafatlandırılacak olma duygusunun varolduğu gerçeği de göz ardı edilemez.

Apocu Hareket, kendisini bilimsel sosyalizmin rehberliğinde mücadele yürüten bir hareket olarak tanımlıyor. Militanlarının hayalinde eylemden sonra ulaşacakları bir cennet imgesi değil, yol arkadaşlarının ve örgütlerinin zafere bir adım daha yaklaşacakları güveni var. Bu güven duygusuyla, gerillada birçok kez Türk Ordu güçleriyle girdiği çatışmada son noktaya geldiği zaman bombasıyla kendi yaşamına son veren veya teslim oluyor görüntüsü vererek askerlerin arasına ulaştıktan sonra üzerinde sakladığı bombanın pimini çeken gerillalar olmuş.

Fakat fedai eyleminin bir saldırı taktiği olarak gündeme girişi, ilk kez Zeynep Kınacı'nın Dersim'de

gerçekleştirdiği eylemle başlıyor. 30 Haziran 1996 tarihinde askeri tören için toplanan bir grup askerin arasına girerek üzerindeki bombaları patlatan Zeynep Kınacı, birkaç saat içerisinde Türkiye’de en çok tartışılan konu oldu. Bu eylem biçimi kısa bir süre sonra Leyla Kaplan (Rewşen) ve Güler Ortaç (Bermal) adlı kadrolar tarafından da benzer biçimleriyle uygulanınca, Türkiye’nin birçok yerinde ek güvenlik önlemleri alınmaya başlandı. Artık neredeyse her kadın, potansiyel bir intihar eylemcisidir.

Bu saldırı tarzının en çok gündeme girdiği dönem, 9 Ekim 1998 tarihinde Öcalan’ın Suriye’den çıkışı ve 15 Şubat 1999 tarihinde Türkiye’ye teslim edilmesi ve ardından yaşanan gelişmelere denk geliyor.

**

Kürdistan dağlarındaki Özgür Kadın Hareketi üyelerine çevrilecek bir kamera, onlarla ilgili en çok merak edilen konulardan biri olarak fedai eylemlerini mercek altına almadan edemezdi. Bu yüzden Öcalan’ın esaretinin ilk günlerinde bu tarz bir eylem gerçekleştirmek için aday olmuş ve harekete geçmiş, yine onun çağrısı üzerine, hedefi vurmaya birkaç saat veya gün kala eylemini durdurmuş bazı kadın militanlara ulaşmak gerekti.

Bu, elbette hiç de kolay olmadı. Bu kadınların kişisel güvenliklerinin korunması son derece önemli görüldüğü için, kimlikleri gizli tutuluyor.

Zorlu bir çaba ve ısrarın ardından iki kadın militan, özel durumları hakkında hiçbir bilgi vermemek kaydıyla, bu konuda tartışmayı kabul ediyorlar.

İlk kez anlatıyorlar. Bu ilkin zorluğunu, iki saate yakın süren sohbetimiz sırasında birlikte gidermeye çalışıyoruz. Sonuçta onlar da yaşadıklarının, zamanın karanlık perdesi altında saklı kalmasını istemiyorlar.

Onlar, yoldaşlarının gerçekleştirdiği fedai eylemlerinin

son derece kontrollü, uluslararası savaş hukukunun sınırlarını aşmayacak bir tarzda, yani sivillere zarar vermeden uygulandığını düşünüyorlar. Bu yüzden geçmişte yapılan eylemleri, mücadelelerinin yarattığı, sahip çıkılması gereken değerler olarak koruyorlar. Kendileri de eylemlerini gerçekleştirmek için hazırlık yapar ve gün gün hedeflerine yaklaşırken, meşruluklarına gölge düşürecek en ufak bir hata payına bile izin vermediklerini söylüyorlar. Onlarla birlikte yaşamlarının en zorlu günlerine; irade, bağlılık, inanç ve kararlılığın en zor sınavından geçtiği, duygu ve düşüncelerinde en büyük zorlanmaları yaşadıkları günlere doğru bir yolculuğa çıkıyoruz.

Birinci kadın, üniversite öğrencisi iken okulu bırakıp örgüte katılmış ve değişik düzeylerde görevler yapmış eski bir militan. Çocuk yaşlardan itibaren ailesi tarafından ulusal sorun konusunda bilinçlendirilerek büyütülmüş. 12 Eylül darbesi sırasında yaşananlar; ev baskınları, işkence gördükten sonra eve dönen akrabaları gibi birçok olay belleğinde derin izler bırakmış. Erken yaşlardan itibaren kitap okumaya ve siyasal bir kimlik kazanmaya başlamış. Deniz Gezmişlerin devrimcilik öykülerine özendiği yıllarda o artık bir üniversitelidir. PKK'nin ismini de ilk kez ailede duymuş.

"15 Ağustos'un radyoda verildiği gün, bu gün gibi aklımda. Salonda oturuyorduk, öğle yemeğini yedik. Babam her öğle haberleri dinlerdi. Haberde verdiler, '72 saat içinde bitecek' dediler. Babam, 'Apocular başladı' demişti."

Üniversite öğrenimini tamamlamadan okuldan ayrılarak PKK'ye katılmış. Gayet ciddi, resmi ve soğuk bir görünümün altında yatan sıcak ve muzip denecek kadar şakacı üslubunu, röportajın ilerleyen vakitlerinde görebiliyorum.

İkinci kadın, lise öğrencisi iken okulu bırakıp örgüte katılmış bir militan. O da uzun yıllardır gerillada. Diğer

yoldaşı gibi genelde savaşın en yoğun yaşandığı yerlerde kalmış, değişik düzeylerde komutanlık yapmış. O, diğerinden farklı olarak Kürtlük bilincini ailesinden almıyor. Hatta ulusal kimliklerinin ailede hep uzak durmayı tercih ettikleri bir kimlik olduğunu anlatıyor. Özellikle annesinin, evde Kürtlükten söz edilmesini kızgınlıkla karşıladığından söz ediyor.

"Üç aylıkken diş çıkarıyorum, altı aylıkken yürüyorum. O zaman annem şöyle demiş: Bu kızda bir anormallik var, ya bizden kopup gidecek ya da çok farklı şeyler yapacak."

Gülerek, annesinin yıllar önceki öngörüsünün aslında doğru çıktığını söylüyor. Çocukluk anılarına uzanmışken, bir başka hatıra gözünde canlanıyor. Sürekli Allahtan söz eden annesine bir gün tanrının kadın mı, erkek mi olduğunu sormuş. İlk ve son kez, annesinden o zaman tokat yemiş. Yaramaz, her şeyi merak eden ve karıştıran bir çocuk olduğunu söylüyor. Diğerinden farklı olarak son derece yumuşak ve sevecen bir görünümü var. Son derece sakin bir anlatımla, adeta tek tek her kelimeyi düşündükten sonra seçercesine konuşuyor.

Anlık bir düşünce mi?

Fedai eylemi yapmak, bir anda akla gelen bir düşünce midir? Zaten kapıya dayanmış ölme biçimleri arasından yapılmış zorunlu bir tercih midir? Bir intihar biçimi midir? Yoksa sadece intikam anlayışına dayanan bir saldırı tarzı mıdır? Bu soruları, eylem zamanı kapıya dayanmadan önceki yıllarda, gerillada yaşadıkları olaylarda, birlikte arıyoruz.

Gerilla yaşamları boyunca ilk kez ne zaman böyle bir eylem tarzını düşünmüşler?

Birinci kadın: "Yanılmıyorsam 1994 yılıydı. Tamil Kaplanlarından bir kadın, intihar eylemi yapmıştı. Çok etkili bir eylemdi. Acaba bizde de bu tür bir eylem olamaz mı, diye düşündüm.

Ertesi yıl Kuzey'deydim. Operasyonlar olmuş, ağır kayıplar vermiştik. Her geçen gün yeni bir şahadet haberi almak, insana çok ağır geliyor. Onların intikamını alacak güçlü ve etkili bir eylem yapmak gerekiyor. O sırada bölge yönetiminden bir arkadaş şehit düştü. Onun şahadetini, yapılacak bir fedai eylemi sonrasında ilan etmenin uygun olacağını düşündük ve eyalette bu yönlü tartışmalar başladı. Böyle bir eylemi gerçekleştirmek için adaydım."

Birkaç yıl sonra, bir grup yol arkadaşıyla birlikte çatışmada kalırlar. Boş olduğunu sandıkları bir köy evindeki samanların altına saklanmaktan başka çareleri yoktur. Köyün boş olmadığını gün doğunca anlarlar.

"Önümüzde bir duvar gibi saman demetleri var. Boynumuza kadar samanın içindeyiz. Olur da birisi koridoru dönerse kafamızı da gömmek için saman da hazırlamışız. Bekliyoruz, çıt çıkmayacak. Düşman gelirse, kapıdan ilk gireni vurmayacağız, çünkü genelde ilk köylüyü içeri koyuyorlar. Sonra gelenler askerse, vuracağız, sonra da kendimizde bomba patlatacağız.

Askerler kapının önünde konuşuyorlar. Hakkımızda bilgi almışlar. Gruptaki tek kadın benim. Tek tek eşkalimizi anlatıyor. Ayağa kalksak, pencereden onları görebiliriz. Ama hareket edip fark edilme riskini göze alamıyoruz. Bombalarımız elimizde, her an patlatmaya hazır, bekliyoruz."

Ortaya çıkan tablo, sonradan dağdan ayrılarak gerçekleştirmek üzere yola çıkacağı fedai saldırısından oldukça farklı olsa da her iki durumda da ortak bir ruhsal yaklaşım gerektirdiğini söylüyor.

Aynı soruyu, ikinci kadına da yöneltiyorum. O da uzun yıllar süren gerillacılığı sırasında benzer durumlar

yaşamış mıdır?

"Gerillaya geleli bir yılım dolmuştu. Sürekli operasyonlar oluyor, peş peşe şahadetler yaşanıyordu.

Yurtsever bir köyde, beş kişilik bir grubuz. Üç erkek, bir bayan arkadaş ayrıldılar. Tek tek vedalaştık. Erkek arkadaşlardan biri yeniydi, henüz gerilla kıyafeti bile giymemişti. Ayrılırken, 'Bana bir elbise bulursan iyi olur' demişti. Viyan arkadaş, 'Bana bir şey olursa, üzerime bir yazı yazarsın' demişti. Sanki bir şeyler olacağını biliyorlardı.

Onları götüren milis, meğer düşmanla işbirliği yapmış. Onlar uyurken düşmana haber vermiş. Düşman, arkadaşlara işkence yaptıktan sonra şehit etmişti.

Köylüler cenazeleri cami bahçesine getirmişlerdi. Üzerlerinde battaniye vardı. Bir yandan açmaya cesaret edemiyorum, bir yandan da kendimle savaşıyorum; ben cesaretliyim, neden açamayayım, diyorum. Battaniyeyi kaldırdım. İlk gördüğüm, Viyan arkadaştı. Dizlerim titredi, olduğum yere çöktüm. Burnunu ve kulağını kesmiş, tecavüz etmiş, kasatura ile tüm vücudunu doğramışlardı. Benden elbise isteyen arkadaşın kafasını kesmişlerdi. Diğer arkadaşların kafaları paramparça olmuştu, kafatası diye bir şey kalmamıştı.

Ağlayamıyordum, bağırıyordum, donakalmıştım. Bir şeyler yapmam gerekiyor, fakat ne yapacağımı bilemiyorum.

Aradan on beş dakika falan geçti, torbayı elime alıp onların kafalarının parçalarını topladım."

Dağlarda henüz yeni yeni bir gerilla iken karşılaştığı bu olay, onu derinden etkilemiş. Bu etkinin bir geri çekilme veya sinme değil, öfke ve intikam duygusu yarattığını anlatıyor.

"Kurşuna diziyorsan diz, ama neden paramparça ediyorsun? Çok büyük bir tepki duymuştum. Bu tepki zamanla büyüdü ve kendi içinde sürekli bir savaşımı geliştirdi.

Elbette o zaman aklımda fedai eylemi yok. Ama şu var: Bunlara karşı kesinlikle güçlü bir eylem gerçekleştirmem gerekiyor, diyorum. Ama nasıl olacağını kafamda somutlaştıramıyorum. Üç aya yakın bir süre inzivaya çekildim. Kimseye konuşmuyordum, sadece yoğunlaşıyordum. Bu şunu ispatladı: Düşmanına karşı atağa geçtiğin zaman, bunun da kuralları olmalı. Düşmanın kirli yüzü açığa çıkmıştı. Eski arkadaşlara öyle yaptılar, ama o yeni arkadaştan ne istemişlerdi? Savaş esirleri işkenceden geçirilmez, katledilmez. Savaşın bu kadar hukuksuz olması, korkunç bir nefrete yol açıyor. Yaşam gerçekliği, güçlü olmayı öğretiyor."

Zeynep Kınacı, eylemini gerçekleştirdiği zaman, biri yaptığı eylem önerisinin cevabını almayı beklerken, diğeri henüz böyle bir eylem tarzını kafasında formüle etmiş değildir.

Birinci kadın: "BBC haber geçti. O gece ay ışığı vardı, dışarıda oturup hüngür hüngür ağlamıştım. Bu eylemi yapan ben olmalıyım, diyordum.

Ertesi gün Zilan arkadaşın mektupları cihazdan* verildi. Okuyunca çok etkilendim. Benim düşündüğüm eylem nedenleri veya gerekçeleri ile Zilan arkadaşın anlattıkları çok farklıydı. Kendi yaklaşımımın ne kadar dar ve geri olduğunu gördüm. Benimki, salt bir intikam istemine dayalıydı, arkadaşın eyleminin ise çok geniş bir kapsamı vardı. Önceki gece içine girdiğim çocukça tavırlardan utandım.

İkinci kadın: "Behdinin'daydım. Şaşırdım. Başta anlam veremedim. Dünya öyle bir hal almış ki, insanlar bazı şeylere dur diyebilmek için kendilerini patlatıyor. Bu yönüyle, insanı çok zorluyor. Neden bu duruma gelindi?

Sonra daha derinlikli düşünmeye başladım. Normalde parmağına bile zarar gelse, çok acı çekersin. Burada öyle bir karar veriyorsun ki, tüm bedeninin parçalara ayrılacak.

* Telsiz

Zilan arkadaş, bunun kararını verebiliyor. Bu insan, ancak güçlü bir kişiliğe, benliğe sahip olduğu için bunu yapabilmiş olmalı diye düşündüm.

Üzerinde bayağı yoğunlaştım. Duygusal etkilenme, düşünsel patlamaya yol açıyor. Eğer bizim yoldaşımız olan bir kadın bunu yapabiliyorsa, hepimiz yapabiliriz. O, eylemiyle kadın iradesini ve özgüvenini açığa çıkardı. Demek ki güçlü yoğunlaşan kadın, sürece güçlü katılım sağlayabilir. Zilan arkadaş bunu ispat etmişti.”

15 Şubat ve binlerce fedai

İkisinin de eylem gerçekleştirme kararlarını aldıkları dönem, Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edildiğinin açıklandığı 15 Şubat sonrasına denk geliyor.

Birinci kadın: “İlginçtir, gece çok kötü rüyalar görmüştüm, sabah da çok gergindim.

Haberi radyoda dinlediğim sırada bir yol yürüyüşündeydim. İlk anda dondum kaldım. Bir yandan şu şüphe var; acaba yalan haber mi? Biraz daha eski olan arkadaşlar vardı. Onlara sordum. Olabilir, dediler.

İlk gün gözlerimden hiç yaş gelmedi. O gece ulaştığımız noktada bir mangada sabaha kadar ağladım. Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Önderlik ne hissediyor, ne yapıyor? Bütün anılar gözümde canlanmıştı. Başkan nasıl böyle esir düştü? Bitmiş bir durumdaydım. İşkence yapacaklardı. Bunu düşünmek bile çok zordu.

Tek düşündüğüm, mutlaka bir şeyler yapmak gerektiği idi. Buna karşı cevapsız kalmak haramdır, diyordum.”

İkinci kadın: “Behdinan'da operasyonlar vardı. O gece yoğun bir şekilde kar yağıyordu. Gece yarısıydı. Arkadaşlar uyumuştum. Sobanın kenarında oturmuş, radyo

dinliyordum. Ecevit 'Terörist başı Abdullah Öcalan yakalandı, şu anda Türkiye'de' dedi. Şaşırdım, doğru olmayabilir, diye düşündüm. İnanılması çok zor. Dahası, inanmak istemiyorsun, öylesi bir şey. Böyle bir haberi kaldıracak durumda değilsin.

Nasıl çığlık attığımı bilmiyorum. Arkadaşlar uyandılar, ne olduğunu sordular. Rüya gördüğümü sanmışlardı. Anlatmaya çalışıyorum, radyoda dinlediklerimi söylüyorum. İnanmıyorlar.

Ertesi sabah haber yayıldı. Her yerde bağırın, ağlayan, feryatlar eden arkadaşlar... Herkes korkunç bir çözümsüzlük içindeydi. Kimse inanmak istemiyordu, ama gerçektir. Neden bu noktaya gelmeden önce çözüm bulamamıştık, neden süreci doğru çözümleyememiş, tedbir alamamıştık? Bütün bunlar, öfke yaratıyordu.

Televizyonda görüntüleri izlemek, büyük bir yürek istiyordu. Bizde de o yoktu. Bir şeyler yapmak istiyorsun. Sürece nasıl bir misyonla katılmam gerekiyor? Bunun yoğun arayışları içindeydim. Hem düşünsel, hem fiziksel olarak nasıl ispatlayabilirsin? Bir kadın olarak, senden beklentiler var. Kürt halk gerçekliği biliniyor. Güçlü bir kadın duruşu sergileme arayışı büyüktü.

Ben ne yapabilirim? Herkes bu soruyu soruyordu. Alandaki arkadaşların yüzde doksanı eylem önerisi yaptılar.

Fiziki varoluş önemli değildi. Önemli olan, düşünsel anlamda bir şeyler yapabilmek, bir şeylerin sahibi olmaktı. Kendi açımdan öyle bir karara ulaştım, öneri raporu sundum."

Karar aldıktan sonra nasıl hazırlanmışlar?

İkinci kadın: "Bir süre yoğunlaşmada kaldık. Aslında bir inziva süreciydi. Herkes hedefini belirledi. Bazıları kağıda döktü, bazıları düşüncede tuttu. Yaklaşık bir bölüklük güçlük. Binlerce arkadaşın içinden seçilmiş bir gruptu ve ilk gruptu. En alt düzeyden en üst düzeye kadar, tüm arkadaşlar öneri yapmıştı, fakat tümünü

göndermek mümkün olamazdı.

Dağda uzun süre kaldığım halde daha önce hiç patlayıcılarla uğraşmamıştım. Bu sırada patlayıcı eğitimi gördüm. Bir de düşünsel yoğunlaşma vardı.”

Eyleme ilerleyen günlerde

Dağdan ve bir daha göremeyecekleri yol arkadaşlarından ayrılırken neler hissetmişler, neler yapmışlar?

Birinci kadın: “Hızla arkadaşlardan ayrılırken kimseyle vedalaşmadığımı hatırlıyorum. Nereye gittiğimi, benimle konuşmak istediğini söyleyen bir arkadaşına, sadece dönüp ‘vaktim yok’ dediğimi hatırlıyorum.”

İkinci kadın: “Arkadaşları bırakıp gitmek, dağdan kopmak bana çok zor geldi. Taşı, toprağı, her şeyi öpüp çıktım. Bütün arkadaşlara teker teker sarıldım. Ağlayanlarımız da oldu, fakat şunu söyledik: Bu gözyaşları mutluluğun gözyaşları olmalı, hiçbir zaman üzüntünün gözyaşları olmamalı.”

Ne tür hedefler seçmişler?

Birinci kadın: “Olabilecek her yer. Fakat tabii sivil hedef olmayacak. Gerçi bir anda olağanüstü güvenlik tedbirleri alınmış. Bu yüzden dağdan çıkıp hedefe yaklaşacağın bir yere ulaşman çok zor. Ama yine de çok sınırlı bazı yollar var.

Türkiye’de hedefler var. İsrail ve ABD’nin adı da komploda geçmeye başlayınca, onlara yönelik hedefler de planladık.”

İkinci kadın: “Askeri hedeflere yönelmeyi ben de çok önemsiyordum. Çünkü hiçbir zaman savunmasız bir insana saldırı yapılmasından taraftar olmadım. Zaten yıllardır bize karşı yapılan da bu değil miydi? Savunmasız bir halk gerçekliği vardı ve yıllarca ona saldırıldı. Buna

dur demek için, bunu değiştirmek gerekiyordu. Düşmanla aynı dili kullanırsan, ondan farkın kalmaz.

Bu yüzden sivillere kesinlikle zarar verilmeyecek, tam tersine, eylemler sırasında ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar karşısında son derece tedbirli olunacaktı.

Ekonomiyi çökertecek eylemler, sabotaj, suikast eylemleri vardı. Ben, intihar eylemi önerdim.”

Neden diğerlerinden biri değil de, özellikle intihar eylemi?

İkinci kadın: “Yaşadığım inziva süreçleri vardı. Bu süreç, kendime ait olduğum, kendimi açığa çıkardığım süreçti. Birey kendine ait oldukça güçlü şeyleri de açığa çıkarabiliyor. Birey kendisini düşünsel anlamda güçlendirdikçe var olabiliyor. Bunu yapmadıkça, fiziksel varoluşun hiçbir anlamı olmuyor, sadece kuru bir duruş oluyor.”

Sonuçta gerçekleştireceği eylem tarzının, fiziksel varlığına son verince, düşünsel varlığının da kalmayacağını hatırlatıyorum.

“Fiziksel anlamda yok oldun mu, düşünsel varlık da yok oluyor gibi görünebilir. Ama senin geride bıraktıkların, güçlü bir var oluşun ifadesi oluyor.

İnsanoğlu topraktan geldi, torağa gidecek. O yüzden önemli olan, yarattığı değerlerdir, tarihe bıraktıklarıdır. İnsan bu gerçeklikle yola çıktı mı, fiziki var oluş önem arz etmiyor. Düşünsel var oluş önem kazanıyor.

Önderlik dört duvar arasında, fakat dünyaya hitap ediyor.

Zilan arkadaşın geriye bıraktığı, belki birkaç mektuptur, ama tarihi kapsayacak değerdedir.”

Patlamanın arefesi

Eylemi gerçekleştirmeye birkaç gün kala neler

258

yapmışlar? Ölüm anındaki sıradan bir insan gibi, tüm yaşamları bir film şeridi gibi gözlerinde mi canlanıyor? Belli bir amaç için gerçekleştirdiği güçlü bir eylem tarzı olarak gördükleri kendini patlatma anına yaklaştıkça davranışları, duygu ve düşünceleri nasıl farklılaşıyor?

Birinci kadın: "Doğal olarak sorgulamaların var. Yapamadıkların, başaramadıkların var. O günlerde çok fazla konuşma, tartışma ihtiyacı hissediyorsun. Arkadaşlardan ayrılmadan son gece, kaldığım yere bir arkadaş geldi. Ona uzun uzun anlattım. Kuzeyde yaşadıklarımı, düşündüklerimi, zorlandığım hususları; hepsini tartıştım. Onunla gerilladaki çok sevdiğim iki arkadaşla bir toka ve bir mendil gönderdim.

Birkaç gün kala, bir ailenin yanındaydım. Evde küçük bir çocuk vardı, çok zekiydi. Onunla satranç oynuyorduk, onun zekasından çok etkilenmiştim."

İkinci kadın: "Uzun süredir sivil insanlardan uzak kalmışsın. Yeniden halkı görüyorsun. Yaşam, bıraktığın yerden devam etmiş, fakat şu var: Bıraktığın yerden giriş yapamıyorsun. Çünkü senin şekillenmiş olduğun gerçeklikle toplumun içinde olduğu gerçeklik çok farklı. O topluma nasıl adapte olacağım? Sıradan bir sohbet içine bile giremiyorsun. Sana çok uzak geliyor. İçine giriyorsun, bir bakıyorsun ki, yine konuyu siyasal bir soruna getirmişsin.

Toplumda ekonomik, sosyal, siyasal anlamda o kadar korkunç bir bunalım var ki, bir insan yirmi dört saat çabalıyor, ter döküyor, sırf bir lokma ekmeği kazanabilmek için. Bir vakit sonra ruh hali öyle bir düzeye geliyor ki, bazı insanlar yaşamak bile istemiyorlar. İntihar eden yüzlerce insan var. Bunu belki kendileri için bir çözüm sanıyorlar, ama aslında çözümsüzlüğü çözüm olarak kabul etme var.

Tüm bu tabloya bakıyorsun. Gerçekten bir şeyler yaratman lazım. Bu çelişkiler, kararlılığını pekiştiriyor."

Daha önce de halk içinde kaldığını ve kitle çalışması

yürüttüğünü söylüyor. Fakat eylemini gerçekleştirmek amacıyla yaptığı bu ikinci gidiş, birincisinden oldukça farklı duygular yaşamasına yol açmış. Anlatmaya devam ediyor.

"Kendim bile kendime şaşırıyordum. Halkla ilgilenme, sohbet etme ihtiyacını çok fazla duyuyordum. Eylem kararı, görevimi daha da ağırlaştırmıştı. Eyleme gidiyorum, zaten üzerime düşeni yapıyorum, gibisinden bir düşünce oluşmadı. Tam tersine, daha çok ilgilenme ihtiyacı duyuyordum. Öyle bir hal almıştı ki, sorunları olan insanlar bize danışıyor, çözüm istiyorlardı. Bazen okuldan gelen çocukların derslerine yardımcı oluyordum.

Eyleme gidiyor olman, sorumluluğu bir bütünen üstleniyor olduğun anlamına gelmiyor. Bu, kısmi bir durum. Geriden gelenlere miras bırakman gerekiyor. Bunun zihniyeti ile gidiyorsun."

Eylemini gerçekleştirmeyi hedeflediği günden birkaç gün önce, bulunduğu eve misafir gelen gençlerle sohbe koyulurlar. Kendilerinden yardım isteyen bir genç kızın tüm dertlerini ayrıntılarıyla dinledikten sonra iki gününü ona ayırmaya karar verir.

"Bir gence aşık olmuş. Genç onunla gitmesini istiyor, o da okulunu ve ailesini bırakmak istemiyor. Tartıştık. Sevgi nedir? Bir kadın nasıl özgürce sevebilir? O genç kızla ilgilenebilmek için birkaç günümü boş bıraktım. Ertesi gün annesiyle geldi. Birlikte sohbet ettik. Genç kız şuna karar verdi: Sevgiyi doğru araştırmam gerekiyor.

Birilerine yardımcı olabilmek çok önemliydi. Mutlu olmuştum."

Ailelerine dair belleklerinde neler canlanıyor?

Birinci kadın: "Bulduğum yerde telefon ederek onlarla konuşma imkanım oldu. Fakat onları aramak, nedense hiç aklıma gelmedi. Aslında annemle babamı çok özlemiştim. Eylemi duyunca çok zorlanacaklardı, ama onlara bir onur da bırakmış olacaktım."

İkinci kadın: "Ailem Kürtlükten hep uzak kalmaya çalışıyordu. Özellikle annem bizi de uzak tutuyordu. Şunu düşünmüştüm: Demek ki bizi farklı kılan, düşüncelerimizdi. Onun düşüncesi çok farklıydı, benimki çok farklı.

Belki eylemi duyduğunda şok olacak, inanmayacak, belki de benim ayrıkso çocuğu olduğumu ilk kez söylediği çocukluğumu hatırlayacak. Bunu düşündükçe seviniyordum. Belki onda da yurtseverlik duyguları gelişecekti."

Gün boyu nelerle meşgul oluyorlar? Örneğin kitap okumak, televizyon izlemek gibi işlere zaman ayırıyorlar mı?

Birinci kadın: "Fazla kitap okuyamıyordum. Önderliğin telefon konuşmaları vardı, sadece onu okumaya çalıştım. Biraz okuyor, bırakıyordum. Bazı bölümlerini özellikle okumuştum. Kahrolduğumu hatırlıyorum. Çünkü Önderlik bizi uyarışı, biz zamanında, gereken tedbirleri almamıştık."

İkinci kadın: "Eylem, kesinlikle olacak. Fakat zaten eyleme gidiyorum diye, her şeyi boş vereyim mantığı hiçbir zaman olmadı. Böyle bir düşünceye girdiğin an, duyarsızlığın en derinini yaşamış olursun. Öyle bir duyarsızlık yoktu. Tam tersine, her şeye karşı korkunç bir duyarlılık vardı.

Kitap da okuyordum, müzik de dinliyordum. Eyleme gitmeden önce Titanik filmini izlemiştım. Gemi batarken binlerce insan çaresiz bir biçimde boğulup gidiyor. İnsan izlerken bile ürperiyor. İnsanlar yaşamak için ne kadar çırpınıyorlar? Üstelik ölümden bile sınıfsal fark var. Zenginlerin kaldığı kısımla fakirlerin kaldığı kısım arasında ölüm farkı var."

Peki ya bedenleri? Kendi bedenlerini ne kadar duyuyorlar, bir ağrı ya da sızı duyduklarında ne yapıyorlar? Tümünden önemsiz midir, yoksa sadece bir eyleme giderken onların deşifre olmasına engel olacak kadar mı kendi bedensel varlıklarıyla ilgililer?

İkinci kadın: "Sağlığıma dikkat ediyordum. Çünkü bir eyleme giderken düşünsel anlamda ne kadar sağlıklı olursan, fiziki anlamda da sağlıklı olman gerekiyor.

Daha önce eyleme gidecek bir arkadaş, yanımdan ayrılmadan önce saçlarını kesmiş ve şöyle demişti: 'Çirkin saçlarla eyleme gitmek istemem, çünkü eylemim çok güzel bir eylem ve fiziki anlamda da güzel olmak zorunda.'

Gerçekten de düşünsel güzelleşme fiziğe yansır. Çünkü fizik, düşüncenin diğer boyutu. Bu yüzden görünüşüme dikkat ediyor, saçlarımı koruyordum. Tırnaklarımı bile bakıma almıştım.

Tabii kendini kamufle etme boyutu var, ama ondan çok, eyleme giderken güzel olmak önemliydi."

Belki ilk kez anlattıkları için, belki de onlara bu konularda sorular sormak çok zor olduğu için sık sık ara veriyoruz. Hemen tütün kutusuna uzanıyor, birer sigara daha sarıyorlar. Birer nefes çektikten sonra, o günlere yeniden gidiyorlar. Hatırlıyor musun diyor, birinci kadın, grubumuzun şarkısı neydi? Diğeri hemen cevap veriyor; "Dûr neçe heval." Birincisi hemen uyarıyor: "Ama biz Kürdistan yerine Çiyayê Zagros diyorduk." Nedenini soruyorum; hem kampları Zagrosların eteklerinde olduğu için, hem de Zagroslar, insanlığın beşiği olduğu için.

Onlar pek dikkat etmese de, teybim sohbetimizin çoğunda açık. Sıra, rüyalarına geliyor.

Birinci kadın: "Henüz dağdan ayrılmamışken bir rüya görmüştüm. Başkan, bulunduğumuz kampta ve bir-iki arkadaş ona yardıma gidecek. Ben gidiyorum. Bakıyorum, Başkan küçük bir çadırda oturmuş. Kendi kendime düşünüyorum. Burada nasıl kalacak, onu nasıl koruyacağız, diyorum. Başkan bana sarılıyor, 'Korkma, hiçbir şey olmayacak' diyor.

İkinci kadın: "Bir arkadaş yanımdan gidip eylem yapmıştı. Rüyamda, bir dağın zirvesindeyim. Kocaman bir

ateş yanıyor ve ateşin başında oturmuşum. Otururken bir düşe dalıyorum. Zilan, Zekiye, Raşan; hepsi el ele vermiş, ateşin etrafında dans ediyorlar. Dansa eylem yapan arkadaş da katılıyor. O kadar hızlı bir dans ki, müzik sesi her yere yayılıyor. Dansın dışında duran, bir tek benim. O sırada, gökyüzünde bir yıldız beliriyor. Yıldızın, Önderliğin yüzü olduğunu fark ediyorum. Önderlik onları çağırıyor ve el ele tutuşup uzaklaşıyorlar. Arkalarından bağıyorum, beni de alın, beni de eyleme götürün, diyorum. Eyleme giden arkadaş bağıyor: 'Senin sıran değil, daha erken, sen daha sonra gelirsin.' "

Eyleme özellikle birkaç gün kala, son olarak kendilerini nasıl motive ediyorlar?

Birinci kadın: "Patlayıcının bir sistemi var, kapalı devre olmalı; ya iki tel birleşir, ya düğme ile bunu yaparsın. Sonuçta o artı ile eksiye tamamlayacak bir düğme olmalı. Bunu kafamda kurguluyordum. Bence bir insanın kendisini en fazla sınavacağı noktadır. Bir insan kendisini ortamdaki soyutlasın, düşünsün, kapalı devreyi kapattığı anı kurgulayabilirse, eylemi de yapabilir. Yapamazsa, yapamaz. Düğmeye basıyordum."

İkinci kadın: "Şunun hayalini kuruyorsun: Eyleme gid erken bombaları nasıl yerleştireceğim? Bir bombayı üzerime bağlarken neler hissedeceğim? O kadar basit değil. Üzerine sararken, buz gibi ter döküyorsun. İnsanın dizleri titriyor. Fakat düşüncede şu var: Hedefe kilitlisin. Bu yüzden o ter dökmeler birkaç dakika devam ediyor, ondan sonra rahatlıyorsun. Çünkü gerçekten de biliyorsun ki, üzerine bağladığın şeyler, seni yeniden var edecek şeylerdir. Belki fiziksel anlamda yok edecek, fakat seni amacına ulaştıracak.

Sıradan bir insan için çok zor, çok ağır. Sen hedefe kilitlenmişsin, bu yüzden ağır gelmiyor."

Tam da bu sırada, yani yüzlerce PKKli fedai eylemleri gerçekleştirmek için, ayları alacak askeri ve teknik yönü ağırlıkta, ideolojik ve siyasi yönü ise daha az olan eğitim

programlarına alınmışken ve onlarca PKKli dünyanın değişik ülkelerinde eylem yapma hazırlığı içinde hedefini keşfederken Abdullah Öcalan, bu eylemlerin durdurulması gerektiğini kamuoyuna açıklar. Aynı günlerde birer eylemin daha arefesinde olan iki kadın neler yapmış?

Birinci kadın: "İstediğimiz gibi hareket etmeyi başaramamıştık. Dağa çekileceğim söylendiği zaman hemen yola çıktım. Ama yol boyunca da kendi kendime yorum yaptım. Ne olmuş olabilirdi? Bu sorunun cevabını, ancak dağa ulaştınca öğrendim.

Emin değilim; Önderlik mi böyle söylüyor, yoksa birileri onun adına böyle sözler yayarak mücadelemizi durdurmak mı istiyor? Yani şüpheyle karşılıyorum. Ama sonuçta Önderlik söylemiş de olabilir. Eğer bu Önderliğin düşüncesiye, istemediği bir eylemi ona rağmen yapmak, ancak provokasyon olurdu. Bir dünya görüşüne kendini her yönüyle adamaya hazır bir militanın yapacağı zamanlama hatası, onu tersi sonuçlara yol açacak bir pratiğin öznesi haline getirecekse, bunun adı ancak trajedi olurdu. Bu yüzden anlamak gerekiyordu."

İkinci kadın: "Eylem günü sabah erken kalktım. Bombalarımı bağladım. Yirmi kilo TNT, C4 vardı. En güzel elbiselerimi seçip giyinmiştim. Salona geçtim. Saçlarımı taradım, makyaj yaptım. Güzel görünmek için elimden geleni yaptım. Düşünsel anlamda berrak bir sonuca ulaşmıştım. Onu, eyleme yansıtma istiyordum. Tüm hazırlıklar tamamdı. Eyleme saatler kalmıştı.

O sırada arkadaşların eylemi durdurma kararı bana ulaştı. Önderliğin isteği olduğu söyleniyordu. Önderliğin talimatıysa, tamam dedim. Şimdi durduracağım, sonra tekrar imkan olur, diye düşündüm.

İlk anda bir duygu karmaşası yaşadım. Acaba benim bu eylemi yapamayacağımı mı düşünüyorlar? Bunun, Önderlik kararı olduğunu öğrenince de şunu düşündüm: Demek ki bu süreçte yapılmasını Önderlik uygun görmüyor.

Her ne kadar amaca kilitlenmişsem de, amaca kilitlenme de yine bir amaç için. Eğer amaca hizmet etmeyecekse, niye yapayım? Önderlik bir şeyler biliyor ki, bunu söylüyor. Demek ki zarar veriyor, kazanımcı değil. Bunları düşündüğüm için kabul ettim ve dağa dönmeye karar verdim.

Yine de yaşadığım, korkunç bir duygu karmaşasıydı. Eylemini gerçekleştiren arkadaşlar vardı. Bense geri dönecektim. Gözyaşlarına boğuldum.”

Dönüşün anahtarı da Öcalan'da

Yaşamla bağlarını tekrar kurmayı nasıl sağlamışlar?

Birinci kadın: “Dağdan ayrılmadan önce sürekli dişim ağrıyordu. Gidiş ve dönüş boyunca hiç aklıma gelmedi. Dağa döndüğümde diş ağrımı tekrar hissetmeye başladığımda, bazı arkadaşlar neden tedavi olmadığımı sordular. Cevabım şuydu: Bir gün kullanacağım hiç aklıma gelmedi.

Yaşamla fiziksel bağları tekrar kurmak bile çok zor oldu.”

Ölüme bu kadar yaklaştıktan sonra tekrar yaşama dönmek, kaldığı yerden yaşamı sürdürmek nasıl bir duygu? Bütün bunların, manevi dünyası üzerindeki etkisini soruyorum.

Birinci kadın: “Önderliğin savunması geldi. Gece alabildim. Ateşin önünde okumaya başladım. Ertesi gün devam ettim. Anlamam lazım, bu nedir, diyordum.

Zorlandım, tabii. Ama o zaman savunmanın yeni bir manifesto olduğunu söyledığımı hatırlıyorum.

Yoğun bir okuma temposu yakaladım. Önderliğin ortaya koyduklarını başta da hiç reddetmemiştim, ama sonra araştırdıkça, derinleştikçe kavrama durumu

yaşandı. Onun üzerinden, tekrar yaşamla bağlarını kuruyorsun. Fiziksel yaşamdan kopardığın bağları, yine Önderlik üzerinden yeniden kuruyorsun.”

İkinci kadın: “Geri döndüm. Yeni bir başlangıçtı. Çok zordu. Eylemini yapan arkadaşlar vardı. Onlarsız dönmüştüm. Bunun burukluğunu uzun süre yaşadım. Fakat bu duygu, benim yaşam şevkimi kıramadı. Eğer bu kadar kutsal insanlar böyle bir eylem gerçekleştiriyorsa, bunun takipçisi olmak da benim için büyük bir görevdi. Yani üzerimdeki sorumluluk üzerine bir de bu eklenmişti.

Arkadaşların yanına ilk geldiğimde, duygusal bir atmosfere boğuldum. Uzun süre onun etkisinden çıkamadım. Aşırı duygusallık, bilimsel düşüncenin önünü alıyordu.

Arkadaşlar da zorlandığımı biliyorlardı. O yüzden bir dönem kendi halime bıraktılar. Yer yer sohbetlerimiz geliyordu. Tartışıyordum, dolaşıyordum. Bu durum bir süre devam etti. Sonra yeniden güçlü bir şekilde katılma kararı aldım.

Kişilik her ne kadar kendini geriliklerden kurtarmış olduğunu düşünse de, bazı gerilikler mutlaka halen yaşanıyor. Önemli olan, kendimi bir bütün olarak, güçlü bir şekilde katmamdır.

Bundan sonra ortama yeniden adapte olma, çalışmalara katılma durumum gelişti. Farklı çalışmalara girdim, kendimi her yönüyle katmayı esas aldım.”

Birkaç cümleyle fedailiği tanımlamalarını istiyorum.

Birinci kadın: “En genel tanımıyla adanmışlık.”

İkinci kadın: “Varolmak, kendini her yönüyle, yeniden yeniden yaratmak. Fedailik, güçlü bir benlikti. Halen de öyle. Fedailik yoksulluğa, yoksunluğa karşı güçlü bir direniştir. Fedailik, kendini her yönüyle geliştirmek, hizmet etmektir. Bireysel çıkarlardan kurtulma ve kendini bir bütün olarak insanlığın hizmetine sunmadır. İnsanlık ruhu var oldukça, bu ruh da sürekli var olacak.

Bu ruh var olmadıkça, tarih de seni affetmiyor. Tarih

karşısında biçilen misyon ağır. Bunu hissederek, fedailik ruhunu her zaman güçlü, canlı tutacağıma inanıyorum.”

Yaşam ve ölüm, bir fedai için ne anlama gelir?

Birinci kadın: “Fedailik, aslında devrimciliğin özü oluyor. Bu yüzden soruyu, bir devrimci için ne anlama gelir şeklinde yanıtlamak gerekiyor.

Önderliğin savunmalarda bazı tanımları var. Yaşamı, ölümü tanımlıyor. İnsan kendini orada buluyor. Anlamalı bir yaşamdan sonra ölüm çok kolay kabul edilebilecek bir basamaktır.”

Buna yaşama doymuşluk denebilir mi?

Birinci kadın: “Yok, anlamalı bir yaşamı yaratmak. Önderlik belirliyor; niçin yaşadığını, nasıl yaşadığını ve neler yaptığını bilersen ölümden korkmazsın. Çünkü ölüm, bunun bir sonucudur.

Bir Japon atasözü var: Hayat bir merdiven, ölüm onun son basamağı. Basamakları çıkmaya başladın mı, son basamağı da elbette çıkacaksın. Çünkü o merdivene bir kez girdin. Ama o basamak, merdivenin neresinde? Ortasında mı, ucunda mı? O basamağa basarken nasıl olacaksın? Boynu bükük, başı eğik mi, yoksa başı dik ve onurlumu? Sorun, o basamağa gidiş yolunda.

Mesela biz o basamağa ulaştığımızı hissettik. Başımız dik, onurlu basamak istedik.”

Geleceğe nasıl baktıkları ve neler planladıkları sorusunu, bu çalışmaya katılan tüm kadınlara olduğu gibi, onlara da soruyorum. Onlar da birçok yoldaşları gibi yazmak, yaşadıklarını tüm tarihe ve insanlığa mal etmek istiyorlar.

Birinci kadın: “Önderlikten sonra çetrefilli dört yıl yaşadık.

İlk anda Önderliksiz yaşam, aldığın bir nefes bile ağırlık gibi geliyordu. İlk anda hissettiğimiz Önderliksizliğin ızdırabını, değişik sonuçlarını gördük ve zamanla daha derinden yaşadık. Ben bunu iliklerime kadar hissettim. Bu dönemde bile bizi kurtaran, yine

Önderlik oldu.

Artık adanmışlığı pratik üretkenlikle sürdürmek gerekiyor. Abdullah Öcalan bilimini yapmak istiyorum. Bu bilimi anlamak ve kendimi üretken kılmayı başardığım oranda ona katkı sunmak, sade bir işçisi olmak, hedefim.”

Peki ya tekrar bir intihar eylemi? Anlaşılan, ufukta böyle bir durum yok. Örgüt stratejisini değiştirdikten sonra barışın gelişmesi için attığı adımlara güveniyor. Barış ve demokratik gelişmeyi korumak, daha da hızlandırarak sürdürmek için tüm çabayı sarf ettiklerini düşünüyorlar. Buna rağmen, yeniden bir savaş durumu olursa? Böyle bir durumda kendilerine nasıl bir görev veriyorlar?

Birinci kadın: “Bu çok zor bir soru. Sadece yorum yapabilirim.

İnsanın hiç beklemediği bir sırada karşılaştığı en zorlu durumlara bile uyum sağlayabildiğini gördüm. Bunu, gerillada geçirdiğim yıllarda anladım. Yeniden bir savaş durumu oldu mu, yeni bir adaptasyonun da olacağına inanıyorum.”

İkinci kadın: “Önemli bir süreci geride bıraktık. Barışın gelişmesi için büyük çaba harcandı.

Gelişmeler sürüyor, ama farklı boyutlar da kazanıyor. Ortadoğu çalkalanıyor. Ortadoğu üzerinde korkunç politikalar yürütülüyor.

Fedailik ruhunu, insanlığın varoluş biçimi olarak değerlendiriyorum. Bu benim açımdan da geçerli. Eğer yeniden korkunç gerilikler kendini dayatırsa, onlara cevap olacak kişilikler de mutlaka çıkacaktır ve ben, bunlardan biriyim. Bu ruhu içimde her zaman güçlü tutacağım. Amacımdan hiçbir zaman geri adım atmadım, atmayacağım.”

“Ruhundaki tanrıları yenmeli” Serza

1925 yılında, liderliğini yaptığı isyan sonrasında idam edilen Şeyh Sait, Türkiye’de kimilerine göre bir vatan haini, kimilerine göre Kürtlüğün en değerli temsilcisi. PKK’ye göre ise İngiltere’nin yeni kurulmuş Kemalist cumhuriyeti yanına çekmek için uyguladığı “tavşana kaç, taziya tut” politikasının sonucu. Böylece hem Türkler, hem de Kürtler oyuna getirilmiştir.*

* Abdullah Öcalan, Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığı Doğru- 6. Bölüm: Kürtlerin Etnik ulusal Demokratik Hareketi.

Şerzan, Şeyh Sait'in ikinci kuşaktan torunu. O da bir isyancı. Lise ikinci sınıfta okurken, abisinin gerillaya gidişinin ardından okumayı bırakarak örgüte katılmış. Yıllarca bu Kürt isyancı kimliğini gururla taşımış, hep bir meziyet sayarak savunmuş. 2000 yılında yaşadığı olayda yol arkadaşları yanı başında öldürülünce, bunu yapan da yine Kürtler olunca bazı kavramları ve değer yargılarını yeniden sorgulamış: Kürtlük gerçekte nedir? Her isyancılık özgürlükçülük müdür? Bir Kürt kadını için mutluluk ve özgürlük nerededir?

**

Şerzan 1975 yılında Bingöl'de, dört çocuklu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelir. O ilkokulu bitirene kadar ailesi köyde kalır. Sonradan, çocukların öğrenimlerini sürdürmeleri için Bingöl'e yerleşir.

Newroz'un annesi, eski bir Türkmen aşeritenden geliyor. Babası ise Şeyh Sait'in torunu. O küçükken ilkokul öğretmenliği yapan babası, görevinden istifa ettikten sonra sürekli ve düzenli bir iş bulamadığı için aile hep ekonomik sıkıntı yaşamış. Dede tarafından kalan küçük bir mülkiyet ile yaşamlarını düzenlemeye çalışmışlar. Ticarete de yatkın olmayan; evde saz çalmakla, şiir yazıp bestelemekle, bir de Kürtçülükle ilgili konuları araştırmakla yaşamını geçiren babası, ailesine de çevredeki diğer ailelerden daha farklı özellikler kazandırmaya çalışmış. Kürtlük, en fazla önem verdiği, başta çocuklarının adlarında olmak üzere, aile yaşamının her alanında korumaya çalıştığı bir olgu. Bu yüzden dört kardeşin ismi de Kürtçe'dir.

Şerzan, kişiliğinin şekillenmesinde en fazla babasının etkili olduğunu düşünüyor. Genelde gerici ve tutucu olarak değerlendirdiği akraba çevresi içinde babasının Kürt sol gruplarıyla ilişkiler kurması ve ateist olması, yakın çevresi tarafından dışlanmasına yol

açmış. Geleneklerin dışında bir yaşam kurmaya çalışan babası, tek kızını da Kürtçülük duyguları ile yetiştirmeye çalışırken, ona bir erkek evlat gibi davranmış.

"Doğduğumda babam üzülmüş, 'Kızlar bu toplumda daha fazla eziliyor' demiş. Bu yüzden beni erkek kardeşlerimden daha üstün tutar, ezmelerine izin vermezdi. Akrabalarımız bunu yadırgardı.

Babamı anlayamıyordum. Toplum, beklentilerine cevap veremiyor, bir sıkışma yaşıyor. Bazen demokrat, çok açık ve sosyal bir insan; bazen de feodal ve tutucu."

1981 yılında yakın akrabalarından birinin PKK ile ilişkili olması yüzünden defalarca evleri basılır. O yıllarda küçük bir çocuk olan Şerzan, neden çok sevdiği akrabasının fotoğraflarının polisler gelmeden duvardan kaldırıldığına, araba sesi duyulduğunda evde gizli bir telaş ve koşturmanın başladığına anlam veremez.

Yakın akrabası PKK davasından kısa bir süreliğine tutuklu kaldığı sırada, Şerzan da etrafta Apocular için söylenenleri duyar. Anlatılanlara göre Apocular, çocukların kafalarını kesiyor, kanlarını içiyorlardır. Çok sevdiği akrabası Apocu olmuşsa, o da mı bunları yapmıştır? Cezaevinden çıkıp eve geleceğini öğrendiğinde korku duyduğunu hatırlıyor.

"Ayrıca mahkumlardan söz edilirdi. Mahkumlar Kürdistan için savaşıyor, deniyordu. Kürdistan nedir, bilmiyorum.

İlk 'mahkumlar köye gelmiş' dediklerinde çok heyecanlanmıştım. Gözümüzde onlar efsaneydi, normal insanlar olarak düşünemiyorduk.

Evde yiyecek ne var ne yok, annem hepsini onlara vermişti."

Küçük kızın kafasını meşgul eden bir diğer şey de salondaki siyah-beyaz fotoğraftır. Üzerinde beyaz

elbise olan yaşlı, uzun sakallı bir dedenin iki yanında iki asker durmaktadır.

“Ona baktıkça tüylerim diken diken olurdu. Kimdir diye sorduğumda, ‘dedeniz’ derlerdi.

Abim bir ara geceleri rahat uyuyamıyordu. Birden uyanıyor, çığlık atıyordu. Babam niye öyle olduğunu sordu. Abim ‘Bu resim niye burada? Eski, karanlık, yüzler karartılı’ demişti. Resim kaldırıldı. Abim de düzeldi. Onun Şeyh Sait olduğunu yıllar sonra babam anlatacaktı.”

Newroz kimin bayramı?

Okul çağına geldikçe, evle okulun birbirinden çok farklı özellikler gösteren iki ayrı dünya olduğunu hisseder. Okulda iken, evde konuştuğu Zazaca’yi* bir kenara koyup yabancı bir dil olarak gördüğü Türkçe’yi konuşmak zorundadır. Bu yüzden küçük yaşlardan itibaren okulda ayrıksı bir öğrenci olmayı kendine marifet saymış. En önemlisi de öğretmenlere ve okula karşı olmanın, babasından destek görecektir bir tavır olduğunu fark etmiş.

“Sınıfta bir kızın ismi Newroz’du. Milli Güvenlik dersine giren albay isminin anlamını sordu. Ben de söz alıp Kürt bayramı, dedim. Kürtlerin olmadığını, Ergenekon bayramı olduğunu söyledi ve beni dövdü.”

İki ayrı dünya arasındaki gidiş geliş, lise yıllarında giderek derinleşince Şerzan, ikisinin yan yana olamayacağı, birini diğerine baskın tutması gerektiği düşüncesine ulaşmış.

* Kürtçe’nin bir lehçesi

"Tarih dersinde Şeyh Sait'in hain olduğu anlatıldı. Akşam babama Şeyh Sait niye ihanet etti, diye sordum. Hiç unutmuyorum: Babam oturup ağladı. Sonra da ilk kez bana Şeyh Sait'i anlattı. Kürtlük için isyan ettiğini, dedemiz olduğunu o gece öğrendim. Yine, Kürtlerin ihaneti yüzünden yakalandığını da öğrendim.

Babam sonra benim ve kardeşlerimin ismini nüfus kütüğüne yazdırmaya çalışırken ne tür zorluklarla karşılaştığından söz etti."

PKK ile tanışması abisi aracılığıyla olmuş. Erzurum'da üniversite öğrencisi iken, 1990 yılının sonbaharında PKK'ye katılıp 1992 yılında yaşamını yitiren Felat* Şerzan'ın daha önce hiç duymadığı yeni isimler duymasını, bambaşka düşüncelerle tanışmasını sağlamış.

"Abimin arkadaşları eve geldiklerinde Lenin'den, Marks'tan söz ediyor, PKK'yi tartışıyorlardı. Artık Apocuları ayırt edebiliyordum.

Odaya kapanıp bir şeyler konuşurlardı, bazen bana not verirlerdi, bir yere götürürdüm. Gizli bir şeyler çevirdiklerini biliyordum, bu bana da heyecan veriyordu, önemli bir işin içindeymişim gibi. Artık abimi esas alıyordum. Hep onun istediği biri gibi veya onun gibi olmak istiyordum."

1990'lı yıllarla birlikte Kürtlük Türkiye'de giderek daha meşru bir kimlik olarak kabul edilmeye başlanmaktadır. Kürtçe müzik yapılmasına ve gazete çıkarılmasına imkan tanıyan yasa değişikliği yapılmış, sonradan PKK'nin yan örgütü olarak tanımlandığı için kapatılacak olan HEP, genel seçimlerde önemli sayıda bir milletvekili çıkarmıştır. O günlerde tüm Kürtler, TBMM'de yapılan yemin törenleri sırasında Kürtçe konuşma yapan milletvekillerini konuşmaktadır.

* Kod adı Aydın

"Leyla Zana'yı televizyonda izledikten sonra, sonra milletvekili olmaya karar verdim. Başkaldırmıştı, bu çok hoşuma gitmişti."

Bir genç kız olarak siyasal mücadeleye ilgisi sürekli gelişse de, babasının ve abisinin onaylamadığı bir işe girme konusunda Şerzan, hala ürkektir. Bu yüzden PKK'ye ilgisi hakkında abisinin fikrini almak ister.

"Önceleri kadınların katılmasını fazla istemiyordu. Tutuculuk vardı. Ama sonradan aştı. Tüm kızlar katılmalı, diyordu. Zaten gitmeden önce de gideceğini tek bana söyledi. Ağladım."

Ailesinin de bu gidişten çok fazla etkilendiğini gören Şerzan, yaşamı ve geleceği hakkında daha ciddi düşünmeye başlar.

Ailede Sovyetler Birliğinin yıkılışıyla birlikte devrimlerin başarısızlığının da kanıtlandığı, koca bir sisteme karşı kalaşnikoflarla savaşarak başarı elde edilemeyeceği, defalarca dile gelen gündelik sözler haline gelmiştir. Şerzan, gerillaya giden kardeşlerinden etkilenerak aynı şeyi tekrar etmeleri korkusuyla anne ile babasının uyguladığı yöntemin bu olduğunu söylüyor.

Abisinin örgüte katılmasından sonra kendisini boşlukta hissetmişse de, bunu doldurmak için Dicle Üniversitesinde okuyan diğer abisine sarılmakta gecikmemiş.

"O da aktif bir yurtseverdi. Vedat Aydın'ın cenaze töreninde yaralanmıştı."

Şerzan'ın arayışları, sadece okuldaki disiplinsizlikleriyle sınırlı değil. Bir grup arkadaşıyla birlikte bir çete kurduklarını, onlar arasındaki tek genç kızın kendisi olduğunu da gururla anlatıyor.

"Subay çocuklarını dövüyor, haraç topluyorduk, ama tek kuruşuna dokunmuyorduk. Biz namuslu bir çeteyiz, yurtsever bir çeteyiz diyorduk, parayı arkadaşlara gönderiyorduk."

Aynı günlerde okul arkadaşlarından gerillaya katılanlar olur. Erkenden onların ölüm haberini alınca derinden etkilenir. Bir yandan duygusal bağları her geçen gün daha da güçlenirken, diğer yandan düşünsel gelişimini de önemsemekte, İsmail Beşikçi'nin kitaplarını, felsefe ve sosyalizm konulu sol klasikleri okumaktadır.

Bunların yanında en fazla içten içe duyduğu "farklı olma arayışı", yüzünü gerillaya çevirmesine yol açan itici bir güç olmuştur.

Hayallerle gerçekler

Şerzan, 1992 yılının nisan ayında, lise ikinci sınıf öğrencisi iken gerillaya gider.

Çocukluğundan ve aile yaşamından söz ederken kendisini sürekli anarşist olarak tanımlayan Şerzan, örgüte katıldığı ilk yıllarda karşılaştıklarının kendisini çok etkilediğini söylüyor. Kitaplardan okuduğu, hayalinde canlandığı bir PKK ve gerilla yaşamı yerine, aile ortamında bile reddettiği bazı davranış kalıplarını kendisine dayatan bir gerilla grubu görünce, kendi ifadesiyle şok geçirmiş.

"Bayan arkadaşlar başörtü örtüyorlardı. Babamlar bana o kadar baskı uyguladılar, yine de benimle baş edemediler, gerillaya geldiğimin ilk günü başörtü taktım.

Bir taraftan müthiş bir coşku var. Gerçekten gerilla oldum mu? Diğer taraftan bakıyorum, benim düşündüğümünden çok farklı. Çok idealize etmiştim. Bu yüzden gördüklerime inanamıyordum.

Geldiğim hafta bir mahkeme oldu. Bir erkek, halktan birinin gelinini taciz etmiş. İdamla yargılandı. Şok olmuştum. PKK'de nasıl böyle şeyler olurdu?"

Şerzan'ın devrimcilik yaşamının takvim yaprakları ardı ardına döküldükçe ilk gördüklerinin, gerçeğin henüz çok küçük bir parçası olduğunu anlayacaktır.

"Ben Zazaca biliyorum. Arkadaşlar genelde Kırmancı konuşuyorlar. Çok yalnızdım.

Şehit Beritan* arkadaş yeni olduğum için yardımcı oluyordu. Bizde her türden insan olduğunu, küçük burjuvasını da, köylüsünü tanıyacağımı ve anlam vereceğimi söylüyordu."

Şerzan bir gerillanın sahip olması gereken fiziksel güç ve enerjiden yoksun oluşunun acısını gerilla yaşamı boyunca hep hissettiğini söylüyor.

"Yol yürüyüşünde geride mi kaldın, bir söz, bir mimik beni etkiliyordu. Kadın da, erkek de bunu yapıyordu. Çok hassaslaşmıştım. Bu yüzden saatlerce ağladığımı, kendime lanet ettiğimi hatırlıyorum."

O yıllarda yaşanan çatışmalarda, yeni olduğu için yoldaşlarının kendisini koruduğunu ve önlere koymadıklarını anlatıyor. Yine de ilk yıllarda karşılaştığı olumsuzlukların olumluluklardan fazla olduğunu görmüş, ki gördükleri onu nereye ve ne için geldiğini köklü bir biçimde sorgulamaya itmiş. Bunun üzerine geri dönüşü hiç düşünüp düşünmediğini soruyorum.

"Bende aşırı gurur var. Ailede de 'kimsenin onuruna leke sürmeyeceksin' yaklaşımı var. Abimin şahadetini de öğrenmiştim. Bu yüzden tek düşündüğüm, intihardı."

* Gülnaz Karataş, 1992 yılında peşmergelerle girilen bir çatışmada esir düşme tehlikesi belirince elindeki silahını kırıp slogan attıktan sonra uçurumdan atlayarak yaşamını yitirir

Böylesine karanlık bir tablo içerisindeyken, abisinin yaşamını yitirdiği haberi, ipleri koparmasına yol açacak son halka değil midir?

"Kendi kendime ben bir militanım, etkilenmem diyordum. Ağlamadım. Onun için ilk kez, ancak bir yıl sonra ağladım. İlk arkadaşımdı. En önemli bir parçamı yitirmiş gibiydim. Sonradan bakıyorsun; bağlılığın daha da güçleniyor."

Bu arada örgütün genel başkanı Abdullah Öcalan, erkenden yaşamını yitiren Aydın'dan sonra, Şeyh Sait'in torunlarından bir başkasının daha gerillaya katıldığını öğrenmiştir. Bu yeni militan adayını yakından görmek ister ve yanına çağırır.

"O zaman Zelê kampındaydım. Alandan çekilen birçok bayan arkadaşla birlikte gittik. Bir yıl eğitim gördüm, bir yıl da faaliyetlerde kaldım. Benim için gerçek katılım süreci bununla başladı. O güne kadar yaşadığım zorlanmaları bilince çıkarma durumu gelişti.

Her şeyden önce Önderlikle kadro arasındaki farkı görüyorsun. Bir ara içe kapandım, ama arkadaşların yardımıyla da bir süre sonra anlam vermeye başladım."

Bu yeni katılımımla birlikte yaşama bakış açısı da tümünden değişmiş. İsteddiği zaman çıkarıp üzerine yazacağı bir parça kağıt gibi gördüğü intihar eğilimini, bu yıllarda tekrar tekrar sorguladığını, olması gerekenlerle olanlar arasındaki farkı görünce ideal olanı gerçekleştirmek için çaba harcamaya karar verdiğini, bu yüzden de intiharı ancak çözümsüzlüğün son anında olacak bir davranış olarak gördüğünü söylüyor.

Gerillaya gitmek üzere oradan ayrıldığı zaman Öcalan, tüm gerillalarla yaptığı gibi, onunla da sözleşmiş. Bu sözleşme gününün, hiç silinmeyecek biçimde hafızasına kazılı olduğunu söylüyor.

"Önderlik yüreğindeki yangınları dışa savur, içinde kalmasın, dedi. Kendimi tutamayıp ağladım. Önderlik ağlama, ağlayanları şu kapıdan kovarız diyerek takıldı."

Şerzan, gerillacılığı boyunca dedelerinin yurdu Diyarbakır'a gitmek, isyanın başladığı topraklara ayak basmak istemiş. Abisinin bu bölgeye giderken, yol yürüyüşü sırasında yaşamını yitirmesinin, bu özlemi kamçılıdığını söylüyor. Bu yüzden de Öcalan ile sözleşmesi ardından yine Diyarbakır hayali ile gerillaya dönmüş. Fakat bünyesinin böyle bir görevi karşılayacak güçte olmaması, örgütün bu yönlü düzenlemeleri durdurmasına yol açmış ve hayalini çok daha ileriki bir tarihe ertelemek zorunda kalmış.

Gerilladan, halk çalışmaları yürütmesi için İranlı ve Iraklı Kürtlerin yoğun yaşadığı şehirlere gönderilmiş. 2000 yılına kadar, eğitim görmek ve gerillayla hasret gidermek için birçok kez dağa girip çıksa da, ağırlıklı olarak halk içinde kalmış; Ranya, Hewler, Süleymaniye ve daha birçok şehri görmüş. Oradaki Kürtlerin evlerine, sofralarına ve yaşam tarzlarına önce misafir olmuş, sonra yeniden biçim vermeye çalışmış.

Bu yüzden belleğinin anı defteri, halkla geçirdiği günler ve yaşanan olaylarla dolu.

"1995'de Hewler'de yoksulluk diz boyuydu. Yaşlı adamlar, çocuklar, dilenciler.

Bir gün bir evde oturuyorduk. Kıştı. Yaşlı bir adam çocuğunun elinden tutmuş, kapıyı çaldı. 'Sadece bahara kadar bunun karnını doyurun. Size dilencilik yapar, tuvaletinizi temizler. Yeter ki doyurun, benim bunu yapacak param yok' dedi.

Ağlamıştım. Aslında kendime kızıyordum. Elin kolun bağlı, hiçbir şey yapamıyorsun. Halkın umudu oluyorsun, en azından sana böyle bir misyon biçilmiş, ama acı çeken bu insan için hiçbir şey yapamıyorsun. Bu gibi şeyler beni çok zorluyordu."

Şehirleşme oranının çok düşük, kırsal kesimde de yaşam koşullarının çok ağır olduğu yaşam biçimi karşısında öfkeyle dolduğu durumlarla da karşılaşmış.

En fazla da hemcinslerinin değersizliği, kayda alınmazlığı onu şaşırttığı kadar, kızdırmış da.

“Erkeğin olduğu yerde kadın hep ikinci planda; istersen devrimci ol, istersen avukat ol, sıradan bir köylü ol, fark etmez; sonuçta bir kadınsın.”

Bir Kürt trajedisi daha

2000 yılının yaz aylarında PKK ile YNK arasındaki ilişkilerde olağanüstü bir gerginlik yaşanmaktadır. Daha önce TSK ve KDP ile birlikte gerçekleştirilen operasyonlarda YNK de yer almış olsa da, ilişkilerin genelde belli bir düzeyde tutulduğu bu Kürt örgütü, PKK'den ayrılarak bu örgüte geçenlerin verdiği bilgiler ve yaptıkları tahrikler ile, bir savaşa girdikleri taktirde kendilerinin güçlü çıkacakları konusunda ikna edilmişlerdir.

Birçok üst düzey PKKli, yaz aylarından başlayan gerilimin eylül ve kasım aylarında iki ayrı aşamada gerçekleşen karşılıklı çatışmalara dönüşmesinde temel nedenin YNK'nin saldırıları olduğunu ifade ediyor. Özellikle Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesinden sonra PKK'nin tasfiyesini amaçlayan kapsamlı bir uluslararası komplonun olduğunu öne süren örgüt, bu komplonun yeni bir hamlesi olarak gördüğü YNK saldırıları karşısında birçok cephe açmış, gerillalarını mevzilendirmiş ve sıcak çatışmalara girmekten çekinmemiş.

Gerilim, Irak sahasındaki halk çalışmalarına da yansır. Temmuz ayı içerisinde yirmi civarında PKKli YNK tarafından değişik nedenlerle tutuklanır. Genelde PKKlilerin kullandıkları dernekler kapatılır.

“Talimat geldi, Karadağ’a çıkıyoruz. Daha önce trafik kontrolünde güya tartışma oluyor, peşmergeler silah çekiyorlar, bir arkadaşı ayağından vuruyorlar. Bu olayın da etkisiyle, alanı boşalttık.”

17 Ağustosta beşi kadın on sekiz PKKli, Karadağ’a giderler.

Karadağ, Irak’ın Kuzey’inde, YNK’ye ait alan olarak bilinen bölgedeki bir tek dağın, yanındaki ovada kurulu yerleşim yerinin ismi. Dağın yamaçlarında, PKKliler tarafından kurulan kamp, 1995 yılından itibaren kullanılıyor. Uzun yıllar boyunca, gerillada yaralanmış veya gazi olmuş militanların kalarak eğitim gördüğü bir yer kamp olarak işlev görmüş.

PKK’nin strateji değiştirmesinden sonra da genelde örgüte yeni katılan, çoğu İranlı militan adaylarına siyasi eğitim verme amacıyla kullanılmaktadır. Bu yüzden kampta çok dar bir askeri eğitim verilmekte ve sadece kimi biçimsel kurallarda görülebilen bir askeri yaşam uygulanmaktadır.

Yeni gelenlerle birlikte kampın toplam sayısı 55 olur. Bunlar halk içinde örgütleme çalışması yürüten tecrübeli kadrolar oldukları için, kampa yerleştikleri halde, günlük yaşamlarını orada bulunan eğitim gücünden ayrı planlarlar. Amaçları geride bıraktıkları çalışma dönemini değerlendirmek, dönüş olduğu zaman daha güçlü bir giriş yapabilmek için gerekli sonuçlara ulaşmaktır.

14 Eylül’de olaylar başlamadan önce kamptaki PKKliler, gelişmeleri yakından izlemekte, örgütle olan direkt bağlantı dışında basına yapılan açıklamalarla da YNK’ye sert mesajlar verildiğini fark etmektedir. Savaş, kaçınılmaz görünmektedir.

Tartışmaların sıcaklığına rağmen, kamp yönetimi gerekli tedbirleri almaya yönelmez.

"Bir tepe vardı, günlük tutuluyordu. Devriye çıkmıyordu. Durumlar gergin diye devriye çıkmasını önerdik. Arkadaşlar hala ciddiyeti hissetmemişlerdi.

Zaten devriyenin çıktığı ilk gece olaylar başladı.

Sabah silah sesleri geldi. Ne olduğunu sorduk, bir şey yok dediler. Meğer Şaho arkadaş (İranlı, bir yıllık PKK'li, kardeşi Baz ile birlikte katılmış. Şaho bu olayda, son bombasını kendisinde patlatarak yaşamını yitirir,) cihazda konuşuyormuş. Kampa sızma yapacaklar, devriye ile karşılaşıyorlar. Vuracağını söylüyor, yönetimdeki arkadaş izin vermiyor. O da cihazı kapatıp çatışmaya giriyor."

Saldırının ilk saatlerinde peşmergelerin amacının, kendilerini yok etmek olmadığını erkenden fark ederler. Halk nezdinde kendini meşru göstermek isteyen YNK'iler, aynı zamanda halkın PKK'ye sempatisini kırmak için onları kampı boşaltmaya zorlayacak, Irak sınırına sürecektir, sonra da "Saddam'la işbirliği yapmışlar, bize saldırdılar" görünümü verecektir. PKK'iler, planı böyle formüle ediyorlar.

"İntişara çıktık. İntişar dediğim de ne; etraftaki kanallara girdik. İkişerli üçerli, mevzilenmişiz. Onlar bizi taciz ediyor, biz de yola girip üzerimize gelmemeleri için ateş ediyoruz. Arada bir çobanlar gidip geliyor. Neredeyse yanlışlıkla bir çobanı vuracaktım.

Çoğu arkadaş silahsız olduğu için bizim mevzide üç kişiye bir silah düşmüştü. Raman arkadaş dürbünle bakıyor, yerlerini tespit ediyor, sonra da bana 'haydi buraya ateş et' diyordu. Silahı dönüşümlü kullanıyorduk.

Su sorunu vardı. Mevzilerden birer arkadaş mermilerin altından gidip su getiriyordu. Birkaç arkadaş da sağlam bir yerde ekmek pişiriyorlardı."

Üç bine yakın peşmergenin gün boyu süren taciz atışları, akşam karanlığıyla seyrekleşir, 21'den sonra da tamamen durur.

"Hava çok soğuk değildi. Bir battaniyemiz vardı. Sırayla uyuyorduk. Nöbetleşerek sabahı getirdik."

Bu arada tepedeki gerilla gücü, peşmergelerin sayısını tespit ederek saldırının kapsamı hakkında bir görüşe ulaşır. Kamp yönetimi, ikinci kez örgütün genel komutanlığı ile telsiz bağlantısı kurar. Birinci gün, Xebat adlı yönetici tarafından durumun ciddiyetine, karşılıklı mevzilenmiş iki taraf arasındaki sayı ve cephane bakımından varolan güç dengesizliğine dikkat çekmeden verilen tekmil, savaşılmaması ve direnilmesi talimatına neden olmuştur. İkinci gün, durum daha ayrıntılı aktarılınca, gücün çatışmaya girmeden kampı gece boşaltması söylenir. Gerilla konusunda biraz deneyimi olan on kişi sonradan kampa dönecek ve takviye gelecek gücü bekleyecektir.

İkinci gün, bir grup YNKli ile görüşme yapılır. Pazarlık, PKK'nin kampı boşaltması üzerinedir. Onlara ertesi gün için tekrar randevu verilir ve o gece yarısı, PKKliler kampı gizlice terk ederler.

"Yürüyüşün ilk gününde biraz zorlandım. Benle Heval Jinda* daha önce tifo olmuştuk, yolda susuzluktan dizanteriye yakalandık. Peşmergelerin sesleri bize geliyor; ayak seslerimiz, yere düşen, çantası devrilen, görmüyor gibi yapıyorlar, ama görüyorlar. Birçoğumuzun yorumu şuydu: Bunlar bizi çok kötü vuracak, ama şimdi değil."

Grup, gün doğmadan ovalık bir yere ulaşmayı başarır. Gündüzü orada saklanarak geçirdikten sonra gece tekrar yola çıkarlar.

* Maraş-Elbistanlı, 1993 yılında Avrupa'dan PKK'ye katılır, mayıncı Jinda diye tanınıyor, halen bir PKK kadrosu olarak halk içinde örgütlenme çalışmaları yürütüyor

"Diğer gün, yani Eylülün 18'inde bayağı zorlandık. Bir yerde peşimize düştüler. Aslında nereden yol aldığımızı biliyorlardı.

Benim durumum çok kötüydü. Hiç unutmuyorum: Heval Tanya hep kolumdan tutuyordu. Daha fazla yürüyemiyordum. Arkadaşlar beni sırtlarında taşımak zorunda kalıyorlardı. Bir yerde 'beni bırakın, gidin' dedim. Heval Tanya* kızmıştı, 'Nasıl bırakırım' diyordu.

Ciger, Hamza, Jinda, Medet arkadaşlar sırayla yardımcı oluyorlardı.

Dümdüz, çıplak bir arazi. Sadece bir kayalık var, kayaların arasında da oyuklar var. Dinleneceğiz. Ertesi günü de orada geçireceğiz, 19'un gecesi tekrar yola çıkacağız."

İki günlük yürüyüş sırasında Şerzan, çok duygulu anlar yaşadığını söylüyor. Yoldaşlığın her an hissettirilmesini, eski veya yeni her PKKlide bulunan ortak bir özellik olarak değerlendiriyor.

"Herkes, bir diğerine öncelik tanıyordu. Tansiyonum düşmüştü. Bir yudum su geldiğinde, arkadaşlar 'Bu su Şerzan'a' diyor, bana getiriyorlardı. Arkadaşlar birbirini kolundan tutuyor, çantasını taşıyordu. Hasta, yürüyemeyen durumda kim varsa, her arkadaş yanına gidiyor, yardımcı oluyordu. Zorluğun yol açtığı sevgi, birbirine bağlılık, koruma çok farklı. Herkes kendinden bir şeyler katmak istiyor. Bu, insana güç veriyordu."

Grup, gece boyunca dinlenmeye çalışırken, kampı saran üç bin kişilik peşmerge gücü, kampı terk ettiklerinden beri yol güzergahını izledikleri PKKlilere saldırma vaktinin geldiğini bildiren komutanlarının talimatı ile hedeflerine doğru ağır ağır ilerlemektedir.

"Sabah 8'e doğru idi. Heval Tanya beni kaldırdı, 'geliyorlar' dedi. Adamları görüyoruz, her taraftan avcı

* 1991 yılında İstanbul'dan örgüte katılmış, Dersimli, o olayda yaşamını yitirir

kolu şeklinde ilerliyorlar. Yaşlılar önde yürüyor, iz sürüyorlar.

Yeni arkadaşlar korkmuştu. Xebat arkadaş paniğe girmiş, ne yapacağız diyordu. Heval Tanya sinirlendi: 'Savaşacağız, gerekirse öleceğiz' dedi. İnişiyatifi o eline aldı. Savaş tecrübesi olan arkadaşlara gücü mevzilendirmelerini söyledi."

Yaşları genelde yirmiye aşmayan, çoğu silahsız ve daha önce hiç savaş görmemiş gençler mevzilenecektir, ama nasıl? Durumu daha ağır olan, hastalık nedeniyle yürüyüşün oraya kadar olan bölümünde bile oldukça zorluk çeken birkaç kişiyi ise birkaç yüz metre arkadaki vadiye göndermeyi kararlaştırırlar. Şerzan da bunlar arasındadır.

"O tarafa doğru yöneldik. Gittiğimiz yünden, üzerimize mermi yağmaya başladı. Dört taraftan sarılmıştık."

Çatışma giderek şiddetlenir. Peşmergeler onlara doğru ilerlerken mevzilerdeki PKKliler, çaresizlikle, her saniye birkaç yoldaşlarının daha eksildiğinin acısını hissetmektedir.

"Heval Şaho'nun* geçtiğini gördüm. Mermilerin altında dimdik yürüyordu. 'Heval Şaho, eğil' diye bağırdım. Çok tuhaf bir bakışla yüzüme baktı. Bir veda mıdır, çok uzağa mı bakıyor? Yürüdü, hiçbir şey demedi. Bir ara tekrar baktım: Kafasının yan tarafından kan akıyordu. Birkaç adım attı, kayanın arkasına gitti. Bomba sesi geldi. Kendinde patlatmıştı. Kimse cenazesini bile göremedi."

O an neler hissettiğini soruyorum.

"Bir saniye, bir yıl gibi geçiyor. Ne olduğunu pek düşünemiyorsun.

Kafamızı kaldıramıyoruz.

* İranlı, bir yıllık PKKli

Heval Tanya yanıma geldi. Son birkaç saatte, onunla birlikteydik. Heval Tanya 'Onca yıl o kadar zorluk çektim. Botan'da, Dersim'de kaldım bir şey olmadı, bu namussuzların elinde silahsız şehit düşersem hiç olmaz' diyordu."

Ölüme bir mermi boyu yakınlaşmışken, mevzide silahsız bekleyen iki kadın birbirine neler söyler, neler hisseder, nasıl davranırlar?

"O pratikten sorumlu arkadaşları hiç affetmeyeceğini söylüyordu. Yeni arkadaşları kurtaramayacağımıza çok üzülüyordu.

İkimizde de ne vardı? Bu arkadaşlar o kadar yeniydi ki, ne için olduğunu bile bilemeden şehit düşeceklerdi. Bir şeyler yapamama duygusu çok kötü. Sanki doğasında birbirimize son sözleri söylüyoruz.

Kendi kendime diyorum, ilk defa bu partide ciddi bir çatışmaya girdim, orada da silahsız kaldım, hastalandım."

Tanya, diğer bir arkadaşı kontrol edeceğini söyleyerek gitmeye hazırlanınca, Şerzan ona karşı çıkar.

"Gitme, zaten arkadaşların yanındadır, dedim. Yine de gideceğini söyledi. Kolunu tuttum. Seninle geleyim, dedim. 'Arkadaşlar yeni, onların yanında kal' dedi. Ne silahım vardı, ne de doğru dürüst yürüyebiliyordum, onlara ne yapabilirdim ki. 'Eski arkadaşlardan güç alıyorlar, güven duyuyorlar' dedi.

Bir çığlık sesi geldi. Ben de çığlık attım. Tanya! Heval Tanya mermi almış, Medet ona yetiştiği zaman düşüyor. Onun kolunda şehit düşüyor, tek mermiyle.

Koştum. Heval Tanya diye bağıriyorum. Heval Medet kolumdan tuttu, 'Tanya artık yok, yok, inan!' dedi."

Dört taraftan üzerlerine yağın mermiler altında, her geçen dakika birkaç yoldaşının daha onu terk ettiğini bilen Şerzan, henüz çok yeni olduklarını düşündüğü için

hep gözleriyle kontrol eden genç yoldaşlarından çok etkilenmiş.

"Heval Arman, İranlı. Kız kardeşini yanına alıyor, 'ablamıza gideceğiz' diyor, dağa getiriyor.

Çatışmadan iki gün önce, televizyon izliyoruz. Bana 'hevalin anlamı ne, niye bu kadar çok heval diyorsunuz' diye sordu. Yani bizi hiç tanııyordu. Sadece biliyor ki, bunlar iyi insanlar, savaşıyorlar. Öyle kalkıp gelmiş.

Çatışmada ona su uzattılar. 'Kalsın, sonra lazım olur' dedi. Ben kurtulma umudunu tümünden yitirmiş durumdayım. O ise halen kurtulabileceğine inanıyor, yani umudu var. Nasıl olsa şehit düşeceğiz, hiç olmazsa arkadaş susuz şehit düşmesin diye düşündüm. Heval Arman doya doya iç, ileride su var, dedim.

Bu arada mermiler daha çok gelmeye başladı. Arman'ın yeri sağlam değildi. Buraya gel, dedim. Ses yok. Yanına gidip tokat attım, biraz kendine geldi."

Peşmergeler, silah atışları iyice seyrekleşen gruba hızla yaklaşmaktadır.

"Yedi-sekiz kişi bir aradayız. Sema arkadaş, son bombamızın kaldığını söyledi. Kendimizde patlatsak, bir bomba hangimizi kurtaracak? Bir de bakıyorum, bazıları yepyeni. On sekiz yaşında olanlar var. Kendimizi şehit edemiyoruz, kurtulma şansı da yok. Ne yapalım? O bombayı da peşmergelere attık."

Son bomba patlamasının ardından silah sesleri bıçakla kesilir gibi durur. Sonunda kendilerine siper yaptıkları kayanın üzerine çıkıp onları elle yakalayacakları birkaç saniyelik zaman aralığında, peşmergelerin küfürlerini ve kahkahalarını duymuş.

"Yeleklerimizi çıkardılar. Saat, ayakkabı, işlerine yarayacak ne varsa alıyorlardı.

Medet onları gördüm. Yeleklerini çıkarmışlar, silahlarla iterek yürütüyorlar. Bize biraz uzaklar, ama görünüyorlar.

Bizi sıraya dizdiler. İlk bir tarama yaptılar. Mermi ayağımın altından geçti. Aynı anda kafama sert bir şeyle vurdular, yere yığıldım. Büyük bir taşla vuruyorlardı. Dövmeye başladılar.

Kafam zonklamaya başladı. Beynim patlayacak gibi oldu. Meğer kan beyne hücum ediyor, aşırı basınc yapıyor. Vurmaya devam ederlerken, çıt sesi duydum, sonra kulaklarım açıldı. Meğer kafatası çatlamış. Artık sesleri ayırt edebiliyordum. Çığlıklar, arkadaşların sesleri.”

Bu itiş kakış sırasında üç PKKli kadın daha yaşamını yitirir.

Şerzan da yerde, kendisini sonu gelmeyen darbelerden korumaya çalışarak kıvrınmaktadır. Bir peşmerge kolundan tutup kaldırır; BKC namlusunu boğazına dayamıştır. O sırada bir başkası yaklaşır, “Durun artık, yeter” diyerek yapılanlara karşı çıkar. Sözün yetmediğini görünce, Şerzan’a saldıran peşmergeye silahını çevirerek “O kızı öldürürsen, ben de seni öldürürüm” der. Sonra silahıyla diğerini tarar.

“Gözlerim kararmış, hayal meyal bir yüz görüyorum. Heval Medet tüm olanları görebiliyormuş.”

Kafası kanlar içinde kalmış kadının iki koluna girerek, taşlara çarpa çarpa sürüklemeye başlarlar. Yarı baygın yarı kendine olduğu bu sırada gözlerini açıp son bir kez geriye bakması için gereken gücü toplamayı başarır.

“Heval Ronahi, ağız üstü, yan, hafif öne doğru kıvrılmış, şehit düşmüş.

Sema onlar inliyor, yaralı.

Arman arkadaşın ayakkabısını aldılar, cesedini tekmelediler.”

Şerzan, göğsüne inen darbelerden dolayı ağızından sürekli kan atmakta, kafasındaki çatlağın da etkisiyle değil ayakta durmak, boynunu dahi tutamaz haldedir

"Birkaç defa kendimden geçtim. Biri gelip 'Şerzan bizi hatırladın mı? ...'da birlikteydik. O zaman komutandın. Bak, ne hale gelmişsin' Onları tanımadığımı söyledim. Tekmelediler."

Yaşlı olduğunu güçlkle ayırt edebildiği bir başka peşmerge yanına gelerek "Bu kızı rahat bırakın dedi. Ciğerini parçalamışlar, ölecek. Bıraksalar da bir mermi vursak, can çekişmeden ölse" der. O sırada neler hissettiğini tekrar soruyorum.

"Korkunç bir acı var, fiziksel anlamda da var. Manevi anlamda zaten var. İsim koyamıyorum. Korkunç bir acı mı desem, öfke, bir bilinmezlik mi? Bilmiyorsun kime ne oldu? Her arkadaşı düşünüyorsun, ama birlikte kaldığın, paylaştığın çok arkadaş da vardı. Bir türlü inanmak istemiyorsun olanlar. Bir kabus gibi mi. Çok karışık bir duygu.

Sadece bir arkadaş sesi duymak istiyorsun, çünkü hep peşmergelerin sesi geliyor; konuşuyorlar, bağıyor, küfrediyorlar. Bir boşlukta, tek başına atılmışsın."

Hiçbir şekilde yürüyemeyeceğini anladıkları genç kadını taşımaya için bir başka esiri yanına getirirler. Biri elime dokundu. Çekmek istedim. Kurdevan adındaki İranlı bir Kürt olan yoldaşı, Şerzan'ın elini tutar.

"Heval Kurdevan sen git, ben yürüyemiyorum, dedim. Ben Hafifçe kulağıma fısıldıyor; 'yaşayacaksın, bir şey olmaz, seni taşıyacağım' diyor. Herkes şehit düştü, değil mi, dedim. 'Yok, öyle değil' dedi."

Karadağ'dan ayrıldıklarından itibaren yürümekte güçlük çekenlere yardım ettiği, çantalarını taşıdığı için çok fedakar olduğunu anladığı bu yoldaşına karşı direnmez. Zaten direnecek gücü de kalmamıştır.

"Beni sırtına aldı, ama ona tutunamıyorum, ikide bir düşüyorum. Yol da çok kötü."

Grupla aralarında bir hayli mesafe açılmıştır. İki peşmerge onlarla birlikte yürümektedir. İçlerinden biri

dayanamaz ve Şerzan'ı kendisinin taşıyacağını söyler. Diğer peşmergenin uyarılarına, 'komutanın görürse seni mahveder' gibisinden sözlerine rağmen Şerzan'ı sırtına alır. Bir yandan da "Görmüyor musun, bu genç çok yorulmuş. Hem benim bacımdır. Kızarlarsa kızsınlar, yeter! Biz de Kürt değil miyiz. Üstelik yaralı bir kız, görmüyor musun" der.

Peşmergelerin bu birbiriyle çelişir görünümelerini o anda değerlendirecek durumda olmasa bile, sonradan tekrar tekrar düşünmüş.

"Bazıları bize 'heval' diyor, 'arkadaşları seviyoruz' diyor. Çok ilginç. O genç peşmerge beni epeyi taşıdı."

Uzun yıllardır PKK, Irak ve İran'da yaşayan Kürtler arasında da çalışma yürüttüğü için, örgüte birçok genç katılmıştır. YNK peşmergelerinin bir çoğunun akrabası da PKK gerillasıdır. Bu, bazılarında daha olumlu bir yaklaşımın gerekçesi olmuşa benziyor. Öte yandan 1992 yılında TSK'nın KDP ve YNK ile birlikte gerçekleştirdiği Sandviç Operasyonunda* bazı akrabaları vurulduğu için PKKlilere karşı kin dolu peşmergeler de vardır.

Bir saate yakın bir zaman yürüdüktan sonra, arabaların bulunduğu yola ulaşırlar. Şerzan, 45 kişilik gruptan, geride kaç kişi kaldıklarını anlamaya çalışır. 33 kişinin esir alındığından, o sırada habersizdir.

"Tanya'nın sesi kulaklarımda. Diğer arkadaşları düşünüyorum. Ölmek istiyorsun. Tanrım diyorsun, keşke bunlar bir kabus olsa. Kabus bir an önce bitsin istiyorsun."

Bir kez daha dönüp bazı ayrıntıları sormak istiyorum. Fakat kafasından aldığı darbeler yüzünden geçici hafıza kaybına uğramış. Röportaj boyunca bana sonradan, belleğini çok zorlayarak, orada bulunan diğer arkadaşlarının da anlatımıyla, parçaları birleştirmeye

* PKKlilerce Güney Savaşı

çalışarak oluşturduğu sahneleri dile getirdi. Yine de güçlükle; defalarca yutkunarak, art arda sigara içerek, ama anlatımın hızını da hiç kesmeyerek konuşuyor. Adeta o günleri tekrar yaşıyor. Bazen araya girip soru sorduğum oluyor. Konuşmasına devam edince, beni pek de duymadığını anlıyorum. Olsun, diyorum. İlk kez gördüğü bir insana bir gün içerisinde tüm yaşamını anlatacak kadar açık davranabiliyorsa, bu sırada tüm yaşamına uzanan bir yolculuğa çıkıyorsa, bu yolculukta ikinci bir kişiye yer açmasa da olur. Nasıl olsa anlatılanlar okunduğu zaman, belki de binlerce insan bu yolculuğa eşlik edecek.

Savaş esirleri

Araba, yaralıları Karadağ'a götürür. Hastanenin yakınında duran araçlar, yaralıları indirir. Şerzan'ı da bir sedye ile götürürlerken kulaklarına dolan sesleri çözebilmek için gözlerini aralar.

"Bir sürü insan; kadın, erkek, çocuk. Küfredenler, ah vah edenler... Peşmergeler bol bol konuşuyor. 'Allah bilir kaç erkekle ne yapmıştır, o... Her türlü adi yakıştırmalar yapıyorlar."

İlk müdahalede, aşırı kan kaybı nedeniyle damarı bulamayan doktor, serumu Şerzan'ın ayağına takar. Hemen ardından Süleymaniye'de bulunan, BM'ye bağlı bir hastanede bakıma alır. Burada da fazla tutulmaz, aynı şehirde bulunan bir başka hastaneye götürülür.

Burada yerleştirildiği yatakta etrafına bakıp da yalnız olmadığını görünce çok mutlu olmuş.

"Heval Hamza* ile Heval Zeki** de oradaydı.

Konuşamıyorum. Çene kemiği hareket edince kemikler kısırdıyor. Çok kısık sesle ancak konuşabiliyorum."

Burada kısmen iyi bakılmış. Kendisiyle ilgilenen doktor, iki kez Şerzan'ın hastaneden çıkarılmasını izin vermeyerek peşmergelere engel olmuş. Dördüncü günün sonunda cezaevine götürülür.

"Galiba revirdi. İlginç, çok saygılı davranıyorlardı. İyileşene kadar orada kalacağımı söylediler. İçim rahat değildi, arkadaşların yanında olmak istiyordum. Bu arada çay verdikleri zaman yeniden kanama geçirdim. Apar topar hastanesine göturdüler. Kanama durduktan sonra tekrar hapishaneye göturdüler."

Üç buçuk ay süren tutukluluk döneminin ilk günlerinde birkaç kez sorguya çekilmiş. Sorguda amacın bilgi edinmekten çok, kendisini PKK'den koparmak olduğunu söylüyor. Daha önce PKKli olan kişilerin kendisi hakkında verdikleri bilgilere dayanarak uygulanan yöntemler çok çeşitli olmuş. Bir keresinde Hatice Yaşar adındaki kadın onu ziyaret ederek o durumdan çıkmasının mümkün olduğunu söylemiş. Peşmergeler, bir YNKli ile evlenerek "yeniden hayata dönebileceğini" söylemişler. Hatta YNK içinde kalmayı kabul ederse, eski bir PKKli olduğu için bölük komutanı bile yapacakları vaadinde bulunmuşlar.

Birkaç kez açlık grevine girmişler. Uzun yıllar PKK'de kalmış tutsakları bir araya, yeni olanları da bir araya toplayarak ayrı hücrelere yerleştirmişler. Şerzan, böylelikle yeni yoldaşlarına destek sunma ve olumsuz etkilenmelerini önleme konusunda yapacak fazla bir şeyleri kalmadığını söylüyor. Zaten tutsaklardan

* Urfalı, Avrupa'dan katılmış, kolundan mermi almış

** Diyarbakırlı, ayağından mermi almış

bazıları ailelerine teslim edilirken, bazıları da peşmergelerle evlenmeyi kabul etmiş. Bu iki yoldan biri ile örgütten kopanların sayısı, on beş.

Bu arada Kandil dağlarında çatışmalar başlamış, eylül ayının ikinci haftasında başlayıp sonunda biten birinci aşamada iki taraftan da karşılıklı kayıplar olurken, PKK arazinin önemli bir bölümünde denetim kurmuş, YNK'ye ait tepelerin çoğunu ele geçirmiştir.

İlk çatışma sonrası yapılan görüşmelerde esir değişimi yapılır. Sekiz PKKli, o zaman bırakılır.

Şerzan'ın içinde bulunduğu grup ise kasım ayının ortalarında başlayan ikinci çatışma dönemi sonunda yapılan bir esir değişimi ile örgüte geri dönecektir.

Tutukluluk günlerinde Jinda, Nujiyan ve Berivam adlı yoldaşlarıyla birlikte bir hücrede kalmışlar. Berivan, aralarındaki en yeni PKKli olduğu için ona moral vermeye önem göstermişler.

"Mesela Berivan'ın Sara hastalığı vardı, sık sık bayılıyordu, intihar psikolojisi de yaşıyordu. Ona destek olmak için hem fiziki, hem de ruhsal zorlanmalarımızı yansıtmıyorduk. Ancak o uyuduktan Jinda'yla dilediğimiz gibi konuşabiliyorduk, kimi geceler sessizce ağlıyorduk. "

Cezaevinde iken ilk günlerde sık sık dayağa maruz kalmışlar. Fakat sistemli bir işkence uygulamasından geçmediklerini söylüyor. PKK'nin direnişçi kızlarının nasıl olduğunu düşmanlarına göstermenin, en önemli mücadele olduğunu söylüyor. Bir keresinde önderliklerine küfrettikleri için topluca açlık grevine girmişler. On üçüncü günün sonunda cezaevi müdürü özür dileyip bunun tekrarının bir daha olmayacağına dair söz verince, grevi bırakmışlar. Hem gardiyanların, hem de onların sorgusuyla ilgilenen peşmergelerin, sergiledikleri direnişten çok etkilendikleri anlaşılıyor.

"Sorumluları geliyor, ayağa kalkmıyorduk. Hem kadınsın, erkeğe saygı göstermelisin, hem de bir

esirsin; nasıl bu kadar cesur olabilirsin! Bir gün bir tanesi 'Ölümden hiç korkmuyor musun' diye sordu. 'İşkence ederiz, döveriz, hatta tuvaletimizi bile temizletiriz' dedi. İşte onu yapamazsın, dedim. Biz teslim olmamiştık ki, sadece esir düşmüştük.

Bazı peşmergeler gizliden yanımıza gelirdi. 'Bir şey lazımsa getirelim, haber göndereceğiniz yerler varsa, ulaştıralım' diyorlardı."

Bunun en büyük iyilik olduğunu söylüyor, çünkü tutuklu iken bir devrimcinin en çok merak ettiği şey, dışarıda neler olduğu, örgütün neler yaptığı imiş. Tek haber kaynağı olan radyodan iki örgüt arasındaki savaşın keskinleştiğini dinlemişler. Karadağ'da yaşanan olayın hemen ardından "intikam eylemi" adıyla birçok yerde YNK tepelerine saldırı yapılmış. "Apocu ruha yakışır" bir mücadeleyi, dağdaki yoldaşlarının kesintisiz vereceğine dair inançları tamdır, ama savaşın sonuçlarını mutlaka öğrenmek istemektedirler.

Özgürlük bu mu?

Gözlüğünü çıkartıp siliyor ve tekrar yüzüne yerleştiriyor. Daha önce gözlüklü değil; başındaki hasar nedeniyle göz sorunu başlamış.

24 Aralık günü ellerinde peşmergelere ait giysilerle kapıyı açar ve hemen hazırlanmaları gerektiğini söylerler.

"O günlerde Ranya'da, Süleymaniye'de Türk askerleri varmış. Bu yüzden kendi elbiselerimizle gidememiştik.

Arkadaşlara kavuşacağımıza inanmadık. Avluya çıktık. Diğer arkadaşlar da orada. Yavaş yavaş ikna oluyorduk."

44 YNK esiri, 11 PKK esiriyle değiştirilecektir. Tutuklular arasında, devrimci mücadeleden vazgeçen dört kişilik bir grup da vardır. Onlar da esir değişimi için belirlenen yere götürülecek, burada PKK'ye dönmek istemediklerini açıklayarak bırakılacaklardır.

"Aynı arabadayız. İçlerinden biri bize gülümseyerek bakıyor. Medet arkadaşın yanında şeker vardı. Onlara da uzattı. Almadılar. Sadece bize bakıp bakıp gülümseyen aldı, teşekkür etti. Bir taraftan ezik, bir taraftan da ilgili bir hali vardı."

Araba farları, gecenin zifiri karanlığını aydınlatırken, bardaktan boşalircasına yağan yağmura da ışık tutmaktadır. Anlaşma gereğince belirlenen yere vardıklarında, arabadan indirilirler.

"Biji Serok Apo sloganları atarak gelen kalabalık bir grup var. Biz dedik, herhalde koca bir tabur geliyor. Meğer esirler öyle bağıryormuş.

Teslim olanların içindeki genç de bize bakıp duruyor. Kendi aralarında çok sert tartıştıklarını uzaktan görebiliyoruz. Meğer vazgeçtiğini, PKK'ye döneceğini anlatıyormuş.

O zamanki davranışlarını görseydiniz. İki yıldır PKK'de, Küçük Güneylî* biri. Sonradan, bizim cezaevindeki direnişimizden çok etkilendiğini anlattı. 'Beni partiye ikinci kez bayan arkadaşlar kattı' diyordu.

Koşa koşa geldi. Neredeyse üzerimize devrilecek. Biz de 'Haydi heval' diye tezahürat yapıyoruz. Bize sarıldı, ağladı. 'Özgürlük ne kadar güzel. Dağlarda olmak, arkadaşlarla olmak, tekrar arkadaş olmak ne güzel.' Hepimiz ağlıyorduk."

* Suriye Kürtlerinden

İki grup karşılıklı yürümeye başlar. Peşmergelerin kendilerine selam verdiklerini, "Serkeftin"* "Allah yardımcınız olsun" dediklerini görünce daha da şaşırılmış.

Birkaç saniye sonra yoldaşlarını yeniden göreceği o zaman diliminde neler hissetmiş?

"Bir parçanı kaybediyorsun, sonra tekrar buluyorsun. Ama Heval Tanya'sız dönmek, diğer arkadaşlar olmadan dönmek çok acı. Bu yüzden buruksun. Niye onlar olmadan dönüyorsun? Yaşamaya hakkım gerçekten var mı? Bir taraftan da yoldaşları göreceğin için çok mutlusun. İki duygu iç içe."

Şerzan, uzak kaldığı ayların intikamını alırcasına dağ yaşamına ve yoldaşlarına sarıldığını söylüyor. Tedavi için başka bir yere gitmesi gerektiği söylene de, karşı çıkmış. Önce bir süre dağlara doymalıdır, ondan sonra, belki gider.

Biraz hasret giderdikten sonra, hem halk içinde çalışma yürütmesi, hem de tedavi olması için Suriye'ye gönderilir.

Altı aydır, tekrar dağlarda.

Yaşadıklarının izlerini her yerinde taşıdığını düşünüyor; kafatasında oluşan çatlakta, görme sorunu çeken gözlerinde, en önemlisi de düşüncelerinde ve duygularında.

Ölüme bu kadar yaklaştıktan sonra tekrar yaşama dönmenin onu nasıl etkilediğini soruyorum.

"Ölüme çok yaklaştım. Hatta ölmek istedim. O an ölümden korkmuyorsun.

Aslında daha önce yaşama gerçek anlamda bir anlam katma uğraşım yoktu. Devrimciysem savaşır,

* Zafer anlamına gelen Kürtçe bir kelime. Gerillada eylem gerçekleştirmek veya başka bir amaçla bir grup, diğerinden ayrılırken yapılan askeri tören sırasında, birbirinin elini sıkın gerillaların her birinin söylediği söz

ölürüm, diyordum. O olaydan sonra ciddi ciddi kendime sordum: Ben kimim, yaşam anlayışım ne, nasıl yaşamak istiyorum? O olay ve ondan sonraki birkaç olay, bazı şeylerin sonucu oldu ve çok köklü bir sorgulamaya girdim.

Hep sıradan yaşamıştım. Zorlanmalar yaşadıkça intihar düşüncesi, bir eğilim gibi hep aklıma geliyordu.

Ölüme yaklaştıkça, anlamlı, mutlu yaşama bağlılığın artıyor. O sınıra gidip geldikçe, daha da bağlanıyorsun.”

Özgürlük ve mutluluk nedir?

“Tanımlara sığdırılamayacak kadar geniş. Kendini yaratmışsan, içindeki tanrıları öldürmeyi başarmışsan, özgürlüğe bir parça yaklaşmışsın demektir.”

“Çocuklarıma tek hediyem özgürlüktür” Roza

Hareketin orjini Türkiye Kürtlerine dayansa da, kiteselleşme sürecine girilmesinin ardından birçok yerden kadınlar harekete katılmış. Bunlar arasında Iraklı Kürt kadınları da var.

Roza, Irak Kürtlerinden bir ana. Üç kardeşi PKKli olduktan sonra o da çocuklarını annesine bırakıp, onların sevgisini ve hasretini yanına alarak yüzünü dağlara çevirmiş.

**

Mahamat İsmail, 1970 yılında Süleymaniye’de, ikisi erkek 11 çocuklu bir ailenin ilk kızı olarak dünyaya gelir.

Babası, çocukken ebeveynlerini yitirince babaannesi tarafından on yaşına kadar büyütülen Hewlerli bir Kürt’tür. Zorlu koşullarda büyüyen İsmail Abdullah herhangi bir öğrenim görme imkanını elde edemediği gibi, küçük yaşlardan itibaren çobanlık yaparak veya tarlada çalışarak geçimini sağlamaya çalışır. On yaşına gelince, kendisini büyüten akrabalarını terk ederek Süleymaniye’ye gider ve burada yanında kaldığı ailenin kızı ile evlenir.

Gönüllü yapılan bu evlilik, gönüllü devam etmez. Baştan itibaren anlaşmazlık ve uyumsuzluk gelişir.

Roza, altı-yedi yaşlarından itibaren, kavga dolu günleri hatırladığını söylüyor. Anne Abdullah kızı büyüdükçe, sıkıntılarını onunla paylaşmaya başlamış. Bu yüzden küçük yaştan itibaren içe kapanık, sessiz, ailenin yükünü erkenden omuzlamaya başlayan bir insan olarak şekillenmiş. Kendi deyimiyile “Küçük bir çocuk, ama olgun bir kadın.”

Çok sinirli bir insan olarak tanımladığı babasının annesine baskı uygulamasına, alkol aldıktan sonra dövmesine hep öfke duymuş, fakat feodal şekillenmenin etkisiyle hiçbir zaman direkt karşı çıkamamış. Kendisini annesine daha yakın hissetse de, hiç okul okumamış bu kadının, kocasının baskıları karşısındaki güçsüzlüğüne de öfke duymuş.

O yıllar, Iraklı Kürtler için oldukça sıcak ve hareketli yıllardır. 11 Mart 1970 tarihinde KDP ile iktidardaki Baas Partisi arasında yapılan anlaşma, şartları dört yıl içerisinde yerine getirilmek koşuluyla, Iraklı Kürtlere belli haklar tanımıştır. Fakat uygulama, anlaşmaya denk hızda olmayınca, 1974 yılında Molla Mustafa Barzani önderliğinde bir ayaklanma gelişir. İsmail Abdullah da

aynı dönemde KDP'ye peşmergelik yapmaya başlar. İsyan günleri, İsmail Abdullah'ın da bir peşmerge olarak en yoğun savaştığı günlerdir. Bir yıl sonra isyan ağır bir şekilde ezilir ve Kürt toplumunun belleğinde derin bir yara bırakırken, aynı zamanda İsmail Abdullah'ın inançlarında ve düşüncelerinde de derin izler bırakır.

Saddam yönetimindeki Irak'ta her erkeğin askerlik yapması zorunludur. Halk içerisinde nefret ve korkuyla anılan rejime askerlik yapmak, bir Kürtlerde hemen hemen her zaman utanç kaynağı olarak görüldüğü için birçok erkek askerlik çağına gelince Saddam'ın askerleri tarafından zorla evlerinden alınarak askere götürülmektedir. Eğer aranan erkek evinde değilse karısı veya o evin kadınlarından biri alıkonulur. Böylece erkeğin gelip teslim olması sağlanır.

İsmail Abdullah da Saddam rejimine duyduğu öfke nedeniyle "Askerlik yapsam da, sadece Kürtler için yaparım" diyerek KDP peşmergesi olmayı seçen onlarca Kürt'ten biridir.

"Askerler gece eve gelip babamı sorarlardı. Birçok kez evde olmadığını görünce annemi götürmeye kalktılar. Her defasında da annem, babamı getireceğine söz verir ve bırakılırdı. Ama o adamlar gider gitmez evimizi olduğu gibi bırakıp çıkıyor, dağlara gidiyorduk. Bu biçimde tam yedi kez evimizi terk ettik."

Peşmerge ailesinde yaşam

Irak'ın dağlık bölgesinde yer alan ve Zelê olarak bilinen bölgede KDP kampları vardır. Oraya yerleştirilirler. Anne Abdullah, çocuklarını alıp dağın yolunu tutunca küçük Mahamat ömrünün ileri yaşlarında birçok kez tekrar edeceği dağ yürüyüşleriyle tanışır. İsmail

Abdullah'ın yaklaşık yirmi yıl süren KDP peşmergeliği boyunca birçok kez rejim yanlılarının saldırılarından kaçarak dağa gitmek zorunda kalır. Bu arada Saddam rejimi karşısında yapılan isyanlara katılır ve savaşır. Fakat sonunda hep evine geri döner. Çünkü bir karısı ve çocukları vardır.

“Babam kaçmak zorunda kaldığı zaman, biz de kaçıyorduk. Bizim yaşamımızın da yarısı dağlarda geçti. Annem peşmergelik yapmadı belki, silah kaldırmadı, ama birçok peşmerge karısı gibi, o da çok mücadele etti, direndi ve dağlarda kaldı.”

Bu gidişlerden en uzun süreli ve zorlu olanı, Mahamat dokuz yaşındayken gerçekleşir.

“Annem ağlayarak eve geldi. Askerler onu götürmüş, babamı getirmesini istemişlerdi. O gece her şeyimizi olduğu gibi bırakıp kaçtık. Daha önce olduğu gibi yine aç ve yorgunluk dolu günlere giriyorduk.”

Aile, KDP'nin temin ettiği İran'ın Nexada şehrindeki eve yerleşir. Bu, İran'a dördüncü gidiştir, ama diğer gidişlerden farklı olarak bu kez yerleşme çabası olur. Burada Azeri ve Behdini, yani Kırmanc komşular edinirler. Özellikle Kırmanc ailelerin çoğu, Barzani hareketinde çocuklarını kaybetmiş oldukları için bu yeni komşularıyla yakından ilgilenirler. Mahamat, kardeşleriyle birlikte okula başlar. Böylece Irak'ta Arapça ve Soranca diliyle gördüğü dört yıllık eğitimin ardından, iki yıl Farsça eğitim görür. Ailenin ihtiyaçları KDP'nin ödediği maaşla karşılandığı halde İran koşullarında yaşam, Irak'ta olduğundan daha pahalı ve zorlayıcı olur. Buna rağmen Anne Abdullah, uyumlu ve yumuşak mizacı sayesinde komşularıyla kısa zamanda iyi ilişkiler geliştirir ve çocuklarının yeni yaşama alışmalarında önemli bir rol oynar.

Ailenin yeni yaşam mücadelesi İran'da sürerken, Baba Abdullah dağda peşmergelik yapmaya devam eder. İlerleyen yıllarda KDP içerisinde İsmail Abdullah'ın Saddam ajanı olduğu şeklinde söylemler

yayılınca, örgütün aileye yaklaşımı tümünden değişir; ekonomik ambargo uygulanır, daha önce sağlanan maddi olanaklar geri alınır. Sonunda İsmail silahını bırakarak ailesine döner. Böylelikle, Baba Abdullah'ın peşmergelik yaşamı 1981 yılında son bulurken, aile için de yeniden bir yol, Irak'ın Hewler kentine dönüş yolu görünür.

Dönüş gerçekleşir, ama hiçbir şey bırakıldığı gibi kalmamıştır. KDP'den kopan İsmail Abdullah, yüklü bir miktar para ödeyerek askerliğini tecil eder ve Bağdat'a giderek bir süre ticaretle uğraşır. Bu arada feodal baskılar nedeniyle kızlarını daha fazla okutmasına imkan yoktur. Bir daha okula gidemeyen Mahamat, aşırı okuma istemine ancak evdeki kitapları okuyarak cevap bulabilir.

O büyüdükçe annesiyle babası arasındaki çelişkiler derinleşirken, aileyi ayakta tutma konusunda üzerine düşen sorumluluk da artar.

"Hem çaresiz kadına, hem de egemen erkeğe karşı büyük tepki duydum. Yaşıtlarım, genelde bir erkeği sever ve evlenirlerdi. Ben ise 'Ne babam gibi bir erkeğin baskılarını kabul ederim, ne de annem gibi ezildiğim bir yaşam sürebilirim' diyordum. Bu yüzden evliliğe karşıydım."

16 veya 17 yaşına geldiği halde evlenmeyen her genç kıza halk içerisinde şüphe ile yaklaşılan bir ortamda Mahamat da akraba çevresinin baskılarına fazla dayanamaz ve 21 yaşında iken, yani 1991 yılında hiç tanımadığı, ancak kendisini istemeye geldikleri zaman gördüğü bir erkekle evlenmeyi kabul eder. Kendi deyimiyle sevgi de evlendikten sonra gelişir. Sürekli kavgaların yaşandığı ev ortamından ayrılan Mahamat, gelini olduğu yeni evde daha huzurlu bir yaşam sürmeye başlar. Huzurun sınırını da feodal ölçüler koymaktadır. Nitekim ilk çocuğu kız olduğu zaman eşinin ailesinin baskısını üzerinde hisseder.

Roza, babasının mücadele yıllarını anlatırken, peşmergelik ile Kürtlük kelimelerini iki eş kavram gibi kullanıyor. Ona göre peşmergelik yapmayı bırakan babası, Kürtlük yapmayı da bırakmıştır veya tersinden Kürtlük yapmaya giden babası, peşmerge olmuştur. Bu iki kavramın gerçekten de ne kadar özdeş olduğunu Roza, KDP öncülüğünde gelişen mücadele tarihinin yirmi yıllık kesitinin bir parçası olan babasının söylemlerinden yola çıkarak anlamaya çalışıyor.

"1975 yılında devrim yenildiği zaman birçok insan Avrupa'ya veya ülke dışına gidiyordu. Babam hiçbir yere gitmedi ve peşmergelik yapmaya devam etti. Çünkü davaya inancı vardı.

Ama sonradan her şey değişmiş. Onlarda bir komutanlar var, bir de savaşçılar. Komutanları zengin, köylülerin mallarına diledikleri gibi el koyuyor, kızlarla oynuyor, böylece halkın ahlakının bozulmasına yol açıyor. Babam, kendisinin de tanık olduğu, buna benzer birçok olay anlatırdı. Peşmergelerin yaptıklarına ilişkin yeni bir haber geldiğinde öfke ve üzüntüyle 'Eskiden böyle değildik. Hepimiz birlikteydik, düşkünlük yoktu' derdi."

1990lı yıllarla birlikte PKK bölgede önemli bir etkinlik sağlayınca, bu yorgun insan da yeniden umut kazanır. 1995 yılında iki gerilla babası olarak Abdullah Öcalan'ın yanına gider. PKKlileri yakından görür ve Roza'nın ifadesi ile, ömrünün geri kalan kısa yıllarını umut dolu, bambaşka bir insan olarak geçirir.

"Arkadaşlara bağlılığı geliyor, özellikle bayan arkadaşlarla ilişkileri çok iyi oluyor. Bayan arkadaşlarla erkek arkadaşlar arasında yaşanan çelişkiler karşısında hep bayanları tutuyor."

Abdullah ailesi, PKK ile 1991 yılında, Bağdat'ta üniversite okuyan büyük oğul sayesinde tanışır. "Abim birkaç kez arkadaşlarını eve getirdi. Babam da devrimci mücadele tecrübesine sahip olduğu için şüphelenmişti. Dikkatini çekmişti. Bu insanlar doğal insanlar gibi değildi;

olgun, sadece yerinde ve zamanında konuşan, dolayısıyla siyasetle ilgilendikleri çok belli olan gençlerdi.”

Kürtçülük yeniden mi ailenin kapısını çalıyordu? KDP ve YNK'den sonra, şimdi de PKK mi aynı oyunu sahneleyecekti? Kendisi çok mücadele etmiş, hatta tüm ömrünü bu uğurda vermiş, fakat sonuca ulaşamamıştı. Demek ki Kürt halkı için çizilen kaderi değiştirmek mümkün değildi. Oğlunun arkadaşlarına duyduğu güvensizlik ve onların aileyi sürükleyeceği felaketlerden duyduğu korku nedeniyle bir gün bu sessiz misafirleri kovar. Bunun üzerine öfke duyan oğlu evi terk eder. Bir zaman sonra Bruski ismini alarak PKK'ye katıldığı haberini alırlar.

Ailenin büyük oğlunun kişisel tarihinde yaşanan bu dönüm noktası, aile yaşamında da yeni bir sayfa açar. Anne Abdullah, kocasına karşı oğlundan taraf çıkar. Çelişki derinleşince on bir çocuklu kalabalık ailede, herkesi yakından etkileyen yeni bir karar alınır ve çift boşanır. Anne Abdullah, çocuklarıyla birlikte Süleymaniye'deki akrabalarının yanına yerleşir.

Sonraki iki yıl içerisinde anne ve çocukların bulunduğu ev kapılarını PKK'ye sonuna kadar açar. Anne Abdullah'ın bu yeni insanlara sevgisi ve ilgisi her geçen gün daha da artmakta, diğer çocuklarını da bu harekete teşvik etmektedir. Artık aile, PKK'nin önde gelen kadrolarının en yakından tanıdığı ve güvendiği bir aile konumundadır. Geliştirdiği mücadeleyi sadece siyasi veya askeri değil, aynı zamanda sosyal bir mücadele olarak tanımlayan PKK, Irak'ta yaşayan Kürtlerin toplumsal yapılarını da yakından incelemekte, bu alanda da önemli bir değişimi hedeflemektedir. Bu yüzden aileyi, böyle bir dönüşüm sürecinin bir öncü ailesi olarak görür. Ekonomik ve siyasal sorunları konusunda olduğu kadar, sosyal sorunları konusunda da devrimci çözümler sunmaya çalışır.

Eski evlerinde kalan İsmail Abdullah, yaşadığı sarsıntının etkilerini üzerinden atamaz. Maddi varlığını kısa sürede yitirir. Çocukluğundan iyi tanıdığı yalnızlık ve dışlanmışlık duygusuyla baş başa yaşamaya, bir de bir erkeğin karısından ve çocuklarından ayrı yaşamasını kabul etmeyen feodal ölçüler nedeniyle kendi aşiretinin baskılarına daha fazla dayanamaz ve 1991 yılında gerçekleşen ayrılıktan iki yıl sonra PKK'nin önder kadrolarıyla görüşerek onlardan eşini ikna etmelerini ister.

"Arkadaşlar annemle konuştukları zaman 'Kabul edebilirim, ancak bir şartla; siz hevallerin kabul ettiği temelde' demişti."

Bu arada büyük oğul, PKK'nin dağlardaki kamplarında ilk eğitimini görerek Süleymaniye'ye dönmüş, orada halkı örgütleme çalışmaları yürütmeye başlamıştır.

Halepçe korkusu

Irak halkı 2 Mart 1991'de güne Süleymaniye'den başlayan büyük bir ayaklanmayla başlar. Birkaç gün içerisinde Kerkük, Erbil ve Duhok KDP ile YNK'nin kontrolüne girer.

ABD'nin koyduğu havayolu kullanma yasağı nedeniyle ilk günlerde ciddi bir müdahale göstermeyen iktidardaki Baas Partisi, Newroz bayramı olarak kutlanan 21 Mart'ta bölgeye helikopter gönderir. Ayın geri kalan günleri ile nisan ayı Irak ordusunun saldırılarından kaçan yüz binlerce Kürt'ün Türkiye, İran ve Suriye sınırlarına doğru yürüyüşe geçerek dağlara sığınmasına tanık olur. Hewler, Ranya, Diyana ve Kerkük halkının bir kısmı doğuya yönelerek İran'a, Süleymaniye ve çevresi kuzey sınırına

yönelerek Türkiye'ye, küçük bir kesim de batıya yönelerek Suriye'ye girer.

KDP ve YNK komutanları ailelerini önceden bölgeden çıkarmıştır, halkın ise yaşanacaklardan haberi yoktur. Saddam'ın saldıracağı ve kimyasal silah kullanacağı haberi bir anda yayılınca tüm halk yollara dökülürken uzun yolculuk Mahamat için de başlar. Kızını dünyaya getireli henüz bir hafta olmamıştır. O gün biraz dolaşıp hava almak, akşam olmadan eve dönmek için eşiyile birlikte dışarı çıkarlar.

"Bebeğimi beşiğinden çıkardım, havlusunu iyice sardım ve öyle dışarı çıktık. Kendi üzerime de bir şey almamıştım. Zaten akşam olmadan dönecektik. Evden çıktığımız zaman, binlerce insanın yollarda olduğunu gördük. Artık geri dönemezdik. Yolda bir şeyler satın alma imkanımız da yoktu, çünkü hiçbir şey satılmıyordu."

İlk olarak Şaklawa tarafına geçerler. Orada tehlike olduğunu görünce Ranya'ya yönelirler. Yolun arabayla kat ettikleri bu kısımda önemli bir sorunla karşılaşmazlar.

"Uçaklar gelip vurmaya başladılar. Herkes arabalarından çıktı ve bir yana dağıldı. O karmaşada kardeş kardeşi görmüyordu."

Arabalarını bırakan aileler de, diğerlerine katılmışlardı. Artık binlerce Kürt aynı durumdaydı. Eriyen karların toprak zemini çamur deryasına çevirdiği, bulutsuz geceler yeryüzünü sardığında ayaz kesen havada çamurların taş gibi sertleştiği bu nisan ayında dağların dorukları, yanlarında kendilerini soğuktan koruyacak asgari giysilere bile sahip olmayan kadın, çocuk binlerce Kürt'e ev sahipliği eder.

1988 yılında Halepçe'ye atılan kimyasal gazlar nedeniyle yaşamını yitiren beş binden fazla insanın ve ölü bir coğrafyanın fotoğrafları henüz belleklerden silinmemişken gerçekleşen bu olay sırasında, halkın en çok Saddam rejimine öfkeli olduğunu sanıyorum.

"Saddam'ın kanunları vardı; kadınları, kızları, çocukları ve yaşlıları ayrı götürürdü. Bu biçimde binlerce insanı götürmüştü. Kızları tecavüz edip öldürüyorlardı. Halkın bir korkusu buydu."

Fakat bundan daha büyük bir korku ve öfkenin, bu sıfırın altındaki soğukta, açlıkla mücadele eden insanların yüreğine kazındığını öğreniyorum.

"Halk, en fazla peşmergelere küfrediyordu. Niye kendi çocuklarını ve ailelerini bölgeden çıkardıkları halde halkın evlerinden ayrılmalarına izin vermemişlerdi? Peşmergeler sınırı tutmuş, halka 'direnin' diyorlardı. Halk öyle sanıyordu ki, Baas Partisi Kürdistan'da bitti ve Saddam'ın adamlarından kimse kalmadı. Ama bir sabah gördüler ki, şehrin içinde top atışı yapılıyor, yani Saddam'ın tankı var. Nasıl bu kadar içeri girmişlerdi? Onlara kim yol vermişti? Halk, bu soruları soruyordu. Öyle bir ortamda peşmergenin de kendisine güveni kalmamıştı. Aslında peşmerge adına bir şey yoktu. Serhildanı gerçekleştiren, Saddam'a karşı çıkan, halkın kendisiydi. Fakat bölgeyi nasıl koruyacaklarını bilmiyorlardı. Herkesin Kürtlere yönelik planları vardı; Saddam'ın, Amerika'nın vardı, bir tek Kürtlerin yoktu."

Yine de ülkelerine bağlı olan birçok genç silah alarak şehirlerin savunması için aileleriyle gitmeyi reddetmiş.

Mahamat, kucağında bebeği ile yirmi gün yürür. Bir ara eşini kaybeder ve çocuğuyla yalnız kalır. Birkaç gece sonra tekrar birbirlerini bulurlar.

"Arazide yürüyeli üç gün geçmişti. Yanımda altınlarım vardı. Onları sattık ve elma aldık. Bir dinara bir elma. Üç gün sonra boğazımızdan ancak bir elma geçmişti. Başka şey alma imkanımız yoktu, çünkü herkes kaçıyordu. Mıntıka mıntıka ilerliyor, her gece ayrı bir yerde kalıyorduk. O zaman halk bize yiyecek hazırlıyor, kalacak yer yapıyorlardı. Ranya'ya, Diyana'ya gittik."

Kimisi yanına birkaç parça eşya alırken, birçoğu çocuklarını veya yaşlılarını bile kurtarmayı başaramamış halde dağlara çıkmıştır. O koşullarda doğum yapan kadınlar olur. Bazı bebekleri veya anneleri kurtarmak mümkün olmazken, yaşayan çocuklara en çok yersiz-yurtsuz anlamına gelen "Avare" adı verilir. Doğumu sağlıklı bir biçimde yapan birçok ana, beraberinde götüremediği için bebeğini bir bez parçasına sarıp kaya altına bırakır. Yol boyunca karşılarına çıkan büyük suları aşamadığı için boğularak ölenler olur. Yüzlerce insan hakkında ise hiçbir haber alınamaz. Acaba suya kapılıp sürüklenerek yaşamlarını mı yitirmişlerdi, bir uçurumdan mı düşmüşlerdi, geride kalıp bir yerde mayına mı basmışlardı?

Anlatırken, o günleri tekrar yaşayan Mahamat, halkı o koşullarla yüz yüze getiren gerçekliğe duyduğu öfkeyi bir kez daha hatırlıyor.

Tüm yaşananlar, toplumun ruhsal dünyasında derin yaralar açmış.

"Olmaması gereken şeyler oluyordu. Kimi zaman kardeş kardeşe sahip çıkamıyordu. İnsanlar küçük şeyler için birbirlerini silahla vuruyorlardı. Birçok insan mayına basarak ayağından oldu. Kolu kopanlar vardı. Hiçbir tedavi imkanı yoktu. Halk, ölülerini bile geride bırakıp yola devam etmek zorunda kalıyordu.

Kürdistan'ın dört parçasından insanlar yardım toplayıp gönderiyorlardı, fakat bunların dağıtım biçimi çok farklı idi. BM yetkilileri insanları topluyor, adeta hayvanların önüne yem atar gibi atıyorlardı. Kimi alıyordu, kimi alamıyordu. Bu durum, daha fazla rahatsızlık yaratıyordu."

Mahamat, bu koşullara isyan eder ve geri dönmeye karar verir.

"Öleceksem de rahat bir yerde öleyim, dedim. Çünkü Irak devletinin, yine İran devletinin saldırıları varken, bir de biz küçük şeyler için birbirimizi vurmaya başlamıştık.

Bu büyük trajedinin bir parçası olmaya daha fazla dayanamayacağımı anladım.”

Mahamat'ın kararını eşi de kabul eder ve Hewler'e yakın Kezneza kasabasına ulaşırlar. Peşmergeler, o gece saldırı olacağını, bu yüzden şehre girmelerine izin vermeyeceklerini söyler. Sonunda yüklü miktarda para vererek bindikleri bir arabayla geri dönerler.

“Paran varsa yaşayabilirsin. Bir sürü boş araba vardı, ama paraları olmadığı için insanlar araçlara binemiyordu. Bir adam, kucağındaki bebeğiyle, arabaları durdurmaya çalışıyordu. Ama hiçbir araba durmadı. Adam oturup ağladı: ‘Biz, bu Kürtlük için evimizi yıktık, her şeyimizi bıraktık, ama Kürtler bize sahip bile çıkmıyor’ dedi. Adama ve çocuğuna ne olduğunu bilmiyorum.”

Yürüyüşün sonunda İran'a girmek üzere sınıra ulaşırlar. İran'a giren halkın büyük çoğunluğu mülteci kampına yerleşirken, parası biraz daha fazla olan sınırlı bir kesim de birlikte ev tutar.

“Kampın durumu çok kötüydü. Biz de dört kişi, birlikte bir eve yerleştik.”

Tüm bu zorlu yol boyunca bebeğin nasıl olduğunu merak ediyorum. Yürüyüşün zorluklarına direnmesini sağlayan tüm güç kaynağı oymuş gibi neşeye gülererek anlatıyor.

“Kilo almıştı. Zorluğu çeken bendim. O ise kucağımda oturuyor, hep süt içiyordu. Ama çok kirlenmişti, zenci bir bebeğe benziyordu.

Kendisi ise oldukça yıpranmış. Çok soğuk aldığı için ellerinde, ayaklarında ve dilinde ağırlaşma olmuş. Ancak Irak'a döndükten sonra tedavi olabilmiş.

Binlerce Kürt'ün bütün bu zorluklara nasıl göğüs gerebildiğini anlamak istiyorum.

“Bir tek aile böyle bir felaket yaşasa dünyası yıkılır. Fakat genelde yaşanan bir durumdu. Bir sisteme, büyük bir haksızlığa karşı mücadele idi. Bu, insanlara güç

veriyordu. Ortak bir inanç vardı. Her ailenin yaşadığı zorluklar farklı idi, fakat bu noktada birleşiyorlardı.”

Tam on yıl önce annesi, babası ve kardeşleriyle birlikte istemeden ayrıldığı İran’dan, bu kez çabucak kopmak ister. İki ay sonra Saddam genel bir af çıkardığını, evlerine dönen ailelere bir şey yapılmayacağını duyurur. Zaten çok ağır koşullar altında yaşamlarını sürdürme mücadelesi veren halkın çoğa geri döner.

Mahamat da küçük ailesiyle birlikte Hewler’e döner.

“Her tarafta kan kokusu vardı. Çok sessizdi. Hatırlıyorum: Iraklı bir asker vardı, volta atıyordu, ama hiç sesi çıkmıyordu. Şehirlerde kalan gençleri öldürmüşlerdi. Bazı bölgelerde iki yüz-üç yüz gencin başı birlikte kesilmişti. Siyasetle ilişkisi olmadığı halde, salt üzerinde Kürt şalvarı olduğu için öldürülenler vardı. Cesetlerin üzerinde işkence izleri görmüştük. Tırnakları çekilmiş, sırtları ütülle yakılmıştı.”

Hiçbir şey eskisi gibi değildir. Birçok ev yıkılmış, geriye kalanlar ise soyulmuştur. Döner aileler, kimin olduğuna bakmaksızın, buldukları ilk eve yerleşirler. Bu yüzden birçok aile dönünce, başkalarının kendi evlerine yerleşmiş olduğunu görür.

Aylar sonra bile bir yerlerde mezar açıp çocuklarını arayan ana-babalara rastlamak mümkün olur. Kimi yerlerde yirmi-otuz insanın gömüldüğü toplu mezarlar bulunur. Bazı analar çocuklarını bulur, bazıları bulamaz. Kimi acılı analar gördüklerine dayanamaz ve çıldırır. Hemen her mezarın başında ağlayan insanlar vardır.

Akşamın beşinden sonra insanlar evlerinin kapısını kilitler, telefonları açmaz olurlar. Dışarıda dolaşan kimseye rastlanmaz. Rastlansa da soyulmuş veya ölü haldedir. Her gün ölüm haberleri gelir.

“Bütün bunların kim tarafından örgütlendiğini bilmiyorum, ama çeteler kurup insanları soyanlar, genelde Kürtler gibi giyiniyordu. Halk, bu işin içinde

Barzani ile Talabani'nin parmağı olduğunu söylüyordu. Artık peşmerge, sadece öfke hatırlatan bir kelime idi. Eskinin büyük komutanları, torbalarla para topluyordu. Halk görüyordu ama korktuğu için çaresizce beddua ediyordu. Güvensizlik, her yere yayılmıştı."

Birçok aile elektriksiz, susuz, çoğu zaman ekmek bile bulamaz halde yaşarken Mahamat, kendi durumlarının daha iyi olduğunu söylüyor. Aile, eskiden olduğu gibi, diğer ülkelerdeki Araplarla ticaret yapmaya devam eder.

Bütün kapılar kapalı mı?

Bir yıl sonra, oğlunu dünyaya getirir. Bunun sevincine tam varmadan, kısa bir zaman sonra eşinin öldürüldüğü haberini alır. Birçok insan gibi, o da para için öldürülmüştür.

"Evlendikten ve birçok zorluğa beraber göğüs gerdikten sonra, ona sevgim gelişmişti. Bundan sonra ne olacak, çocuklarım nasıl büyüyecekti? Annemin beni dünyaya getirmekle yaptığı haksızlığı, ben de onları dünyaya getirerek yapmıştım. Yaşanacak bir dünya bile yokken, iki çocuk annesi idim."

İki yıl, gelini olduğu evde yas tutarak yaşamaya devam ederken, bu soruların cevabını arar. PKK ile tanıştıktan sonra, yanıtlar birer birer belirir.

"Abim PKK'ye katıldıktan sonra evimiz örgüt evi olmuşu. Taziye de iken babamla kız kardeşimin tutuklandığını öğrendim ve hemen oraya gittim. Orada Çiçek arkadaşı gördüm. Meğer evimizde toplantı yapılıırken ev basılmış ve bazı belgeler bulunmuş."

Bu olaydan sonra PKKlileri tanımaya karar verir.

"İdeolojik ve siyasi açıdan tanıma düzeyim yoktu. Fakat hep geleneklerin dışında bir insan olmayı istedim. PKKliler, tam da öyle insanlardı."

1993 yılının yaz aylarında, PKK'yi yakından görerek karar vermek için Zelê'ye gider.

"Bir yıldır düşünüyordum: Çocuklarımı bırakabilir miyim, bırakamaz mıyım? Acaba gerilla benim anladığım gibi mi, değil mi? Bunların cevabını bulmam gerekiyordu."

Dağda gördüklerinden çok etkilenir. En çok ellerinde silahlarla önünden geçen onlarca kadın gerillayı görünce heyecanlandığını söylüyor. Böylece bir PKKli olmaya karar verir.

Bu kararı alırken en fazla zorlandığı husus, çocuklarından ayrılmak olsa da bu kararı sevgisizliğinin değil, sevgisinin büyüklüğünü gösterdiği sonucuna ulaşmış.

"Onlara güzel bir yaşam sunmak için güçlü bir alternatif yaratmalıydım."

Tabii kendisinden önce abisinin, ardından iki kız kardeşinin PKK'ye katılmasının da aldığı kararda payı var.

1994 yılında PKK'ye katılımını kesinleştiren Mahamat, Roza adını alır ve Bote alanına geçer. Burada, kız kardeşi Berivan'ın komutanı olduğu bölüğe yerleştirilir ve gerillacılığının ilk günlerini geçirmeye başlar.

"Evde onu hep ben korurdum. Fakat gerillada durum değişti. Yaşamın kanunlarına göre doğaldı, çünkü partiye gelişi bir yaş olarak kabul edersek, o benden daha büyüktü. Örgüt tecrübesi ve bilinci açısından benden daha büyüktü. Bu yüzden bana talimat vermesi çok doğaldı."

Dağlarla çocukluğundan itibaren tanışık olduğu için yaşam koşullarına uyum sağlamakta zorlanmamış. Bir anne olmasının, kendisinde birçok yoldaşından daha

farklı bir duygu şekillenmesi yaratmış olduğunu birçok kez fark etse de, bu durumun gerilla yaşamıyla bütünleşmesine engel olmadığına inanıyor. Nitekim katılımındaki canlılık ve karar düzeyi ile dikkat çekince, 1995 yılının ilk aylarında eğitim görmek üzere Abdullah Öcalan'ın yanına, yani Parti Merkez Okulu'na gönderilir. Gerillada henüz çok yeni olduğu için böyle bir fırsatın kendisine düşmeyeceğini düşündüğü bir sırada bu imkanın sunulması karşısında çok heyecanlanmış. Zaten oraya ulaşana kadar da Öcalan ve eğitim yöntemleri hakkında herhangi bir bilgi sahibi değildir.

"Bir grup arkadaşlık. Başkan hepimizi tek tek öperek selamladı. Sonra birlikte yemek yedik. Yeterince tanımadığım için Önderliğin ağırlığını fazla hissetmiyordum. Bana sorduğu sorulara çok rahat cevap veriyordum. Akademiye geçtikten ve Önderliğin verdiği ilk derse katıldıktan sonra çok şaşırdım. O zamandan sonra farkı görmeye başladım. O, bambaşka bir Kürt önderi idi."

O güne dek önder olarak gördüğü kişiler, sadece Celal Talabani ve Mesut Barzani'dir. Bu yüzden ilk karşılaşma, onu bir kıyaslamaya götürür.

"Onların kadroya yaklaşımı ile Önderliğin yaklaşımı çok farklı idi. Önderlik spor yaparken çok doğaldı, herhangi bir PKKliden farksızdı. Ayrıca herkesle çok rahat bir biçimde sohbet ediyordu. O zaman diğer önderlerden çok farklı olduğunu hissettim."

Parti Merkez Okulunda geçirdiği aylar, Roza'nın yaşamında güçlü dönüşümlerin kapısını aralar.

"Düzen içinde yaşam yoktu. Dağa giderim, en fazla altı ay savaşır, sonra şehit düşerim, diyordum. Ancak şerefli bir kadın olarak ölebilirdim. Önderliği gördükten sonra bu yaklaşımım değişti; her şeyden önce yaşama kararlılığım gelişti. Kendime ve insanlara sevgiyle bakmaya başladım. Savaş yine olacaktı, ama ölmek için

değil, yaşamak için olacaktı. Her şeye yeniden başlayacaktım ve önce kendimden başlayacaktım.”

Bu alanda geçirdiği iki yıl boyunca birçok kez farklı duygular yaşamış, daha önce kullandığı birçok kavramı aslında anlamadığını fark edince, onlara yeni anlamlar yüklemiş. En fazla da Öcalan, kendisini Kürt halkı içinde faaliyet yürütmesi için görevlendirdiği sırada “Orada Kürt halkını tanı” dediği zaman çok şaşırıldığını söylüyor.

“Bana çok tuhaf gelmişti. Ailemiz, Kürtlük yüzünden bu kadar bedel ödemişti. Nasıl olurdu da ben Kürtlüğü tanımazdım?”

İlerki aylarda, gerçekten de aslında Kürt insanını ve toplumunu tanımadığını görmüş.

Mevzide bir ana

1997 yılında tekrar gerillaya gider. Aynı yıl gerillaların konumlandığı dağlık alanların hemen hemen tamamını kapsayan büyük bir operasyonun içinde kalır. Bu süreçte, teorik olarak öğrendiklerini sınarken yaşadıkları onu derinden etkiler, çünkü girdiği çatışmalarda karşılarındaki güç, genelde Kürtlerdir. Sonunda Kürtlük, zihninde yeni bir anlam kazanır. Sadece Kürtlüğe sarılmak, özgürleştirmeyecektir.

“Bizim bölükten Büyük Güneyli (Irak Kürtlerinden) biri düşmana kaçmış, yerimizi söylemişti. Durumu fark edince hemen harekete geçtik, fakat çatışmaya girmekten kurtulamadık. Üzerimize gelen güç KDP idi. Yani ihbar eden de, vurmaya gelen de içinde büyüdüğüm halktan.”

Konunun siyasal boyutundan biraz sıyrılıp bir annenin, yani dünyaya yeni yaşamlar katan bir kadının

savaş gibi öldürmeye ve yok etmeye dayanan bir ortamda nasıl bir ruh hali yaşadığını merak ediyorum. Bu kitapta yer alan diğer kadınlardan farklı olarak Roza, kendi deyimiyle "sıcak savaşı" fazla yaşamamış. Hem yaşı büyük, hem de bir ana olduğu için komutanları onu hiçbir zaman ön cepheye koymamışlar. Gerillada kaldığı yaklaşık yedi yıl boyunca silah kullanmış, askeri eğitim görmüş, savaşta yoldaşlarına yardımcı olmuş, hatta manga ve takım komutanlığı yaparak onların eğitimiyle de ilgilenmiş, ama hiç insan öldürmemiş. Bu yüzden anlatmaya değer pek bir şey yaşamadığını söylüyor. Bir ana olarak yıllarını dağda geçirmenin bile başlı başına olağanüstü bir güç gerektirdiğini, bunun bile dünyadaki birçok anaya söyleyebileceği en büyük sözü olduğunu söyledikten sonra güçlkle bir anı alabiliyorum.

İlk aklına gelen, en yoğun duygular yaşadığı bir geceye ait. 2000 yılında YNK ile yaşanan çatışmada denetimindeki bir takımlı kadın gerilla ile birlikte savaş cephesine gitmiş. Denetimindeki gerillalar genelde yeni olduğu, kendisi de yeterince savaş tecrübesine sahip olmadığı için, ilk saldırıya katılmamışlar. O gece yaralanan veya yaşamını yitiren yoldaşlarını geri cepheye taşımak için çalışmışlar.

"Şehit arkadaşların cenazelerini almaya gittik. Daha önce de yaralı veya şehit arkadaşlar görmüştüm. Ama ilk kez, denetimindeki takımla birlikte şehit arkadaşların cenazelerini kaldırmakla görevlendiriliyordum.

Katıra yüklenmişti. Karanlık gecede katırları götürürken, arkadaşların şehit olduklarını hissetmiyordum. Çünkü onlar şehit düşmeden önce birlikteydik; yaşamda, güzellikte ve zorlukta birlikteydik. Yol boyunca hiç gözyaşı dökmedim. Ancak silah atışlarından uzaklaşıp diğer arkadaşlara ulaştığımız zaman gözlerimden yaş geldi.

Böyle zorlu zamanlarda yoldaşa ve değerlere bağlılık güçleniyor. Kürt halkını böyle bir gerçekliğe mahkum eden sisteme öfken artıyor. Her devrimci halkın umutlarıdır. Düşman onu senden koparıyor. Bunun karşısında hiç kayıp vermeyecek bir gerilla tarzına ulaşmak gerektiğini anlıyorsun. Dağda her arkadaş senin vücudunun bir parçası haline geliyor. Kaybetmenin acısı da buna göre oluyor.”

Anaç bir mizaca sahip olan Roza, çocuklarına yönelmediği sevgiyi yol arkadaşlarına yöneltmiş benziyor.

Dağda geçirdiği yedi yılın ardından gerilladan ayrılarak halk faaliyetleri yürütecek. Neler hissettiğini soruyorum.

“Hep büyük bir savaş komutanı olma hayalim vardı. Çünkü kendimi savaş ortamında tanıdım, kendi gücümü orada gördüm. Savaş, kadınlar olarak bizim için böyle bir anlama sahip.

Fakat yeni stratejimiz ile yeni mücadele alanlarına açılıyor. Ben de halka dayanan bir siyaseti geliştirmeyi, böylece gerillada yaratılan değerleri ifadeye kavuşturmayı istiyorum. Bir diğer istemim de çocuklarımızı, yani geleceğimizi eğitmek.”

Çocuklardan söz açılınca, annelerinden uzak büyüyen, biri on iki, diğeri on üç yaşındaki çocuklarını ne zaman göreceğini soruyorum. Her anne gibi onları görmek istediğini, fakat bunun için kendisine bir şart koştüğünü söylüyor.

“Annem beni savaşlarla dolu bir dünyaya getirmekle nasıl büyük bir hata yaptıysa, ben de aynı hatayı tekrarladım. Özgür bir dünya hazırlamadan çocuklarımı dünyaya getirdim. Geleneksel toplum ölçülerinde iyi bir anne olamadıysam da, onlara iyi bir heval olmak için hep çaba harcadım. Görevim tamamlanmış değil. Bir anne olarak sevgimi onlardan esirgemiş, onları kendi ellerimle büyütmemiş olabilirim, ama onlara büyük bir

hediyeye hazırladım; özgürlük ve demokrasi mücadelesi. Çocuklarım için bu güne kadar yapamadıklarımı, onlar için ve bütün çocuklar için yapmak istiyorum.

Anne, çok büyük bir kavram. Ancak bu kelimeye layık olacak bir şeyler yaptıktan sonra çocuklarımı görmek isterim.”

Ben, tam da bunun uzak bir zaman olmaması gerektiğini söyleyecekken o sözü alıyor ve yine konunun siyasal mücadeleyle bağını kuruyor.

“Yürüteceğimiz mücadele bunun zamanını belirleyecek.”

Annesini görme konusunda da aynı düşüncelere mi sahip olduğunu, yani onu da ileri bir tarihe mi ertelediğini merak ediyorum.

“O, sadece benim annem değil, iki şehidin annesi. Bu yüzden onu şimdi görmek isterim.

Yaşam, çocukların büyümesiyle gelişiyor. Bu toplum bize pek bir şey öğretmedi. Dünyaya sakat geldik ve çok trajik karşılandık. Fakat mücadelemiz, bunun tekrar etmemesi için. Madem ki yüzlerce çocuk böyle yaşadı, yüzlercesi daha böyle yaşamamalı.”

Bu kitaptaki kişiler ve olaylar, bence de aklın ötesinde. Ama hangi aklın? Uygarlığın, kadının köleleştirilmesiyle başlayan tarihin ve bu gün varlık süren sistemin altında imzası olan aklın, elbette dışında. Erkek aklın ve onun eseri olan uygarlığın ötesinde. Bu aklın ötesinde ne var? Onun yok saydığı ama hep varolan, binlerce yıldır yaşamın kıyısından süzülerek gelen, kimi zaman yeni doğmuş bir bebeğin yanağında beliren tebessümde, kimi zaman buruşuk bir tomurcuğun bahar rüzgarının okşayışıyla açılmasında, tarihin değişik dönemlerinde gerçekleşen halk isyanlarında hep var; barış, özgürlük dolu bir dünya. Ömrünün en dingin sabrını taşıyan bir yaşlının buğulu gözlerinde, silah atışlarının ortasında kalmış şaşkın bir çocuk yüzünde, kederli hüznünü yük yapmış ömür kat eden bir emekçi